

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
FILOZOFICKÁ FAKULTA
ÚSTAV BOHEMISTIKY

DISERTAČNÍ PRÁCE

HYDRONYMIE POVODÍ HORNÍHO TOKU LUŽNICE

Autor práce: Mgr. Michal Havrda

Vedoucí práce: doc. PhDr. Marie Janečková, CSc., UBO FF JU v Českých Budějovicích

České Budějovice 2018

PROHLÁŠENÍ

Prohlašuji, že jsem svoji disertační práci vypracoval samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své disertační práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné databázi STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

České Budějovice 30. března 2018

Mgr. Michal Havrda

ANOTACE

Hlavním posláním naší studie je lexikografické zpracování jmen vodních toků v povodí horní Lužnice. S ohledem na lokalizaci předmětného území na rozhraní česky a německy hovořícího teritoria i nedostatečně zpracovaná metodologická východiska v české lingvistice vycházíme zejména z komplexních teoretických přístupů německých, reflektujících společné etymologické kořeny evropské hydronymie, a slovenských, které usilují o moderní mezinárodní zpracování hydronym podle jednotné, závazné metodiky lexikografického projektu Hydronymia Europaea. Vodní jména, excerpovaná zejména z archivních i současných map, jsou bez ohledu na zdrojový jazyk klasifikována podle univerzálního sémantického třídíče hydronym V. Šmilauera a M. Frydricha. Vedle ověření aplikovatelnosti přejaté zahraniční metodiky na českou hydronymii práce přináší dílčí návrhy na její inovaci napomáhající k uživatelsky přívětivějšímu využití slovníku vodních jmen.

ABSTRACT

The main goal of our thesis is a lexicographic processing of names of watercourses in the Upper Lužnice (Ober Lainsitz) river basin. Due to its location on the borders of Czech and German speaking territories and gaps in Czech methodological approaches our thesis is based on sophisticated theories of German hydronymastics that reflect common etymological roots of European water names as well as of the Slovak ones that strive for modern international processing of hydronyms complying with uniformed, obligatory methodology of the lexicographic project *Hydronymia Europaea*. Water names that were excerpted mainly from archival and contemporary maps have undertaken semantic classification invented by V. Šmilauer and M. Frydrieh regardless of the source language. Along with the verification of suitability of the foreign methodology adopted for Czech hydronyms the thesis makes partial advice on its innovation that could help make the using of the lexicon more user friendly.

Děkuji své školitelce doc. PhDr. Marii Janečkové, CSc., za vstřícný přístup a podporu během celého, nejen doktorského studia na UBO FF JU i její víru v mé odborné schopnosti tuto práci dovést k cíli. O nic menší slova díků zaslouží i prof. PhDr. Rudolf Šrámek, CSc., dr. h. c., duchovní otec tohoto díla, jenž mě upozornil na tuto zapomenutou onomastickou disciplínu. Slova uznání směřuji také k početným řadám českých, rakouských i německých archivářů a knihovníků, bez jejichž každodenní obětavé práce spočívající v digitalizaci pramenů a literatury by moje studie jen těžko spatřila světlo světa.

Rovněž děkuji svým nejbližším za vytváření příznivé tvůrčí atmosféry a zázemí.

Obsah

Úvod.....	9
Struktura práce	9
Materiálová a explikační východiska	11
Dílčí výzkumné hypotézy.....	12
Počátky hydronymických výzkumů.....	14
Hydronymia Germaniae a Deutsches Gewässernamenbuch	14
Hydronyma jako specifická skupina mikrotoponym	15
Tvoření hydronymického názvosloví	17
Hydronyma a jejich mimojazyková motivace	19
Hydronyma a jejich historické vrstvy	21
Hydronymické strukturní vrstvy	22
A: Staroevropská hydronyma	22
B: Jednokmenná hydronyma	31
C: Kompoziční (složená) hydronyma.....	32
Metodika hydronymického výzkumu	35
Předmět, metody a cíle výzkumu	35
Fáze výzkumu	36
Hydrografická struktura povodí	36
Synonymie, polysémie, homonymie a antonymie jako mikrostrukturní vztahy	37
Metodologická (lexikografická) zpracování hydronym.....	40
Paradigmatická strukturace hesláře podle DGNB.....	40
Paradigmatická strukturace hesláře podle Hydronymia Slovaciae	41
Atributy heslové stati.....	41
Zaniklé a nelokalizovatelné vodní toky.....	42
Nestandardizovaná a cizojazyčná hydronyma.....	42
Metodicko-metodologická východiska českého hydronymického výzkumu	43

Česká (jazykovědná) hydronymastika ve 20. století – vývojový přehled.....	43
Studie názvoslovné (terminologické)	43
Studie metodologické, sémanticko-etymologické a názvotvorné	46
Hydronymia Bohemiae	53
Lužnice – obecná charakteristika toku a jeho povodí.....	56
Hydrografické členění povodí (horní) Lužnice.....	57
Povodí (horní) Lužnice – souhrnná historicko-geografická charakteristika	62
Slovanské stopy mezi Lužnicí a Dunajem od 6. stol. n. l. do současnosti.....	63
Slovník hydronym.....	70
Závěr	164
Sémantická klasifikace hydronymie povodí horní Lužnice	164
Shrnutí výsledků.....	168
Hydrografické členění povodí Lužnice.....	171
Seznam pramenů a literatury	176
Edice archivních soupisů hydronym	176
Odborné monografie a studie	176
Historické mapy	190
Sbírka map a plánů. Fond Velkostatek Třeboň (1323–1951). SOA Třeboň.	190
Fond Weitra, Stadtarchiv Urkunden (1321–1795). Archiv Weitra.	211
Fond Weitra, Schlossarchiv Urkunden (1339–1606). Archiv Weitra.	214
Fond Weitra, PfA Urkunden (1358–1590). Archiv Weitra.	216
Mapy Františkova (Stabilního) katastru (rakouská část)	217
Mapy Františkova (Stabilního) katastru (česká část)	222
Parcelní protokoly Františkova (Stabilního) katastru	223
Webový portál historických map MAPIRE.....	224
Administrativní mapa Dolního Rakouska	224
Ostatní historické mapy	225

Současné mapy.....	225
Základní vodohospodářská mapa ČSR (ČR) 1 : 50 000 (ZVM).....	225
Mapové webové portály	226
Moderní (cyklo)turistické, vodácké, rybářské a jiné mapy	226
Webové zdroje lokální	230
Seznam zkratk	233
Seznam tabulek	236
Seznam obrázků.....	236

Úvod

Struktura práce

Naše onomastická studie představuje lexikografické zpracování vlastních jmen vodních toků (hydronym) spadajících do povodí horní Lužnice. Sledována je část toku od pramene Lužnice na česko-dolnorakouském pomezí až k rozvodí tzv. Staré a Nové řeky JV od Třeboně. Z hlediska teritoriálního (územněsprávního) vymezení studie lze konstatovat, že zhruba dvě třetiny území se nachází na území spolkové země Dolní Rakousy (Niederösterreich) v okrese Gmünd, zbývající třetina přísluší k okresu Jindřichův Hradec v Jihočeském kraji.¹ Obsahem našeho slovníku jsou pouze přirozené vodní toky, stranou pozornosti zůstala jak jména toků umělých (tj. nejčastěji odvodňovacích kanálů), tak názvy vod stojatých (tj. rybníků, stavů a člověkem vybudovaných nádrží). Výjimku z tohoto vymezení představují hydronyma Nová řeka a Zlatá stoka, jež sice stojí už za hranicí sledovaného úseku povodí, avšak bývají tradičně považována za nedílnou součást Lužnice jakožto páteřního toku celé širší oblasti. Proto jsme se rozhodli je ze slovníku nevyřazovat.

Předloženou studii koncipujeme jako prolegomenu k systematickému studiu vodních jmen v Čechách jako skupiny pomístních jmen (anoikonym), jež doposud převážně unikala soustavnější pozornosti české onomastiky. Z tohoto důvodu považujeme za nezbytný fundament naší práce představit širší teoretická východiska, z nichž už od meziválečného období vycházela progresivně se rozvíjející německá hydronomastika (H. Krahe, W. P. Schmid) a jež dodnes zůstávají inspirativní jak pro onomastiku německojazyčného prostoru, tak pro širší, celoevropský horizont.

V metodologické části této práce se tudíž právě na pozadí v českém prostoru dosud podrobněji nereflektovaných poznatků německé hydronomastiky pokoušíme o rekonstrukci do značné míry univerzální formální a sémantické struktury vodních jmen, již lze vystopovat až do druhého tisíciletí př. n. l. (koncept tzv. univerzální staroevropské hydronymie). V komparativním česko-německém náhledu jsou zde naznačeny typické bázové lexikální komponenty hydronymické nomenklatury, základní postupy a prostředky jejího tvoření, v rovině sémantické pak obvyklé motivační okruhy pro volbu pojmenování. Následuje již zmíněná zevrubná diskuse diachronního vývoje formální, sémantické i fonologické stránky hydronym od univerzálních, praindoevropských (starověkých) kořenů, přes období vydělení

¹ Uvedený poměr mezi rakouskou a českou částí povodí se však historicky proměňoval v závislosti na pohybu státní hranice.

jednotlivých jazykových větví z indoevropského jazyka až do moderní doby. Typizované formální i sémantické struktury jsou zde doplněny ilustračními příklady z evropské hydronomastiky. Důležitou součástí teoretického oddílu naší studie je kapitola Metodika hydronymického výzkumu, jež pouze s marginálními odchylkami respektuje zvyklosti zavedených edic polské a slovenské hydronymie, a to jak při tvorbě vlastního hydronomastikonu, tak při prezentaci tzv. hydrografického členění povodí příslušného toku. V některých dílčích otázkách však navrhuje drobné inovace vedoucí ke zpřesnění a zpřehlednění slovníkové stati. Pro možnost bilaterální komparace metodik tvorby slovníku v germánské a slovanské filologii je rovněž připojena strukturace moderního výkladového slovníku německých hydronym *Deutsches Gewässernamenbuch (DGNB)*. Třebaže česká hydronomastika, jak již bylo zmíněno, doposud nepatřila do hlavního proudu toponymického výzkumu, postulovala přesto několik pozoruhodných teoretických přístupů, mezi nimiž svou aplikovatelností na širší jazykový (nejen slovanský) prostor zejména v rovině sémantiky vyniká metodologická část Šmilauerova *Vodopisu starého Slovenska* a na něj navazující kandidátská práce M. Frydricha *Vodní jména v Čechách*. Sémantickou klasifikaci těchto autorů proto užíváme pro komplexní zhodnocení sebrané hydronymie na obou stranách státní hranice.

Kulturněhistorické uvedení do sledovaného teritoria na pomezí Čech, Moravy a Dolního Rakouska nabízí kapitola Horní Lužnice jako osa historického Vitorazska. Území tzv. rakouského Waldviertelu včetně bezprostředně přiléhajícího českého území je zde popsáno jako už historicky periferní, obtížně přístupná oblast s dodnes velmi nízkou hustotou zalidnění, jež se zejména v minulosti vyznačovala soustavným střetáváním slovanského a germánského etnika odrážejícím se mj. také v tamější toponymii. Není pochyb, že rozhodující vliv na kolonizační strategii Vitorazska v raném středověku měla vodní síť v čele s řekou Lužnicí (Lainsitz) jako páteřním tokem celé příhraniční oblasti. Nedílnou součástí této pasáže práce je náčrt tzv. hydrografického členění povodí plně respektující strukturaci systému vodních toků uvedenou v třídílné publikaci *Hydrologické poměry ČSSR*, díky níž je každý sledovaný tok jednoznačně identifikovatelný.

Jádrem naší onomastické studie je abecedně seřazený výkladový slovník hydronym v povodí horní Lužnice zpracovaný podle zavedené metodiky ediční řady slovenské hydronymie. Zmíněné drobné odchylky od těchto prací jsou blíže popsány v metodologické kapitole, v části věnující se strukturaci hesláře. Nedílnou součástí hydronomastikonu je hydrografické členění povodí schematicky znázorňující strukturaci jednotlivých přítoků včetně informace o jejich pravostrannosti či levostrannosti.

Materiálová a explikační východiska

Náš výzkum je koncipován především jako diachronní sonda do hydronymie sledované oblasti. Ústředním excerpovaným pramenem jsou proto zejména (globální) historické mapové operáty (*I., II., III. vojenské mapování*, tzv. *Stabilní (Františkov) katastr* či *Administrativní mapa Dolního Rakouska z 2. pol. 19. stol.*). Za nedocenitelný lokální pramen pro výzkum toponymie v oblasti někdejšího třeboňského panství považujeme rozsáhlou sbírku starých map a plánů obsažených v archivním fondu *Velkostatek Třeboň (1323–1951)*, jež čítá více než 4000 jednotek různé doby vzniku i tematického zaměření. O značném stáří i stabilitě hydronymické nomenklatury vypovídá skutečnost, že některá vodní jména se objevují už od 12. stol. ve středověkých listinách, edičně zpřístupněných v českých, moravských, rakouských či německých (bavorských) diplomatářích či registářích (*Codex diplomaticus et epistolaris regni Bohemiae*, *Codex diplomaticus et epistolaris Moraviae*, *Fontes rerum Austriacarum*, *Monumenta Boica*, *Monumenta Germaniae Historica* aj.). Důležité poznatky k historické, zejména středověké a raně novověké toponymii rakouské části povodí Lužnice kolem Weitry jsme získali také z fondu listin městského, zámeckého a farního archivu Weitra, za pozornost však rovněž stojí nejstarší rakouská topograficko-vlastivědná příručka ze 17. stol. zvaná *Topographia Windhagiana aucta*, jež obsahuje na tehdejší dobu velmi podrobnou mapu území kolem pramene Lužnice zachycující mj. tamější vodní toky včetně jejich pojmenování. Jako nejkomplexnější zdroj nejstarších hydronym v rakouské části povodí nám posloužily tzv. indexy rybochovných toků v okolí Weitry a Bad Großpertholz z 2. pol. 16. stol. zveřejněné v obsáhlé časopisecké studii J. Lampela *Das Gemärke des Landbuches*. Důležitou roli v poznávání lokální kulturní historie, jejíž nedílnou součástí je také toponymie, hrají zejména v německojazyčném diskursu četná regionální i nadregionální periodika s často mnohaletou ediční tradicí (*Jahrbuch für Landeskunde von Niederösterreich*, *Monatsblatt des Vereines für Landeskunde von Niederösterreich*, *Das Waldviertel* aj.). Pro území Čech jsme vedle obdobně zaměřených odborných a populárně naučných časopisů excerpovali také několik lokálních vlastivědných monografií.

Z moderních mapových děl je výchozím referenčním zdrojem standardizované hydronymické nomenklatury pro české území *Základní mapa ČR 1 : 10 000* doplněná ze *základní báze geografických dat České republiky (ZABAGED)* a z *databáze geografických jmen České republiky Geonames*, při tvorbě hydronomastikonu jsme však zohledňovali také *Základní vodohospodářskou mapu ČSR (ČR) 1 : 50 000*. Pro verifikaci a kompletaci souboru hydronym jsme dále excerpovali *základní a turistickou mapu ČR* na portálu *mapy.cz* či *Google*

maps. Významnou ucelenou skupinu map pro poznání současné české hydronymie představují aktuální turistické, cykloturistické, rybářské a vodácké mapy středního měřítka a průvodce vydávané renomovanými kartografickými nakladatelstvími SHOCart, Kartografie Praha či Klub českých turistů. Pro zařazení každé heslové stati podle závazného hydrografického členění povodí byla využita mapa I-7 Jihovýchodní Čechy a jihozápadní Morava jakožto supplement I. dílu publikace *Hydrologické poměry ČSSR*. Pro rakouskou část povodí Lužnice jsme vycházeli z hydronymické nomenklatury dolnorakouského mapového geoportálu *NÖ Atlas*.

Významnou, avšak v koncepci naší studie do omezené míry reflektovatelnou složkou lexikonu je etymologicko-sémantické pozadí a formální struktura analyzovaných hydronym. Pro výklad jmen situovaných v rakouské části povodí, jež jsou zároveň v německojazyčném prostoru frekventovaná, využíváme výše uvedený slovník *Deutsches Gewässernamenbuch*, vybraná hydronyma v prostoru mezi Dunajem a dolnorakousko-jihočeským pomezím, jež mají více či méně nápadné slovanské kořeny, jsou nastíněna v monografii Z. Holuba sledující mj. jazykové stopy jakožto doklad raně středověké slovanské kolonizace území severně od Dunaje. Formálně-sémantické výklady českých hydronym jsou ve většině případů redukovány na základní informaci o slovtvorné (názvotvorné) struktuře, a to jak z důvodu jejich převažující průhlednosti, tak zejména proto, že česká onomastika stále postrádá ucelené lexikografické zpracování národní mikrotoponymie. Alespoň částečnou náhradou za chybějící kritické představení české anoikonymie se především v rovině etymologicko-sémantické staly regionální vlastivědné monografické či časopisecké studie, příp. informace uvedené na webových stránkách obcí, na jejichž katastru se příslušný vodní tok nachází.

Dílčí výzkumné hypotézy

Jak vyplývá už z četných, obecně anoikonymických studií V. Šmilauera i z pozdějších prací slovenských či polských, česká (slovanská) hydronymie tvoří zejména v etymologicko-sémantickém náhledu bohatě diferencovanou strukturu, jež do značné míry koresponduje s pojmenovávacími strategiemi vodních toků v širším, evropském horizontu za hranicemi slovanského světa. Podle tvrzení německého onomastika H. Kraheho k jistým odlišnostem napříč jednotlivými jazykovými větvemi dochází v časoprostorové distribuci nejstarší vrstvy vodních jmen (tzv. výše zmíněné staroevropské hydronymie), jež podle něj má na slovanských teritoriích (oproti např. územím germánským) pouze periferní zastoupení. Položili jsme si tudíž otázku, zda tato Kraheho hypotéza platí i na námi sledovaném povodí horní Lužnice. Do značné míry přirozeně bilingvní, česko-německý (rakouský) charakter osídlení této oblasti dále

nabádá k zamyšlení, zda lze vystopovat jisté paralely ve volbě a užívání pojmenovacích motivů u obou sledovaných jazyků, či zda se jejich sémantické okruhy v motivacích hydronym odlišují. Za povšimnutí stojí také skutečnost, zda povodí horní Lužnice potvrdí aktuální dominanci unifikujících vodních jmen reflektujících (pouze) název osady, skrze niž tok prochází, či prokáže větší názvotvornou nápaditost při výběru pojmenování.

Počátky hydronymických výzkumů

Hydronymia Germaniae a Deutsches Gewässernamenbuch

První soustavnější snahy o zachycení hydronym a jejich vědecký výklad jsou spojeny s onomastikou německou. Zásadním impulzem pro zahájení jejich studia byla odborná činnost indoeuropeisty Hanse Kraheho, zakladatele Archivu pro německá a evropská vodní jména (1960, Archiv für die Gewässernamen Deutschlands und Europas) na Akademii věd a literatury (Akademie der Wissenschaften und der Literatur) v Mohuči. Sběr vodních jmen byl z jeho podnětu zahájen už v roce 1942, mezi roky 1962–2005 bylo ediční péčí Wolfganga P. Schmida vydáno celkem 18 svazků hydronymických studií pokrývajících velkou část území Německa². V roce 2005 však byla velmi plodná činnost Archivu pozastavena, aniž by bylo dosaženo vytčeného cíle uceleně představit bohatství německé hydronymie. Každý svazek sleduje jedno vybrané povodí, příp. pouze jeho dílčí část. Všechny toky v oblasti, excerpované z mapy měřítkem 1 : 25 000, jsou lexikograficky zpracovány v abecedním pořadí, a to s uvedením relevantních historických (pramenných) dokladů i odkazů na sekundární literaturu.

Reakcí na časté mezery v etymologických výkladech hydronym se stal citovaný *Slovník německých hydronym (Deutsches Gewässernamenbuch)*, jenž vznikl mezi léty 2006 a 2012 na řezenské univerzitě. Základním materiálovým zdrojem se stal *Index zur Reihe Hydronymia Germaniae* sestavený z 18 dosud vydaných svazků ediční řady *Hydronymia Germaniae* (srov. pozn. pod čarou č. 2). Zachycuje hydronyma (tekoucí i stojaté vody) současného i historického německojazyčného území, pro něž existují dostatečné pramenné doklady. V případě jejich absence byla tato hydronyma souhrnně etymologicky vyložena na základě přítomnosti společného apelativního lemmatu (např. *Fisch-*). Pro lexikální výzkum vně německy hovořícího teritoria je velmi cenné rovněž zařazení vybraných německých exonym do koncepce slovníku (např. *Lainsitz, Moldau*). Hodnota slovníku, jenž se stal reprezentativním dílem německé hydronomastiky, nespočívá pouze v šíři a hloubce zpracovaného materiálu, ale také ve skutečnosti, že byl koncipován jako příručka přístupná jak odborníkům z různých

² Kolekci doplňují 2 svazky indexů (*Index zur Reihe Hydronymia Germaniae – Teil 1: Alphabetischer Index; Teil 2: Rückläufiger Index*) a 1 svazek suplementů. V plánech zůstal ještě 19. (povodí Ems) a 20. svazek (levostranné přítoky Dunaje), nezpracovány zůstávají rovněž některé oblasti v někdejší NDR, v Rakousku, Jižním Tyrolsku (něm. Südtirol) či Švýcarsku, stejně jako většina německých hydronym-exonym. A. Greule – S. Hackl-Rossler, *Deutsches Gewässernamenbuch: Etymologie der Gewässernamen und der zugehörigen Gebiets-, Siedlungs- und Flurnamen*, Berlin 2014, s. V (předmluva), 8; *Hydronymia Germaniae*. Wikipedia. Dostupné z: https://de.wikipedia.org/wiki/Hydronymia_Germaniae, cit. 18. 2. 2017.

vědních oblastí, tak zejména laickým zájemcům. Z tohoto důvodu slovník oproti pracím starším rezignuje na přísně vědecké uchopení tématu (obvykle) založené na geografické separaci hydronym a zhodnocení historických dokladů v duchu aktuálních mezinárodních metodologických přístupů k výkladu proprií (Namendeutungsmethode).³

Vedle právě zmíněných rozsáhlých projektů zaměřených na popis říční sítě vybraného povodí však německá hydronomastika musí reagovat i na poptávku po úžeji zaměřených studiích, jež by zhodnotily (zemská) regionální hydronymická specifika v historicko-etymologických souvislostech.⁴

Od roku 1985 na původně německý projekt *Hydronymia Germaniae* navázala rozšířená paralelní řada *Hydronymia Europaea*, konstituovaná na mohučské Akademii věd a literatury, jež se zaměřuje na souborné etymologické výklady převážně polských hydronym.⁵

Hydronyma jako specifická skupina mikrotoponym

Hydronymum⁶ je definováno jako jazykový znak, jehož pomocí se mluvčí vztahují k určité akumulaci vody jako denotátu dostatečně významnému pro to, aby byl pojmenován. Tato jména bývají obvykle složena ze dvou komponentů – vedle (základní) složky ze synchronního pohledu propriální nastupuje ještě složka deapelativní, jež podle charakteru pojmenovávané entity (stojící vs. tekoucí; přírodní vs. umělý; velikost apod.)⁷ zařazuje

³ A. Greule – S. Hackl-Rossler, *Deutsches Gewässernamenbuch: Etymologie der Gewässernamen und der zugehörigen Gebiets-, Siedlungs- und Flurnamen*, Berlin 2014, s. V (předmluva), 5–8; *Hydronymia Germaniae*. Wikipedia. Dostupné z: https://de.wikipedia.org/wiki/Hydronymia_Germaniae, cit. 18. 2. 2017.

⁴ Zatím však vyšla jako 10. svazek *Brandenburgischen Namenbuchs* pouze studie zachycující tamější hydronyma. Srov. A. Greule – S. Hackl-Rossler, *Deutsches Gewässernamenbuch: Etymologie der Gewässernamen und der zugehörigen Gebiets-, Siedlungs- und Flurnamen*, Berlin 2014, s. 7; *Hydronymia Germaniae*. Wikipedia. Dostupné z: https://de.wikipedia.org/wiki/Hydronymia_Germaniae, cit. 18. 2. 2017.

⁵ Polská onomastika se pod vedením K. Rymuta k výchozímu německému projektu zpracování hydronymie připojila v roce 1980. Na Slovensku byla pod záštitou M. Majtána a Slovenské akademie věd v Bratislavě od roku 1976 budována kartotéka slovenských hydronym. *Hydronymia Slovaciae*, ucelené zpracování tamější hydronymie v duchu edičních zásad *Hydronymia Europaea*, se konstitovala v roce 2003. Srov. J. Krško, *Úvod do toponomastiky*, Banská Bystrica 2014, s. 108nn.

⁶ J. Krško **hydronymum** (vodní název) definuje jako vlastní jméno vodního toku, pramene, rybníku, jezera, vodopádu, močálu či bažiny. Teritoriálně a temporálně podmíněný soubor vodních jmen v určitém jazyku nazývá **hydronymií**. Výsledkem lexikografického zpracování hydronym včetně jejich výkladu se stává **hydronomastikon**. Srov. J. Krško, *Úvod do toponomastiky*, Banská Bystrica 2014, s. 22.

⁷ Srov. J. Rón, *Roztřídění vod a vodstev.*, Praha 1940.

příslušné hydronymum do odpovídajícího sémantického pole (viz tab. 2 níže). Soubor vodních jmen na určitém místě a v určitém čase bývá tradičně označován jako hydronymie.⁸

Strom ⁹	(veletok)
Fluss	řeka
Bach	potok
Graben	stoka, náhon
Kanal	stoka, náhon
See	moře, jezero
Teich	rybník
Weiher	rybník

Tab. 1: Distribuce deapelativního hydronymického komponentu v češtině a němčině

Ze všech skupin toponym, tj. oikonym i ostatních anoikonym, jsou hydronyma nejstaršími (stále produktivními) proprii vyznačujícími se v diachronním pohledu od předhistorických dob až do současnosti značnou formální (slovo tvornou) a sémantickou variantností (proměnlivostí). Stará a nejstarší hydronyma stojící bok po boku formací mladších a nových bývají často imunní vůči osídlovacím vlnám a vývoji (propriálních) vrstev jazyka.¹⁰ Představují tak nedocenitelné svědectví pro studium jazykových či kulturních dějin.¹¹

Hydronyma přísluší do obsáhlé skupiny geografických vlastních jmen (geonym) zahrnující jak jména místní (oikonyma), tak jména pomístní (anoikonyma, mikrotoponyma). Geonyma bývají náchylná k přechodům mezi jednotlivými subkategoriemi, velmi úzký vztah fundace je charakteristický právě pro hydronyma a oikonyma. Mnohá sídla totiž přejala jméno toku, jenž jimi protéká. Naopak některá význačnější sídla se stala motivací pro pojmenování lokální vodoteče. Transonymizace je patrná rovněž u některých choronym (srov. např. tzv.

⁸ A. Greule – S. Hackl-Rosler, *Deutsches Gewässernamenbuch: Etymologie der Gewässernamen und der zugehörigen Gebiets-, Siedlungs- und Flurnamen*, Berlin 2014, s. 1.

⁹ V češtině neexistuje ekvivalentní deapelativní komponent složeného hydronyma, kompozitum „veletok“ lze užít pouze jako nepropriální kvalifikátor.

¹⁰ Na existenci vícera (mnohdy paralelních) etnicky i temporálně podmíněných hydronym referujících k témuž objektu (části objektu) upozorňuje už P. J. Šafařík. Srov. P. J. Šafařík, *Slowanské starožitnosti. Oddíl děgepisný*, Praha 1837, s. 399nn.

¹¹ H. Krahe, *Unsere ältesten Flussnamen*, Wiesbaden 1964, 13nn.

Euroregion Dunaj-Vltava) či anoikonym.¹² M. Frydrieh označuje tato mezi vícero skupinami přecházející hydronyma jako nepřímá, přičemž rozlišuje dva základní (navzájem kombinovatelné) typy. Některá hydronyma mohou být singulativním prvkem komplexního situačního názvu často motivovaného podle význačného přírodního objektu či podle v lokalitě sídlícího rodu, jenž označuje jak území jako celek, tak jeho jednotlivé části. Jiná hydronyma podle něj mohou prodělat iradiaci, tj. přenos názvu toponymického objektu na okolní území.¹³

Tvoření hydronymického názvosloví

Modely hydronymické názvotvorby jsou pevně ukotveny v diskursivním rámci historické slovotvorby jak jazyka přejímajícího, tak zdrojového (srov. např. německá hydronyma se slovanskými kořeny).

- **Onymizace**

Nejsnazším způsobem utvoření nového hydronyma je tzv. onymizace apelativa či apelativní skupiny slov (appellativischen Wortgruppe) (*Řička, Vodoteč*). Tato onymizace často souvisí s gramatickým procesem slovnědruhové transpozice.

- **Derivace**

Z hlediska diachronního je nejdůležitějším a zároveň nejstarším názvotvorným¹⁴ postupem derivace. Nově utvořená hydronyma mají obecnou strukturu KMEN (SLOVNÍ ZÁKLAD) + SLOVOTVORNÝ SUFIX (TOPOFORMANT). Tento způsob tvoření je produktivní zejména u hydronym s jediným kmenem (einstämmige Namen) (*Popelnice*).

- **Kompozice**

Význam tohoto názvotvorného způsobu v germánském kulturním prostoru se postupem času zvyšoval na úkor derivace. Prototypické kompozitum se skládá ze dvou komponentů, a to tzv. determinujícího, určujícího členu (Bestimmungswort) a determinovaného, bazového členu

¹² A. Greule – S. Hackl-Rössler, Deutsches Gewässernamenbuch: Etymologie der Gewässernamen und der zugehörigen Gebiets-, Siedlungs- und Flurnamen, Berlin 2014, s. 1. K problematice tzv. propriální transonymizace srov. také R. Šrámek, Transonymizace v propriální nominaci, Folia onomastica croatica 12–13, 2003–2004, s. 499–508.

¹³ Srov. M. Frydrieh, Vodní jména v Čechách (Autoreferát), Zpravodaj Místopisné komise ČSAV 6, 1965, s. 44–52. Komunikační efektivita situačních proprií je podle nás však sporná.

¹⁴ Z hlediska terminologického je rozlišeno tvoření apelativ (Wortbildung) a proprií (Namenbildung).

(Grundwort). Výsledkem tohoto procesu je tzv. determináční kompozitum (Determinativkompositum) (*Fischbach*).

Vedle těchto primárních kmenových složenin (Stammkompositum) rozlišujeme ještě skupinu kompozit sekundárních. Tato kompozita se stávají jedinečným seskupením slov (jediným syntagmatem) tvořeným z původně flektivního slova (často z genitivu antroponyma) (Bestimmungswort) a apelativního výrazu (Grundwort) vztahujícího se k sémantickému poli vodstva (*Albrechtsbach*).¹⁵

Mezi nejdůležitější deapelativní komponenty v německých hydronymech patří následující slova:

-ach

-bach

-graben

-see

-wasser/-water

Výrazy determinující (Bestimmungswort) můžeme zařadit do následujících skupin:

-(ne)flektivní adjektivum: **Röten**-bach; **Rot**-ach

-(většinou) neflektivní substantivum: **Eber**-bach

-participium: Dießbach

-adverbium: Unter-

Pro snazší identifikaci příslušného toku na mapě bývá k hydronymům označujícím zejména tekoucí vody dodatečně připojen deapelativní základový komponent *-bach/-Bach, -ach*. Tento typ tzv. demonstrativních kompozit (verdeutlichendes Kompositum) je u hydronym doložen už ve starých listinách (srov. shn. *Iutra-aha, Iutra, Itter-bach*).

Spojením hydronyma s flektivním determinujícím adjektivem (*Kleine Laaber*) vzniká slovní skupina (Wortgruppen-Bildung) považovaná za jedno samostatné (individualizované) jméno. Ve starých pramenech jsou tyto skupiny někdy ještě doplněny o předložku (*Im Fischgraben*). Ve většině případů, jak napovídá i poslední uvedený doklad, však tato původní

¹⁵ Specifickou skupinou jsou tzv. kompozita kopulativní (Kopulativkomposita), jež se však u hydronym na rozdíl od oikonym a choronym (např. Schleswig-Holstein) příliš nevyskytují.

seskupení slov podlela univerbizaci (Univerbierung, Zusammenrückung), jež byla formálně manifestována (po vypuštění případné prepozice) náležitým psaním tohoto kompozitního hydronyma dohromady (*Fischgraben*).

Na pomezí mezi názvotvornou kompozicí a abreviací stojí foneticky podmíněný proces zkracování (Namenkürzung) reprezentovaný zejména ztrátou nepřízvučného vokálu (synkopa). Specifickými hraničními skupinami proprií jsou zkratková složená slova (Klammerformen) vypouštějící ze tříčlenného kompozita prostřední komponent (*Feldsee* < *Feldberg-see*) či propriální elipsy vynechávající v obecné struktuře ADJ + SUBST druhý člen (srov. výše determinací kompozita), případně hydronyma mohou vznikat tzv. zpětným tvořením (Rückbildung, Back-formation) z oikonym (*Al* < *Aalen*).¹⁶

Hydronyma a jejich mimojazyková motivace

Cílem etymologického zkoumání hydronym je především zachycení jejich názvotvorné motivace. Východiskem se stává analýza v historických pramenech doložených, příp. rekonstruovaných nejstarších formálních podob (Grundform, Ausgangsform) a objasnění jejich slovtvorby. Z pohledu do hydronomastikonu lze dovodit, jak značný význam pro volbu pojmenování mohl mít mimojazykový, sociokulturní kontext.

Nejméně příznakovou skupinou stojící na pomezí apelativ a proprií jsou (jednoslovná) hydronyma denotující svůj předmět zájmu jako prostý „potok“ (*die Aach; der/die Bach; Bachlein*) či „vodoteč“ (*Fließgewässer*) bez bližší morfologické či syntaktické diferenciaci.¹⁷ Tato spíše periferní skupina jmen se vyznačuje původně menším komunikačním dosahem (významem), a proto potřeba daný tok odlišit od jiných ustupuje do pozadí. Obvykle však hydronyma v sobě konzervují široký propriálně motivační potenciál, jenž v diachronním

¹⁶ A. Greule – S. Hackl-Rössler, *Deutsches Gewässernamenbuch: Etymologie der Gewässernamen und der zugehörigen Gebiets-, Siedlungs- und Flurnamen*, Berlin 2014, s. 1nn.

¹⁷ V. Šmilauer situuje užívání (aktivní znalost) tohoto typu hydronym do venkovského prostředí reflektujícího vodu protékající sídelním útvarem. Pro rozlišení mezi různými (blízkými) toky se připojuje adjektivní atribut nesoucí pojmenování dané obce (vznikají tak sekundární, deoikonymická hydronyma). Otázkou podle nás zůstává, v jaké míře tato potřeba kdysi nastávala v relativně uzavřených mikrosocietách. Domníváme se, že moderní (sekundární, deoikonymická) hydronyma zjevně naplňují ekvivalentní pojmenovovací strategii jako staroevropská jednoslovná hydronyma – přívlastkový (určovací) komponent hydronyma nese pouze pomocnou lokalizační funkci (potok totiž obvykle nebývá majetkem obce, již protéká). Srov. V. Šmilauer, *Vodopis starého Slovenska*, Praha 1932, s. 455nn.; srov. také J. Maleninská, *K hydronymii Čech. O jménech tekoucích vod*. In: L. Olivová-Nezbedová a kol. *Pomístní jména v Čechách: o čem vypovídají jména polí, luk, lesů, hor, vod a cest*. Praha 1995, s. 300nn.

náhledu reflektuje pojmenovávací preference jejich uživatelů.¹⁸ Základní motivační okruhy vykazuje už nejstarší vrstva hydronym.¹⁹

- **Přírodní jména** (Naturnamen)

-bohatost vody (Wasserreichtum): *Reich-*

-moc a divokost tekoucí vody (Kraft und Wildheit des fließenden Wassers): *Wutach*

-přechodná ničivá síla při povodni: *Wigger*

-vliv přílivu/odlivu na tok: *Balge*

-dopad vody na lidské smysly: *Schwarz-; Kling-; Sauer-; Warm-*

-vody obývané či obklopené faunou: *Wolf-*

-vody a okolní flóra: *Rohr-*

-tvar průběhu toku (Gestalt des Flusslaufs): *Krum-*

-relativní poloha vzhledem k jinému topoobjektu: *Hinter-*

- **Kulturní jména** (Kulturnamen) odrážející vztah člověka a vody

-vodní stavby k regulaci vody či k rybolovu jako zdroji energie a obživy (Wassereinbauten zur Regelung des Wassers oder zum Fischfang): *Fisch-; Mühl-*

-historické právní poměry člověka k toku: *Rosenberger Fluss*

-historické skutečnosti jako deaprelativní komponent hydronyma: *Zehent-; Marck-*

-nápadná stavba na toku stojící: *Kirch-*

-historicky významné sídlo (Siedlung) jako zástupné hydronymum: *Altmühl*²⁰

¹⁸ Typickými tvůrci (uživateli) starobylých hydronym se stali lovci a rybáři, pro něž bylo přesné rozlišování mezi vícero toky existenční nutností. Podobně přesní museli být rovněž autoři tzv. hraničních (katastrálních) spisů. Dnes je tato jednoznačnost toponym institucionálním požadavkem Názevoslovné komise ČÚZK. Metodologickým problémem nejen pro ni však stále zůstává zhodnocení tzv. „bezejmenných“ vodních toků. Srov. V. Šmilauer, *Vodopis starého Slovenska*, Praha 1932, s. 455nn.

¹⁹ A. Greule – S. Hackl-Rössler, *Deutsches Gewässernamenbuch: Etymologie der Gewässernamen und der zugehörigen Gebiets-, Siedlungs- und Flurnamen*, Berlin 2014, s. 3n.

²⁰ Zjevně zde došlo k vytlačení předpokládané starší (prototypické) podoby *Mühlbach*.

Hydronyma a jejich historické vrstvy

Napříč hydronymy v širším středoevropském prostoru lze nalézt několik specifických vrstev determinovaných rozdíly jak v jejich stáří, tak i v etnické příslušnosti jejich tvůrců (uživatelů). Etymologická zkoumání v současnosti vydělují dvě základní hydronymické skupiny:²¹

- germánsko-německá jména (germanisch-deutsche Namen) jako jazykovou reflexi osídlování střední Evropy německy hovořícím etnikem zhruba od přelomu letopočtu
- přejímky do němčiny z jazyků (domestikovaných) obyvatel žijících na nově kolonizovaných územích (viz kap. Vydělení (diferenciace) keltského, germánského a slovanského lexika z ie. prajazyka).

V těchto naznačených výchozích rovinách hydronym německojazyčného (středoevropského) prostoru lze uvažovat několik dobově (vývojově) podmíněných (charakteristických) formálních realizací (uvedeny v chronologickém sledu od nejstaršího typu po nejmladší):²²

A. Staroevropská (předněmecká) hydronyma

Současná historická lingvistika (hydronomastika) vychází z přesvědčení, že indoevropské (indogermánské) kořeny vlastních jmen významných toků jsou dokladem územního rozšíření (relativně jednotného) indoevropského prajazyka ve středoevropském prostoru ještě před počátkem vyhraňování jazykových větví germánské, keltské či slovanské. Tuto specifickou vrstvu Greule označuje jako hydronyma praindoevropská (voreinzelsprachlich-indogermanisch). Přívlastek staroevropská (alteuropäisch) podle něj mohou získat pouze ta propria, jež se v Evropě vyskytují v identickém tvaru vícekrát (např. *salā, *uislā).

B. Jednokmenná (německá) hydronyma s fakultativním sufixem dělí se na vrstvu **starší** (*Bland, Thulba*) a **mladší** (*Lauter, Glatt*).

²¹ A. Greule – S. Hackl-Rössler, Deutsches Gewässernamenbuch: Etymologie der Gewässernamen und der zugehörigen Gebiets-, Siedlungs- und Flurnamen, Berlin 2014, s. 4.

²² A. Greule – S. Hackl-Rössler, Deutsches Gewässernamenbuch: Etymologie der Gewässernamen und der zugehörigen Gebiets-, Siedlungs- und Flurnamen, Berlin 2014, s. 4; H. Krahe, Unsere ältesten Flussnamen, Wiesbaden 1964, s. 14n.

C. **Kompoziční (německá) hydronyma** se zadním deapelativním členem *-graben*, *-bach*, *-aha*.

Vydělení (diferenciace) keltského, germánského a slovanského lexika z ie. prajazyka

Prehistorické osídlení území dnešního Německa různými etniky se odráží rovněž v lexikonu hydronym. Setkávají se zde vlivy jazyků keltských (jižní Německo + část středního Německa) či germánských (severní Německo). Na územích pod vlivem Římské říše (römische Herrschaft), rozptýlených po jižní a středozápadní Evropě, byla keltská *propria* romanizována, příp. se utvořila nová, vulgárnělatinská jména, a to ještě před jejich přejetím germánskými mluvčími. Pro účely naší studie zasluhují zvláštní pozornosti jazyky slovanské, jež se zhruba od přelomu 6. a 7. století objevují jak na severovýchodě Německa – staropolabština (altpolabisch) a starosrbština (altsorbisch) či v oblasti horního Mohanu (Obermain), tak v rozsáhlých oblastech rakouských Korutan, Štýrska a Východního Tyrolska. Překrývání původního germánského lexika mladší vrstvou slovanskou je patrné zejména na severovýchodě Německa,²³ stopy dávného slovanského osídlení lze nalézt rovněž v česko-rakouském příhraničí na území historického Vitorazska.

Hydronymické strukturní vrstvy

A: Staroevropská hydronyma

Strukturace tzv. staroevropské hydronymie (alteuropäische Hydronymie)

První ucelenější pokus o popis sémaziologické a formální struktury staroevropských vodních jmen provedl počátkem 60. let 20. století již zmíněný Hans Krahe.

Definice staroevropského hydronyma (alteuropäische Gewässernamen)

Jako tzv. staroevropské hydronymum chápeme takové časné, v sobě uzavřené a jednotné pojmenování vodního toku (vodní plochy), jehož výskyt byl v minulosti a částečně i v současnosti doložen na širším evropském teritoriu. Pro tento výklad hovoří skutečnost, že do předpokládaného staroevropského fondu vodních jmen náleží takové formace, jež odkazují k historicky nedoloženému (apelativnímu) lexiku v pozdějších jazycích (resp. dialektech) vyskytujících se na staroevropském teritoriu. Převážná část nejstarších hydronym v nich tudíž

²³ A. Greule – S. Hackl-Rossler, *Deutsches Gewässernamenbuch: Etymologie der Gewässernamen und der zugehörigen Gebiets-, Siedlungs- und Flurnamen*, Berlin 2014, s. 4.

představuje už jen propriální lexikum se synchronně zastřenou názvotvornou motivací.²⁴ Tato propria, jejichž podstata byla rozeznána ve 40. – 50. letech minulého století, se vyznačují následujícími rysy:²⁵

1. Staroevropská hydronyma lze podle původu (propriálního) lexika (Wortschatz) a užitých formálních slovotvorných prostředků začlenit do indoevropské jazykové rodiny (indogermanisch Herkunft). Nevyskytují se však na celém indoevropském jazykovém teritoriu, ale pouze na jeho pevně ohraničené části (viz bod 2). Konstituují se pravděpodobně již v období před rozpadem jednotného prajazyka v západním indoevropském prostoru.
2. Tato hydronyma jsou doložena v oblastech rozprostírajících se mezi Skandinávií na severu a dolní Itálií (Unteritalien) na jihu a od Britských ostrovů (Britischen Inseln) na západě až k dnešním pobaltským republikám na východě (Baltischen Ostseeländern). Krahe dále připomíná, že ze tří jihoevropských poloostrovů jsou stará hydronyma nejhojněji zastoupena na Apeninském, naopak nejméně na Balkánském poloostrově. V těchto krajích, zejména však v Itálii a na jihu Francie hydronymie staroevropsko-indoevropského původu s příchodem nových osadníků překryla starší, egejsko-pelagický, příp. iberský substrát.²⁶
3. Etymologický náhled na kořeny předmětných proprií naznačuje rovněž vliv obtížně dostupného alpského masivu na šíření hydronym po Evropě: zatímco na území severně od Alp sledovaná skupina hydronym představuje vůbec nejstarší zachovaný jazykový fond, na jihu Francie a ve Středomoří tatáž propria až sekundárně překrývají ještě starší vodní jména.
4. V rozsáhlém prostoru, na němž jsou příslušná stará hydronyma doložena, se později diferenciovaly jednotlivé historicky doložené jazyky příslušející k různým větvím indoevropských jazyků. Jedná se zejména o jazyky germánské (germanische), keltské (keltische), illyrské (illyrische), italské (italische) či baltské (baltische), jazyky slovanské však tuto vrstvu hydronym registrují pouze periferně. Tyto jazyky, kdysi zjevně tvořící uzavřenou jednotku v rámci celkových indoevropských struktur, spojují

²⁴ Srov. H. Krahe, *Unsere ältesten Flussnamen*, Wiesbaden 1964, s. 77.

²⁵ H. Krahe, *Die Struktur der alteuropäischen Hydronymie*, Mainz 1963, s. 287n. Srov. také H. Krahe, *Unsere ältesten Flussnamen*, Wiesbaden 1964, s. 32n.

²⁶ Srov. H. Krahe, *Unsere ältesten Flussnamen*, Wiesbaden 1964, s. 80nn.

také další rysy spočívající v příbuznosti gramatické stavby či slovní zásoby,²⁷ jimiž se vymezují vůči ostatním indoevropským jazykům. Lze proto předpokládat, že v předchůdcích zástupců zmíněných jazykových větví (příp. v jim příbuzných, již vyhynulých dialektech) se nachází tvůrci tzv. staroevropské hydronymie, neboť doposud nebyly identifikovány žádné starší etnicko-lingvistické jednotky indoevropského původu, jež by mohly být zodpovědné za konstituci této nejstarší vrstvy vodních jmen.²⁸

5. Staroevropská hydronymie, jež musela být zcela utvořena již v 1. pol. 2. tisíciletí př. n. l., tj. v čase postupného rozpadu tzv. staroevropštiny na jednotlivé jazyky, strukturním a sémaziologickým charakterem potvrzuje svou velkou starobylost.²⁹

Sémaziologická struktura starých hydronym

Primární hydronyma

Výklad významového obsahu staroevropských hydronym je nutné postavit především na jejich etymologických kořenech. Nejprimitivnější a zajisté nejstarší hydronymická vrstva, na niž Krahe naráží především, vychází z tzv. vodních slov³⁰ (Wasserwörten), tedy z označení

²⁷ O svébytnosti této předpokládané staroevropské jazykové komunity (alteuropäischen Sprachengemeinschaft, alteuropäischen Sprachengruppe, Alteuropäische), z níž se později vydělují západní ie. jazyky, svědčí i fakt, že její unikátní lexikum se neomezuje pouze na propriální sféru. Srov. H. Krahe, *Unsere ältesten Flussnamen*, Wiesbaden 1964, s. 79, 84.

²⁸ Staroevropská hydronymie tedy spolukonstituuje vývojový stupeň mezi nediferenciovaným ie. prajazykem (gemein-indogermanischen Grundsprache) a historicky doloženým západním okruhem ie. jazyků. Srov. H. Krahe, *Unsere ältesten Flussnamen*, Wiesbaden 1964, s. 78n., 84.

²⁹ Jako pomůcka pro určení stáří slouží jednak skutečnost, že hydronyma v germánském jazykovém prostoru už většinou prodělala tzv. první hláskový posun (Erste Lautverschiebung), jednak jejich značná polymorfie u jednoho a téhož etymologického základu. K obdobné konkurenci sémanticky příbuzných slovních tvarů dochází i v nejstarších indoevropských apelativech. Srov. H. Krahe, *Unsere ältesten Flussnamen*, Wiesbaden 1964, s. 62nn., 79nn. Srov. H. Krahe, *Die Struktur der alteuropäischen Hydronymie*, Mainz 1963, s. 295nn.

³⁰ Abecední přehled nejdůležitějších slovních základů tzv. vodních slov a jejich sémantiky (srov. H. Krahe, *Unsere ältesten Flussnamen*, Wiesbaden 1964, s. 41nn.):

**ab-* „voda, vodní tok“ (Wasser, Fluss)

**adu-/ *adro-* „vodní tok“ (Wasserlauf)

**ak^hā* „voda, vodní tok“ (Wasser, Fluss)

**am-* „řečiště, říční koryto“ (Flussbett, Graben)

**āp-* „voda, vodní tok“ (Wasser, Fluss)

**av- (au-)* „pramen, vodní tok“ (Quelle, Flusslauf)

pro (tekoucí) vodu (fließendes Wasser), pramen (Quelle), potok (Bach), řeku (Fluß) – příp. z významu tekoucí (fließen), (vodní) tok (Wasserlauf) či téci (laufen).³¹

Sekundární hydronyma

Ne všechna vodní slova jsou však původní. Některá z nich se totiž k významu řeka či potok vztahují až sekundárně. Je doložena řada propriálních (od původu však zjevně deapelativních) kořenů označujících především vlastnost, která může být pro příslušný vodní tok / plochu zvláště charakteristická. Proděláním sémantické specializace (Bedeutungsverengung) těchto základů, jež byla podmíněna právě zmíněnými mimojazykovými skutečnostmi, následně vzniká nové hydronymum. Mnohdy však dochází k tomu, že souvislost mezi významovým rysem hydronyma a příslušným denotátem se z objektivních důvodů zastře natolik, že toto hydronymum, ztrativši svou výchozí diferenciací funkci, „poklesne“ sémanticky na roveň tzv. vodních slov.³²

**drouos* „vodní tok“ (Flusslauf): tzv. sekundární vodní slovo. K tomu srov. výklad níže v kap. Sekundární hydronyma.

**er-/or-* tzv. sekundární vodní slovo s výchozím významem „uvést do pohybu“ (in Bewegung setzen, erregen)

**mor-* „stojatá voda, moře, bažina, bažinatý vodní tok“ (stehendes Wasser, Meer, Sumpf, sumpfiger Wasserlauf)

**ned-/nod-* „mokrý, proud“ (nass, Flut)

**neid-/nid-* „téci“ (fliessen)

**pel-/pol-* „zalévat, téci“ (giessen, fliessen)

**sal-* „potok, tekoucí voda, proud“ (Bach, fließendes Wasser, Strömung)

**souos* „vlhkost, kapalina“ (Feuchtes, Flüssigkeit)

**ueis-/uis-* „téci, rozplynout se“ (fliessen, zerfliessen)

³¹ H. Krahe, Die Struktur der alteuropäischen Hydronymie, Mainz 1963, s. 288nn. Přestože tuto skupinu tzv. vodních jmen z dnešního pohledu paradoxně považujeme za nejméně příznakovou, jsou tato nejstarší hydronyma odrazem úzkého (autentického) vztahu dávných obyvatel k jejich nejbližšímu okolí. Tato skutečnost je v lexikální (propriální) sémantice manifestována tak jemnou rozlišovací schopností, že ji může dnešní člověk už jen stěží v úplnosti popsat. (Srov. H. Krahe, Unsere ältesten Flussnamen, Wiesbaden 1964, s. 34.)

³² Tato sekundární vodní slova primárně spadala do následujících významových okruhů (H. Krahe, Unsere ältesten Flussnamen, Wiesbaden 1964, s. 52nn.):

a) barva vody

**albh-* „bílý“ a jeho frekventované deriváty poukazující na barvu vody

bhel-* (bhol-*) „lesklý, bílý“ dnes denotující bažinu (Sumpf) či kaluž (Pfütze)

U některých „barevných“ hydronym (srov. ie. *-*arg* „bělost, jas x potok“) s chybějícím apelativním dokladem je však hranice přechodu k vodnímu jménu obtížně prokazatelná.

b) pohyb vody (Bewegtheit)

**ag-* „hnát, uvést v pohyb, rychlý“

Společným rysem nastíněných primárních a sekundárních hydronym, nejspodnější vrstvy každé hydronymie, je jejich obsahové vztahování se na vodu samu, příp. na její charakteristické vlastnosti. Tyto nejstarší skupiny hydronym později posloužily za vzor nově utvářeným jménům, z jejichž formální struktury je motivující proprium většinou stále dobře rekonstruovatelné.³³

Sémaziologie starých hydronym – shrnutí

Jak vyplývá z výše uvedených výkladů, tzv. staroevropská hydronyma lze z hlediska jejich etymologie a sémantiky rozdělit na starší a mladší vrstvu. Do skupiny starších (primárních) hydronym obvykle řadíme struktury prostě odkazující k vodnímu toku jako pojmenované entitě, mladší (sekundární) propria zachycují především charakteristické vlastnosti předmětného toku. Postřehli jsme, že mezi oběma výchozími typy existují přechodové formace, z nichž některé (srov. ie. kořeny **kar-* či **ner-/nor-* v pozn. 32) jsou v tomto systému spíše izolované. O důležitosti studia nejstarších hydronym svědčí mj. i skutečnost, že tato jména sloužila (byť s jistými sémantickými posuny) za vzor pro tvoření mladších hydronym (srov. kap. „Terciární“ hydronyma).³⁴

„Terciární“ hydronyma

Tato vývojově mladší hydronyma, jež často (formálně) napodobují tzv. staroevropské struktury, spojuje odklon od pojmenovávaného objektu k rozličným sociokulturním souvislostem, ve kterých je zasazen. Zachycují tak popis okolí vodního toku (Umgebung des

**eis-/ois-/is-* „prudce, rychle se pohnout“

**er-/or-* „uvést do pohybu“

Tento významový komplex (Bedeutungskomplex) hydronym reflektujících primárně pohyb vody jako dynamický příznak substance, jenž je vyjádřitelný např. slovesy stěhovat se (sich bewegen), spěchat (eilen) či téci (laufen), se posouvá ke statictějšímu chápání předmětného denotátu jako „kapalně“ substance – srov. např. ie. kořen **dreu-/dru-* a sind. verbum drávati „téci x rozplynout se“ či substantivum draváh „tok, rychlý pohyb x tekutina, kapalina“.

c) vodnatost toku (Wassermenge, Wasserreichtum)

**oudh-* „bohatý, hojný“

Specifickou skupinou na pomezí sekundárních a terciárních hydronym jsou formace s ie. kořenem **kar-* „tvrdý, kámen, kamenitý“ odrážející charakter řečiště/koryta (Bachbett) či sémaziologicky osamocené konstrukce s ie. základem **ner-/nor-* „ponořit, díra, jáma“.

³³ H. Krahe, Die Struktur der alteuropäischen Hydronymie, Mainz 1963, s. 291nn.

³⁴ H. Krahe, Unsere ältesten Flussnamen, Wiesbaden 1964, s. 60.

Gewässers) (srov. kelt. *Brigantia* ze subst. briga či šp. *Berganza* označující horský nebo horní potok³⁵), jeho (relativní) polohu (srov. venétské *Meduna* z lat. *medius* s významem prostřední potok³⁶). Jindy tato hydronyma odkazují ke kulturním objektům (zařízením) (srov. sabinské *Digentia* jako ohrazený potok³⁷). Specifickou skupinou jsou vodní jména číslovkové povahy (*Zahlwörter*) (srov. švýc. *Duenz* či *Trient*³⁸).³⁹

Morfologická struktura starých hydronym

„Bázová“ hydronyma

Z hlediska formální morfologie lze za východisko pro hydronymický názvotvorný systém považovat jednoduchou strukturu, v níž se ke kořenému morfému připojí *-a* utvářející flektivní kmen hydronyma, čímž vznikne hydronymum-femininum (např. *Alb-a*, *Drav-a*). Zvláštní pozornost zde zasluhují hydronyma jako *Aga*, *Ala*, *Ara* či *Ava*, která jsou bezprostředními ekvivalenty lat. *aqua*, gót. *alva*, shn. *aha* „voda, vodní tok“. V germánském jazykovém prostoru se toto deaprelativní hydronymum stalo velmi produktivním, a to buď jako základová forma (*Flussnamengrundwort*), nebo zejména na německém a evropském Západě jako člen hydronymického kompozita (*Kompositionsglied in Gewässernamen*) *-apa*. Maskuliní paralely s komponentem *-os* jsou mnohem vzácnější a navíc teritoriálně omezené zejména na jižní oblasti (srov. *Drav-os* x *Drav-a*, *Sav-os* x *Sav-a*).⁴⁰

Derivovaná hydronyma

Mezi tzv. derivovaná hydronyma je možno zařadit četné doklady obsahující ve své formální struktuře konsonantický sufix. Podle kvality této přípony rozeznáváme několik dále uvedených skupin vodních jmen.

Derivovaná hydronyma primární

³⁵ Srov. četné kelt. *Brigantia*.

³⁶ Srov. ie. základ **medh-* „uprostřed ležící“.

³⁷ Srov. ie. základ **dheiǵh-* „hníst hlínu, zdít“. Srov. J. Pokorny, *Indogermanisches etymologisches Wörterbuch*, I. Band, Bern, München 1959, s. 244n.

³⁸ Srov. ie. základy **duo-*, **tri-*.

³⁹ H. Krahe, *Die Struktur der alteuropäischen Hydronymie*, Mainz 1963, s. 293n. H. Krahe, *Unsere ältesten Flussnamen*, Wiesbaden 1964, s. 60n.

⁴⁰ H. Krahe, *Die Struktur der alteuropäischen Hydronymie*, Mainz 1963, s. 294n.

Centrální sufixy

Deriváty s nasálním sufixem (**m-formy**) obsahují jako maskulina seskupení *-mo-* (*Ser-mo-s*), jako feminina *-ma-* (*Ser-ma*). Frekventované **n-formy** lze považovat za jeden z nejdůležitějších základních kamenů morfologické struktury staroevropské hydronymie. Vedle sebe stojí méně častá maskulina s elementem *-no-s* (*Ar-no-s*) a hojnější feminina s formací *-nā* (*Marna*, *Isna*). Sufix *-na* mívá často navíc speciální funkci označovat přítok některého toku (srov. *Nersi-na* > *Nersa*). Jinou hojně zastoupenou skupinou jsou tzv. **r-formy** – mužská *-ro-s* a ženská *-rā* – připojené buď přímo ke kořenu slova (*Ad-ro-s* x *Ad-ra*), nebo ještě doplněné o mezivokál (*Ais-a-ro-s* x *Ag-a-ra/Ag-i-ra*). Zcela zásadní postavení v systému staroevropské hydronymie si drží **nt-formy** rozmanitých typů. Někteří zástupci této skupiny se skloňují přímo jako konsonantický kmen (*Dravant-*), ostatní maskulina bývají zakončena na *-nto-s*, feminina pak na *-ntā* (*Kara-nto-s* x *Kara-nta*). Z *nt-forem* jsou však nejčastější hydronyma-feminina na *-antia/-entia* (*Av-antia/Av-entia*), z nichž pouze zřídka vznikají sekundární maskulina (*Arg-entio-s*). Další svébytnou skupinou jsou **s-formy** realizované pomocí mužského sufixu *-so-s* (*Mar-so-s*) či ženského *-sā* (*Au-sa*), častěji ovšem s mezivokálem (*Av-i-so-s*, *Av-e-sa*). Specifické jsou frekventované varianty s vloženým *-i* před vokál v kmenu hydronyma, tj. *-sio-s* (*Karusios*) nebo *-siā* (*Karisia*).

Periferní sufixy

Mezi nepřilíš produktivní skupiny hydronym lze zařadit **st-formy** (*Nari-sto-s*, *Aga-sta*), **k-formy** (ne)obsahující vložený vokál (*Sar-ka*, *Sal-i-ka*), případně **t-formy** (*Dru-to-s*, *Dru-ta*). Spíše okrajové postavení zaujímají také **l-formy** s mezivokálem (*Ab-u-la-s* x *Ab-u-la*), příp. bez něj (*Eis-la*).

Derivovaná hydronyma sekundární

Výše diskutované rozmanité sufixální struktury však mohou sloužit za východisko pro další odvozená (sekundární) hydronyma – srov. např. sekundární deriváty *Ausava*, *Ausona*, *Ausenna*, *Auser*, *Ausente*, *Ausunda* od **s-formy** *Ausa*, dále od **m-formy** *Auma* odvozené *Aumana*, **Aumantia*, případně od **r-formy** *Aura* derivované **Aurana*. Všechny zmíněné

výchozí konsonantické formy zároveň přináležejí k „bázové“ řadě *Ava* (viz kap. „Bázová hydronyma“).⁴¹

-A- (-O-)	-IA (-IO-)	-UA (-UO-)	-MA (-MO-)	-NA (-NO-)	-RA (-RO-)	-LA (-LO-)	-NT(I)A (-NT(I)O-)	-S(I)A (-S(I)O-)	-STA (-STO-)	-KA	-TA (-TO-)
AVA – AVOS	<i>Avia</i>		<i>Auma</i>	<i>Avena/Avona</i>	<i>Aura – Auras Avara</i>		<i>Avanta Avantia/Aventia</i>	<i>Ausa Avesa – Avisos</i>			
AUSA		<i>Ausava</i>		<i>Ausona</i>	<i>Auseros</i>		<i>Ausent- /Ausund-</i>				
ALA	<i>Alia</i>	<i>Alava</i>	Alma – Almos	<i>Alna/Olna/Elna – Alnos Olona/Olona</i>	<i>Alara</i>		<i>Alanta/Alonta – Alanta Alantia</i>	<i>Alsa/Elsa Alisa</i>	<i>Alesta</i>		
ALMA	<i>Almia/Elmia Almaja</i>			<i>Almana/Almina – Elmana/Elmina</i>	<i>Almara – Almaros</i>		<i>Almonta Almantia</i>				
ARA		<i>Arva – Arvos</i>	Arma	<i>Arna/Orna – Arnos Arona</i>	<i>Arura – Araros</i>	<i>Arla</i>	<i>Aranta – Arantos Arantia</i>	<i>Arisa Arsia Arusia</i>		<i>Arika</i>	
ARMA				<i>Armena/Armona – Armenos</i>			<i>Armenta Armantia</i>	<i>Armicia Armisia</i>			

Tab. 2: Struktura vybraných bázových a z nich derivovaných hydronym podle Krahe, 1962

Hláskový systém (Lautstand) starých hydronym

V rovině fonologické (kontrastivní) analýzy hydronym je nutné si povšimnout zejména střídání samohlásek (ablaut)⁴² v propriálních základech i formantech, jež Krahe považuje za další podstatné kritérium pro obhajobu ie. původu staré hydronymie. Jak doložíme dále, je zastoupen jak u původnějších deapelativních vodních jmen (Wasserwörten), tak u sekundárních (kvalitativních) hydronym (srov. kap. Sémaziologická struktura starých hydronym).

Ablaut v kořenné slabice propria⁴³

⁴¹ H. Krahe, *Die Struktur der alteuropäischen Hydronymie*, Mainz 1963, s. 295nn.

⁴² Od ablautu jako strukturního jevu propria je však třeba odlišovat změny vokalické kvality dané historickým vývojem hláskosloví – typickým příkladem je (ne)realizace $\delta > \tilde{a}$ na staroevropském teritoriu. To je také důvodem pro značný počet **a-forem** v hydronymii (viz pozn. 43 k nerealizaci kořenného ablautu). Srov. také H. Krahe, *Die Struktur der alteuropäischen Hydronymie*, Mainz 1963, s. 302n.

⁴³ K realizaci **kořenného** ablautu však nedochází v řadách deapelativních hydronym, u nichž chybí příslušné vokalické varianty už v apelativní sféře. Z hlediska hláskové kvality zde převažuje tzv. **a-vokalismus**. Srov. *Kara*,

Ablaut u primárních hydronym

Nejstarší vrstva hydronym ukazuje různé vokalické (kvalitativní) realizace ablautu. Vydeme-li ze základu **uer-/uor-*⁴⁴ „voda, déšť, tok“, uvidíme různé propriální realizace jak plné **e-formy** **uer-* (*Vera, Veretà*) či **uor-* (> *uar-*) (*Varus, Varenne, Varisia*), tak oslabené **Vrma* (*Wurma, Vrma*).

Ablaut u sekundárních hydronym

Jeho realizaci (tj. ablautu) lze doložit např. skupinou hydronym s variantami základu **eis-/*ois-* (*ais-*)/**is-*⁴⁵ označujícími rychlý (prudký) pohyb vody. Poměrně řídké jsou doložena jak hydronyma s výchozím plným stupněm základu (Vollstufenform) **eis-* (*Eisrà*), tak formace prodělavší pravidelnou hláskovou změnu *ei* > *ie* (*Ieslà*), příp. germánskou změnu *ei* > *ī* (*Īsera*). Rozšířenější je podoba **ois-* realizovaná však převážně jako **ais-* (*Aisaros, Aistà, Aisontios*), oslabený základ **is-* je taktéž hojně zastoupen (*Isara, Isa, Isna, Istros*).

Ablaut v derivačních elementech

Střídání hlásek ve staré hydronymii obecně nebylo velice frekventované pouze v propriálních základech, ale také ve slootovorných formantech. To historicky dokládá existence konkurenčních dubletních podob⁴⁶ *i/a* pro pojmenování téhož toku (srov. dnešní *Alm* a jeho alternace *Albina* či *Albana*).

Rovněž v derivačních prostředcích se můžeme setkat se střídáním samohlásek *e/o* (*ö* > *ā, ē* > *ī*), jež je ze všech realizací ablautu nejčastější. Přesto však existují staroevropská nářečí, v nichž k této hláskové změně nedošlo, a tudíž jsou zde starší **e-formy** (*Armenà, Avena*) či **o-formy** (*Visontia, Almonta*).⁴⁷

**Karantos, *Karisia* se sir. *carrac* „skála, útes“ a švéd. *har* „kamenitá půda“ či *Sala, Salara, Salantia* s lat. *salum* „vlnění“, sir., stír. *sal* „moře“, sprus. *salus* „dešťový potok“. Srov. také H. Krahe, *Die Struktur der alteuropäischen Hydronymie*, Mainz 1963, s. 291.

⁴⁴ Srov. H. Krahe, *Die Struktur der alteuropäischen Hydronymie*, Mainz 1963, s. 289.

⁴⁵ Srov. H. Krahe, *Die Struktur der alteuropäischen Hydronymie*, Mainz 1963, s. 293.

⁴⁶ Během historického vývoje však často jedna forma (v uvedeném případě *Albana*) nakonec převážila nad druhou (*Albina*).

⁴⁷ H. Krahe, *Die Struktur der alteuropäischen Hydronymie*, Mainz 1963, s. 299nn.

B: Jednokmenná hydronyma

Jednokmenná vodní jména jsou oproti kompozitům početně mnohem méně zastoupena. Jedná se o specifickou kategorii uprostřed vývojové osy hydronym, jež i přes jakkoli odlišná etymologická a chronologická východiska částečně zasahuje jak do období nejstaršího (srov. kap. o staroevropské hydronymii), tak zároveň později často podléhala tlaku mladších a produktivnějších složených forem – připojením deapelativních základových slov se stávala tzv. sekundárními kompozity.

Starší formace

Podle formální struktury a etymologie příslušných hydronym se jedná o nejstarší (doložená) germánsko-německá vodní jména. Tato propria však už nemohou být přímo navázána na staroněmecká pojmenování, jde totiž především o rekonstruované formace s předpokladem jejich existence už ve staré germánštině. Význam těchto hydronym proto spočívá mj. v konzervaci apelativního lexika germánského a německého původu, jež se už z povědomí uživatelů vytratilo. Tyto formace Krahe podle formální struktury dělí do následujících podskupin:

ā-kmenové

Srov. ā-kmenové hydronymum *Thulba* s oslabenou ie. formou **dh̥l̥bhā* a germ. **dulbō* „stoka“ od verbálního ie. kořene **dhelbh-* „(vy)hloubit“, jenž je průkazný ze shn. slovesa *telban*, středn. *delven* „hloubit“ či z vlám. *delv* „rokle, stoka“.

ī-/iā-kmenové

Srov. frekventovaný formální typ starogermánských ī-/iā-kmenových hydronym – *Streu* z germ. **strai* (gen. **straiōs*) a ie. **srouī* a **srouiās* je doložené také v lot. *strave* či stsl. *struja* „proud, proudění“. Dalšími doklady tohoto typu jsou hydronyma *Brend* „pramen, pramenný tok“, *Retz(bach)* „proudění, bystřina“, *Flöha* „tok“, *Nette(-Bach) – Netze (Nezzaha) – Nötsch – Netzbach – Netzbächlein* „tok, řeka“, *Seck(ach)*⁴⁸ „suchý potok“, *Schwippe* „kroutit, rychlý pohyb“. Velice frekventovaná jsou formálně rozrůzněná hydronyma s komponentem *Eiter-*, *Aiter-* motivovaným apelativem *eiter* „hnis, jed, vztek“. Doložena jsou zde jak sekundární kompozita *Aitrach*, *Aiterbach*, *Eitrach*, *Eiterach*, *Eiterbach*, *Eiteraha*, *Aiterbächle*, *Eiterbächle*, tak jejich starší jednokmenné ekvivalenty z feminina **Aitra* jako *Aytra* (1394),

⁴⁸ Doloženo už jen v mladší formě sekundárního kompozita *Seckach*.

Eyttra (1488) „dmoucí se, vzduť potok“, strukturně obdobné je vodní jméno *Schondra* – *Schunter* – *Schutter* „spěchající, bystrý“.

Mladší formace

Tato mladší vrstva jednokmenných jmen bývá ještě někdy vysvětlitelná ze staršího (shn., střhn.) lexika. Setkáme se zde s hydronymy substantivní i adjektivní povahy.

Adjektivní hydronyma

Tato adjektivní hydronyma jsou částečně přítomna i v současné němčině, třebaže užívaná v odlišném významu oproti svým starším předchůdcům (srov. sémaziologicky starobylé a frekventované označení menších toků *Lauter* ze shn., ssas. *hlū(t)ar* posunující se od původního konkrétního významu „čirý, průzračný“ ke dnes už jen abstraktně chápanému zachycení nápadného znaku; dále např. *Krumm* < shn. *krump* „křivý, ohnutý“; *Braune* < shn. *brūn* „hnědý“). Jiná, sémanticky mnohdy příbuzná adjektiva však jsou ze synchronního pohledu už neprůhledná (*Reide* < shn. *Reid* „kroucený, vinutý“; *Erfa* < shn. *erpf* „hnědý“). Podle Kraheho jsou všechny takové struktury od původu feminina zakončená na *-a* (srov. *Erfa*) – při názvotvorné analýze jednotlivých dokladů však může být obtížné toto koncové *-a* odlišit od zkrácené (dekompoziční) podoby *-a(ha)*.

Substantivní hydronyma

Skupinu substantivních hydronym reprezentují především vodní jména verbalizující nějakou specifickou kvalitativní charakteristiku příslušného toku (srov. *Rieth* < shn. *hriot* „bažina, rákos“; *Spring* < střhn. *sprinc* „pramen“; *Sulz* < shn. *sulza* „slaná voda“; *Schwale* < shn., střhn. *swal* „vodní peřej“).

C: Kompoziční (složená) hydronyma

Vývojově nejmladší hydronymická skupina má takřka výhradně podobu kompozit. Jako základové slovo slouží zejména deaplativní označení vodního toku, tzv. určovací slovo pak ukazuje buď na vlastnosti toku samého, případně na jeho vztah k okolí či k člověku. Přestože dosavadní studium indoevropské hydronymie přináší několik desítek realizací těchto základových slov, omezíme se zde pouze na tři nejfrekventovanější, a to kompozita zakončená na komponenty *-graben*, *-bach*, *-aha*.⁴⁹

⁴⁹ H. Krahe, *Unsere ältesten Flussnamen*, Wiesbaden 1964, s. 16nn.

Typ -graben

Pojmenování tohoto typu mají v toponymii dvojí užití – jednak jako terénní pojmenování (oronymum), jednak jako označení malého vodního toku táhnoucího se skrze údolí, který za účelem zavlažování luk býval kanalizován, příp. nově vykopán.⁵⁰ Specifickými doklady prokazujícími poměrně malé stáří tohoto typu kompozita jsou hydronyma jako *Limbachsgraben* či *Sauerbachgraben* se sekundárně utvořeným zdvojeným deapelativním komponentem. Jako apelativum i proprium může fungovat deapelativní kompozitum *Bachgraben*.

Typ -bach

Kompoziční typ *-bach* představuje nejpočetnější skupinu jmen produktivní od nejstarších dob až do současnosti. Tento deapelativní komponent figuruje jednak jako typický německý základový člen kompozita,⁵¹ jednak jako nejběžnější (specificky německé) označení pro tekoucí vodu. Nezřídka jej lze najít jako sekundární základový člen vedle původnějšího formantu *-ach-* (*-aha-*), jenž může být za určitých podmínek tímto mladším komponentem vytlačen (srov. *Elm*, *Elm-bach* < *Elm-aha* (795)). Podobně jako u předcházejícího typu jsou doloženy propriální formace se zdvojeným deapelativem *Aha-bach* (srov. *Ahabach* < *Ahe* (14. stol.), *Ach* (15. stol.)).

V rovině sémaziologické tento typ kompozit zahrnuje mimojazykové, názvotvorné motivační okruhy, jež nebyly příliš reflektovány ve starších hydronymech. Užitá určovací slova se vztahují ke člověku, jeho vlastním jménům, činnosti a působení na krajinu či na sousední lidská sídla – srov. deantroponymická hydronyma (*Ebertsbach*, *Bertholdsbach*), hydronyma zachycující profesi (*Pfaffenbach*, *Walkersbach*), průmyslovou činnost (*Glasbach*, *Mühlbach*), mýcení a obdělávání půdy (*Rodenbach*, *Schwandbach*), stavby a jiné objekty v blízkosti toku (*Hüttenbach*, *Kirchbach*), příp. četná hydronyma akcentující hraniční charakter toku (*Markbach*, *Marbach*). Tento patrně nejmladší sémaziologický okruh spjatý s existencí člověka představuje největší, téměř 50% podíl kompozit s komponentem *-bach*. Zatímco mezi staršími jednokmennými formacemi dominují pojmenování referující o sensorických vlastnostech vody (srov. výše kap. Jednokmenná hydronyma), jejich mladší sémantické ekvivalenty (*Grünbach*, *Schnellbach*, *Kaltenbach*) zastupují pouhou desetinu všech kompozit

⁵⁰ Srov. ekvivalentní lat. *fossa* „příkop, jáma“ (LČS).

⁵¹ Tento typ představuje 65–80 % všech německých hydronymických kompozit.

s *-bach*. Poslední skupinou zůstávají jména reflektující lokální faunu a flóru (*Rohrbach*, *Schafbach*).

Typ *-aha*⁵²

Jedná se o starší, dnes už neproduktivní skupinu hydronymických kompozit typickou zejména pro germánský jazykový prostor. Sledovaný základ *-aha* nachází svůj etymon v germánském **aχ^hō*⁵³ (vedlejší forma **ag^hiō*), jež se jako základový element hydronymických kompozit užívá či užíval na širokém teritoriu zahrnujícím jak Island, Skandinávii a Britské ostrovy, tak území kontinentální Evropy osídlené germánskými národy (srov. gót. *alva*; shn. *aha*, *ouwa*; ssas. *aha*). Podobně jako oba předchozí typy kompozičních hydronym mohou i tyto formace představovat mladší ekvivalent původně jednokmenných proprií (srov. *Wetter* > *Wetteraha*; *Brigana* > *Brigach*).

Sémaziologická analýza příslušných určovacích slov podle Kraheho prokazuje, že oproti výše zmíněným kompozitům s *-bach* jsou zde uplatněné atributy mnohem starší, třebaže se v některých sémantických polích překrývají. Doloženy jsou formace referující k sensorickým vlastnostem vody (srov. *Gruonaha* (1060) > dnes *Grünbach*; *Gronach*), fauně a flóře (*Schweinach*; *Fichtenohe*), kvalitě půdy (*Steinach*), geolokaci (*Westernach*) či k člověku a jeho práci (*Schwabach*, *Kürnach*).

Jak částečně vyplývá z výše uvedených příkladů, je vedle výchozí paradigmatické formy *-aha* doložena také její alternativní podoba se zadním členem kompozita *-ach* nebo *-a* (*Laucha* < *Louchaha*), někdy se můžeme setkat s oslabeným tvarem zakončeným na *-e* (*Baune* < *Bunaha*) či *-ig* (*Rinnig*), případně s nářeční modifikací *-ohe* (*Frankenohe*). Jako periferní vůči formacím s *-aha* lze označit změněnou podobu *-au*, *-ouwa* (*Grindau* < *Grindowe*).

⁵² Podle Kraheho se apelativní lexém *Aha* v dnešním živém jazyku stále ještě okrajově vyskytuje. Jako periferní, deapelativní (jednokmenné) hydronymum je doložen v podobách *Ache*, *Ach*, *Aa* či *Ahe*. (H. Krahe, *Unsere ältesten Flussnamen*, Wiesbaden 1964, s. 21.)

⁵³ Srov. příbuzné latinské substantivum *aqua*. (H. Krahe, *Unsere ältesten Flussnamen*, Wiesbaden 1964, s. 21.)

Metodika hydronymického výzkumu

Cílem následující kapitoly je rozvrhnout metodické přístupy ke studiu hydronym, a to ve fázi jejich sběru, uspořádání, lexikografického zpracování a následného aplikačního využití. Vzhledem k dosavadní absenci systematického studia hydronym v České republice považujeme za zásadní stanovit si závazná pravidla zejména v oblasti tvorby hydronomastikonu, výchozího výstupu tzv. základního hydronymického výzkumu. Tato metodika může v budoucnu poskytnout důležitý impuls pro konstituci rozsáhlejšího projektu *Hydronymia Bohemiae*, (příp. *Hydronymia Moraviae*, *Hydronymia Silesiae*), jenž jednotným způsobem vyloží vodní jména na území České republiky.

Základním východiskem pro tvorbu metodického plánu jsou teoretické požadavky edice *Hydronymia Europaea*,⁵⁴ cílící zejména na hydronyma polská, stejně jako z ní odvozené řady *Hydronymia Slovaciae*, jejíž pojmenovávací strategie jsou českému toponymickému prostoru jazykově i kulturně nejbližší. Přihlížíme však také k technice zpracování hydronym německého slovníku DGNB. U všech získaných metodických poznatků zahraničních onomastiků zvažujeme jejich aplikovatelnost na česká hydronyma, příp. navrhuje jejich formální i věcná zpřesnění či doplnění, a to často v reakci na nové (interdisciplinární) možnosti studia, zpracování a vizualizace dat v digitálním prostoru.

Předmět, metody a cíle výzkumu⁵⁵

Předmětem komplexního hydronymického výzkumu jsou vlastní jména vodních toků a vodních ploch (srov. také kap. *Hydronyma jako specifická skupina mikrotoponym*). Klade si cíl zpracovat kompletní fond současných i historických vodních jmen, přičemž jako základní pořádací kritérium volí příslušnost hydronyma k určitému povodí. Vedle výchozího lexikografického zpracování mají neméně důležitý význam následné synteticko-analytické fáze studia spočívající ve sledování dílčích názvotvorných tendencí včetně jejich temporální, teritoriální, etnické či sociální determinace. Interdisciplinární povaha hydronomastiky se projevuje mj. už v průběhu heuristiky (excerpce) vodních jmen z širokého spektra kartografických, hydrologických, vlastivědných, etnografických, historických,

⁵⁴ K metodice, cílům a redakčnímu zpracování tohoto projektu srov. W. P. Schmid – K. Rymut – J. Udolph, *Hydronymia Europaea. Einführung. Ziele. Grundlagen. Methoden (Zeszyt wstępny. Cel. Metoda. Zasady redakcyjne)*, Stuttgart 1988.

⁵⁵ Srov. J. Krško, *Spracovanie hydronymie Slovenska*, Banská Bystrica 2005, s. 7.

encyklopedických či lingvistických zdrojů. Pro doplnění a ověření korpusu hydronym je rovněž vhodné následně provést přímý terénní výzkum.⁵⁶

Fáze výzkumu

Systematicky vedený hydronymický výzkum by měl podle Krška⁵⁷ mj. respektovat následující metodický postup. Po výběru zájmového povodí je důležité nastínit jeho základní geomorfologickou a hydrografickou charakteristiku akcentující zejména skutečnost, zda se na sledovaném území vyskytují vedle přírodních (stálých i občasných) vodotečí také vodní toky umělé (tj. odvodňovací stoky a kanály) či člověkem uměle regulované.⁵⁸ Pro získání veškerých hydronym tvořících hydrografickou strukturu povodí je potřebné zvolit si pracovní (podkladovou) mapu⁵⁹ vhodného měřítka, do níž postupně zaznamenáváme jednotlivá vodní jména (včetně jejich formálních variant), jež se přehledně uvádí v záhlaví heslových slov hydronomastikonu. Soubor hydronym lze doplnit a verifikovat studiem dalších map především velkého měřítka s různým tematickým zaměřením.⁶⁰

Hydrografická struktura povodí

Přirozeným výsledkem sběru vodních jmen v určité lokalitě je vytvoření schematické, strukturované sítě povodí. Před zahájením tvorby hydrografické struktury povodí je nutné učinit rozhodnutí, zda budeme postupovat po proudu či proti proudu nadřazeného (páteřního) toku, tj. zda zvolíme cestu od pramene toku k jeho ústí, nebo postup opačný.⁶¹ Důležitými

⁵⁶ Metodami „orální historie“ lze soubor obohatit zejména o tzv. **sociální hydronyma**, tj. formace užívané jen úzkým okruhem místních obyvatel, jež mohou v sobě konzervovat specifické dialektální rysy. Vedle přímého rozhovoru s informátorem se při heuristice využívá i speciální hydronymický dotazník obsahující mj. slepou mapu dílčího úseku sledovaného povodí. Srov. J. Krško, *Spracovanie hydronymie Slovenska*, Banská Bystrica 2005, s. 7, 19n. J. Krško, *Úvod do toponomastiky*, Banská Bystrica 2014, s. 119n.

⁵⁷ J. Krško, *Úvod do toponomastiky*, Banská Bystrica 2014, s. 112n.

⁵⁸ Podobně lze uvažovat o přirozených (bažiny, mokřady aj.) a umělých vodních plochách (rybníky, přehradní nádrže).

⁵⁹ Svým zaměřením a podrobností zpracování je pro tento účel nejvhodnější vodohospodářská mapa v měřítku 1:50 000, případně z ní derivovaná tzv. digitální obrysová mapa povodí.

⁶⁰ Jedná se o široké spektrum moderních map katastrálních, turistických, cykloturistických, rybářských či vodáckých.

⁶¹ Třebaže námi přijaté řešení kontrastuje se zásadami *Hydronymia Slovaciae*, přikláníme se k postupu od pramene k soutoku ze dvou praktických důvodů. Tím hlavním je omezení výzkumného záměru pouze na povodí horního toku Lužnice, druhým motivem pro tuto volbu je snížení rizika chybného zařazení mezi levé / pravé přítoky díky eliminaci zrcadlového zobrazení struktury povodí. Tohoto přístupu se drží publikace *Hydrologické*

aspekty, jež schéma zachycuje, jsou pořadové číslo vodního toku⁶² ve sledovaném povodí (číslování lze však provádět až v okamžiku, kdy máme shromážděna veškerá hydronyma), levostrannost / pravostrannost přítoků, jejich klasifikační stupeň, příp. také zahraniční lokalizace pramene. U těchto přeshraničních toků se v hydrografické struktuře uvádí domácí i cizí formální ekvivalent, příp. také paralelní název.

Synonymie, polysémie, homonymie a antonymie⁶³ jako mikrostrukturní vztahy

V hydrografickém členění se obvykle některá vodní jména vyskytují vícekrát, třebaže označují rozdílné vodní toky. Tzv. onymickou polyreferenčností týchž forem hydronym nejsnáze odlišíme pomocí číselného indexu za příslušným propriem. Tato vícejmennost je determinována lexikálními synonymií, polysémií či homonymií, lexikálně sémantickými vztahy primárně zakotvenými v apelativní sféře jazyka, jež se obdobným způsobem aplikují také u vlastních jmen. Realizaci těchto tzv. onymických mikrostrukturních vztahů dokládáme na příkladu hydronym.

Synonymie

Třebaže je propriální synonymie z těchto vztahů nejfrekventovanější, doposud se onomastikové neshodli na jeho jednotné definici. Ontologická podstata synonymie spočívá v koexistenci dvou nebo více pojmenování reflektujících totožné či alespoň přibližné společenské hodnocení mimojazykových entit, případně nesoucích navzájem blízké propoziční či konotační (pragmatické) rysy.⁶⁴ Pro označení těchto propriálních synonymických řad byly navrženy termíny polyonymie,⁶⁵ vícenázvovost, tautonymie,⁶⁶ onymická synonymie.⁶⁷ Zjevně

poměry Československé socialistické republiky (1965) i novější Hladkého práce *Hydronymia povodia Nitry* (2004). Šmilauerův *Vodopis starého Slovenska* (1932) naopak toky lokalizuje podle polohy ústí.

⁶² Veškerá z map excerpovaná hydronyma zapisujeme v nezkrácené podobě.

⁶³ Tyto lexikální vztahy jsou podle Krška determinovány specifickým charakterem hydronymického výzkumu spočívajícím v přímé analýze jednotlivých onymických objektů z širšího teritoria namísto prostého zachycení lexika vodních jmen. Srov. J. Krško, Úvod do toponomastiky, Banská Bystrica 2014, s. 28–44, 115nn. J. Krško, Spracovanie hydronymie Slovenska, Banská Bystrica 2005, s. 16n.

⁶⁴ Srov. A. Rajnohová, Synonymia a význam, Acta Universitatis Matthiae Belii. Zborník Fakulty humanitných vied. Sekcia filologická, roč. 2, Banská Bystrica 1998, s. 232–236.

⁶⁵ Srov. A. V. Superanskaja, Obščaja teorija imeni sobstvennogo, Moskva 1973.

⁶⁶ Srov. M. Majtán, Spoločenské fungovanie toponyma. In: M. Majtán (ed.), Zborník materiálov zo VII. slovenskej onomastickej konferencie, Bratislava 1980, s. 43–49.

⁶⁷ K rozdílu mezi onymickou synonymií (polyonymií) a onymickou variantností názvů srov. V. Blanár, Teória vlastného mena. Status, organizácia a fungovanie v spoločenskej komunikácii, Bratislava 1996, s. 141. K širšímu

s přihlédnutím k apelativnímu lexiku Krško považuje za systémově vhodnější termín onymická synonymie. Konstituujícím kritériem polyonymie je skutečnost, zda pro určitý onymický objekt existuje více pojmenování.

Funkční roviny onymické synonymie (polyonymie)⁶⁸ v hydronymech

Synonymii vlastních jmen lze sledovat v několika níže uvedených funkčních rovinách:

- **diachronní** > starší vs. novější pojmenování
- **sociální** > všeobecně vs. individuálně užívané pojmenování
- **dialektální** > spisovné vs. nářeční pojmenování
- **kodifikační** > standardizované x nestandardizované pojmenování
- **emocionálně-expresivní** > neutrální x expresivní pojmenování
- **substituční** > původní pojmenování x pojmenování substituované do jiného jazyka
- **ideologická** > ideologicky vyhovující x ideologicky nevhovující pojmenování

Uvedené synonymické roviny jsou podle Krška zastoupeny v rozdílné míře také u hydronym. Rozdíly mezi historickými a moderními jmény (diachronní r.) téhož vodního toku jsou (zejména na širším teritoriu) determinovány sociálně (sociální r.),⁶⁹ stejně tak mohou souviset s datací (stářím), tematickou orientací, měřítkem (podrobností) a pečlivostí zpracování archivní mapy. Obohacení hydronomastikonu o nářeční podoby (varianty) (dialektální r.) lze dosáhnout zejména terénním výzkumem, příp. také studiem pramenů a sekundární literatury úzce lokální provenience. V současnosti tato dialektální (neoficiální) vrstva hydronym stojí bok po boku v aktuálních mapách zachycených vodních jmen, jež podléhají legální standardizaci zajišťované ČÚZK (kodifikační r.). Vůči neutrálnímu pojmenování se někdy vymezuje podoba příznaková, upomínající na jednu z nejstarších hydronymických vrstev (srov. kap. Hydronymické strukturní vrstvy) reflektujících vlastnosti či charakter vodního toku (emocionálně-expresivní r.). V oblastech s etnicky proměnlivým osídlením dochází ke

(zastřešujícímu) chápání variantnosti zahrnujícímu veškeré podoby vlastních jmen srov. V. Lábus, Poznámky k tzv. mikrostrukturním vztahům v onymii. In: E. Minářová, D. Sochorová, J. Zítková (eds.), Vlastní jména v textech a kontextech, Brno 2014, s. 47–52.

⁶⁸ Srov. J. Krško, Úvod do toponomastiky, Banská Bystrica 2014, s. 31nn.

⁶⁹ Jedná se o synonymickou rovinu typickou právě pro hydronyma. Sociální podmíněnost pojmenování plošně rozsáhlého onymického objektu dokládají mnohdy rozdílné názvy pramene, horního, středního a dolního toku. Srov. J. Krško, Úvod do toponomastiky, Banská Bystrica 2014, s. 32.

vzájemným interakcím i v jazykové sféře (substituční r.). Opět se jedná o typicky hydronymickou synonymickou vrstvu, neboť právě jména některých toků představovala pro nově přišedší etnické skupiny natolik důležité orientační a hraniční body, že bylo pro ně výhodnější přijmout za své adaptované podoby původních hydronym. K přejímkám vodních jmen však mohlo docházet i v opačném směru. Změny pojmenování vyvolané mimojazykovou (politickou) skutečností (ideologická r.) jsou u hydronym poměrně řídké.⁷⁰

Polysémie a homonymie

Za polysémní (příp. homonymní) bývá považováno takové hydronymum, jemuž jako designátoru odpovídá několik denotátů. Polysémní designáty však na rozdíl od homonymních, jež spojuje pouze shodná formální realizace,⁷¹ mají společné významové jádro. Podobně jako u synonymie se názory na vymezení polysémie liší, převládá však stanovisko považovat za polysémní ta propria, jež patří do téže onymické soustavy (onymického pole).⁷² Výskyt obou zmíněných jevů je však výrazně socioteritoriálně determinován – s onymickou polysémií se nesetkáme uvnitř jedné uzavřené mikrosociety, neboť případné polysémní proprium by zde nebylo schopné plnit svou základní funkci identifikovat, pojmenovat, diferencovat a lokalizovat objekt. Překročíme-li však hranice tohoto společenství, polysémie se nejen v hydronymii stane běžnou normou. Spolehlivé rozlišení mezi polysémií a homonymií však může zajistit jen zevrubný terénní výzkum tážající se po motivaci tvorby daného hydronyma.⁷³

Antonymie

Onymická antonymie oproti předcházejícím mikrostrukturním vztahům nevzniká v rovině vlastních jmen, nýbrž v rovině apelativ, jež se následně proprializují. Krško pro

⁷⁰ Dochází k nim většinou až sekundárně v souvislosti se změnou motivujícího propria. Srov. J. Krško, Úvod do toponomastiky, Banská Bystrica 2014, s. 37.

⁷¹ Za homonymní považujeme propria s odlišnou mimojazykovou motivací. Srov. J. Krško, Úvod do toponomastiky, Banská Bystrica 2014, s. 41.

⁷² Krško uvažuje o termínu onymická polyreferenčnost, jenž v sobě zahrnuje onymickou polysémií a onymickou homonymií. Srov. J. Krško, Úvod do toponomastiky, Banská Bystrica 2014, s. 41.

K tomu srov. A. V. Superanskaja, Obščaja teorija imeni sobstvennogo, Moskva 1973, s. 291.

V. Blanár, Teória vlastného mena. Status, organizácia a fungovanie v spoločenskej komunikácii, Bratislava 1996, s. 139.

⁷³ Ke vzájemným vztahům polysémie – homonymie srov. V. Lábús, Poznámky k tzv. mikrostrukturním vztahům v onymii. In: E. Minářová, D. Sochorová, J. Zítková (eds.), Vlastní jména v textech a kontextech, Brno 2014, s. 47nn.

označení tohoto vztahu zavádí termín onymická antonymie, příp. šířeji míněné označení onymická opozice, jež se realizuje při srovnávání původnosti, polohy, velikosti či jiných kvalit dotyčných objektů.⁷⁴

Metodologická (lexikografická) zpracování hydronym

Paradigmatická strukturace hesláře podle DGNB

DGNB (**D**eutsches **G**ewässernamen**b**uch) jako nejnovější počín evropské hydronomastiky člení sebraný materiál do několika funkčních skupin.⁷⁵

- **Hydronymum s unikátním výskytem (Einzelnamen-Artikel):** jedná se o převažující část hydronym, jejichž slovníková explanace vychází z následující základové struktury:⁷⁶
 1. Lemma v záhlaví hesla, respektující případné regionální pravopisné odchylky, doplňují informace o rodové příslušnosti hydronyma (člen) a variantní formální podoby (tj. endonyma) užívané v zemích, jimiž tok probíhá.
 2. Stručná lokalizace hydronyma podle pramene a ústí včetně doplňkových geografických odkazů.
 3. Doklady relevantní zejména pro historická hydronyma-lemmata včetně nářečních podob.
 4. Vybraná oikonyma, anoikonyma, antroponyma apod. věcně související s historickou formou hydronyma.
 5. Etymologický výklad hydronyma.
 6. Odkazy k paralelním jménům („Parallelnamen“).
 7. Užitá sekundární literatura.
- **Hydronymum s několika areály výskytu (Mehrnamen-Artikel):** tato heslová stať spojuje pod jedním hyperlemmatem více toků s homonymním pojmenováním. Struktura výkladu je přitom shodná s hydronymy unikátními.
- **Hydronymický komponent (Namenbestandteil-Artikel):** jedná se o lemmatizovaný modifikátor (Bestimmungswort) v základu ležícího apelativa u kompozičních

⁷⁴ Srov. J. Krško, Úvod do toponomastiky, Banská Bystrica 2014, s. 43n.

⁷⁵ A. Greule – S. Hackl-Rossler, Deutsches Gewässernamenbuch: Etymologie der Gewässernamen und der zugehörigen Gebiets-, Siedlungs- und Flurnamen, Berlin 2014, s. 9n.

⁷⁶ Tato výchozí struktura může být pro potřeby výkladu modifikována, některé položky (zejm. 4., 6. či formy nářeční) jsou z povahy věci fakultativní.

hydronym. Tento komponent je náležitě popsán a doplněn o konkrétní příklady kompozit, jež jej zahrnují.

Paradigmatická strukturace hesláře⁷⁷ podle Hydronymia Slovaciae

Za důležitý metodologický inspirační zdroj pro tvorbu slovníku vodních jmen považujeme vedle Greuleho německého hydronomastikonu (DGNB) rovněž teoretický přístup onomastiky slovenské. Tamější lexikografie se drží jednotné abecedně řazené strukturace hydronomastikonu popisující tekoucí **vody prvního či vyššího stupně, stojaté vody (vodní nádrže), prameny, vodopády** nebo **(umělé) vodní kanály**.⁷⁸

Atributy heslové stati

1. heslové slovo⁷⁹ – standardizovaná⁸⁰ (standardizovatelná) podoba hydronyma v záhlaví heslové stati (tučně)
2. pravostranný / levostranný přítok vůči nadřazenému toku
3. název přijímajícího (hydrograficky nadřazeného) toku (toků)
4. kilometrická délka
5. geografická lokalizace pramene vůči jinému důležitému onymickému bodu⁸¹
6. geografická (katastrální) lokalizace ústí toku⁸²
7. formální varianty hydronyma a paralelní pojmenování (kurzívou)

⁷⁷ Srov. J. Krško, Spracovanie hydronymie Slovenska, Banská Bystrica 2005, s. 18nn. J. Krško, Úvod do toponomastiky, Banská Bystrica 2014, s. 117nn.

⁷⁸ S ohledem na zaměření této studie budeme strukturu slovníku sledovat pouze ve vztahu k (přírodním) tekoucím vodám.

⁷⁹ Shodně znějící heslová slova (srov. výklady o tzv. **onymické polyreferenčnosti**) se odlišují v závorce uvedeným číselným indexem, tzv. odkazová hesla (tj. rekonstruované i doložené historické či moderní lexikální a slovtvorné varianty) jsou provázána s heslovým hydronymem pomocí symbolu ▪.

⁸⁰ Standardizace je podle Šmilauera nepřesným, avšak nevyhnutelným „kompromisním řešením“ navozujícím na jedné straně sice mylnou představu o jednotné podobě staršího jazyka, na straně druhé však umožňujícím vyhnout se utváření hypotetických, nepodložených, rádooby (foneticky) správných konstruktů. Srov. V. Šmilauer, Vodopis starého Slovenska, Praha 1932, s. XXXVI.

⁸¹ Ke zpřesnění polohy pramene toku navíc užíváme osmimístný (devítimístný) identifikátor hydrologického povodí.

⁸² Pro zajištění správnosti hydrografického členění musíme v poznámce příp. zohlednit původní lokalizaci ústí před provedením úpravy vodního toku či vybudováním přehradní nádrže. Srov. J. Krško, Úvod do toponomastiky, Banská Bystrica 2014, s. 122.

8. jiná motivující či věcně související propria (toponyma, antroponyma, etnonyma apod.)⁸³
9. obec (katastr), skrz něž tok prochází⁸⁴
10. důležité vnější charakteristiky toku⁸⁵
11. číslo mapového listu Vodohospodářské mapy 1 : 50 000⁸⁶
12. chronologicky seřazené doklady hydronym doplněné o název pramene s příp. paginací a jeho datací⁸⁷
13. motivující jiné skupiny (an)oikonym s odkazem na zdrojový pramen
14. etymologicko-sémantický výklad hydronyma poukazující na motivující propria včetně směru motivace
15. odkazy na sekundární literaturu objasňující etymologii heslového slova

Zaniklé a nelokalizovatelné vodní toky⁸⁸

Při diachronně pojímaném výzkumu se lze zejména v pramenech setkat s hydronymy, jež odkazují k dnes už neexistujícím vodstvům, případně narazíme na historickou podobu vodního jména, již nedokážeme ztotožnit s moderní variantou. Tato hydronyma Krško zařazuje mezi zaniklé vodní toky označené symbolem křížku v záhlaví heslového slova.

Nestandardizovaná a cizojazyčná hydronyma⁸⁹

Nestandardizované (nářeční) a cizojazyčné podoby hydronym Krškova metodika převádí (rekonstruuje) do spisovného (národního) jazyka s případným uvedením poznámky, že

⁸³ S ohledem na obsahový překryv se 13. atributem tuto kategorii ve slovníčku vynecháváme.

⁸⁴ Zpravidla rovněž reflektováno jako součást 13. atributu.

⁸⁵ Zařazujeme k sémanticko-etymologickému výkladu hydronyma.

⁸⁶ Číslo mapového listu s chybějícím pojmenováním toku doplníme poznámkou „nepojmenovaný“, hydronymické objekty nevyznačené na mapě poznámkou „nelokalizovaný“ (číslo mapového listu uvedeme v hranaté závorce). Srov. J. Krško, *Spracovanie hydronymie Slovenska*, Banská Bystrica 2005, s. 18n.; J. Krško, *Úvod do toponomastiky*, Banská Bystrica 2014, s. 118n.; J. Hladký, *Hydronymia povodia Dudváhu*, Trnava 2011, s. 21.

⁸⁷ Podoby získané terénním výzkumem se namísto zdrojového pramene označují poznámkou „nářeční“, názvem (zkratkou) příslušné obce a rokem výzkumu. Zejména v těchto mikrosocietách je nutné rozlišit hranici mezi apelativním a propriálním označením vodního toku (srov. výklad o deapelativních propriích). Srov. J. Krško, *Úvod do toponomastiky*, Banská Bystrica 2014, s. 119n.

⁸⁸ Tato hydronyma se neuvádí v hydrografické struktuře, číslo mapového listu s předpokládanou lokalizací umístíme do hranaté závorky. Srov. J. Krško, *Úvod do toponomastiky*, Banská Bystrica 2014, s. 124.

⁸⁹ Srov. J. Krško, *Úvod do toponomastiky*, Banská Bystrica 2014, s. 125.

tok pramení za hranicemi státu. Tyto rekonstruované podoby značí symbol hvězdičky v záhlaví heslového slova.

Mezi rekonstruovaná původem cizojazyčná hydronyma řadí Krško kalky a polokalky. Oba typy jsou motivovány od původu cizím vlastním jménem, jež následně podlehl deproprializaci a translaci do národního jazyka. Posledním krokem je proprializace tohoto apelativa v přejímajícím jazyce. Polokalk⁹⁰ má však oproti kalku navíc ještě další nepřijatou výrazovou složku (apelativum charakterizující tok, topoformant, prepozice, elidované apelativum apod.) z domácího jazyka. Problematickými však zůstávají znalost či frekvence užívání těchto uměle vytvořených formací uvnitř jednotlivých mikrosociet.⁹¹

Metodicko-metodologická východiska českého hydronymického výzkumu

Česká (jazykovědná) hydronomastika ve 20. století – vývojový přehled

Studie názvoslovné (terminologické)

Obeznamenost se soustavou vodních jmen (hydronym), všeobecně nejstarší toponymickou vrstvou jazyka, lze považovat za základní předpoklad pro seriózní explikaci nejen ostatních skupin mikrotoponym, ale také jmen místních či obyvatelských. Třebaže se vodní jména v literatuře zmiňují odedávna, s prvními pokusy o jejich systematictější výklady se setkáme až na počátku 20. století. O pramenech k poznání zejména starých českých hydronym uvažuje A. Sedláček ve své studii *Snůška starých jmen*⁹² (1920). Jako zdroje těchto archaických pojmenování vyzdvihuje především psané prameny či jména místní,⁹³ pro zachycení moderních jmen považuje za zásadní zejména lidové (dialektální) ústní podání.⁹⁴ Upozorňuje na úskalí zpětné rekonstrukce českých hydronym zachycených v cizojazyčných pramenech, jež lze verifikovat pouze komparací jejich areálových výskytů, stejně jako na některá neprůkazná dehydronymická oikonyma. Ostré, až puristické kritice Sedláček podrobuje neumělé překlady hydronym z němčiny do češtiny. Je však třeba mít na paměti, že

⁹⁰ Mezi typické polokalky Krško řadí hydronyma odvozená od jmen majitelů sousedních pozemků či vyjadřující směr toku pomocí cizojazyčného toponyma. Srov. J. Krško, *Spracovanie hydronymie Slovenska*, Banská Bystrica 2005, s. 23.

⁹¹ Srov. např. J. Hladký, *Hydronymia povodia Nitry, Trnava* 2004, s. 33.

⁹² A. Sedláček, *Snůška starých jmen, jak se nazývaly v Čechách řeky, potoky, hory a lesy*, Praha 1920, s. 5–12.

⁹³ Sedláček zde odkazuje ke strukturnímu typu hydronym, jenž je produktivní zejména v současné době. Jeho vzrůstající oblibu připisuje zejména pohodlnosti vrchnostenských úředníků.

⁹⁴ Tj. podoby hydronym získané převážně terénním výzkumem.

autor ještě nemohl uvažovat o tzv. staroevropské hydronymii (srov. kap. Hydronymické strukturní vrstvy).⁹⁵ Přínosem pro hydronomastickou klasifikaci je jak pokus o významové rozřídění vodních jmen podle propriálních základů, tak přehled apelativního lexika uplatňujícího se v pojmenování stojatých vod či staročeská „morfologie“ průběhu vodního toku.⁹⁶ Sedláček, byv důkladně obeznámen se zásadními středověkými prameny, pojmenovává začátek (pramen) řeky jako její *vrch* či *vrchoviště*, jako frazeologizované spojení uvádí, že *hranice jdou u řek u vrch*, zatímco *u hor na vrch*. Jindy zase užitím opisného spojení potok *začátek svůj běře* nebo *se začíná, se počíná, vyskakuje* či *táhne se z bahna*. Počátek toku se označoval jako *studánka* či *pramen*. Podle vodnatosti se ve staré nomenklatuře rozlišoval *potůček* měnící se postupně v *potok*. Zjevně podle rychlosti plynutí toku tak staročeská řeka *jde, teče* či *padá svrch hory*, zatímco její břeh *běží*. Třebaže se konec řeky obvykle označoval jako ústí, v toponymických popisech potok *padá, vpadá* či *běží* do řeky, příp. metaforicky *hlas svůj tratí*.

Jiným pozoruhodným počinem komplexně reflektujícím vodní živel je zevrubná metodická příručka J. Róna *Rozřídění vod a vodstev* (1940). Třebaže autor nazírá vodstvo z odborné pozice hydrologa, nezastírá nezbytnost kooperace napříč všemi vědními obory⁹⁷ cílícími své vědecké zájmy ke studiu vodstva, a to především v rovině tvorby jednotné „vodní“ nomenklatury pro jednoznačnou identifikaci vodních objektů. Je to právě hydrologie, jež se má podle Róna chopit vedoucí úlohy při zevrubném sběru názvů, zkratkách či značek, jejich klasifikaci, příp. kompletaci, oddělování živých a zastaralých či mnohoznačných a jednoznačných podob, a tak napomoci k eliminaci názvoslovné nejednotnosti napříč „vodními“ obory. Podobně jako Sedláček se Rón projevuje jako jazykový purista doporučující užívat místo zavedených internacionálních termínů jejich do češtiny přeložené ekvivalenty.⁹⁸ Autorův klasifikační návrh rozdělený do třech dále podrobněji členěných kapitol – *Voda*

⁹⁵ K tomu srov. zejm. H. Krahe, *Unsere ältesten Flussnamen*, Wiesbaden 1964.

⁹⁶ O významu Sedláčkovy studie svědčí mj. skutečnost, že zhruba 40 let sloužila jako výhradní zdroj české hydronymie pro zahraniční badatele. Drobným nedostatkem práce je však nerozlišování doložených a rekonstruovaných proprií. Srov. M. Frydrieh, *Vodní jména v Čechách* (Autoreferát), Zpravodaj Místopisné komise ČSAV 6, 1965, s. 46.

⁹⁷ Jedná se o názvosloví půdoznalecké, chemické, technologické, hornické, zemědělské, lesnické, rybářské, lékařské, stavebně technické, vodopravní či fyzickozeměpisné. Srov. J. Rón, *Rozřídění vod a vodstev*, Praha 1940, s. 1.

⁹⁸ Z oblasti „vodního světa“ nahrazuje adjektiva *hydrografický, hydrologický* a *hydrometrický* termíny *vodopisný, vodoznalský* a *vodoměrný*. Srov. J. Rón, *Rozřídění vod a vodstev*, Praha 1940, s. 45n.

v ovzduší, Voda na zemském povrchu, Voda v zemi – sleduje vodu jako chemickou sloučeninu ve všech myslitelných podobách, místech výskytu či skupenstvích. S ohledem na fokalizaci našeho hydronymického výzkumu je pro další úvahy o hydronymech zásadní především strukturace povrchových vod, a to především těch skupin vodních objektů (entit), jež mají největší potenciál být složkou propriálního pojmenování.⁹⁹ Základním rozlišujícím kritériem procházejícím napříč všemi kategoriemi je přirozenost / umělost vodního objektu. Do skupiny přirozených Rón řadí jednak pozemní (stálé) vodní toky, specificky nahlížené jako vodní roztoky s nerozpustnými příměsmi, jako jsou potůčky, potoky, bystřiny, ručeje, řeky, velké řeky, veletoky či průlivy, jednak vodní toky nestálé (občasné), tj. járky či žlebové toky. Mezi stojaté pozemní vody lze začlenit (pramenní) studánky, jímky, tůň, (slepá, mrtvá, opuštěná) říční ramena, jezera či moře. Svěbytnou skupinou vodních objektů jsou mokřiny vyznačující se spojením vody s pevnou složkou – jedná se o kaliště, močály, bažiny, rašeliniště či mechoviště. Typickými zástupci v nomenklatuře umělých vodních toků jsou (zavlažovací, odvodňovací, odpadní, vojenské obranné) příkopy, strouhy, kanály, náhony, přivaděče, (odlehčovací, odpadní, jalové) svody, propusti, vodní skluzy, akvadukty či průplavy. Mezi umělé vodní plochy lze začlenit rybníky, nádržky a (údolní) nádrže či klauzy.

⁹⁹ Srov. J. Rón, *Roztřídění vod a vodstev*, Praha 1940, s. 11nn. Srov. také M. Frydrič, *K hydrologické klasifikaci vod*, Zpravodaj Místopisné komise ČSAV 3, 1962, s. 432–436.

Pozemní stálé toky (vodní roztoky)	Pozemní nestálé (intermitentní) toky	Mokřiny s obsahem pevné složky
potůčky	járky	močály (bažiny)
potoky	<i>creeky</i>	rašeliniště (vrchoviště, slatiny)
bystřiny (ručeje)	<i>fiumare</i>	mechoviště
řeky	<i>wadi</i>	
velké řeky		
veletoky		
průlivy		

Tab. 3: Typologie přirozených vodních objektů podle J. Róna (upraveno, výtah)

Umělé vodní toky	Umělé vodní nádrže
přikopy	rybníky
strouhy	nádržky, nádrže
kanály	údolní nádrže, klauzy
náhony	
přivaděče	
odlehčovací svody	
odpadní svody	
vodní skluzy	
akvadukty	
průplavy	

Tab. 4: Typologie umělých vodních objektů podle J. Róna (upraveno, výtah)

Studie metodologické, sémanticko-etymologické a názvotvorné

Zásadním vývojovým mezníkem pro lingvisticky orientovaný výzkum vodních jmen se stala Šmilauerova obsáhlá studie *Vodopis starého Slovenska* (1932).¹⁰⁰ Třebaže práce sleduje výhradně starou hydronymickou vrstvu doloženou v někdejších uherských listinách, její dosah toto vytčené území dalece převyšuje. Vedle obsáhlého návrhu klasifikace excerpovaných hydronym založené na jejich sémantických¹⁰¹ (etymologických) kořenech přidává rovněž třídič názvotvorný sledující charakteristické propriální sufixy užívané napříč slovanským jazykovým

¹⁰⁰ V. Šmilauer, *Vodopis starého Slovenska*, Praha 1932.

¹⁰¹ Komparativní sémantika vystihující hlavní (univerzální) rysy hydronymického systému podle Šmilauera umožňuje poznat „psychologii tvůrců vodní nomenklatury“. V. Šmilauer, *Vodopis starého Slovenska*, Praha 1932, s. XXVII, XXXVII.

prostorem.¹⁰² Z jeho klasifikací je patrné, že si byl vedle (vše)slovanských paralel rovněž dobře vědom prostupnosti hydronymických základů mezi zdánlivě nepřibuznými (vzdálenými) jazyky a národy,¹⁰³ čímž předznamenal později rozvíjené úvahy o společné staroevropské hydronymii. Didaktický aspekt Šmilauerovy práce zastávají četná metodická doporučení týkající se sběru, zápisu a interpretace vodních jmen uchovaných ve starých pramenech, stejně jako velmi kritická hodnocení jejich starších „nevědeckých“ výkladů. Při toponymickém studiu Šmilauer volí postup tzv. synchronních časoprostorových řezů zachycujících zeměpisná jména v jejich relativní úplnosti, jež mohou vedle prostupnosti (vzájemné motivace) jednotlivých tříd toponym podhalit některá specifika jejich areálové distribuce. Interdisciplinární charakter toponymického studia mj. poskytuje cenný materiál pro jazykový zeměpis (dialektologii) či historii (kontinuitu) osídlení předmětného území. Moderní výzkum geografických jmen by měl podle Šmilauera začínat analýzou hydronym,¹⁰⁴ neboť právě ona v minulosti často motivovala vznik dehydronymických oikonym. V duchu principu „Wörter und Sachen“ tvoří v terénu přesně lokalizovaná toponyma nerozdělitelný celek se svými motivanty (denotáty).¹⁰⁵ Úspěšná sémantická klasifikace základového komponentu hydronyma však závisí na míře schopnosti interpretujícího subjektu překlenout psychologickou distancí mezi tvůrci pojmenování a jejich dnešními uživateli. Podobné úskalí představuje jak frekventovaná propriální polysémie či stanovení hranice mezi apelativní a propriální motivací vodních jmen, tak odhalení úzce lokálních impulzů pro volbu pojmenování.

Základní kritéria Šmilauerovy sémantické klasifikace hydronym uvádí následující tabulka, následuje podrobný přehled dílčích významových subkategorií:¹⁰⁶

¹⁰² Srov. J. Udolph, *Studien zu slavischen Gewässernamen und Gewässerbezeichnungen: ein Beitrag zur Frage nach der Urheimat der Slaven*, Heidelberg 1979.

¹⁰³ Multilaterální (jazyková) spolupráce při tvorbě hydronym rezultuje v nemožnosti tato stará jména vysvětlit jednotným způsobem. Vzhledem k absenci souborů hydronym ostatních slovanských národů v meziválečném období Šmilauer vědomě rezignuje na jejich zevrubnější, areálově založený výklad, sledující mj. různé formální realizace hydronymických sufixů. Srov. V. Šmilauer, *Vodopis starého Slovenska*, Praha 1932, s. 498–500.

¹⁰⁴ Pozdější česká onomastika však tuto zásadu příliš nedodržela, ale naopak (spíše bezděčně) začala studiem místních jmen. Srov. např. Profous 1947, 1949, 1951; Profous – Svoboda 1957; Profous – Svoboda – Šmilauer 1960.

¹⁰⁵ Na specifický (přímý) vztah hydronyma a toponymického objektu v pojmenovávacím procesu upozorňuje také J. Krško. Srov. J. Krško, *Úvod do toponomastiky*, Banská Bystrica 2014, s. 116.

¹⁰⁶ Srov. V. Šmilauer, *Vodopis starého Slovenska*, Praha 1932, s. 455–500.

Názvy z apelativ	Názvy z proprií	Názvy nejasné
„Voda, řeka, potok“	Ze jmen sídlišť	
Charakter vody a řečiště	Z antroponym	
Charakter terénu, kterým voda protéká		

Tab. 5: Sémantická klasifikace hydronym podle V. Šmilauera

Názvy utvořené ze jmen obecných

- Jména „voda, řeka, potok, studně“ atd.
- Jména vzatá z povahy vod
 - Velkost, tvar a poloha¹⁰⁷ vody
 - Množství, spád a povaha vody
 - Barva, teplota, chuť a zápach vody
 - Povaha řečiště (dna)
 - Porost
 - Vodní zvířata
 - Funkce
- Jména vzatá z povahy území, jímž voda protéká
 - Povaha pramene
 - Povrchové útvary
 - Nestromová vegetace

¹⁰⁷ Pojmenování toků podle vzájemné polohy se z komunikačních (orientačních) důvodů uplatňuje pouze v lokální mikrorovině, nesetkáme se s ním proto u jmen velkých toků. Výjimku představuje východočeská řeka Metuje, tj. tok ležící mezi Úpou a Orlicí. Srov. V. Šmilauer, *Vodopis starého Slovenska*, Praha 1932, s. 460; J. Malenínská, *K hydronymii Čech. O jménech tekoucích vod*. In: L. Olivová-Nezbedová a kol., *Pomístní jména v Čechách: o čem vypovídají jména polí, luk, lesů, hor, vod a cest*, Praha 1995, s. 286.

Stromová vegetace¹⁰⁸

Obecná pojmenování podle lesa, dřeva, lupení, mechu atp.

Jehličnaté stromy a keře

Listnaté stromy

Listnaté keře

Zvířata

Stavby a jiná díla lidská

Názvy vzaté ze jmen osobních a osadních

Jména národní a kmenová

Osobní jména křesťanská

Osobní jména slovanská

Osobní jména maďarská, turecko-maďarská a jména nejistého původu

Osobní jména německá

Apelativní jména osob

Apelativní jména osad

Názvy neznámé etymologie a nejasné

Jména na *-ava (-va)*,¹⁰⁹ *-oma*, *-sa* a *-ca*

Jména jistého znění a neznámé etymologie

Jména nejistého znění

¹⁰⁸ Motivantem starých pojmenování byl typicky les nacházející se při ústí daného toku. Srov. V. Šmilauer, *Vodopis starého Slovenska*, Praha 1932, s. 460; P. J. Šafařík, *Slowanské starožitnosti*. Oddíl děgepisný, Praha 1837, s. 404.

¹⁰⁹ Ke starším českým diskusím o původu (významu) *-ava* hydronym srov. např. V. Prasek, *Studie o místních jménech*, *Časopis Matice moravské* 28, 1904, s. 428–437; E. Schwarz, *Zur Namenforschung und Siedlungsgeschichte in den Sudetenländern*, Reichenberg i. B. 1923, s. 35–40. *Prager Deutsche Studien* 30.

Tab. 6 uvádí Šmilauerovu typologii slovanských hydronymických sufixů:¹¹⁰

1. -ъ (-ý)	13. -ěнь	16. -ьнь	22. -онъ	
2. -а (-á)		17. -ьна	23. -ова	
3. -ья (-ia)				
4. -ье (-ie)		18. -ьнье		
5. -ьць (-ec)		19. -ьньць	24. -оньць	
6. -ica	14. -ěnica	20. -ьnica	25. -ovica	29. -оньnica
7. -іцька				
8. -ькъ, -ькъ (-ek, -ok)			26. -онькъ	
9. -ька				
10. -икъ (-ík)	15. -ěnikъ	21. -ьnikъ	27. -ovikъ	30. -оньnikъ
11. -іць				
12. -ina			28. -ovina	

Tab. 6: Typologie slovanských hydronymických sufixů podle V. Šmilauera¹¹¹

Prvním pokusem o souborné zachycení českých hydronym se stala dvousvazková kandidátská práce M. Frydricha *Vodní jména v Čechách* (1964).¹¹² Materiálovou základnu studie tvoří především stará hydronyma excerpovaná z tištěných pramenů před rokem 1620 a z map do roku 1720. Nechybí ani hydronyma dnes zachovaná už pouze v názvech přilehlých osad. Jeho soustava českých vodních jmen v rovině sémantické zřetelně navazuje na Šmilauera, některé nově zavedené subkategorie však umožňují přesnější klasifikaci zachycených hydronym. Velkým přínosem je rovněž pasáž slovtvorná sledující jak hydronymická kompozita a sousloví, příp. vodní jména podlehnoucí transonymizaci, tak především odvozovací sufixy typické pro česká hydronyma. Důležitou součástí práce je oddíl Stratigrafie vodních jmen v Čechách sledující etymologické kořeny (původ) zachycených jmen (srov. kap. Hydronymické strukturní vrstvy).¹¹³ Frydrich zde shromažďuje a kriticky hodnotí různé dosavadní výklady téhož jména a upozorňuje na jejich proměnlivou věrohodnost

¹¹⁰ Srov. V. Šmilauer, *Vodopis starého Slovenska*, Praha 1932, s. 500–502.

¹¹¹ Mimo tento systém zůstávají sufixy: 31. -ь; 32. -ava; 33. -авька; 34. -ына; 35. -иста; 36. -ушка.

¹¹² Srov. M. Frydrich, *Vodní jména v Čechách*, Praha 1964; M. Frydrich, *Vodní jména v Čechách* (Sylabus kandidátské práce), *Zpravodaj Místopisné komise ČSAV* 4, 1963, s. 219–221; M. Frydrich, *Vodní jména v Čechách* (Autoreferát), *Zpravodaj Místopisné komise ČSAV* 6, 1965, s. 44–52.

¹¹³ Autor byl horlivým zastáncem už tehdy kontroverzní Kraheho staroevropské teorie. Její nezpochybnitelný přínos však Frydrich spatřuje v prokázání indoevropského původu hydronym severně od Alp, jež téměř beze zbytku postrádají stopy předindoevropského (praindoevropského) substrátu. Srov. M. Frydrich, *Vodní jména v Čechách* (Autoreferát), *Zpravodaj Místopisné komise ČSAV* 6, 1965, s. 47n.; H. Krahe, *Unsere ältesten Flussnamen*, Wiesbaden 1964.

způsobenou mnohdy neznalostí výsledků studia starších lingvistů. Autor rovněž v přehledu představuje některé hydrologické pojmy či uvažuje o specifických problémech hydronomastiky a o potížích při jejich řešení.¹¹⁴

Základní kritéria Fridrychovy sémantické klasifikace hydronym uvádí následující tabulka, podobně jako u Šmilauera následuje podrobný přehled dílčích významových subkategorií:

Názvy z apelativ	Názvy z proprií	Názvy neznámé etymologie a nejasné
Pojmenování prostým pojmem hydrologickým	Vodní jména ze jmen osobních	
Jména podle povahy vod	Vodní jména ze jmen místních a pomístních	
Jména podle povahy území, jímž voda protéká		
Jména jako projev hmotné a duchovní kultury		

Tab. 7: Sémantická klasifikace hydronym podle M. Frydricha

Názvy utvořené z apelativ

- Pojmenování prostým pojmem hydrologickým
 - Slovo „voda“
 - Vody povrchové tekoucí přirozené
 - Vody povrchové stojaté přirozené
 - Vody povrchové tekoucí umělé
 - Vody povrchové stojaté umělé
 - Vody podzemní tekoucí
 - Vody podzemní stojaté
- Jména podle povahy vod
 - Velikost, tvar, stáří, poloha a pořadí vody
 - Množství, spád a povaha vody
 - Barva, teplota a chuť vody

¹¹⁴ Frydriech se vymezuje vůči slovanskému (romantickému) panslavismu usilovně hledajícím slovanská jména i v oblastech mimo historické slovanské osídlení. Diskuse ve vědecké obci v minulosti vyvolávala také deantroponymická hydronyma či pojmenování prostým jménem zvířete. Srov. M. Frydriech, Vodní jména v Čechách (Autoreferát), Zpravodaj Místopisné komise ČSAV 6, 1965, s. 44n.

Povaha řečiště (dna)

Porost v bezprostředním sousedství vody

Vodní zvířata

Klimatické poměry

- Jména podle povahy území, jímž voda protéká

Povaha pramene

Povrchové útvary a nerosty

Nestromová vegetace

Stromová vegetace – obecná pojmenování

Jehličnaté stromy a keře

Listnaté stromy

Listnaté keře

Zvířata

Zvířecí stavby

- Jména jako projev hmotné a duchovní kultury

Vodní stavby

Jiné stavby a zařízení

Mýcení lesa v okolí vody

Hospodářství v okolí vody

Jména nástrojů

Toky jako hranice

Toky jako komunikace

Vlastnické vztahy k vodě

Mytologické představy o vodě

Názvy utvořené z proprií

- Vodní jména ze jmen osobních

Jména kmenová

Osobní jména křesťanská

Osobní jména slovanská

Osobní jména německá

Apelativní jména osob

- Vodní jména ze jmen místních a pomístních

Ze jmen osad

Ze jmen částí osad

Ze jmen hor

Z jiných vodních jmen

Z ostatních pomístních jmen

Ze jmen biblických řek

Názvy neznámé etymologie a nejasné

Známa etymologie, nejasná etiologie

Neznámá etymologie

Tab. 8 uvádí Frydrichtovu slovtvornou klasifikaci hydronym

Jména primární (bez derivace)	Jména sekundární (derivační)	Jména složená a sousloví
Přejetí apelativ	Formans <i>-a</i>	Složeniny
Přejetí osobních jmen	Formans <i>-j-</i>	Hybridní složeniny
Přejetí místních jmen	Formans <i>-k-</i>	Spojení slov
	Formans <i>-n-</i>	
	Formans <i>-r-</i>	
	Formans <i>-s-</i>	
	Formans <i>-v-</i>	
	Formanty vzácné a nejisté	
	Jména předponově-příponová	

Tab. 8: Slovtvorná klasifikace hydronym podle M. Frydrichta

Hydronymia Bohemiae

Právě zmíněná Frydrichtova studie však měla být pouhou přípravou ke komplexnímu zpracování veškerých vodních jmen na území Čech. Uvažovaný projekt Hydronymia Bohemiae,¹¹⁵ plánovaný na léta 1964–1969, měl v úmyslu podle vlastní, důkladně promyšlené metodiky zachytit (současné) pojmenované vodní útvary v Čechách včetně historických dokladů. Předpokládal identifikaci zhruba 10 000 hydronymických objektů, jejichž jména budou excerpována především z moderních map měřítka 1 : 50 000 a 1 : 25 000, verifikována podle hydrografického katalogu Čech,¹¹⁶ příp. doplněna aktuálními doklady hydronym z tehdy

¹¹⁵ Srov. M. Frydricht, Hydronymia Bohemiae, Zpravodaj Místopisné komise ČSAV 5, 1964, s. 36–38.

¹¹⁶ Srov. J. Zítek (ed.), Hydrologické poměry Československé socialistické republiky. Díl 1., Text, Praha 1965.

probíhající soupisové akce Místopisné komise ČSAV zaměřené na sběr pomístních jmen. Chystal se ovšem využít rovněž širokou škálu edic středověkých i novověkých listinných pramenů, stejně jako všechny významné historické mapy. Získaná hydronyma měla být prezentována v podobě abecedního hesláře doplněného o přehled vodních toků podle jejich příslušnosti k povodí. V záhlaví hesla plánoval uvádět vedle současné formy hydronyma i podoby historické (staročeské), u pohraničních toků rovněž doklady cizojazyčné. Heslová stať měla následně zahrnovat informace o druhu vodního objektu, dalších formách jména, excerpovaném zdrojovém prameni, poloze pramene a ústí, názvu nadřazeného (přijímajícího) toku včetně pravostrannosti / levostrannosti přítoku. Nechyběly by ani klasifikační a kvantifikační údaje zahrnující hydrologickou třídu, kilometrickou délku toku či plochu jeho povodí. Následný soupis přesně datovaných historických dokladů by jistě poskytl pevný podklad pro etymologickou diskusi nad sledovaným hydronymem doplněnou o komparaci s dalšími baltoslovanskými paralelami.

Plány na zpracování hydronymie Čech se opět ožívují na počátku 90. let 20. stol. Jsouc inspirována globálním projektem *Hydronymia Europaea*,¹¹⁷ představila J. Malenínská aktualizované metodicko-metodologické zásady pro sběr a zpracování českých vodních jmen později doplněné o stručné výklady jmen vybraných významnějších řek.¹¹⁸ Frydrichem připravovaný projekt zpracování českých vodních jmen, jímž by se česká hydronomastika 60. let 20. stol. zařadila po bok tehdy se plodně rozvíjející hydronomastiky německé, ani pozdější záměr J. Malenínské se však dodnes bohužel nedočkaly své realizace.

Dosavadní studium českých vodních jmen však už nyní postuluje mnohé metodologické problémy týkající se především obecného charakteru vodní nomenklatury, jež bude možné uspokojivě řešit až na základě systematicky sledované hydronymie z širšího území Čech. Jedná se zejména o územní distribuci, frekvenci a funkčnost jednojmennosti a vícejmennosti téhož onymického objektu či otázku existence „bezejmenných vodních toků“. Hlubší pozornost rovněž zasluhuje stratigrafie hydronym umožňující sledovat etymologické

¹¹⁷ Srov. W. P. Schmid – K. Rymut – J. Udolph, *Hydronymia Europaea*. Einführung. Ziele. Grundlagen. Methoden (Zeszyt wstępny. Cel. Metoda. Zasady redakcyjne), Stuttgart 1988.

¹¹⁸ Srov. J. Malenínská, K hydronymii Čech. O jménech tekoucích vod. In: L. Olivová-Nezbedová a kol., *Pomístní jména v Čechách: o čem vypovídají jména polí, luk, lesů, hor, vod a cest*, Praha 1995, s. 285–303; J. Malenínská, K projektu *Hydronymia Europaea*. In: J. Bartůňková, V. Koblížek, R. Šrámek (eds.), *Seminář Onymické systémy v regionech. Sborník příspěvků z V. semináře „Onomastika a škola“*, Hradec Králové 1995, s. 151–156.

kořeny analyzovaných propriet. Zhodnocení specifík výskytu polysémie a homonymie v hydronymech může v budoucnu napomoci k objasnění areálového rozšíření vodních jmen.

Lužnice – obecná charakteristika toku a jeho povodí

Lužnice představuje délkou svého toku zhruba 190 km¹¹⁹ jednu z nejvýznamnějších řek odvodňujících území Čech. Hlavní pramen se nachází v nadmořské výšce necelých 1000 m v blízkosti obce Karlstift v dolnorakouském Waldviertelu (Lesní čtvrti), vedlejší (český) pramen¹²⁰ je situován v těsné blízkosti státní hranice nedaleko obce Pohoří na Šumavě. Po několikakilometrové pouti po české straně hranice se horská říčka vrací zpět na rakouské území, protékajíc starobyrou obcí Weitrou (Vitoraz), tvoříc zároveň přirozenou páteř vitorazské oblasti, severozápadní části Waldviertelu. Jak naznačuje Teplým citovaná latinská listina z r. 1185, *Lužnice* možná kdysi v úseku od pramene po dnešní obec Gmünd tvořila česko-rakouskou zemskou hranici a obec Weitra tudíž figurovala jako pomezí rakouská osada.¹²¹ Jihovýchodně od Nové Vsi *Lužnice* opět vstupuje na české území jakožto osa celé třeboňské pánve. Držíc si převážně severojižní směr, mívá obce Suchdol a Majdalena. Nedaleko odtud se od *Lužnice* odpojuje nejprve uměle vytvořená *Zlatá stoka* (16. stol., Štěpánek Netolický), hlavní napájecí zdroj tamější rozsáhlé rybníční soustavy, později ještě tzv. *Nová řeka* (16. stol., Jakub Krčín z Jelčan), druhá člověkem vytvořená spojnice *Lužnice* s *Nežárkou*. „Stará“ *Lužnice* obchází z východu město Třeboň a nedaleko Staré Hlíny vtéká do rybníka Rožmberk. Pokračujíc i na středním toku dále k severu až severozápadu, protéká městy Veselí, Soběslav a Tábor. Zde se *Lužnice* obrací k jihozápadu a velkým pomyslným meandrem její dolní tok směřuje do města Bechyně a obce Koloděje, od níž nedaleko se *Lužnice* vlévá do *Vltavy*. Jak vyplývá z právě naznačeného průběhu sledovaného vodního toku, považujeme za

¹¹⁹ Je poněkud zarážející, že celková délka tak významného toku kolísá v řádu jednotek až nižších desítek kilometrů. *Hydrologický lexikon ČSR* uvádí délku „české“ *Lužnice* 153 km, vodácká mapa *Lužnice* necelých 150 km, Šmídova beletrizující práce zachycuje širší kilometrické rozpětí od 187 km do 208 km, přičemž podíl „rakouské“ *Lainsitz* představuje 34 km či 43 km. Aktuální mapa KČT (2015) stanovuje celkovou délku *Lužnice* na 202 km, z čehož 49 km představuje její rakouská část. Tyto odchylky mohou být podle nás způsobeny meandrovitým charakterem zvláště horního toku, příp. umělými regulačními zásahy do charakteru říčního koryta spjatými s odlesňováním a odvodňováním půdy. Srov. V. Vlček (ed.) a kol., *Zeměpisný lexikon ČSR. Vodní toky a nádrže*, Praha 1984, s. 14; I. Beneš (ed.), *Lužnice: vodácká mapa*, Praha 1991, s. 1; Z. Šmíd, *Lužnice: putování s řekou*, Praha – Litomyšl 2008, s. 5; *Třeboňsko a horní Lužnice: turistická mapa 1 : 50 000* : Klub českých turistů značí cesty pro vás [Měřítko 1 : 50 000], 8. vyd., Praha 2015. ISBN 978-80-7324-441-5.

¹²⁰ Mapa KČT tento druhý pramen identifikuje jako „nepravý pramen *Lužnice*“. Srov. *Novohradské hory: turistická mapa 1 : 50 000* : Klub českých turistů značí cesty pro vás [Měřítko 1 : 50 000], 6. vyd., Praha 2013. ISBN 978-80-7324-372-2.

¹²¹ Srov. A. Sedláček, *Jak se měnily a ustálily meze Čech a Rakous dolních, Tábor 1877*, s. 9.

horní tok úsek od pramene po soutok s *Nežárkou* u Veselí, jako rozhraní středního a dolního toku chápeme město Tábor.¹²²

Hydrografické členění povodí (horní) Lužnice

Naše hydronymická studie plně respektuje hydrografické členění vodních toků uvedené v třídílné publikaci *Hydrologické poměry ČSSR*,¹²³ v níž jsou příslušná dílčí povodí *Lužnice* označena pětičísly 1-07-01, 1-07-02, 1-07-03, 1-07-04. Pro bližší určení hydrografických profilů příslušného dílčího povodí jsou zde pomocí trojčísly vymezeny jednotlivé složky každého profilu. Dílčí povodí některých významnějších přítoků horní *Lužnice* souhrnně zachycuje čtvrtý sloupec tabulky (viz přehledné tabulky¹²⁴ níže).

¹²² J. Havelka a T. Wührer nazývají úsek toku od pramene ke Chlumu jako *Mladá Lužnice*. Srov. J. Havelka – T. Wührer, Průvodce po stezce: úsek I. – Mladá Lužnice: turistický region Horní Waldviertel, Praha 2014.

¹²³ Srov. J. Zítek (ed.), *Hydrologické poměry Československé socialistické republiky*. Díl 1., Text., Praha 1965, s. 100n.; J. Zítek (ed.), *Hydrologické poměry Československé socialistické republiky*. Díl 1., Mapy [kartografický dokument]. 1 : 1 000 000, Praha 1965; J. Zítek (ed.), *Hydrologické poměry Československé socialistické republiky*. Díl 3., Praha 1970, s. 108, 120.

¹²⁴ Uvedené tabulky zachycují pouze tu část povodí Lužnice, jejíž hydronyma jsou v naší studii sledována, tj. kompletní úsek 1-07-01 (Lužnice po státní hranici) a příslušnou část úseku 1-07-02 (Lužnice od státní hranice po Nežárku) s celkovým počtem 38 ČHP. Na příslušná ČHP odkazují také jednotlivá hydronyma ve slovníku. Stranou naší pozornosti však zůstávají umělé vodní toky v širší oblasti suchdolských blat (1-07-02-007) tvořící sofistikovaný systém vhodný k samostatnému zpracování.

1-07-01 Lužnice po státní hranici (Lužnice na státní hranici nad Rybnou)			
ČHP	Dílčí složka povodí	Profil	Dílčí povodí přítoků
001	Lužnice po státní hranici		
002	Lužnice od státní hranice po Skřemelici	Lužnice nad Skřemelí	
003	Skřemelice po státní hranici	Skřemelice nad Romavským potokem	Skřemelice
004	Skřemelice od státní hranice po Romavský potok		
005	Romavský potok po státní hranici	Romavský potok	
006	Romavský potok od státní hranice po ústí		
	Skřemelice pod Romavským potokem		
007	Skřemelice od Romavského potoka po ústí		
008	Lužnice od Skřemelice po státní hranici, po Rybnou	Lužnice pod Skřemelí	

Tab. 9: 1-07-01 Lužnice po státní hranici (Lužnice na státní hranici nad Rybnou)

1-07-02 Lužnice od státní hranice po Nežárku (výtah)			
ČHP	Dílčí složka povodí	Profil	Dílčí povodí přítoků
001	Rybná	Lužnice pod Rybnou	
002	Lužnice od Rybné po Jelení potok	Lužnice nad Jelením potokem	
003	Jelení potok	Lužnice pod Jelením potokem	

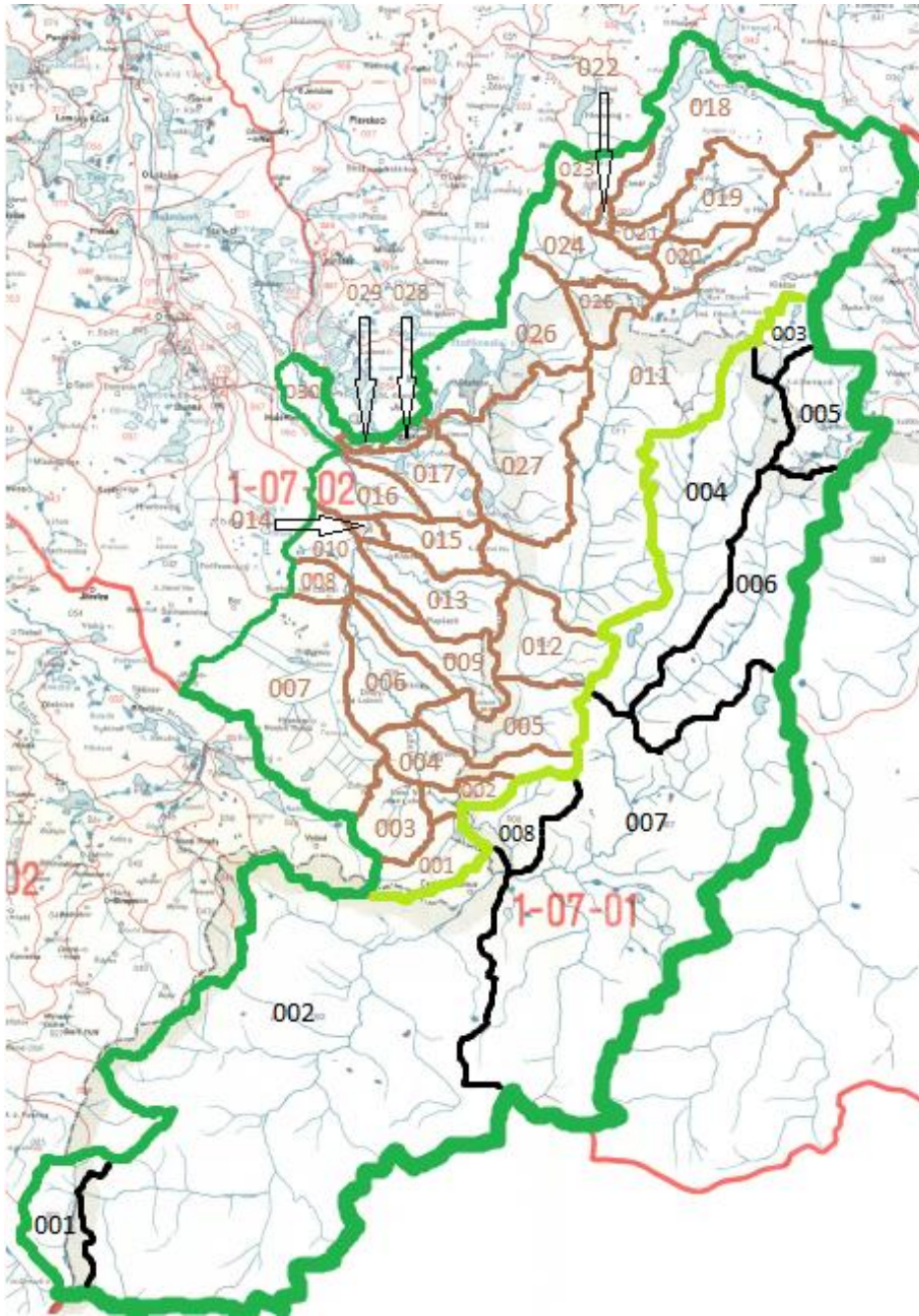
004	Lužnice od Jeleního potoka po Gamsbach	Lužnice nad Gamsbachem	
005	Gamsbach	Lužnice pod Gamsbachem	
006	Lužnice od Gamsbachu po Tušť	Lužnice nad Tuští	
007	Tušť	Lužnice pod Tuští	
008	Lužnice od Tuště po Černý potok	Lužnice nad Černým potokem	
009	Černý potok	Lužnice pod Černým potokem	
010	Lužnice od Černého potoka po Dračici	Lužnice nad Dračicí	
011	Dračice po Lunkovický potok (po státní hranici)	Dračice pod Lunkovickým potokem	Dračice / Lužnice pod Dračicí
012	Lunkovický potok		
013	Dračice od Lunkovického potoka po ústí		
014	Lužnice od Dračice po Žabinec	Lužnice nad Žabincem	
015	Žabinec	Lužnice pod Žabincem	
016	Lužnice od Žabince po odbočení Zlaté stoky	Lužnice nad odbočením Zlaté stoky	
017	Lužnice od odbočení Zlaté stoky po Koštěnický potok	Lužnice nad Koštěnickým potokem	
018	Koštěnický potok po Lhotecký potok		
019	Lhotecký potok po Bystřický potok	Lhotecký potok pod Bystřickým potokem	Lhotecký potok
020	Bystřický potok		
021	Lhotecký potok od Bystřického potoka po ústí		
022	Koštěnický potok od Lhoteckého potoka po Bílý potok	Koštěnický potok nad Bílým potokem	Koštěnický potok / Lužnice pod

023	Bílý potok	Košťenický potok pod Bílým potokem	Košťenickým potokem
024	Košťenický potok od Bílého potoka po Červený potok	Košťenický potok nad Červeným potokem	
025	Červený potok	Košťenický potok pod Červeným potokem	
026	Košťenický potok od Červeného potoka po Vodoteč	Košťenický potok nad Vodotečí	
027	Vodoteč	Košťenický potok pod Vodotečí	
028	Košťenický potok od Vodoteče po odbočení náhonu	Košťenický potok nad odbočením náhonu	
029	Košťenický potok od odbočení náhonu po ústí		
030	Lužnice od Košťenického potoka po odbočení Nových řek	Lužnice nad odbočením Nových řek	

Tab. 10: 1-07-02 Lužnice od státní hranice po Nežárku (výtah)

Přehledné mapové schéma sledované části povodí horní *Lužnice* ukazuje obr. 1 níže. Příslušný výsek povodí je vytažen tmavě zelenou konturou, hranice mezi dílčími povodími 1-07-01 a 1-07-02 je znázorněna světle zelenou linií. Dílčí plošky povodí vytažené černou (povodí 1-07-01) či hnědou (povodí 1-07-02) barvou jsou doplněny o příslušné číslo hydrologického pořadí v souladu s textovou částí *Hydrologických poměrů ČSSR*.¹²⁵

¹²⁵ Podkladovou mapou pro obr. 1: „Přehledné mapové schéma sledované části povodí horní Lužnice“ je mapový list *I-7 Jihovýchodní Čechy a jihozápadní Morava*. Srov. Hydrologické poměry Československé socialistické republiky. Díl 1., Mapy [kartografický dokument]. 1 : 1 000 000, Praha 1965.

Obr. 1: Přehledné mapové schéma sledované části povodí horní Lužnice

Povodí (horní) Lužnice – souhrnná historicko-geografická charakteristika

„Ve střední Evropě je ale s výše zmíněnou dichotomií (tj. příroda x kultura – pozn. MH) potíž. Hranice mezi přírodou a kulturou je tu smazána a identita jednotlivých krajin je nepostižitelná jen z jediné strany. Tak je tomu právě kolem Třeboně, kde lidská populace dalekosáhle přetvořila přírodu 'k obrazu svému' a kde se artefakty prolínají s přírodou na každém kroku. Tím vzniká nesnáze s rozhodováním, kdo ze specialistů je nejvíce povolán k výstižné charakteristice materiální a duchovní podstaty území, k identifikaci genia loci. Geograf, krajinný ekolog či historik, ekonom, umělec nebo technik? Nebo snad kolektiv odborníků, který překoná bariéru různých pojmů a najde společný jazyk?“¹²⁶

Rozsáhlé povodí *Lužnice* odvodňuje oblast o rozloze větší než 4200 km².¹²⁷ Rozprostírá se na téměř celé východní polovině dnešního Jihočeského kraje s přesahem do Kraje Vysočina a Středočeského kraje, povodí horního toku pokrývá také dolnorakouskou část historického Vitorazska. Jak vyplývá z tohoto stručného nárysu povodí, přítoky *Lužnice* odvodňují kromě rakouské části Novohradských hor (někdy zvané také Freiwald¹²⁸) rovněž jižní část Českomoravské vrchoviny a Táborskou pahorkatinu.¹²⁹

První osídlení povodí *Lužnice* se datuje až do doby bronzové kolem roku 1500 př. n. l., ojedinělé doklady (hradištní) halštatské mohylové kultury nalezneme na Táborsku v 7. stol. př. n. l.¹³⁰ Relativně pozdní kolonizace tohoto území byla způsobena obtížně prostupným bažinatým a zalesněným terénem. Atraktivitu a dostupnost jádrové oblasti Třeboňska pro první osadníky jistě výrazně limitovaly neschůdné rozsáhlé močály a rašeliniště. Stabilní a rozsáhlejší slovanské osídlení dolního toku *Lužnice* na Táborsku je doloženo zhruba od 7. stol. n. l.,¹³¹ a to typicky na výšinách při řekách a potocích (Bechyně, Chýnov u Tábora). Od severu k jihu postupující osídlení dosáhlo pohraniční oblasti vyplněné pralesy až kolem 10. století, ve stejné době člověk proniká i do bažinaté Třeboňské pánve.¹³² Povšimněme si, že i *Lužnice* se podobně jako další české řeky stala přirozeným vodítkem pro slovanskou kolonizaci postupující proti proudu vodního toku z nížinných (centrálních) oblastí historického českého

¹²⁶ Srov. D. Dykyjová, Třeboňsko: Příroda a člověk v krajině pětileté růže, Třeboň 2000, předml.

¹²⁷ Srov. I. Beneš (ed.), *Lužnice: vodácká mapa*, Praha 1991, s. 1.

¹²⁸ Srov. Z. Šmíd, *Lužnice: putování s řekou*, Praha – Litomyšl 2008, s. 11.

¹²⁹ Srov. V. Jančar – I. Novák (eds.), *Kilometráž českých a moravských řek: aktuální kilometráž, popis vodních toků a povodí, mapy povodí, sjízdnost a obtížnost*, Zlín 1998, s. 20.

¹³⁰ Srov. I. Novák (ed.), *Lužnice: Suchdol nad Lužnicí – Týn nad Vltavou: aktuální kilometráž, nákresy a snímky jezů, podrobná mapa, rybářské revíry*, Zlín 1998, s. 3.

¹³¹ Srov. I. Beneš (ed.), *Lužnice: vodácká mapa*, Praha 1991, s. 4.

¹³² Srov. I. Novák (ed.), *Lužnice: Suchdol nad Lužnicí – Týn nad Vltavou: aktuální kilometráž, nákresy a snímky jezů, podrobná mapa, rybářské revíry*, Zlín 1998, s. 3n.

státu (české kotliny) do periferních, obtížně dostupných horských a podhorských pohraničních oblastí. Relativně rozsáhlé území povodí horní (mladé) *Lužnice*, jež v naší studii sledujeme, lze z hlediska orografického rozdělit na dvě specifické oblasti, a to na tzv. rakouské Vitorazsko s přesahem do oblasti Novobystřicka a České Kanady jakožto horskou a vrchovinnou oblast prameniště *Lužnice* a jejích drobných (rakouských) přítoků, rozprostírající se v nadmořské výšce 600 – 1000 m a vyznačující se převažujícím řídkým osídlením venkovského typu, a na rovinatou oblast „umělé“ Třeboňské pánve s nadmořskou výškou kolem 400 m, jež byla člověkem přetvářena už od vrcholného středověku, a to jak mýcením lesů, vysoušením močálů či zakládáním početných rybníků,¹³³ tak později v 19. stol. také budováním sklářského a dřevozpracujícího průmyslu, zde snad jediného projevu tehdy se všeobecně rozmáhající industrializace v českých zemích. První stálí osadníci přišedší na Třeboňsko zřejmě mezi 10. – 12. stol. se tak museli vyrovnat s poměrně rozmanitým půdním krytem, jemuž dominovaly na jedné straně vlhké lužní lesy v říčních nivách, na straně druhé naopak suché porosty na dobře propustných štěrkopískových terasách.¹³⁴

Právně zakotvenou ochranu kulturní krajiny Třeboňska zajistilo zřízení CHKO Třeboňsko v roce 1979, jež v sobě inkorporuje několik maloplošných chráněných území rozprostírajících se zejména v nivě *Lužnice* či jejích přímých přítoků a snažících se zachovat její přirozeně meandrující koryto včetně četných slepých ramen.¹³⁵

Slovanské stopy mezi Lužnicí a Dunajem od 6. stol. n. l. do současnosti

Počátek slovanského osídlení české kotliny bývá tradičně datován do 6. stol. n. l. Česká a rakouská historiografie se však stále rozchází v názorech, jak vymezit kulturní přínos nově

¹³³ Obyvatelnost krajiny a její následné zemědělské využití byly v průběhu století zajištěny tvorbou důmyslné sítě vodních stok a kanálů. Značnou hospodářskou cenu mělo vedle toho také vybudování cca 500 rybníků a rybníčků. Srov. I. Novák (ed.), *Lužnice: Suchdol nad Lužnicí – Týn nad Vltavou: aktuální kilometráž, nákresy a snímky jezů*, podrobná mapa, rybářské revíry, Zlín 1998, s. 4.

¹³⁴ Srov. I. Novák (ed.), *Lužnice: Suchdol nad Lužnicí – Týn nad Vltavou: aktuální kilometráž, nákresy a snímky jezů*, podrobná mapa, rybářské revíry, Zlín 1998, s. 4.

¹³⁵ Tok *Lužnice* a jejích přítoků ochraňuje NSG Lainsitzniederung (příhraniční niva *Lužnice* na rakouské straně), PR Krabonošská niva (navazující úsek *Lužnice* mezi státní hranicí a obcí Krabonoš), PR Horní Lužnice (úsek Nová Ves – Suchdol), PR Na Ivance (úsek *Lužnice* mezi Suchdolem a Majdalenou včetně dolního toku *Dračice* nedaleko ústí), NPR Stará a Nová řeka (úsek *Lužnice* a následně *Staré* a *Nové řeky* mezi Majdalenou a Starou Hlínou, resp. samotou Leština, její součástí jsou někdejší PR Meandry Lužnice, PR Novořecké močály a NPR Stará řeka). Srov. Stará řeka a Nová řeka NPR. STEZKA PODÉL LUŽNICE. Dostupné z: <http://www.luznice.eu/cs/stara-reka-a-nova-reka>, cit. 10. 12. 2017.

příchozích slovanských kmenů uvnitř značně fragmentárního, avšak k asimilaci náchylného etnicky smíšeného osídlení, a to zejména ve vztahu ke germánským elitám.¹³⁶ Na slovanskou přítomnost v oblasti tehdy velmi řídko osídleného Waldviertelu v 6. stol. však lze usuzovat pouze na základě nepříliš početných archeologických nálezů vyznačujících se podobnými rysy jak na území severně od Dunaje, tak na českém a moravském teritoriu. Diskutabilní jsou rovněž výklady rakouských badatelů zastávajících teorii preferující severovýchodní (česko-moravskou) migrační trasu nově příchozích Slovanů do oblasti Waldviertelu a Mühlviertelu na úkor jejich participace na jihovýchodní migraci podunajské. Na rozdíl od klimaticky i geomorfologicky příhodnějších oblastí Polabí či Poohří není v tomto raném období doloženo žádné souvislejší slovanské či germánské osídlení na jihu Čech, tj. v oblasti oddělené od hlavních sídelních center rozsáhlými hvozdy brdského pohoří či Posázaví. Dosud neprokázán zůstává také vliv Sámova kmenového svazu z poč. 7. stol. na hornorakousko-jihočeské slovanské osídlení.¹³⁷ Domnělou podobu liduprázdného, raně středověkého pohraničního hvozdu přesto výstižně charakterizuje F. Teplý jako „[...] *les nesmírný, na prostranství mnoha mil se rozkládající – prales málo obydlený, lesní poušť ohromná, plná vod, bažin, jezer, jimiž protékaly potoky a řeky, poušť, ve které vedle medvědů, vlků a rysů i jiné havěti se usídlili jen rybáři, bobrovníci, brtníci a knížecí hajní.*“¹³⁸ Pasovští Němci, christianizující tuto periferní oblast v 9. stol., ji nazývali Nordwald, Waldmark,¹³⁹ Silva Nortica či Norticum, Češi Prostřední les, Vítoraz či Vítorazsko. Této oblasti však zmíněné české jméno přiřkla až domácí historiografie 19. stol. prosazující teorii o příslušnosti raně středověkého Vitorazska k českému státu.¹⁴⁰ Z. Holub přidává ještě jméno silva Boemia.¹⁴¹ V latinských pramenech je místo

¹³⁶ Nutno podotknout, že zejména jihovýchodní část podunajské oblasti ovládal ve 2. pol. 6. stol. avarský kaganát sdružující v sobě vzájemné vlivy slovanského, germánského, románského i avarského etnika. Je proto obtížné spolehlivě rozhodnout o anterioritě (posterioritě) toho kterého osídlení. Srov. Z. Holub, Jazykové doklady prehistorické podunajské migrace slovanského etnika na český jih, Opava 2014, s. 19; M. Lutovský, Jižní Čechy v raném středověku: slovanské osídlení mezi Práchní a Chýnovem, České Budějovice 2011, s. 186.

¹³⁷ Srov. Z. Holub, Jazykové doklady prehistorické podunajské migrace slovanského etnika na český jih, Opava 2014, s. 13nn.

¹³⁸ Srov. F. Teplý, Osídlení Hradecka regulacemi močálů, řek a potoků. In: Příspěvky k dějinám českého rybníkářství, Praha 1937, s. 91.

¹³⁹ Srov. V. Prökl, Das böhmische Weitra-Gebiet, seine Germanisierung und seine weiteren Geschichte, Mittheilungen des Vereins für Geschichte der Deutschen in Böhmen 14, 2, 1876, s. 81.

¹⁴⁰ Srov. Z. Šmíd, Lužnice: putování s řekou, Praha – Litomyšl 2008, s. 26.

¹⁴¹ Srov. Z. Holub, Jazykové doklady prehistorické podunajské migrace slovanského etnika na český jih, Opava 2014, s. 37.

označováno jako Westrach či Westrachum. W. Pongratz rovněž sleduje národnostně determinované motivace pro volbu pojmenování – přisuzuje českým kronikářům toponymum silva Boemie, zatímco jejich německým souputníkům název Silva Nortica.¹⁴² Pro Vitorazsko v užším slova smyslu Němci užívali název Waldviertel, Češi Podlesí. Obyvatelům se přezdívalo Podlešáci či Lesáci.¹⁴³

Mezi ojedinělé archeologické nálezy, jež odkazují na slovanskou přítomnost v oblasti širšího Waldviertelu, patří kamenné ohniště ze 7. stol. objevené v osadě Poigen v okrese Horn,¹⁴⁴ případně zřejmě o století mladší pozůstatky slovanského opevnění u Oberpfaendorfu nedaleko rakouského Raabs an der Thaya¹⁴⁵ či několik zachovaných mohylových pohřebišť.¹⁴⁶ Už v tomto počátečním období slovanské kolonizace Waldviertelu lze podle Z. Holuba věřit v nekonfliktní soužití Slovanů se staršími, především germánskými osadníky, proto ani není účelné pokoušet se o územní vymezení životního prostoru obou etnik. A. Sedláček se pokouší stanovit historickou hranici mezi Čechami a Dolním Rakouskem na rozvodí *Labe (Vltava) / Dunaj* – od Pohoří na Šumavě hranice asi šla k osadě Mistelbach, odtud mimo městečko Schweiggers ke Kirchberku, dále na Hirschbach a mezi osadami řečenými Seyfritz a Buchbach po hřbetu hor až k české osadě Romavě. Na základě takto vymezené historické státní hranice

¹⁴² Srov. W. Pongratz, 800 Jahre Grenzziehung Österreich–Böhmen, *Das Waldviertel* 28 (39), 7–9, 1979, s. 141nn.

¹⁴³ Srov. F. Teplý, *Při hranici vitorazské*, Tábor 1922, s. 4.

¹⁴⁴ Srov. F. Daim, *Das 7. und 8. Jahrhundert in Niederösterreich*. In: H. Windl (ed.), *Germanen, Awaren, Slawen in Niederösterreich. Das erste Jahrtausend nach Christus*, Wien 1977, s. 99; Z. Holub, *Jazykové doklady prehistorické podunajské migrace slovanského etnika na český jih*, Opava 2014, s. 22.

¹⁴⁵ Srov. K. Bors, *Neue Perspektiven zur Siedlungsgeschichte des nördlichen Waldviertels*, Wien 1998, s. 114; Z. Holub, *Jazykové doklady prehistorické podunajské migrace slovanského etnika na český jih*, Opava 2014, s. 23.

¹⁴⁶ Jedno z nich se nachází v blízkosti vitorazské osady Reichenbach bei Litschau. Pro souhrnné označení značně rozptýlených oblastí výskytu těchto slovanských pohřebišť na jihozápadě Čech, jihozápadní Moravě a v Rakousku se zavedl pomocný termín „südböhmisch-österreichisches Hügelgräbergebiet“. W. Breibert však tyto nálezy považuje pouze za jeden z prostředků k rozlišení mezi rozdílnými etniky žijícími v těsné blízkosti, neboť mohylové hroby nejsou v raném středověku záležitostí pouze slovanskou. Z. Holub proto upozorňuje na nutnost revize dosavadních pohledů na zdánlivě nevýznamné raně středověké slovanské osídlení a jeho odraz v mikrotoponymii a lokální mytologii Waldviertelu. Srov. W. Breibert, *Das karolingerzeitliche Hügelgräberfeld von Wimm*, MG Maria Taferl, VB Melk, Niederösterreich. *Untersuchungen zur Problematik frühmittelalterlicher Bestattungsriten im niederösterreichischen Donaauraum*. Diplomová práce. Universität Wien, Wien 2002, s. 88n.; W. Breibert, *Das karolingerzeitliche Hügelgräberfeld von Wimm*. *Untersuchungen zur Problematik frühmittelalterlicher Bestattungsriten im niederösterreichischen Donaauraum*, *Arheološki vestnik* 56, 2005, s. 415nn.; Z. Holub, *Jazykové doklady prehistorické podunajské migrace slovanského etnika na český jih*, Opava 2014, s. 23nn.

se domníváme, že území celého rakouského povodí *Lužnice* ve středověku patřilo do sféry vlivu českého státu (panovníka). Pozdější (legální) hranice z 12. stol. byla zřejmě situována o něco západněji směrem k českému území.¹⁴⁷ A. Sedláček mj. odkazuje na blíže neurčenou listinu z roku 1185, podle níž mohla být *Lužnice*, vyvěrající pod osadou Pucheř, zemskou hranicí až ke svému stoku se *Skřemelici* a Vitoraz tudíž pomezí rakouskou osadou.¹⁴⁸ Teprve až na počátku 9. stol. po vyhnání Avarů¹⁴⁹ z Podunají Karlem Velikým uvažují H. a I. Friesinger o příchodu početnějších slovanských kolonizátorů do oblasti rakouského Waldviertelu. Není ovšem jasné, zda skutečně přicházeli ze sousední oblasti Čech.¹⁵⁰

Pro oblast vlastního Vitorazska Holub uvažuje o návaznosti tamějšího slovanského osídlení na starší slovanské sídelní struktury česko-rakouského příhraničí. Domnívá se, že původní vitorazští Slované do oblasti přicházeli nejdříve z Rakouska, až později sem slovanští osadníci směřují také od severu proti proudu *Lužnice* či zemskou branou nedaleko Nových Hradů.¹⁵¹

V Rakousku je oblast Vitorazska, vymezená povodím horní *Lužnice* na jihu a pohyblivou linií Nové Hrady – České Velenice – Suchdol – Nová Ves – 15. poledník, známa pod jménem Weitrach, v německém prostředí také jako Behaim. F. Teplý severní hranici Vitorazska chápe jako pomyslnou spojnicí výraznějších kopců – od vrchu Homolka (607 m) v polesí Dubovice směřovala na Hraničnický číměřský (Beistein, dnes zvaný Kamenec: 643 m)

¹⁴⁷ Srov. A. Sedláček, Jak se měnily a ustálily meze Čech a Rakous dolních, Tábor 1877, s. 4, 9; M. Weltin, Probleme der mittelalterlichen Geschichte Niederösterreichs. Unter besonderer Berücksichtigung des Hollabrunner Bezirks. In: E. Bezemek – W. Rosner (eds.), Vergangenheit und Gegenwart. Der Bezirk Hollabrunn und seine Gemeinden, Hollabrunn 1993, s. 48n.; Z. Holub, Jazykové doklady prehistorické podunajské migrace slovanského etnika na český jih, Opava 2014, s. 59n.

¹⁴⁸ Srov. A. Sedláček, Jak se měnily a ustálily meze Čech a Rakous dolních, Tábor 1877, s. 9.

¹⁴⁹ Třebaže přítomnost Avarů v Karpatské kotlině je pomocí archeologických nálezů doložena od 2. pol. 6. stol., většina území dolnorakouského Waldviertelu a Weinviertelu však zřejmě nikdy nebyla přímou součástí avarské říše. Srov. J. Justová, Dolnorakouské Podunají v raném středověku. Slovanská archeologie k jeho osídlení v 6. – 11. století, Praha 1990, s. 11nn.; Z. Holub, Jazykové doklady prehistorické podunajské migrace slovanského etnika na český jih, Opava 2014, s. 33n.

¹⁵⁰ Srov. H. Friesinger – I. Friesinger, Die Archäologie der Slawen im Waldviertel. In: H. Wolfram (ed.), Die Kuenringer. Das Werden des Landes Niederösterreich, Niederösterreichische Landesausstellung. Stift Zwettl, 16. Mai – 26. Oktober 1981, Wien 1981, s. 523.

¹⁵¹ Srov. F. Kodl – J. Kodlová, Chlum u Třeboně. Kapitoly z dějin jihočeského pohraničí, Chlum u Třeboně 1979, s. 15; Z. Holub, Jazykové doklady prehistorické podunajské migrace slovanského etnika na český jih, Opava 2014, s. 35nn. Nutno ovšem poznamenat, že názory různých badatelů na dataci nejstaršího (slovanského?) osídlení Vitorazska sahají od doby bronzové až do 12. stol. n. l.

nedaleko Dobré Vody (Gutenbrunn), dále vedla přes Kunějovský vrch (725 m) na Veliký mezník (Marchstein, dnes zvaný Vysoký kámen: 738 m) u Kunžaku. Trojí směr hraniční linie z tohoto místa svědčí o její proměnlivosti v průběhu staletí – první vede severojižním směrem na Kunžak, Strmilov a Bořetín, druhá ke Knížecímu vrchu mezi Kunžakem a Suchdolem, třetí pak k zemskému mezníku u Starého Města pod Landštejnem. Třebaže širší chápání Vitorazska zahrnujícího na severu také oblast (českého) Novobystřicka bylo v minulosti časté, L. Jirásko s ohledem na charakter této zalesněné, téměř neobydlené krajiny v 11. a po většinu 12. stol. považuje veškeré pokusy o stanovení hranic Vitorazska za spekulativní.¹⁵² Jiráskovo přesvědčení o velmi pozdní kolonizaci tohoto území nepřímo potvrzuje i starší rakouská historiografie – podle K. Lechnera probíhalo osidlování okolí obcí Gross Gerungs, Schweiggers a Weitra v letech 1150 – 1170. V poslední čtvrtině 12. stol. je kolonizována oblast Gmündu, Schremsu a Heidenreichsteinu, v tutéž dobu pronikají němečtí osadníci z Weitry do okolí *Stropnice*. Na konci 12. stol. je doloženo osídlení také v oblasti obce Litschau. Třebaže se hlavní vlna vnitřní kolonizace Waldviertelu odehrávala především ve 13. a 14. stol., jsou zejména v okolí Karlstiftu a severně od Gmündu zakládána nová sídla na zelené louce ještě v 18. a 19. stol. Z těchto důvodů podle Lechnera není možné časově vymezit konec této kolonizace.¹⁵³ Vitorazská župa zřejmě příslušela už k ustavujícímu se středověkému českému státu a zůstala součástí Českého království až do roku 1280, kdy následkem porážky krále Přemysla II. Otakara na Moravském poli oblast přechází do sféry vlivu Dolnorakouského arcivévodství, severní (česká) část Vitorazska kolem Landštejna a Bystřice byla Rudolfem Habsburským věnována Vítkovcům.¹⁵⁴ Z. Fiala však klade ztrátu části Vitorazska ve prospěch Rakouska už do poslední čtvrtiny 12. stol., a to zjevně v přímé souvislosti jak s postoupením celého Vitorazska v léno Hadmarovi z Kuenringu v roce 1185, tak především s hraničními spory mezi českým knížetem Soběslavem II. a rakouským vévodou Jindřichem II., jež byly

¹⁵² Srov. Z. Holub, Jazykové doklady prehistorické podunajské migrace slovanského etnika na český jih, Opava 2014, s. 37; F. Teplý, Při hranici vitorazské, Tábor 1922, s. 3; L. Domečka, Osídlení krajiny jindřicho-hradecké a novo-bystřické, Jindřichův Hradec 1893, s. 42n; L. Jirásko, Vývoj česko-rakouské hranice na Novobystřicku do 15. století, Jihočeský sborník historický XLVI, 1977, s. 8nn.

¹⁵³ Srov. K. Lechner, Geschichte der Besiedlung und der ursprünglichen Grundbesitzverteilung des Waldviertels, Jahrbuch für Landeskunde von Niederösterreich, Neue Folge 19, Jahrg. 1924, Wien 1924, s. 92, 95.

¹⁵⁴ Srov. Z. Holub, Jazykové doklady prehistorické podunajské migrace slovanského etnika na český jih, Opava 2014, s. 42; F. Kodl – J. Kodlová, Chlum u Třeboně. Kapitoly z dějin jihočeského pohraničí, Chlum u Třeboně 1979, s. 30; Třeboňsko a horní Lužnice: turistická mapa 1 : 50 000 : Klub českých turistů značí cesty pro vás [Měřítko 1 : 50 000], 8. vyd., Praha 2015. ISBN 978-80-7324-441-5.

vyřešeny na dvorském sjezdu v Chebu r. 1179. Výstupem jednání se stala listina římského císaře Fridricha I. Barbarossy (1179) poprvé v historii petrifikující zemskou hranici mezi Čechami a Rakouskem.¹⁵⁵ V této listině jsou mj. poprvé zachycena význačná hydronyma *Schremehs*, *Limzeins* a *Postice*,¹⁵⁶ chybějící zmínku o Weitře jakožto potenciálním důležitým pomezím bodu považuje R. Hauer za důkaz její tehdejší příslušnosti k českému státu.¹⁵⁷ Oblast župy byla z české i rakouské strany lemována rozsáhlými lesy, jež protínala tzv. Vitorazská stezka spojující Čechy a Dolní Rakousko.¹⁵⁸

Neocenitelnou pomůckou pro rekonstrukci okolností příchodu Slovanů na toto území a jejich následného života v tomto kraji mohou představovat místní a pomístní jména, z nichž některá snad pamatují již první osadníky severního Waldviertelu ze 7. stol., další slovanská toponyma vznikala až v pozdějších fázích slovanské kolonizace Vitorazska od 9. stol.¹⁵⁹ Zhruba od poloviny 11. stol. začíná v širší podunajské oblasti dominovat německé (germánské) osídlení, na Vitorazsko začínají pronikat němečtí (kuenringovští) kolonisté brzy po založení kláštera ve Světlé (Zwettl) r. 1138,¹⁶⁰ permanentní (převážně německé) osídlení Novobystřicka, organizované dolnorakouskými hrabaty z Raabsu a jejich ministeriály Zöbingeny, se datuje až do závěru 12. stol., na Jindřichohradecku souvisí s ovládnutím území pány z Hradce od 20. let 13. stol.¹⁶¹ Slovanská přítomnost v (rakouských) oblastech severně od Dunaje zřejmě končí na počátku 15. stol., zbytky původního slovanského (českého)

¹⁵⁵ Srov. Z. Fiala, Přemyslovské Čechy, Praha 1965, s. 25; L. Jirásko, Vývoj česko-rakouské hranice na Novobystřicku do 15. století, Jihočeský sborník historický XLVI, 1977, s. 9.

¹⁵⁶ Jedná se o dnešní toky *Braunaubach*, *Lužnice* a *Dračice*. Srov. Fridericus I, imperator Romanorum, terminos inter Bohemiam et Austriam in curia Egrensi constitutos publicat. Magdeburgae 1179 iul. 1. In: G. Friedrich, Codex diplomaticus et epistolaris regni Bohemiae, Tomus I, Inde AB A. DCCCXV. usque AD A. MCXCVII., Praha 1907, s. 259.

¹⁵⁷ Srov. R. Hauer, Wo liegt der mons altus der Kaiserurkunde vom Jahre 1179?, Monatsblatt des Vereines für Landeskunde von Niederösterreich 18, 8/9, 1919, s. 67.

¹⁵⁸ Srov. D. Dykyjová, Třeboňsko: Příroda a člověk v krajině pětilisté růže, Třeboň 2000, s. 28.

¹⁵⁹ Srov. N. Hofbauer, Die slawische Besiedlung des Waldviertels in Frühmittelalter. Versuch einer Zusammenfügung bisheriger Forschungsergebnisse diverser Wissenschaftsdisziplinen unter besonderer Berücksichtigung der Toponomastik, Diplomová práce, Universität Wien 2012, s. 10nn.; Z. Holub, Jazykové doklady prehistorické podunajské migrace slovanského etnika na český jih, Opava 2014, s. 42n., 54.

¹⁶⁰ Srov. A. Sedláček, Jak se měnily a ustálily meze Čech a Rakous dolních, Tábor 1877, s. 8.

¹⁶¹ Srov. L. Jirásko, Osídlení Jindřichohradecka a Novobystřicka ve světle archeologických nálezů, Výběr z prací členů Historického klubu při Jihočeském muzeu v Českých Budějovicích 12, 1975, s. 238; L. Jirásko, Vývoj česko-rakouské hranice na Novobystřicku do 15. století, Jihočeský sborník historický XLVI, 1977, s. 9; L. Jirásko, Osídlení Novobystřicka v předhusitském období, Historická geografie 17, 1978, s. 209n.

obyvatelstva se zde však udržely až do 20. stol.¹⁶² Zatím poslední významnou politickosprávní změnu v oblasti Vitorazska podnítila Saint-germainská mírová smlouva z roku 1919, na jejímž základě byla příhraniční oblast tzv. Západního Vitorazska, rozprostírající se východně od Nových Hradů až k Suchdolu a kolonizovaná snad už ve 13. století zmíněnými bavorskými Kuenringy, připojena 31. 7. 1920 k Československu. Nově vydobytá oblast Českého Vitorazska zahrnovala celkem 13 národnostně smíšených (bilingvních) obcí¹⁶³ (Dolní Velenice, Josefsko, Česká Cejle, Krabonoš, Nová Ves nad Lužnicí, Nakolice, Vyšné, Rapšach, Kunšach, Halámky, Dvory nad Lužnicí, Trpnouze, Tušť). Termín České Vitorazsko je však užíván výhradně v Čechách, Rakušané žádné choronymum označující tuto oblast neznají.¹⁶⁴

¹⁶² Z. Holub, Jazykové doklady prehistorické podunajské migrace slovanského etnika na český jih, Opava 2014, s. 55, 60; Třeboňsko a horní Lužnice: turistická mapa 1 : 50 000 : Klub českých turistů značí cesty pro vás [Měřítko 1 : 50 000], 8. vyd., Praha 2015. ISBN 978-80-7324-441-5.

¹⁶³ Obyvatelé několika převážně českých obcí se však nepovažovali ani za Čechy, ani za Němce (Rakušany). Sami sobě si říkali Bastáci. V. Prach dokládá výrazný podíl českého obyvatelstva na celkovém osídlení Západního (Českého) Vitorazska jak antroponymy v pozemkových knihách, tak toponymy na katastrálních mapách. Srov. V. Prach, Jak málo bylo Vitorazsko německé, Český lid XXVI, 1926, s. 377; Z. Šmíd, Lužnice: putování s řekou, Praha – Litomyšl 2008, s. 41n.

¹⁶⁴ Srov. I. Novák (ed.), Lužnice: Suchdol nad Lužnicí – Týn nad Vltavou: aktuální kilometráž, nákresy a snímky jezů, podrobná mapa, rybářské revíry, Zlín 1998, s. 4; Z. Šmíd, Lužnice: putování s řekou, Praha – Litomyšl 2008, s. 41n.

Slovník hydronym

A

Albrechtsbach, 1-07-01-007, L Elexenbach (→ Braunaubach → Lužnice), 11,4 km, pramení S od obce Großwolfers (druhé prameniště V od vrchu Leckenberg (710 m)), protéká obcemi Albrechts a Nondorf, zde ústí do Elexenbach (HauFl 41)

varianty: *Ellitzenbach*, *Wiesbrun*

VJ:

1574 (1909)	<i>Ellitzenbach</i>	Lamp 12
1823	<i>Albrechts(-)Graben</i>	FK008
1823	<i>Albrechts Bach</i>	FK008
1867	<i>Albrechts B.</i>	AdmK011
1867	<i>Wiesbrun</i>	AdmK011
1867	<i>Albrechts B.</i>	AdmK012
1869	<i>Albrechts B.</i>	3VM
1952	<i>Albrechtsbach</i>	HauFl 36, 41
2007	<i>Albrechtsbach</i>	MAP13
2010	<i>Albrechtsbach</i>	MAP11
2010	<i>Albrechtsbach</i>	MAP14
2012	<i>Albrechtsbach</i>	MAP4
2013	<i>Albrechtsbach</i>	MAP15
2014	<i>Albrechtsbach</i>	MAP12
2015	<i>Albrechtsbach</i>	MAP16
2017	<i>Albrechtsbach</i>	NÖAtl
2017	<i>Albrechtsb.</i>	NÖAtl

MJ:

2017	<i>Albrechts</i>	WaldWeb
2017	<i>Albrechts</i>	NÖAtl

Motivováno MJ Albrechts + apelat. Bach „potok“, MJ podle zakladatele obce Adakbrehta (12. stol.) (WaldWeb); varianta *Wiesbrun* snad ze shn. wisa „trávník, louka“ (DGNB 591), kořeny hydronyma snad už v germ. *Wisjō (<j-suf. z germ. *wis-) jako označení místa, to zřejmě z ie. *uisā „řeka, tok“ (ie. *ueis- „téci“), do souč. něm. jako Wiese „louka“ + apelat. Brun(n) „pramen“ (DGNB 591, 592), srov. také ■*Hirschenwiesbach*; k variantě *Ellitzenbach* srov. ■*Elexenbach*

Lit: Lamp 131

Angelbach, 1-07-01-002, P Lužnice, 4,7 km, pramení J od obce Rindlberg, ústí S od obce Angelbach

VJ:

1556 (1909)	<i>Angelbach</i>	Lamp 15
1673	<i>Angelbächel</i>	TopWind1
1823	<i>Angelbach</i>	FK019
1909	<i>Angelbach</i>	Lamp 14
1909	<i>Angelbach</i>	Lamp 94
1952	<i>Angelbach</i>	HauFl 27
2007	<i>Angelbach</i>	MAP13
2010	<i>*Anglsbach</i>	MAP11
2010	<i>*Anglsbach</i>	MAP14
2013	<i>Angelbach</i>	MAP15
2014	<i>Angelbach</i>	MAP12
2015	<i>Angelbach</i>	MAP16
2017	<i>Angelbach</i>	NÖAtl

MJ:

2017	<i>Angelbach</i>	NÖAtl
------	------------------	-------

Z něm. subst. Angel (< střhn. angel < shn. angul) „udice“ + apelat. Bach „potok“, tj. „potok, v němž mohly být loveny ryby na udici“, základovou formou hydronyma snad *Angala či *Angula < l-sufixální derivací buď z germ. adj. *ang- „zahnutý“, tj. „vodní tok se zákruty“, či z germ. adj. *angu- „úzký, malý (podle okolního terénu, charakteru údolí apod.)“ (DGNB 37)

Artolecký potok, 1-07-02-011, L Dračice (→ Lužnice), 5 km, pramení JV od Artolce, napájí rybníky Artolecký či Cihelna, dále protéká obcí Artolec, na JV straně obtéká Bystřický a Mnišský rybník, pod jeho hrází ústí do Dračice

ZVM: 33-12

VJ:

1986	<i>Artolecký p.</i>	ZVM33-12
2009	<i>Artolecký p.</i>	MAP6
2011	<i>Artolečský potok</i>	MAP3
2017	<i>Artolecký p.</i>	ZM
2017	<i>Artolecký potok</i>	ZABAG

MJ:

2017 *Artolec* ZM

Motivace MJ Artolec + suf. *-(c)ký* + apelat. potok

Aubach, 1-07-01-002, L Föhrenbach (→ Lužnice), 2,8 km, pramení J od obce Wultschau, ústí do Föhrenbach v obci Roßbruck

varianty: *Wolfersbach*

VJ:

1574 (1909) *Wolfersbach* Lamp 11

2013 *Aubach* MAP15

Motivací zjevně něm. subst. Au(e) „louka, luh“ (< střhn. ouwe < shn. ouwa „vodní plocha, (polo)ostrov, mokrá louka“) + apelat. Bach „potok“, tj. „lužní potok“ (DGNB 44, Hol 257); varianta *Wolfersbach* snad z něm. subst. Wolf (< shn. wolf) „vlk“ + apelat. Bach „potok“ (DGNB 600); srov. také ▪*Wultschaubach*, ▪*Wolfgangbach*

B

Balounův potok, 1-07-01-001, P Lužnice, 1 km, pramení J od Ahornstein (1019 m), ústí S od rybníka Kapelunk

ZVM: 33-31 (nepojm.)

VJ:

2017 *Balounův potok* ZABAG

Motivace zřejmě antroponymem Baloun + sufix *-ův* + apelat. potok

Bindergraben, 1-07-02-015, P Žabinec (→ Lužnice), 2,7 km, pramení V od samoty Nová Hut', teče po SZ úbočí Písečného kopce (487 m) skrz polesí Budy, ústí JV od samoty Zajíc

ZVM: 33-11 (nepojm.)

VJ:

1806 *Bindergraben* 2VM

1867 *Binder Graben* AdmK004

Motivace snad něm. subst. Binder „vazač, spona“ + apelat. Graben „stoka“, tj. „spojovací stoka“; srov. také spojitost s něm. Binde „páska“ (DGNB 61)

Blanko, 1-07-02-011, P Dračice (→ Lužnice), 6,9 km, pramení J od obce Smrčná, napájí rybník Blanko, pod rybníkem tok tvoří státní hranici, v Rakousku protéká obcí Haugschlag, ústí v obci Hörmanns bei Litschau

varianty: *Bistritzerbach*, „zum Roten Gräbel“, *Haugschläger Bächlein*, *Reißbach*

ZVM: 33-12 (nepojm.)

VJ:

1549? (1909)	„zum Roten Gräbel“	Lamp 173
1909	<i>Bistritzerbach</i>	Lamp 173
1952	<i>Haugschläger Bächlein</i>	HauFl 44
2017	<i>Blanko</i>	ZM
2017	<i>Blanko</i>	ZABAG
2017	<i>Reißbach</i>	NÖAtl

Hydronymum *Blanko* snad motivováno shn. adj. blanc, střhn. blank „jasný, čistý, lesklý, zářivý“, mohlo reflektovat lesknoucí se hladinu potoka; historická varianta „zum Roten Gräbel“ asi značila relativní polohu vůči sousednímu toku – srov. ■*Červený potok*, ■*Rottaler Bach*, ■*Rottalgraben*; varianty *Bistritzerbach* a *Haugschläger Bächlein* zjevně motivovány MJ Nová Bystřice a Haugschlag

Borská stoka, 1-07-02-007, L Hrdlořežský potok (→ Lužnice), 7,8 km, pramení S od samoty Jiříkovo Údolí, protéká Červeným blatem a podél Kočičího blata, ústí v sousedství Hraničního rybníka J od Hrdlořez

varianty: *Soudní*, *Rothwasser*, *Tušt Graben*

ZVM: 33-11

VJ:

1810	<i>Soudnj</i>	Třeb128
1810	<i>Rothwasser</i>	Třeb128
1867	<i>Tušt Graben</i>	AdmK004
1997	<i>Borská stoka</i>	ZVM33-11
2008	<i>Borská stoka</i>	MAP21
2010	<i>Borská stoka</i>	MAP11
2010	<i>Borská stoka</i>	MAP14
2011	<i>Borská stoka</i>	MAP8
2012	<i>Borská stoka</i>	MAP4
2013	<i>Borská stoka</i>	MAP20
2014	<i>Borská stoka</i>	MAP12
2015	<i>Borská stoka</i>	MAP16
2015	<i>Borská stoka</i>	MAP19

2015	<i>Borská stoka</i>	MAP18
2016	<i>Borská stoka</i>	MAP23
2017	<i>Borská stoka</i>	ZM

MJ:

2017	<i>Bor</i>	ZM
------	------------	----

PJ:

2017	<i>Borská blata</i>	ZM
2017	<i>Bůrky</i>	ZM
2017	<i>Borská blata</i>	ZM
2017	<i>Borská paseka</i>	ZM
2017	<i>Červené blato</i>	ZM

Motivace MJ Bor + suf. *-ský* + apelat. stoka; eliptická varianta *Soudní* snad reflektuje jisté spory o vodní tok – srov. *▪Streit Graben*; forma *Rothwasser* „červená voda“ odráží polohu v Červeném blatě – srov. *▪Červený potok*, *▪Rottaler Bach*, *▪Rottalgraben*; k variantě *Tušt Graben* srov. *▪Hrdlořezský potok*

Brandgraben, 1-07-01-004, P Braunaubach (→ Lužnice), 1,3 km, pramení v lesích J od Brünau Teich, ústí S od polohy Schwarze Lacke

VJ:

1867	<i>Brandgraben</i>	AdmK005
------	--------------------	---------

MJ:

2017	<i>Brand</i>	NÖAtl
------	--------------	-------

Motivace snad něm. subst. Brand (< shn., střhn. brant) „požár, vypálený les, žďár, novina“ + apelat. Graben „stoka“; tj. „stoka vedoucí spáleným či cíleně vypáleným územím“ (DGNB 70); srov. také MJ Brand

Braunaubach viz *▪Skřemelice*

Buschenbach, 1-07-01-002, P Lužnice, 12 km, pramení ze třech zdrojnic (*▪Mistelbach*, *▪Weidenbach*) mezi obcemi Großschönau a Spital, ústí SZ od obce Altweitra

varianty: *Purkenbach*

VJ:

1574 (1909)	<i>Buschenbach</i>	Lamp 12
1574 (1909)	<i>Pürckhenpach</i>	Lamp 12
1581 (1952)	<i>Poschen</i>	HauFl 31

1867	<i>Buschen B.</i>	AdmK011
1869	<i>Buschen B.</i>	3VM
1952	<i>Buschenbach</i>	HauFl 31
2006	<i>Buschenbach</i>	MAP10
2007	<i>Purkenbach</i>	MAP13
2007	<i>Buschenbach</i>	MAP13
2010	<i>Purkenbach</i>	MAP11
2010	<i>Buschenbach</i>	MAP11
2010	<i>Purkenbach</i>	MAP14
2010	<i>Buschenbach</i>	MAP14
2013	<i>Purkenbach</i>	MAP15
2013	<i>Buschenbach</i>	MAP15
2014	<i>Purkenbach</i>	MAP12
2015	<i>Purkenbach</i>	MAP16

MJ:

2017	<i>Purkenhof</i>	NÖAtl
------	------------------	-------

PJ:

2017	<i>Purkenfeld</i>	NÖAtl
------	-------------------	-------

Motivováno snad stfhn. Bosch > něm. Busch „křoví, houští, (listnatý) les“ + apelat. Bach „potok“, tj. „křovím lemovaný potok“ (HauFl 31; DGNB 79); varianta *Purkenbach* zřejmě z něm. Burg „hrad“ + apelat. Bach „potok“

Bystřický potok, 1-07-02-020, L Lhotský potok (→ Koštěnický potok → Lužnice), 3,7 km, pramení na Z okraji Nové Bystřice nad rybníkem Větrov, zatrubněn dále protéká SZ částí intravilánu, S od Nové Bystřice napájí rybník Horní nádrž, JZ od obce Potočná ústí do Lhotského potoka

ZVM: 33-12 (nepojm.), 23-34

VJ:

1999	<i>Bystřický p.</i>	ZVM23-34
2009	<i>Bystřický p.</i>	MAP6
2011	<i>Bystřický p.</i>	MAP3
2012	<i>Bystřický p.</i>	MAP2
2014	<i>Bystřický p.</i>	MAP1
2016	<i>Bystřický p.</i>	MAP7

2016	<i>Bystřický p.</i>	MAP5
2017	<i>Bystřický p.</i>	ZM
2017	<i>Bystřický potok</i>	ZABAG

MJ:

2017	<i>Nová Bystřice</i>	ZM
------	----------------------	----

Motivace zřejmě MJ Bystřice (základ *Bystřic-* + suf. *-(c)ký*) + apelat. potok – srov. také
 ▪*Dračice*, ▪*Bystřický příkop*, ▪*Lhotský potok*, ▪*Koštěnický potok*

Bystřický příkop, 1-07-02-011, L Dračice (→ Lužnice), 2,1 km, pramení J od vrchu Obora (656 m), horní tok tvoří státní hranici, v obci Griesbach ústí do Dračice

ZVM: 33-12 (nepojm.)

VJ:

2017	<i>Bystřický příkop</i>	ZM
2017	<i>Bystřický příkop</i>	ZABAG

MJ:

2017	<i>Nová Bystřice</i>	ZM
------	----------------------	----

Motivace zřejmě MJ Nová Bystřice (adj. Bystřický + apelat. příkop)

Č

Černá voda, 1-07-02-016, P Lužnice, 3,1 km, pramení S od samoty Žabárna, S od polohy Kocina ústí do Lužnice

ZVM: 33-11 (nepojm.)

VJ:

2017	<i>Černá voda</i>	ZM
2017	<i>Černá voda</i>	ZABAG

PJ:

2017	<i>Černoviště</i>	ZM
2017	<i>U Černé vody</i>	ZM
2017	<i>Černovodská cesta</i>	ZM
2017	<i>Černovodská cesta</i>	ZABAG

V základu adj. černý + apelat. voda; k výkladu srov. ▪*Schwarzabach*, dále srov. ▪*Hrdlořezský potok*, ▪*Lužnice*

Černý potok, 1-07-02-009, P Lužnice, 10 km, pramení v poloze Veitsmoos SZ od obce Alt-Nagelberg nedaleko státní hranice, protéká obcí Tuš', S od ní ústí do Lužnice

varianty: *Schwarzbach, Tuštský potok*

ZVM: 33-11, 33-13

VJ:

1763	<i>Schwartz Bach</i>	1VM
1821	<i>Schwarzbach</i>	Egon 187
1869	<i>Černý potok</i>	3VM
1997	<i>Černý p.</i>	ZVM33-11
2008	<i>Černý p.</i>	MAP21
2010	<i>Černý potok</i>	MAP11
2012	<i>Černý p.</i>	MAP4
2013	<i>Černý potok</i>	MAP20
2014	<i>Černý p.</i>	MAP9
2014	<i>Černý p.</i>	MAP12
2015	<i>Černý p.</i>	MAP16
2015	<i>Černý p.</i>	MAP19
2015	<i>Černý p.</i>	MAP18
2016	<i>Černý p.</i>	MAP23
2017	<i>Tuštský p.</i>	ZM

MJ:

1763	<i>Schwartzbach</i>	1VM
1806	<i>Schwarzbach</i>	2VM
1869	<i>Schwarzbach</i>	3VM
2017	<i>Tušť</i>	ZM

K výkladu podob *Černý potok, Schwarzbach* srov. ■*Hrdlořezský potok*, ■*Schwarzabach*, ■*Lužnice*; varianta *Tuštský potok* z MJ *Tušť* (starší něm. MJ *Schwarzbach* asi naopak dehydronymum), odlišné je však hydronymum *Tušť* (viz ■*Hrdlořezský potok*)

Červený potok, 1-07-02-025, P Rottaler Bach (→ Koštěnický potok → Lužnice), 3,5 km, pramení Z od rybníka Blanko v těsné blízkosti státní hranice, již vytváří až k ústí do Rottaler Bach SZ od obce Rottal

varianty: *Marchbächl, Grenzbächl, Mühl Bach*

ZVM: 33-12

VJ:

1548	<i>Marchbächl</i>	Hran1548
------	-------------------	----------

1548 (1977)	<i>Marchbächel</i>	Jir3 16
1549 (1909)	<i>Marchpächel</i>	Lamp 174
1549? (1909)	<i>Marchpächl</i>	Lamp 173
1823	<i>Mühl Bach</i>	FK599
1909	<i>Marchbächl</i>	Lamp 175
1909	<i>Marchbach</i>	Lamp 178
1979	<i>Marchbächl</i>	Kodl 60?
1979	<i>Červený</i>	Kodl 60?
1986	<i>Červený p.</i>	ZVM33-12
2009	<i>Červený p.</i>	MAP6
2011	<i>Červený p.</i>	MAP3
2012	<i>Červený p.</i>	MAP4
2012	<i>Červený p.</i>	MAP2
2013	<i>Červený p.</i>	MAP20
2014	<i>Grenzbach</i>	MAP1
2016	<i>Červený p.</i>	MAP23
2016	<i>Červený p.</i>	MAP7
2016	<i>Červený p.</i>	MAP5
2017	<i>Červený p.</i>	ZM
2017	<i>Červený potok</i>	ZABAG
2017	<i>Grenzbachl</i>	NÖAtl

Hydronymum *Červený potok* (adj. Červený + apelat. potok) snad odráží MJ Rottal – k výkladu srov. *▪Rottaler Bach*, *▪Rottalgraben*; k variantě *Marchbächl* srov. *▪Dračice*; varianta *Grenzbachl* z něm. adj. Grenz (< subst. Grenze „hranice, mez“) „hraniční, pomezí“ + apelat. Bächl „potůček“; k výkladu varianty *Mühl Bach* srov. *▪Mühlbach*

D

Dračice, 1-07-02-011, P Lužnice, 49 km, pramení SV od obce Kaproun, protíná zalesněnou krajinu České Kanady, probíhá skrze několik větších rybníků – Klenovský, Horní a Dolní Žiřpašský, Osika; dále protéká obcemi Albeř, Nová Bystřice a rybníkem Bystřickým a Mnišským; JZ od někdejší obce Mnich překračuje státní hranici, v Rakousku protéká obcemi Griesbach, Hörmanns bei Litschau, Litschau a Gopprechts, na české území se vrací J od zaniklé obce Nová Ves u Klikova, protéká Františkovem a Klikovem, SZ odtud ústí do Lužnice

varianty: *Kamenný potok, Kamenitý potok, Bystřice, Gestice, Reisbächel, Aißbach, Kastanitzer Bach, Klikauer Bach, Reissbach, Mühlbach, Červený potok, Roth-Bach, Hostice, Litschauer Kastaniza, Hostice ličovská, Hostice bystřická, Griesbach, Marbach, Marchbach, Hraničný potok, Mohrbach, Bahenní potok, Reichbach, Reichpächl*

ZVM: 23-34, 33-11, 33-12

VJ:

1175 (1910)	<i>Vistritz</i>	List1175
1175 (1977)	<i>Vistriz</i>	Jir3 11, 17
1179	<i>„ad ortum gestize fluminis“</i>	ListReg1179
1179 (1793)	<i>„ad ortum gestice fluminis“</i>	RauScr2 206
1179 (1829)	<i>„ad ortum Postice fluminis“</i>	WTop 632
1179 (1832)	<i>„ad ortum Postice fluminis“</i>	Web 171
1179 (1836)	<i>„ad ortum Postice fluminis“</i>	CDM1179 302
1179 (1836)	<i>„ad ortum gestice fluminis“</i>	CDM1179 302
1179 (1907)	<i>„ad ortum Postice fluminis“</i>	CDB 259
1179 (1907)	<i>„ad ortum Gestice fluminis“</i>	CDB 259
1179 (1909)	<i>Gestize</i>	Lamp 46
1179 (1909)	<i>Gestice</i>	Lamp 147
1179 (1924)	<i>Gestice</i>	Lech 31
13. st. (1793)	<i>Gostenicz</i>	RauScr1 246
13. st. (1831)	<i>Gosteyz</i>	MonBoic 312
13. st. (1900)	<i>Gosteyz</i>	Strau 713
13. st. (1900)	<i>Gosteytz</i>	Strau 713
13. st. (1900)	<i>Gostenicz</i>	Strau 713
13. st. (1900)	<i>Gosteinz</i>	Strau 713
1548	<i>Reisbächel</i>	Hran1548
1548 (1977)	<i>Reisbächel</i>	Jir3 10
1550 (1977)	<i>Kamenný potok</i>	Jir3 11
1584 (1937)	<i>Kastanitzer Bach</i>	Tep2 102
1584 (1937)	<i>Marbach</i>	Tep2 102
1584 (1977)	<i>Kastanitzer Bach</i>	Jir3 11
16. st. (1977)	<i>Kamenitý potok</i>	Jir3 11
17. st. (1977)	<i>Weistricz</i>	Jir3 11
1750	<i>Klikauer bach</i>	Třeb8

1763	<i>Casternicer Bach</i>	1VM
1791 (1832)	<i>Reichbach</i>	Web 173
1806	<i>Kastanitzza Bach</i>	2VM
1806	<i>Kastainza</i>	2VM
1806	<i>Reisbach</i>	2VM
1823	<i>Reissbach</i>	FK147
1823	<i>Reiss Bach</i>	FK196
1823	<i>Kastenitzer Bach</i>	FK287
1823	<i>Reiss Bach</i>	FK596
1823	<i>Mühlbach</i>	FK628
1823	<i>Reissbach</i>	FK646
1823	<i>Reiss Bach</i>	FK646
1824	<i>Reiß Bach</i>	FKProt596
1824	<i>Reißbach</i>	FKProt596
1827	<i>Reichs bach</i>	SK3163-1
1830	<i>Reichs Bach</i>	Třeb45
1830	<i>Reics=Bach</i>	Třeb47
1836	<i>Der Klikauer Bach</i>	Třeb108
1850	<i>Kastainza-Bach</i>	Meil 234
1867	<i>Kastenitzerbach</i>	AdmK002
1867	<i>Reiss Bach</i>	AdmK004
1867	<i>Reissbach</i>	AdmK004
1869	<i>Reiss Bach</i>	3VM
1869	<i>Reiss – Bach</i>	3VM
1869	<i>Kastanitzer Bach</i>	3VM
1869	<i>Roth-Bach</i>	3VM
1877	<i>(řeka) Kastainza</i>	Sedl 9
1877	<i>Reisbach</i>	Sedl 9
1900	<i>Kastanizer bach</i>	Strau 713
1900	<i>Kastainzabach</i>	Strau 714
1900	<i>Reisbach</i>	Strau 714
1903	<i>Reißbach</i>	Sieg 201
1903	<i>Kastanizabach</i>	Sieg 201
1907	<i>Hostice</i>	CDB 259

1907	<i>Kastanitzerbach</i>	CDB 259
1907	<i>Reisbach</i>	CDB 259
1909	<i>Kostainiza</i>	Lamp 46
1909	<i>Kosteiniz</i>	Lamp 5
1909	<i>Kastanitzer Bach</i>	Lamp 5
1909	<i>Reißbach</i>	Lamp 5
1909	<i>Reisbach</i>	Lamp 49, 144
1909	<i>Kastanitzza</i>	Lamp 49
1909	<i>Kastainza</i>	Lamp 49
1909	<i>Kastanizabach</i>	Lamp 144
1909	<i>Kastaniza</i>	Lamp 144
1909	<i>Aißbach</i>	Lamp 69
1909	<i>Reisbach-Kastaniza</i>	Lamp 147
1909	<i>Litschauer Kastaniza</i>	Lamp 147, 176
1909	<i>Litschauer Kastanitzza</i>	Lamp 177
1909	<i>Litschauer Kastanizabach</i>	Lamp 196
1909	<i>Gestic</i>	Lamp 156
1909	<i>Reisbach</i>	Lamp 160, 170, 176
1909	<i>Kastanizabach</i>	Lamp 170
1909	<i>Kastaniza</i>	Lamp 170
1909	<i>Reisbach-Kastanitzza</i>	Lamp 172
1920	<i>Reisbach</i>	Klim 141
1922	<i>Hostice ličovská</i>	TepVít 3
1922	<i>Kastainza</i>	TepVít 7
1922	<i>Kastanitzerbach</i>	TepVít 7
1922	<i>řeka Kastainca</i>	TepVít 7
1922	<i>Reisbach</i>	TepVít 7
1922	<i>Dračice</i>	TepVít 7
1922	<i>Hostice bystrická</i>	TepVít 8
1922	<i>Kostěnický potok</i>	TepVít 8
1922	<i>Grieszbach</i>	TepVít 37
1924	<i>Kostainitzza</i>	Lech 31
1924	<i>Raisbach</i>	Lech 31
1924	<i>Kastaniza</i>	Lech 86

1924	<i>Reisbach</i>	Lech 86
1924	<i>Litschauer Kastaniza</i>	Lech 89
1924	<i>Kastanitzza</i>	Lech 89
1937	<i>Hostice</i>	Tep2 102
1937	<i>Kastanický potok</i>	Tep2 102
1937	<i>Griesbach</i>	Tep2 102
1937	<i>Reisbach</i>	Tep2 102
1937	<i>Dračice</i>	Tep2 102
1937	<i>Marchbach</i>	Tep2 102
1937	<i>Hraničný potok</i>	Tep2 102
1937	<i>Mohrbach</i>	Tep2 102
1937	<i>Bahenní potok</i>	Tep2 102
1937	<i>Kastanice</i>	Tep2 102
1952	<i>Reißbach</i>	TopLitschl
1952	<i>Reißbach</i>	HauFl 44
1952	<i>Kastanitzza-Bach</i>	HauFl 44
1952	<i>Kastanitzza</i>	HauFl 44
1952	<i>Kastaniza</i>	HauFl 44
1977	<i>Hostice</i>	Jir3 10
1977	<i>Dračice</i>	Jir3 10
1977	<i>Kastanitzer Bach</i>	Jir3 10
1977	<i>Bystrice</i>	Jir3 11
1978	<i>Dračice</i>	Slád 26
1978	<i>Dračice</i>	Jir2 249
1979	<i>Kastainiza</i>	Pon 142
1986	<i>Dračice</i>	ZVM33-12
1997	<i>Dračice</i>	ZVM33-11
1999	<i>Dračice</i>	ZVM23-34
2000	<i>Dračice</i>	Dyk 74
2008	<i>Dračice</i>	Šmíd 52
2008	<i>Reissbach</i>	Šmíd 52
2008	<i>Reißbach</i>	MAP21
2008	<i>Dračice</i>	MAP21
2009	<i>Reißbach</i>	MAP6

2009	<i>Kastenitzer Bach</i>	MAP6
2009	<i>Dračice</i>	MAP6
2010	<i>Reissbach</i>	MAP11
2010	<i>Dračice</i>	MAP11
2010	<i>Dračice</i>	MAP17
2010	<i>Reissbach</i>	MAP17
2011	<i>Dračice</i>	MAP3
2011	<i>Kastanitzer Bach</i>	MAP3
2011	<i>Reißbach</i>	MAP8
2011	<i>Dračice</i>	MAP8
2012	<i>Reißbach</i>	MAP4
2012	<i>Dračice</i>	MAP4
2012	<i>Kastenitzer Bach</i>	MAP4
2012	<i>Dračice</i>	MAP2
2012	<i>Reissbach</i>	MAP2
2013	<i>Dračice</i>	MAP20
2013	<i>Reissbach</i>	MAP20
2013	<i>Reissbach</i>	MAP20
2014	<i>Červený potok</i>	Hol 149
2014	<i>Kastenitzer Bach</i>	Hol 149
2014	<i>Reißbach</i>	Hol 149
2014	<i>Dračice</i>	MAP9
2014	<i>Reißbach</i>	MAP9
2014	<i>Kastenitzer Bach</i>	MAP9
2014	<i>Dračice</i>	MAP12
2014	<i>Reissbach</i>	MAP1
2014	<i>Dračice</i>	MAP1
2015	<i>Dračice</i>	MAP16
2015	<i>Dračice</i>	MAP19
2015	<i>Reißbach</i>	MAP19
2015	<i>Reißbach</i>	MAP18
2015	<i>Dračice</i>	MAP18
2016	<i>Kastenitzer Bach</i>	MAP23
2016	<i>Reißbach</i>	MAP23

2016	<i>Dračice</i>	MAP23
2016	<i>Reißbach</i>	MAP7
2016	<i>Dračice</i>	MAP7
2016	<i>Kastenitzer Bach</i>	MAP7
2016	<i>Reißbach</i>	MAP5
2016	<i>Kastenitzer Bach</i>	MAP5
nedat. (1909)	<i>Gosteiz</i>	Lamp 50
nedat. (1909)	<i>Gosteyz</i>	Lamp 169
nedat. (1909)	<i>Gostenicz</i>	Lamp 5
nedat. (1909)	<i>Reichpächl</i>	Lamp 176
<u>MJ:</u>		
2017	<i>Griesbach</i>	NÖAtl
2017	<i>Litschau</i>	NÖAtl
2017	<i>Nová Bystřice</i>	ZM
2017	<i>Klikov</i>	ZM

Hydronymum Dračice snad se slov. základem **dris-/*drís-*, srov. také psl. **driska*, nář. čes. sloveso dřístat (tlachat) a subst. dříst (dříst) (SSJČ), motivujícím jak čes. (*drač-*, **dra(s)k-*), tak něm. základ ((d)reiß, **rais-*, **drisk*) (Hol 149, 259); k tomu srov. také něm. *Dreis-* ze shn. **dreis/dreisa* (< germ. **Prais-*) „vroucí, vlnící se, pěnící se pramen“; příbuzné jsou krajově specifické výrazy jako *treisch*, *trēs*, *trēscher*, *drēs* „hustý liják“ či *treischen* „stříkat, silně pršet“ (DGNB 104); srov. obecné ie. hydronymum **heisr-* „rychle, hbitě“ (snad už staroevropská vrstva hydronym se základem **eis-* (*ois-*, *is-*) „bystře, prudce proudit“), srov. také kelt. základ **I(Y)s* „rychlý, dravý“ (Hol 126), podle Teplého se potokům s občasnými dravými vodami říkalo třeštilky nebo dračice (Tep1 12); k tomu srov. podobu Bystřice (Vistritz) vzniklou patrně univerbizací ze spojení *bystrá* (voda) + suf. *-ice*; varianta *Aißbach* snad odkazuje k *Reissbach*, k tomu však srov. střhn. *īs* „led“ + apelat. *Bach* „potok“, tj. „ledový potok se snadno zamrzající vodou, také jako zásobárna ledu“ (DGNB 117); varianta *Červený potok* (*Roth-Bach*) podle Červeného blata na horním toku *Dračice*, podle lidové pověsti však jméno odkazuje na zbarvení vody krví obětí po přepadení bystrického kláštera, srov. také ■ *Červený potok*; alternativa *Griesbach* z něm. *Grieß* (< střhn. *griez* (adj. **griezen*) < shn. *grioz* < germ. **greuta-*) „hrubý písek, jemný štěrk“ – srov. MJ *Griesbach*, příp. motivací střhn. *krīzen* „vřískat, úpět“ nebo shn. *grīs* „šedý, sivý“ (DGNB 190); k formaci *Kamenný potok* srov. ■ *Reichenauer Bach*, ■ *Saubach*; varianta *Marchbach* (*Marbach*) ze shn. **march(a)* „hranice“ (Hol 104, 268; DGNB 338) – srov. také čes. formu *Hraničný potok*; podoba *Mohrbach* z něm.

adj. moor (< středn. mōr, shn. muor „bažina“ < germ. *mōri- „mokřina“) „bažinatý, slatinný“ (DGNB 356, 357, 358) – srov. také čes. formu *Bahenní potok*; k variantě *Reichbach* (*Reichpächl*) srov. ■*Elexenbach*; podoba *Klikauer Bach* motivována MJ Klikov (Klikau); podoby *Litschauer Kastaniza*, *Hostice ličovská*, *Hostice bystřická* mají k odlišení od *Košťenického potoka* doplněno lokalizující adj. reflektující průtočná místa, tj. MJ Ličov (Litschau), Nová Bystřice – k výkladu jména *Kastaniza*, *Kastanitzer Bach*, *Gestice*, *Hostice* srov. ■*Košťenický potok*; k výkladu hydronyma *Mühlbach* srov. ■*Mühlbach*
 Lit: Šmíd 52; Meil 234; Lamp 144, 160, 169, 172, 176, 179; Jir2 249; Jir3 10

E

Eichbach, 1-07-02-011, L Dračice (→ Lužnice), 3,5 km, pramení J od obce Thaures, ústí na J okraji obce Gopprechts

VJ:

1867	<i>Eich Bach</i>	AdmK005
1909	<i>Eichbach</i>	Lamp 162
2013	<i>Eichbach</i>	MAP20
2014	<i>Eichbach</i>	MAP9
2015	<i>Eichbach</i>	MAP18
2016	<i>Eichbach</i>	MAP23
2016	<i>Eichbach</i>	MAP7
2017	<i>Eichbach</i>	NÖAtl

Motivací něm. subst. Eiche (< shn. eih, eihha „dub, dubový les“) „dub“ + apelat. Bach „potok“, tj. „dubový potok“ (DGNB 115); srov. také ■*Eichelgraben*

Eichelgraben, 1-07-01-007, P Braunaubach (→ Lužnice), 3 km, pramení Z od osady Bräuhäusl, ústí v obci Hoheneich

VJ:

1867	<i>Eichelgraben</i>	AdmK011
2017	<i>Eichelgraben</i>	GoogleM

MJ:

2017	<i>Hoheneich</i>	NÖAtl
------	------------------	-------

Motivováno něm. subst. Eichel „žalud“ (výchozí adj. forma asi středn. **Eichīnen*- > **Eichelen*- > *Eichel*- „(tok), podél něhož rostou duby“) < středn. adj. eichīn < shn. adj. eihhīn „dubový“ + apelat. Graben „stoka“ (DGNB 115); srov. také ■*Eichbach*

Einsiedelbach, 1-07-01-002, P Lužnice, 8,7 km, pramení V od obce Karlstift a ústí u Hirschensteinu-Joachimstalu (HauFl 27)

VJ:

1673	<i>Einsidel bächel</i>	TopWind1
1763	<i>Einsiedel Bach</i>	1VM
1823	<i>Einsiedelbach</i>	FK304
1823	<i>Einsiedel Bach</i>	FK304
1867	<i>Einsiedl B.</i>	AdmK022
1869	<i>Einsiedl - B.</i>	3VM
1869	<i>Einsiedl Bach</i>	3VM
1909	<i>Einsiedelbach</i>	Lamp 14
1909	<i>Einsiedelbach</i>	Lamp 18
1909	<i>Einsiedelbach</i>	Lamp 18
1909	<i>Einsiedelbach</i>	Lamp 94
1952	<i>Einsiedelbach</i>	HauFl 27
2007	<i>Einsiedelbach</i>	MAP13
2007	<i>Einsiedelbach</i>	MAP13
2010	<i>Einsiedelbach</i>	MAP11
2010	<i>Einsiedelbach</i>	MAP14
2011	<i>Einsiedelbach</i>	MAP8
2012	<i>Einsiedelbach</i>	MAP4
2013	<i>Einsiedelbach</i>	MAP15
2014	<i>Einsiedelbach</i>	MAP12
2015	<i>Einsiedelbach</i>	MAP16
2017	<i>Einsiedelb.</i>	NÖAtl

Snad podle něm. Einsiedelei „poustečna, samota“ + apelat. Bach „potok“

Eisgarner Bach, 1-07-01-004, L Braunaubach (→ Lužnice), 3,4 km, pramení SZ od obce Eggern, ústí na J okraji obce Eisgarn

VJ:

2012	<i>Eisgarner B.</i>	MAP2
2014	<i>Eisgarn</i>	MAP1
2016	<i>Eisgarner Bach</i>	MAP7
2017	<i>Eisgarner B.</i>	NÖAtl

MJ:

1294 (2014) *Eisgwar* MAP1

2017 *Eisgarn* NÖAtl

Z MJ Eisgarn, to ze slov. izgorje „vypálené místo“ + apelat. Bach „potok“ (MAP1)

Elexenbach, 1-07-01-007, L Braunaubach (→ Lužnice), 17,3 km, pramení V od obce Siebenlinden, protéká obcemi Großreichenbach, Nondorf, ústí na Z okraji obce Hoheneich (HauFl 42)

varianty: *Reichenbach*

VJ:

1595 (1952) *Elechniz* HauFl 42

1595 (2017) *Elexniz Pacht* GrDieWeb7 9

1763 *Ellexen Bach* 1VM

1806 *Elexen Bach* 2VM

1823 *Elexbach* FK186

1823 *Elex Bach* FK263

1867 *Elex B.* AdmK011

1867 *Elex B.* AdmK012

1869 *Elexen Bach* 3VM

1869 *Elex B.* 3VM

1909 *Elexbach* Lamp 12

1909 *Elexbach* Lamp 112, 113, 131

1909 *Reichenbach* Lamp 113

1952 *Elexen* HauFl 36, 41, 42

2008 *Elexenbach* MAP21

2011 *Elexenbach* MAP8

2012 *Elexenbach* MAP4

2013 *Elexen Bach* MAP20

2015 *Elexenbach* MAP19

2016 *Elexenbach* MAP23

2017 *Elexenbach* NÖAtl

MJ:

1447 *Rachenpach* WeitPfArch6

1456 *reichenpach* WeitSchlArch16

Podle Hauera motivace nár. subst. Elexen jakožto lid. označením pro střemchu obecnou (Prunus padus L.), kdysi hojnou podél břehů potoka – na sv. Jana (24. 6.) prý lidé kdysi strkali její větvičky do oken a dveří, aby odehnali čarodějnice od svého obydlí (HauFl 42); varianta *Reichenbach* ze střhn. rích „bohatý, vydatný, hojný“, tj. dočasně oplývající hojností vody či ryb (DGNB 430) + apelat. Bach „potok“

Lit: Lamp 113, 131

F

Fichtel-graben, 1-07-01-002, L Lembach (→ Lužnice), 1,8 km, pramení S od obce Reinpolz, protéká touto obcí, J odtud ústí do Lembach

VJ:

1867	<i>Fichtel-graben</i>	AdmK011
------	-----------------------	---------

Z něm. subst. Fichte(l) „smrk, smrčina“ + apelat. Graben „stoka“

Fischbach, 1-07-01-002, P Lužnice, 3,6 km, pramení S od Jägerberg (1004 m), ústí S od osady Fischbach

VJ:

1806	<i>Fisch Bach</i>	2VM
1909	<i>Fischbach</i>	Lamp 14
1909	<i>Fischbach</i>	Lamp 94
1952	<i>Fischbach</i>	HauFl 27
2006	<i>Fischbach</i>	MAP10
2007	<i>Fischbach</i>	MAP13
2010	<i>Fischbach</i>	MAP11
2010	<i>Fischbach</i>	MAP14
2012	<i>Fischbach</i>	MAP4
2013	<i>Fischbach</i>	MAP15
2014	<i>Fischbach</i>	MAP12
2015	<i>Fischbach</i>	MAP16
2017	<i>Fischbach</i>	NÖAtl

MJ:

1355	<i>Vischbach</i>	WeitStArch6
2017	<i>Fischbach</i>	NÖAtl

V základu něm. subst. Fisch „ryba“ + apelat. Bach „potok“

Föhrenbach (1), 1-07-01-002, L Lužnice, 5 km, pramení JV od vrchu Nebelstein (1017 m), ústí v obci Roßbruck

varianty: *Roßbrucker Bächlein*

VJ:

1574 (1909)	<i>Ferchenbach</i>	Lamp 11
1952	<i>Roßbrucker Bächlein</i>	HauFl 30
2006	<i>Föhrenbach</i>	MAP10
2007	<i>Föhrenbach</i>	MAP13
2010	<i>*Föhrenbach</i>	MAP11
2010	<i>*Föhrenbach</i>	MAP14
2013	<i>Föhrenbach</i>	MAP15
2014	<i>Föhrenbach</i>	MAP12
2015	<i>Föhrenbach</i>	MAP16
2017	<i>Föhrenbach</i>	NÖAtl

MJ:

2017	<i>Roßbruck</i>	NÖAtl
------	-----------------	-------

V základu něm. Föhre „sosna, borovice“ + apelat. Bach „potok“; varianta *Roßbrucker Bächlein* podle MJ Roßbruck + apelat. Bächlein „potůček“

Lit: HauFl 30

Föhrenbach (2), 1-07-02-011, L Dračice (→ Lužnice), 3,6 km, pramení JV od obce Loimanns, ústí J od obce Schönau bei Litschau

VJ:

1867	<i>Föhren Bach</i>	AdmK005
1869	<i>Föhren Bach</i>	3VM
1952	<i>Föhrenbach</i>	HauFl 44
2012	<i>*Föhrenbach</i>	MAP2
2013	<i>*Föhrenbach</i>	MAP20
2014	<i>Föhrenbach</i>	MAP9
2014	<i>Föhrenbach</i>	MAP1
2016	<i>Föhrenbach</i>	MAP23
2016	<i>Föhrenbach</i>	MAP7
2017	<i>Föhrenbach</i>	NÖAtl

K výkladu srov. **Föhrenbach (1)*

Fuchsteichbach, 1-07-01-007, L Braunaubach (→ Lužnice), 2 km, prameniště potoka zřejmě představuje Neuteich S od obce Albrechts, protéká skrze Pilzteich a Fuchsteich, na V okraji Gmündu ústí do Braunaubach

VJ:

2017 *Fuchsteichbach* MprBas

2017 *Fuchsteichbach* Mcztur

Motivace hydronymem Fuchsteich – z něm. Fuchs „liška“ + Teich „rybník“ + apelat. Bach „potok“

Furhabgraben, 1-07-02-011, P Eichbach (→ Dračice → Lužnice), 1,5 km, pramení v obci Thaures, ústí J od obce Gopprechts

VJ:

1867 *Furhabgraben* AdmK005

Něm. bezpříznakové kompoziční hydronymum asi složené ze subst. Furche „brázda“ a slovesa abgraben „odvést příkopem“, tj. „odvodný příkop“

G

Gamsbach, 1-07-02-005, P Lužnice, 10,7 km, pramení JV od obce Brand, protéká obcemi Alt- a Neu-Nagelberg, JZ od Halámek ústí do Lužnice (HauFl 46)

varianty: *Halámecký potok, Schwarzfurthgraben*

ZVM: 33-13

VJ:

1823 *Gamst Bach* FK436

1823 *Das Schwarzefurth Grabel* FK795

1867 *Schwarzfurthgraben* AdmK004

1867 *Gamst Bach* AdmK004

1869 *Gams Bach* 3VM

1909 *Gamstbach* Lamp 162

1909 *Gamsbach* Lamp 169

1952 *Gamsbach* HauFl 46

1990 *Halámecký p.* ZVM33-13

2008 *Halámecký p.* MAP21

2010 *Halámecký p.* MAP11

2013	<i>Halámecký p.</i>	MAP15
2013	<i>Halámecký p.</i>	MAP20
2014	<i>Halámecký p.</i>	MAP12
2015	<i>Halámecký p.</i>	MAP16
2015	<i>Halámecký p.</i>	MAP19
2015	<i>Halámecký p.</i>	MAP18
2016	<i>Halámecký p.</i>	MAP23
2017	<i>Halámecký p.</i>	ZM

MJ:

2017	<i>Halámky</i>	ZM
------	----------------	----

PJ:

2017	<i>Na Gamzách</i>	ZM
------	-------------------	----

Ze slov. *Kamenica < adj. **каменьн-* + suf. *-ica* (**камень/ць-*, **каниц-/камєнц-*) < subst. **kamy* + apelat. Bach „potok“, tj. „kamenný potok“, podoba *Gamsbach* podlehla haplogii (DGNB 164; Hol 157, 158); příp. ze shn. *gans* „husa“, zde snad slov. motivace či vzájemné přejetí (Hol 115); méně pravděpodobně ze shn. *gamiza*, střhn. *gemeze* „kamzík“ (DGNB 164); formace *Schwarzfurthgraben* z něm. adj. *schwarz* „černý“ + subst. *Furt* „brod“ + apelat. *Graben* „stoka“; varianta *Halámecký potok* motivována MJ Halámky, to zřejmě z antroponyma *Halama* (HalWeb), srov. také *Gamza*

Lit: Stein 16, 19

Gamza, 1-07-02-006, P Lužnice, 7,5 km, pramení JV od Beníškova kopce (506 m), teče V od Halámek, ústí S od samoty Na Primárně

varianty: *Halámecký potok*

ZVM: 33-13

VJ:

1990	<i>Gamza</i>	ZVM33-13
2008	<i>Gamza</i>	MAP21
2010	<i>Gamza</i>	MAP11
2012	<i>Gamza</i>	MAP4
2013	<i>Gamza</i>	MAP20
2014	<i>Gamza</i>	MAP12
2015	<i>Gamza</i>	MAP16
2015	<i>Gamza</i>	MAP19

2015	<i>Gamza</i>	MAP18
2016	<i>Gamza</i>	MAP23
2017	<i>Gamza</i>	ZM
2017	<i>Halámecký p.</i>	ZM

MJ:

2017	<i>Halámky</i>	ZM
------	----------------	----

K motivaci srov. ▪*Gamsbach*

Gebhartsbach, 1-07-01-007, P Schwarzabach (→ Braunaubach → Lužnice), 3,2 km, pramení

S od obce Gebharts, J od Gebhartsteich ústí do Schwarzabach

VJ:

1952	<i>Gebhartsbach</i>	HauFl 40
------	---------------------	----------

MJ:

2017	<i>Gebharts</i>	NÖAtl
------	-----------------	-------

Motivace hydronyma MJ Gebharts (z antroponyma Gebhard snad odkazujícího na člena rodu hrabat von Hirschberg) + apelat. Bach „potok“ (GebhWeb)

†**Gewässer des Landgrabens** viz ▪*Reichenauer Bach*

varianty: *Kringraben*

VJ:

1556 (1909)	<i>Kringraben</i>	Lamp 140
1900	<i>Landgrabengewässer</i>	Strau 714
1909	<i>Gewässer des Landgrabens</i>	Lamp 14, 49
1909	<i>Landgraben</i>	Lamp 137
1911	<i>Land Gr.</i>	SpezKart

Landgraben označuje přírodní hranici mezi správními celky, jde tedy o jakýsi *Grenzgraben* (tj. hraniční stoku) (Lamp 139); varianta *Kringraben* připouští více možných výkladů: z něm. Gereine (Gerinne) „žlab“, Grien „písek“, Grine (Grin) „kamenný útes“, zřejmě však nikoli z Krimmel (< chrump) „zahnutý“; *Landgraben* tedy reflektuje politickou (hospodářskou) důležitost toku, zatímco *Kringraben* pouze písčnou povahu potůčku (Lamp 141, 142)

Lit: Lamp 49, 137

Groß-Pertholzer Bach, 1-07-01-002, P Lužnice, 2 km, pramení v obci Bad Großpertholz, ústí u osady Steinbach; v minulosti zřejmě pramenil už v sousední osadě Scheiben

varianty: *Scheiben bächel*

VJ:

1673	<i>Scheiben bächel</i>	TopWind2
1909	<i>Groß-Pertholzer Bach</i>	Lamp 17
1909	<i>Groß-Bertholzer Bach</i>	Lamp 18

MJ:

2017	<i>Bad Großpertholz</i>	NÖAtl
2017	<i>Scheiben</i>	NÖAtl

Motivace MJ Bad Großpertholz + apelat. Bach „potok“; varianta *Scheiben bächel* motivována MJ Scheiben

Lit: AdmK022; 1VM

Grünbach (1), 1-07-01-002, P Lužnice, 3,6 km, pramení S od obce Spital v poloze Hauslüss, protéká Weitrou, zde ústí do Lužnice

varianty: *Weierbach, Spitaler Bach*

VJ:

1571	„(Kneißlsche) Mühle am Weierbach“	Knit
1574 (1909)	<i>Weierbächl</i>	Lamp 11
1952	<i>Spitaler Bach</i>	HauFl 30
2006	<i>Grünbach</i>	MAP10
2007	<i>Grünbach</i>	MAP13
2010	<i>Grünbach</i>	MAP11
2010	<i>Grünbach</i>	MAP14
2012	<i>Grünbach</i>	MAP4
2013	<i>Grünbach</i>	MAP15
2014	<i>Grünbach</i>	MAP12
2015	<i>Grünbach</i>	MAP16

MJ:

2017	<i>Spital</i>	NÖAtl
------	---------------	-------

Motivace něm. adj. grün „zelený“ + apelat. Bach „potok“

Grünbach (2), 1-07-01-007, P Elexenbach (→ Braunaubach → Lužnice), 2,1 km, pramení JV od obce Grünbach, protéká touto obcí a SZ od ní ústí do Elexenbach

VJ:

1869	<i>Grünbach</i>	3VM
------	-----------------	-----

MJ:

2017	<i>Grünbach</i>	WaldWeb
------	-----------------	---------

Motivací názvu zřejmě bažinaté podloží potoka (WaldWeb); srov. ■ *Grünbach (1)*

H

Hadačský potok, 1-07-02-007, L Hrdlořezský potok (→ Lužnice), 3,6 km, pramení JZ od Suchdola, protéká soustavou rybníků JZ od samoty Tři Facky, podtéká železniční trať Veselí nad Lužnicí – České Velenice, nedaleko odtud ústí do Hrdlořezského potoka

ZVM: 33-11

VJ:

1997	<i>Hadačský p.</i>	ZVM33-11
2008	<i>Hadačský p.</i>	MAP21
2014	<i>Hadačský p.</i>	MAP9
2015	<i>Hadačský p.</i>	MAP16
2015	<i>Hadačský p.</i>	MAP19
2016	<i>Hadačský p.</i>	MAP23
2017	<i>Hadačský p.</i>	ZM

Motivováno jmény rybníků Velký a Malý Hadač + suf. *-ský* + apelat. potok

Harbach, 1-07-01-002, L Wultschaubach (→ Lužnice), 3,1 km, pramení J od vrchu Mandlstein (874 m) poblíž státní hranice, protéká obcí Harbach, pod ní ústí do Wultschaubach

VJ:

1574 (1909)	<i>Harbach</i>	Lamp 12
2006	<i>Harbach</i>	MAP10
2017	<i>Harbach</i>	NÖAt

MJ:

2017	<i>Harbach</i>	NÖAtl
------	----------------	-------

Kořeny pojmenování sporné; snad něm. kompozitum s prvním komponentem ze shn. horo „bahno, kaše, kal“; příp. ze střhn. hart „les sloužící k pastvě“ (zjednodušení skupiny *-rtb-* na *-rb-*) (DGNB 209); v bav. nář. harb „dub“, ve slov. prostoru lexém užíván i pro jiné druhy stromů – možná metateze slov. *grabrъ (habr) > *harb-*; adj. harb (něm. herb) ze shn. apelat. hare „trpký, krutý, bouřlivý“; shn. spojení in dem harb „na bahnité zemi, v blátě“; příp. formace arbe, arve „borovice limba“ + apelat. Bach „potok“ (Hol 113, 114, 263)

Harmanschlägerbach, 1-07-01-002, L Lužnice, 3,6 km, pramení S od osady Althütten, protéká obcí Harmanschlag, J od obce ústí do Lužnice

varianty: *Dorfbach*

VJ:

1556 (1909)	<i>Harmannschlager Bach</i>	Lamp 15
1574 (1909)	<i>Dorfpach</i>	Lamp 11
1909	<i>Dorfbach</i>	Lamp 17
1952	<i>Harmanschlägerbach</i>	HauFl 27

MJ:

2017	<i>Harmanschlag</i>	NÖAtl
------	---------------------	-------

Z MJ Harmanschlag + apelat. Bach „potok“; hydron. Dorfbach motivováno buď něm. Dorf „vesnice“, nebo něm. Torf „rašelina“ – na území okresu Weitra při české hranici se prý nachází nikdy nevyužívaná rašelina (Egon 189)

Hausschachenbach, 1-07-01-002, L Grünbach (→ Lužnice), 2,8 km, pramení SZ od obce Spital v poloze Kohlstatt, ve Weitře ústí do Grünbach

VJ:

1574 (1909)	<i>Hausschachenbach</i>	Lamp 11
-------------	-------------------------	---------

MJ:

2017	<i>Hausschachen</i>	GoogleM
------	---------------------	---------

PJ:

2017	<i>Hausschacherforst</i>	NÖAtl
------	--------------------------	-------

Motivací snad poloha toku v místní části Weitry Hausschachen + apelat. Bach „potok“

Hennegraben, 1-07-01-002, P Lužnice, 2,2 km, pramení JZ od obce Bad Großpertholz u státní silnice Bad Großpertholz – Karlstift, ústí u Papiermühle

varianty: *Hellbach, Dollbächel*

VJ:

1556 (1909)	<i>*Hellbach</i>	Lamp 15
1673	<i>Dollbächel</i>	TopWind1
1909	<i>Hennegraben</i>	Lamp 14

V základu snad něm. Henne „slepice“ + apelat. Graben „stoka“, k variantě *Hellbach* srov. také ▪*Höllgraben*

Lit: AdmK022; Lamp 18

Hirschenwiesbach, 1-07-01-002, P Wultschaubach (→ Lužnice), 6,3 km, pramení Z od osady Hirschenwies, protéká zmíněným sídlem, ústí Z od osady Wultschau

varianty: *Mühl Bach*

VJ:

1867	<i>Mühl Bach</i>	AdmK010
1869	<i>Mühl-B.</i>	3VM
2006	<i>Hirschenwiesbach</i>	MAP10
2010	<i>Hirschenwiesbach</i>	MAP11
2010	<i>Hirschenwiesbach</i>	MAP14
2013	<i>Hirschenwiesbach</i>	MAP15
2017	<i>Hirschenwiesbach</i>	NÖAtl

MJ:

2017	<i>Hirschenwies</i>	NÖAtl
------	---------------------	-------

Snad z něm. kompozita Hirschen-wies(e) „jelení louka“ + apelat. Bach „potok“, srov. také ▪*Albrechtsbach*

Höllgraben, 1-07-01-007, L Schwarzabach (→ Braunaubach → Lužnice), 4,7 km, pramení JV od obce Brandhäuser, protéká obcí Guttenbrunn, v Gebhartsteich ústí do Schwarzabach

VJ:

2017	<i>Höllgraben</i>	NÖAtl
------	-------------------	-------

Možnou motivací snad něm. Hölle, Helle (< shn. hella, střhn. helle) „peklo, jas“; často jako označení terénního zářezu (lesní rokle, skalní trhлина, úvoz), jeskyně, utajeného či strašidelného místa; něm. Helle < střhn. helde „svah, návrší, stráž“ + apelat. Graben „stoka“ (DGNB 225); méně pravděpodobně ze střhn. adj. hol „dutý, jalový, vyhloubený, žlabovitý“ (DGNB 227)

Hörmannsbach, 1-07-01-002, P Lužnice, 6 km, pramení J od obce Hörmanns bei Weitra, protéká zmíněnou obcí, dále obcí Dietmanns, SZ odtud ústí do Lužnice

varianty: *Hörmannser Bach*, (*Dietmannser*) *Dorfbach*

VJ:

1952	<i>Dietmannser Dorfbach</i>	HauFl 34
1952	<i>Dorfbach</i>	HauFl 35
1952	<i>Dorfbach Dietmanns</i>	HauFl 48
2008 (2017)	<i>Hörmannser Bach</i>	GrDieWeb6 385
2017	<i>Dorfbach</i>	GrDieWeb1 17
2017	<i>Hörmannsbach</i>	GrDieWeb2 9

MJ:

2017 *Hörmanns bei Weitra* NÖAtl

2017 *Dietmanns* NÖAtl

PJ:

1952 *Dorfgraben* HauFl 35

2017 *Dorfgraben* NÖAtl

Motivace hydronyma MJ Hörmanns odkazujícím na Hadmara z Kuenringu + apelat. Bach „potok“, varianta (*Dietmannser*) *Dorfbach* podle antroponyma Dietmar (GrDieWeb8)

Hrdlořežský potok, 1-07-02-007, L Lužnice, 10 km, pramení SV od Žofiny Hutě mezi polesími Malé blato a Lesní blato, míjí osady Trpnouze a Hrdlořezy, ústí na JV okraji Suchdola
varianty: *Černý potok, Černa-stoka, Tušť, Schwarzbach, Schwarzwasser, graniz bachl an österreich, Dammach, Rothbachel, Mühl Bach*

ZVM: 33-11, 33-13

VJ:

1339 (1909) *Dawnach* Lamp 150 pozn. 14

1339 (1909) *Danna* Lamp 150 pozn. 14

1339 (1909) *Turta (Tusta)* Lamp 150 pozn. 15

1339 *Tusche* Lamp 150 pozn. 15

1339 (1909) *Tusta* Lamp 154

1719 *Donna ba(ä)chl* Třeb12

1719 *Pachl Dona* Třeb12

1719 *Dawnach* Třeb12

1722 *Donna Bachl* Třeb13

1722 *Bachl dona* Třeb13

1722 *dawnach* Třeb13

1750 *Schwarzbach* Třeb8

1750 *Túsht* Třeb8

1750 *Dohna bachl* Třeb8

1750 „*Die Thona genand*“ Třeb28

1753 „*graniz bachl an österreich*“ Třeb468

1800 *Toušchký* Třeb114

1800 *Schwarzwaßer* Třeb114

1800 *Schwarzbach* Třeb114

1800	<i>Toúschkýbach</i>	Třeb114
1802	<i>Touschký</i>	Třeb115
1802	<i>Schwarzwasser</i>	Třeb115
1803	<i>Tauschký</i>	Třeb116
1803	<i>Schwarzwasser</i>	Třeb116
1805	<i>Touskibach</i>	Třeb119
1805	<i>Touschký</i>	Třeb120
1805	<i>Schwarzwasser</i>	Třeb120
1810	<i>Tuscht</i>	Třeb123
1810	<i>Rothbachel</i>	Třeb123
1810	<i>Douschký Bach</i>	Třeb127
1810	<i>Schwarzbach</i>	Třeb128
1810	<i>Tausský</i>	Třeb128
1810	<i>Schwarzwasser</i>	Třeb128
1819	<i>Damnach</i>	Kurz 351
1819	<i>Tusche</i>	Kurz 351
1823	<i>Dossky Bach</i>	Třeb241
1823	<i>Dossky Bach</i>	FK034
1827	<i>Doschky B.</i>	SK2348-1
1827	<i>Doschky Bach</i>	SK2348-1
1827	<i>Doschki B.</i>	SK7551-1
1827	<i>Doschki Bach</i>	SK7551-1
1827	<i>Doschky Bach</i>	SK7551-1
1838	<i>Doschky Bach</i>	Třeb251
1838	<i>Doschky Bach</i>	Třeb267
1838	<i>Doschki Bach</i>	Třeb268
1842	<i>Bach Tusch</i>	Třeb301
1853	<i>Doschki Bach</i>	Třeb221
1855	<i>Doschky Bach</i>	Třeb223
1869	<i>Černa-stoka</i>	3VM
1869	<i>Mühl Bach</i>	3VM
1880	<i>Toušky-Bach</i>	Třeb367
1900	<i>Toušky-Bach</i>	Třeb280
1903	<i>*Černa stoka</i>	Sieg 201

1909	* <i>Černa stoka</i>	Lamp 147
1909	<i>Tuschkopach</i>	Lamp 154
1909	<i>Dannach</i>	Lamp 154
1909	<i>Dammach-Tuscha</i>	Lamp 154
1919	<i>Toušky-potok</i>	Třeb371
1920	<i>Toušky-Bach</i>	Třeb372
1978	<i>Tušt'</i>	Slád 26?
1984	<i>Tušt'</i>	VlčLex
1990	<i>Tušt'</i>	ZVM33-13
1997	<i>Hrdlořezský p.</i>	ZVM33-11
2008	<i>Tušt(t')</i>	MAP21
2011	<i>Tušt</i>	MAP8
2012	<i>Tušt</i>	MAP4
2013	<i>Tušt'</i>	MAP20
2014	<i>Tušt</i>	MAP12
2015	<i>Tušt</i>	MAP16
2015	<i>Tušt</i>	MAP19
2015	<i>Tušt'</i>	MAP18
2016	<i>Tušt</i>	MAP23
2017	<i>Hrdlořezský p.</i>	ZM
2017	<i>Černý p.</i>	ZM
Nedat. (1909)	<i>Tuschkho bachl</i>	Lamp 154

MJ:

2017	<i>Hrdlořezy</i>	ZM
------	------------------	----

Motivace hydronyma MJ Hrdlořezy + suf. *-ský* + apelat. potok, varianta *Černý potok* (*Černá stoka*) odkazuje k charakteristickému zbarvení vody či okolí toku; obdobně také německé ekvivalenty *Schwarzbach* „černý potok“, *Schwarzwasser* „černá voda“ – srov. ■*Schwarzabach*, ■*Lužnice*; varianta „*graniz bachl an östereich*“ jako odkaz k historické státní hranici; formace *Dammach* motivačně sporná, možná z germ. **Dāmō* > slov. **Dama* „temnota“; příp. ze střhn. tam (střdn. *dam*), v souč. něm. jako *Damm* „ochranný přístřešek na břehu řeky, hráz, také zpevněná cesta, silnice, násep, původně vyvýšená vozová cesta přes doliny“; alternativně ze střhn. *tan* „jedlový les“ – k tomu srov. ■*Vodoteč II*; příp. ze střhn. *tūbe* (střn. *dūbe*) „holub“, k tomu však srov. něm. adj. *taub* (< střhn. *toup*, *toub* < germ. **dauba-*) „hluchý, prázdný, jalový, pomalý, nehybný“ + apelat. A(ch) „potok“, tj. „pomalu tekoucí či vyschlý potok“

(DGNB 86, 529); formace *Tušť* z MJ *Tušť*, to podle jména slov. zakladatele *Tuhošť* (*Tuhost*, *Tugost*) (Šmíd 47); k variantě *Mühlbach* srov. ▪*Mühlbach*; k variantě *Rothbachel* srov. ▪*Červený potok*, ▪*Rottaler Bach*, ▪*Rottalgraben*

Hubbach, 1-07-01-002, L Mühlbach (→ Lužnice), 2,6 km, pramení J od obce Weikertschlag, ústí V od silnice Nonndorf – Abschlag

varianty: *Pilzbach*

VJ:

2007	<i>Hubbach</i>	MAP13
2010	<i>Hubbach</i>	MAP11
2010	<i>Hubbach</i>	MAP14
2014	<i>Hubbach</i>	MAP12
2014	<i>Pilzbach</i>	Hol 137
2015	<i>Hubbach</i>	MAP16

MJ:

2017	<i>Hub</i>	NÖAtl
------	------------	-------

PJ:

2017	<i>Hubberg</i>	NÖAtl
------	----------------	-------

Hydronymum snad se slov. základem *hub-* + apelat. *Bach* „potok“ – k tomu srov. lid. variantu *Pilzbach* „houbový potok“, podle jiného výkladu základem něm. *Hub* „vytahování, zdvih“, tj. ve významu „potok překonávající terénní převýšení“ (Hol 137)

I

Im Fischgraben, 1-07-01-002, P Lužnice, 0,5 km, pramení S od samoty Windhof, Z odtud ústí do Lužnice

VJ:

1574 (1909)	<i>Im Vischgraben</i>	Lamp 11
1867	<i>Fischgraben</i>	AdmK023

PJ:

2017	<i>Fischgraben</i>	NÖAtl
------	--------------------	-------

V základu něm. subst. *Fisch* „ryba“ + apelat. *Graben* „stoka“; historická předložková podoba „*Im Vischgraben*“ může odkazovat na transonymizaci výchozího oronyma na hydronymum

J

Jelení potok, 1-07-02-003, L Lužnice, 5,7 km, pramení S od samoty Fischerovy chalupy nedaleko železniční trati České Budějovice – České Velenice, protéká Žofíným lesem a obcí Nová Ves nad Lužnicí, na jejím V okraji ústí do Lužnice

ZVM: 33-13

VJ:

1990	<i>Jelení p.</i>	ZVM33-13
2007	<i>Jelení p.</i>	MAP13
2008	<i>Jelení p.</i>	MAP21
2010	<i>Jelení p.</i>	MAP11
2010	<i>Jelení p.</i>	MAP14
2012	<i>Jelení p.</i>	MAP4
2013	<i>Jelení p.</i>	MAP20
2014	<i>Jelení p.</i>	MAP12
2015	<i>Jelení p.</i>	MAP16
2015	<i>Jelení p.</i>	MAP19
2016	<i>Jelení p.</i>	MAP23
2017	<i>Jelení p.</i>	ZM

Z druhově přivlastňovacího adj. jelení + apelat. potok

K

Kalte Graben, 1-07-02-027, P Vodoteč I (→ Koštěnický potok → Lužnice), 4,1 km, pramení Z od obce Schönau bei Litschau v poloze Kalte Grube, ústí přímo na státní hranici V od Svobodného rybníka

ZVM: 33-11 (nepojm.)

VJ:

2009	<i>Kalte G.</i>	MAP6
2010	<i>Kalte G.</i>	MAP17
2012	<i>Kalte G.</i>	MAP2
2013	<i>Kalte G.</i>	MAP20
2015	<i>Kalte G.</i>	MAP22

PJ:

2017	<i>Kalte Grube</i>	NÖAtl
------	--------------------	-------

Z něm. adj. kalt (< shn. kalt) „studený“ + apelat. Graben „stoka“ (DGNB 260)

Kaltenbach, 1-07-01-006, L Romavský potok (→ Braunaubach → Lužnice), 2,2 km, pramení SZ od obce Seyfrieds v poloze Meinhartswald, protéká skrz Kaltenbachteich, ústí na J okraji obce Kleinpertholz

NÖAtl: (nepojm.)

VJ:

2017 (*Kaltenbach*) NÖAtl

PJ:

2017 *Kaltenbachteich* NÖAtl

Z něm. adj. kalt „studený“ + apelat. Bach „potok“

Kaltenbrunngraben, 1-07-01-004, P Braunaubach (→ Lužnice), 4,9 km, pramení Z od obce Hirschenschlag nedaleko státní hranice, ústí v obci Leopoldsdorf

VJ:

2009 *Kaltenbrunngraben* MAP6

2011 *Kaltenbrunngraben* MAP3

2014 *Kaltenbrunngr.* MAP1

2016 *Kaltenbrunngraben* MAP7

2016 *Kaltenbrunngraben* MAP5

2017 *Kaltenbrunngr.* NÖAtl

Něm. kompozitum složené z adj. kalt „studený“, subst. Brunn „pramen“ a subst. Graben „stoka“

Koštěnický potok, 1-07-02-018, P Lužnice, 40,5 km, pramení S od obce Kaproun na úbočí vrchu Vysoký kámen (738 m), protéká skrze Kačležský rybník či obec Číměř, pod Novomlýnským rybníkem potok tvoří státní hranici, přehrazením jeho koryta vznikl Staňkovský rybník, v těsném sousedství navazuje rybník Hejtman, na dolním toku prochází potok obcí Hamr, SZ od samoty U Kosařů ústí do Lužnice

varianty: (*řeka*) *Hostice, potok Hostický, Kostěnický potok, Kastaniza, Stankauer Kastaniza, voda Kostěnice, Forellen Bach, Pstružský potok, Katerschlägerwaschteich, Gatterschlager Bach, Gatterschlager Wasser, Fürhauptbach, Hostice číměřská, Herrenbach, Panský potok, Bistritz Bach, Neubistritzer Bach, Neustifter Bach, Neumühler Bach, Neu Bach, Neumühler Wasser, Novomlýnský potok, Svodnice, Svodnická řeka, Chlumetzer Bach, Mühlbach, Kostecká řeka*

ZVM: 23-34, 33-11, 33-12

VJ:

1179 (1977)	<i>Gestize</i>	Jir3 10
1359 (1892)	<i>Hostice potok</i>	Rich 60
1359 (1892)	<i>voda Hostice</i>	Jir3 10
1481 (1892)	<i>potok Kosteg</i>	Rich 55, 60
1548	<i>Kossteg</i>	Hran1548
1548	<i>Kossteyk(c)</i>	Hran1548
1548 (1977)	<i>Kosteg</i>	Jir3 10
1549 (1909)	<i>Casteiniz (pach)</i>	Lamp 174
1549 (1909)	<i>Kastaniza</i>	Lamp 175
1549 (1924)	<i>Castainitz</i>	Lech 86
16. st. (1909)	<i>Kastaniza</i>	Lamp 147
1803	<i>Der Chlumetzer Bach</i>	Třeb98
1803	<i>Chlumetzer Bach</i>	Třeb99
1806	<i>Chlumetz B.</i>	2VM
1806	<i>Bistritz Bach</i>	2VM
1806	<i>Neumühler B.</i>	2VM
1806	<i>Gatterschlager B.</i>	2VM
1806	<i>Forellen B.</i>	2VM
1827	<i>Chlumetz Bach</i>	SK1765-1
1827	<i>Mühlbach</i>	SK2530-1
1828	<i>Neumühl Bach</i>	SK1323-1
1828	<i>Neumüller Bach</i>	SK6808-1
1828	<i>Neu Bach</i>	SK5323-3
1828	<i>Neubach</i>	SK5323-3
1828	<i>Neumüller Bach</i>	SK3916-1
1828	<i>Gatterschla(ä)ger Bach</i>	SK1022-1
1828	<i>Fürhauptbach</i>	SK1165-1
1828	<i>Neubistritzer Bach</i>	SK3916-1
1828	<i>Neustifter Bach</i>	SK3916-1
1830	<i>Chlumetzer Bach</i>	Třeb45
1830	<i>Chlumetzer Bach</i>	Třeb47
1867	<i>Mühlbach</i>	AdmK001
1867	<i>Neumühler B.</i>	AdmK002

1869	<i>Mühl Bach</i>	3VM
1869	<i>Neumüller Bach</i>	3VM
1869	<i>Gatterschlager B.</i>	3VM
1869	<i>Forellen B.</i>	3VM
1892	<i>potok Hostický</i>	Rich 17
1892	<i>potok Hostice</i>	Rich 55
1909	<i>Stankauer Kastaniza</i>	Lamp 147, 178
1909	<i>Mühlbach</i>	Lamp 175
1909	<i>Kastaniza</i>	Lamp 176
1909	<i>Forellenbach</i>	Lamp 178
1909	<i>Gatterschläger Wasser</i>	Lamp 178
1909	<i>Gatterschlager Bach</i>	Lamp 178
1909	<i>Neumühler Wasser</i>	Lamp 178
1922	<i>Hostice chlumecká</i>	TepVít 3
1922	<i>řeka Hostice</i>	TepVít 3
1922	<i>Hostice čiměřská</i>	TepVít 8
1922	<i>Neumühlbach</i>	TepVít 10
1922	<i>Novomlýnský potok</i>	TepVít 10
1922	<i>Čiměřský potok</i>	TepVít 15
1922	<i>Panský potok</i>	TepVít 15
1924	<i>Kasteinitz</i>	Lech 86
1924	<i>Gestice</i>	Lech 86
1924	<i>Stankauer Kastaniza</i>	Lech 89
1937	<i>Hostice</i>	Tep1 41
1937	<i>Hostice</i>	Tep2 94
1937	<i>voda Bystřice</i>	Tep2 94
1937	<i>Katerschlägerwaschteich</i>	Tep1 9
1937	<i>Neumühlbach</i>	Tep2 99
1937	<i>Novomlýnský potok</i>	Tep2 99
1937	<i>Herrenbach</i>	Tep2 99
1937	<i>Panský potok</i>	Tep2 99
1937	<i>voda Kostěnice</i>	Tep2 100
1965	<i>Pstružský p.</i>	HydrPomI
1965	<i>Koštěnický p.</i>	HydrPomI

1975	<i>Kostěnický potok</i>	Jir1 237
1977	<i>Hostice</i>	Jir3 10
1977	<i>Kostěnický potok</i>	Jir3 10
1977	<i>Novomlýnský potok</i>	Jir3 10
1977	<i>Pstružský potok</i>	Jir3 17
1978	<i>Novomlýnský potok</i>	Ben 38
1978	<i>Košťěnický potok</i>	Slád 26
1978	<i>Košťěnický potok</i>	Štorm 439
1978	<i>Kostěnický potok</i>	Koub 303
1978	<i>Kostěnický potok</i>	Jir2 209
1978	<i>Hostice</i>	Jir2 248
1979	<i>Kostěnický potok</i>	Kodl 13
1979	<i>Hostice</i>	Kodl 60
1979	<i>Novomlýnský potok</i>	Kodl 216
1979	<i>Svodnice</i>	Kodl 72
1979	<i>Svodnická řeka</i>	Kodl 72
1979	<i>Kostecká řeka</i>	Kodl 73
1979	<i>Kastanitz</i>	Böhm 82
1979	<i>Kasteinitz</i>	Böhm 82
1986	<i>Košťěnický p.</i>	ZVM33-12
1997	<i>Košťěnický p.</i>	ZVM33-11
1999	<i>Kos(š)těnický p.</i>	ZVM23-34
2000	<i>Kostěnický potok</i>	Dyk 8, 73
2000	<i>Hostice</i>	Dyk 32, 73
2008	<i>Košťěnický p.</i>	MAP21
2009	<i>Košťěnický p.</i>	MAP6
2010	<i>Košťěnický p.</i>	MAP17
2011	<i>Košťěnický p.</i>	MAP3
2011	<i>Košťěnický p.</i>	MAP8
2012	<i>Košťěnický p.</i>	MAP2
2012	<i>Košťěnický p.</i>	MAP4
2013	<i>Košťěnický p.</i>	MAP20
2014	<i>Košťěnický p.</i>	MAP9
2014	<i>Košťěnický p.</i>	MAP1

2014	<i>Neumühlb.</i>	MAP1
2014	<i>Hostice</i>	MAP1
2014	<i>Mühlbach</i>	Hol 148
2014	<i>Neumühlbach</i>	Hol 148
2014	<i>Gatterschläger Bach</i>	Hol 148
2014	<i>Chlumetzbach</i>	Hol 148
2014	<i>Chlumecký potok</i>	Hol 148
2014	<i>Košťenický potok</i>	Hol 148
2015	<i>Košťenický p.</i>	MAP19
2015	<i>Košťenický p.</i>	MAP18
2015	<i>Košťenický p.</i>	MAP22
2016	<i>Košťenický p.</i>	MAP23
2016	<i>Košťenický p.</i>	MAP7
2016	<i>Košťenický p.</i>	MAP5
2017	<i>Košťenický p.</i>	ZM
2017	<i>Neumühlbach</i>	ZM
2017	<i>Košťenický potok</i>	ZABAG
Nedat. (1909)	<i>Casteinitz(pach)</i>	Lamp 175
Nedat. (1909)	<i>Casteimitzpach</i>	Lamp 175
Nedat. (1909)	<i>Costeinitz pach</i>	Lamp 176
<u>MJ:</u>		
1763	<i>Neue: m</i>	1VM
1763	<i>Neustift</i>	1VM
1806	<i>Neu M.</i>	2VM
1806	<i>Neustift</i>	2VM
1828	<i>Neu Mühl</i>	SK5323-3
1828	<i>Neu Mühle</i>	SK5323-3
1869	<i>Neu M.</i>	3VM
1869	<i>Neustift</i>	3VM
1937	<i>Neumühle</i>	Tep2 99
2017	<i>Kačlehy</i>	ZM
2017	<i>Číměř</i>	ZM
2017	<i>Nová Bystřice</i>	ZM
2017	<i>Staňkov</i>	ZM

2017	<i>Chlum u Třeboně</i>	ZM
2017	<i>Kosky</i>	ZM
2017	<i>Lhota</i>	ZM
<u>PJ:</u>		
2017	<i>Svodnice</i>	ZM
2017	<i>U Nového mlýna</i>	ZM

V základu pojmenování *Košťenický potok* snad psl. gostь „host“ – podle Kodlových tuto řeku na hranici museli překračovat cizinci, kupci či vyslanci směřující ke Slovanům > odtud název řeky *Hostice*, z toho jazykovým vývojem *Hostěnice* či *Kostěnice* a dnes dožívající název *Košťenický potok* (Kodl 28) – zmíněné psl. východisko přítomné v subst. formacích *Hostice*, *Kostěnice*, *Kastaniza*, taktéž v derivovaných adj. variantách *potok Hostický*, *Kos(š)těnický potok* (< subst. základ *Hostic-*, *Kos(š)těnic-* + suf. *-(c)ký*); varianty *Chlumetzer Bach*, *Bistritz Bach*, *Neubistritz Bach*, *Gatterschla(ä)ger Bach (Wasser)*, *Hostice čiměřská*, *Neustifter Bach*, *Stankauer Kastaniza*, *Kostecká řeka* odkazují na MJ Chlum u Třeboně, Nová Bystřice, Kačlehy, Číměř, Lhota (Neustift), Staňkov, Kos(t)ky – těmito obcemi tok přímo prochází, či je v jejich blízkosti situován; odlišná je však *Litschauer Kastaniza* – srov. ■*Dračice*; varianta *Novomlýnský potok* (*Neumühler Bach*, *Neumühler Wasser*, *Neu Bach*) reflektuje Novomlýnský rybník v těsné blízkosti státní hranice, obdobná formace *Mühlbach* se však vztahuje až k dolnímu toku pod rybníkem Hejtman – k výkladu srov. ■*Mühlbach*; varianta *Forellen Bach* z něm. Forelle (< střhn. vorhe, vorhen, forhel, förhel < shn. forhana) „pstruh“ + apelat. Bach „potok“ (DGNB 153), obdobně *Pstružský potok* (subst. základ *pstruž-* + suf. *-ský*) – k tomu srov. ■*Pstruhový potok*; formace *Katerschlägerwaschteich* snad odkazuje na roztáhlý úsek potoka na místě dnešního Kacležského rybníka, jenž dříve mohl sloužit jako přirozená nádrž na vypírání rudy (Tep1 9; Tep3 182); někdejší majetkoprávní vztahy k potoku asi odráží varianta *Panský potok* (*Herrenbach*); varianta *Svodnická řeka*, příp. univerbizovaná formace *Svodnice* se vztahuje k narovnanému původnímu korytu *Košťenického potoka* mezi Hamrem a rybníkem Nový Kanclíř – tj. zřejmě dnešní *Křížová stoka* (mimo sledovanou část povodí)

Lit: Lamp 147; Jir3 10

Kuckucksbach, 1-07-01-002, P Reichenauer Bach (→ Lužnice), 5,5 km, pramení S od vrchu Binderberg (1015 m), tok tvoří hranici mezi obcemi Reichenau a Siebenhof, ústí S od Steinhof (Lamp 143)

varianty: *Ruhebach*

VJ:

1673	<i>Gugubachel</i>	TopWind1
1673	<i>Ruhebächel</i>	TopWind1
1867	<i>Kukuk B.</i>	AdmK022
1869	<i>Kukuk B.</i>	3VM
1909	<i>Kuckuckbach</i>	Lamp 14, 19
1909	<i>Kuckuckbach</i>	Lamp 142, 143
1909	<i>Ruhebach</i>	Lamp 19
2007	<i>Kuckucksbach</i>	MAP13
2010	<i>Kuckucksbach</i>	MAP11
2010	<i>Kuckucksbach</i>	MAP14
2013	<i>Kuckucksbach</i>	MAP15
2014	<i>Kuckucksbach</i>	MAP12
2015	<i>Kuckucksbach</i>	MAP16
2017	<i>Kuckucksbach</i>	NÖAtl

PJ:

1673	<i>Ruheberg</i>	TopWind
1763	<i>Ruchberg</i>	1VM

V základu něm. i bav. kuckuck „kukačka, žežulka“, apelativum přítomné také ve slovanských dialektech, možná zpětná přejímka z němčiny do češtiny (Hol 148, 149); varianta *Ruhebach* má v základu něm. Ruhe „mír“ – snad upomínka na urovnání dávného hraničního sporu (Lamp 142) + apelat. Bach „potok“

Kunějovský potok, 1-07-02-018, L Koštěnický potok (→ Lužnice), 3,5 km, pramení JV od obce Kunějov, dále protéká skrz rybník Koupák a obec Kunějov, ústí V od Kačležského rybníka

ZVM: 23-34

VJ:

1937	<i>potůček Kunějovský</i>	Tep2 95
1999	<i>Kunějovský p.</i>	ZVM23-34
2009	<i>Kunějovský p.</i>	MAP6
2011	<i>Kunějovský p.</i>	MAP3
2016	<i>Kunějovský p.</i>	MAP7
2016	<i>Kunějovský p.</i>	MAP5
2017	<i>Kunějovský p.</i>	ZM

2017 *Kunějovský potok* ZABAG

MJ:

2017 *Kunějov* ZM

Motivace MJ Kunějov (základ *Kunějov-* + suf. *-ský* + apelat. potok)

L

Labach, 1-07-01-002, P Lužnice, 2,5 km, pramení S od vrchu Schwarzenberg nedaleko státní silnice Bad Großpertholz – Karlstift, protéká podle Lampela mezi vrchy Teufelsberg a Haumerberg a poblíž polohy Labachbreiten ústí do Lužnice (Lamp 15)

VJ:

1164 (1924)	<i>Labenbach</i>	Lech 73
1556 (1909)	<i>Lobbächl</i>	Lamp 15
16. st. (1924)	<i>Lobbächl</i>	Lech 73
1673	<i>Lopichel</i>	TopWind1
1909	<i>Labach</i>	Lamp 14, 18
1909	<i>Labach</i>	Lamp 17
1924	<i>Labach</i>	Lech 73

Motivace není zcela zřejmá – srov. však něm. hydron. *Lappach* se shn. základovou formou *Loubbach (DGNB 298); něm. základ *Laub-(Bach)* v střhn. loup, v shn. loub, v bav. jako *Lāb-* ve významu „list, listnatý les“ (DGNB 300)

Lit: AdmK022

Lauterbach, 1-07-01-002, L Hirschenwiesbach (→ Wultschaubach → Lužnice), 2,3 km, pramení v obci Lauterbach, V odtud ústí do Hirschenwiesbach

VJ:

1574 (1909)	<i>Lauterbach</i>	Lamp 12
-------------	-------------------	---------

MJ:

2017	<i>Lauterbach</i>	NÖAtl
------	-------------------	-------

Motivace něm. adj. *lauter* z germ. **hlūtra-*, shn. *lūt(t)ar* či *hlūt(t)ar*, ze střhn. *lūter* diftongizací *lauter* „čistý, ryzí“ + apelat. *Bach* „potok“ (DGNB 302, 303)

Lembach, 1-07-01-002, L Lužnice, 7,7 km, pramení J od obce Pyhrabruck nedaleko státní hranice, protéká obcemi Ober-Lembach a Unterlembach, ústí SZ od obce Eichberg; na horním

toku prostřednictvím *Gratzenbach* (*Novohradský potok*) přímé spojení povodí *Lužnice* s povodím *Malše* (Hol 153)

VJ:

1411	<i>„Vischwaid auf dem Lempach“</i>	WeitSchlArch10
1411 (1904)	<i>„die vischweide auf dem Lempach“</i>	Ham 343
1431	<i>„Vischwaid auf dem Lempach“</i>	WeitSchlArch13
1574 (1909)	<i>Lembach</i>	Lamp 12
1952	<i>Lembach</i>	HauFl 34
2006	<i>Lembach</i>	MAP10
2010	<i>Lembach</i>	MAP11
2010	<i>Lembach</i>	MAP14
2013	<i>Lembach</i>	MAP15
2013	<i>Lembach</i>	MAP20
2017	<i>Lembach</i>	GrDieWeb2
2017	<i>Lembach</i>	NÖAtl

MJ:

1376	<i>Lengpach</i>	WeitStArch9
1386 (1387)	<i>Lempach</i>	WeitSchlArch2
1387	<i>„in dem obn' Lemppache“</i>	WeitSchlArch3
1388	<i>Lengbach</i>	WeitStArch10
1394	<i>Lempach</i>	WeitSchlArch4
1396	<i>Lempach</i>	WeitStArch12
1402	<i>Lempach</i>	WeitSchlArch5
1402	<i>lempach</i>	WeitSchlArch6
1410	<i>Lempach</i>	WeitSchlArch9
1412	<i>Lempach</i>	WeitSchlArch11
1420	<i>Lempach</i>	WeitStArch14
1423	<i>Lempach</i>	WeitSchlArch12
1429	<i>lempach</i>	WeitPfArch5
1444	<i>lempach</i>	WeitSchlArch14
1455	<i>Lempach</i>	WeitStArch5
1457	<i>lempach</i>	WeitPfArch9
1459	<i>lempach</i>	WeitPfArch10
1464	<i>lempach</i>	WeitPfArch12

1492	<i>ober lempach</i>	WeitSchlArch19
2017	<i>Ober-Lembach</i>	NÖAtl
2017	<i>Unterlembach</i>	NÖAtl

Lze uvažovat o kořenech ve shn. leim (něm. Lehm) „hlína, jíl“ (Hol 95; DGNB 306); spíše však motivace něm. Lengenbach, tj. „dlouhý potok“ (Hol 149; DGNB 297) – srov. doklady MJ výše

Lhotský potok, 1-07-02-019, L Koštěnický potok (→ Lužnice), 7,6 km, pramení V od Křížového vrchu (702 m) u obce Hůrky, na horním toku napájí několik rybníků – Horní a Dolní Pasák, Dolní Panský, dále protéká skrz obce Potočná a Lhota, SZ odtud ústí do Koštěnického potoka

varianty: *Vistriz*, *Bystřice*, *Bystřička*, *Bystřický potok*, *Bistriz-Bach*, *Neustifter Bach*, *Kamenný potok*, *Kamenitý potok*, *Mühlbach*, *Červený potok*, *Rothenbach*

ZVM: 23-34

VJ:

1175 (1910)	<i>Vistriz</i>	List1175
1175 (1977)	<i>Vistriz</i>	Jir3 11, 17
1550 (1977)	<i>Kamenný potok</i>	Jir3 11
16. st. (1977)	<i>Kamenitý potok</i>	Jir3 11
17. st. (1977)	<i>Weistritz</i>	Jir3 11
1806	<i>Neustifter (B.)</i>	2VM
1828	<i>Neu(ú)stifter Bach</i>	SK3916-1
1828	<i>Mühlbach</i>	SK1165-1
1867	<i>Neustifter B.</i>	AdmK002
1869	<i>Neustift-B.</i>	3VM
1869	<i>Bistriz-B.</i>	3VM
1922	<i>Kamenný potok</i>	TepVít 25
1922	<i>Kamenitý potok</i>	TepVít 33
1922	<i>Rothenbach</i>	TepVít 33
1937	<i>Bystřice</i>	Tep2 98, 102
1937	<i>Bystřička</i>	Tep2 102
1937	<i>Bystřický potok</i>	Tep2 102
1937	<i>Červený potok</i>	Tep2 98, 102
1937	<i>Kamenitý potok</i>	Tep2 102

1977	<i>Bystřice</i>	Jir3 11, 17
1978	<i>říčka Bystřice</i>	Jir2 211, 252
1978	<i>Bystřice</i>	Jir2 249
1999	<i>Lhotský p.</i>	ZVM23-34
1999	<i>Bystřický p.</i>	ZVM23-34
2009	<i>Lhotský p.</i>	MAP6
2011	<i>Lhotský p.</i>	MAP3
2012	<i>Lhotský p.</i>	MAP4
2012	<i>Lhotský p.</i>	MAP2
2014	<i>Lhotský p.</i>	MAP1
2016	<i>Lhotský p.</i>	MAP7
2016	<i>Lhotský p.</i>	MAP5

MJ:

1763	<i>Neustift</i>	1VM
1806	<i>Neustift</i>	2VM
1869	<i>Neustift</i>	3VM
2017	<i>Lhota</i>	ZM

Motivace hydronyma MJ Lhota (základ *Lhot-* + suf. *-ský* + apelat. potok), podoba *Neustifter Bach* reflektuje něm. jméno obce Lhota Neustift; formace *Mühlbach* odkazuje na někdejší mlýn na katastru obce Dobrá Voda – k výkladu srov. *Mühlbach*; k variantám *Vistritz*, *Bystřice*, *Bystřička*, *Bystřický potok*, *Bistriz-Bach* srov. *Bystřický potok*, *Koštěnický potok*; k variantám *Kamenný potok*, *Kamenitý potok*, *Červený potok*, *Rothenbach* srov. *Dračice*, *Červený potok*

Lit: Jir2 249; Jir3 11

Luckergraben, 1-07-01-006, P Romavský potok (→ Braunaubach → Lužnice), 0,6 km, pramení na Z okraji obce Heidenreichstein nedaleko silnice Heidenreichstein – Altmanns, prochází pod železniční tratí, nedaleko odtud ústí do Romaubach

VJ:

1867	<i>Luckergraben</i>	AdmK005
------	---------------------	---------

Motivací snad shn. *Lucka „díra, dolík, trhlina“ (DGNB 325) + apelat. Graben „stoka“; lze uvažovat o kořenech v germ. *Lekinō > *Likina/*Likna > *Likkna > střhn. Lickene (< pomocí n-suf. z germ. adj. *leka > něm. Leck „rozsedlina, puklina“); k tomu srov. ablautizované germ. *lakō „řeka, proud“ (DGNB 325, 326)

Luftgraben, 1-07-01-005, P Romavský potok (→ Braunaubach → Lužnice), 0,5 km, kdysi jako odpadní stoka ze zaniklého Velkého Romavského rybníka, dnes dochována pouze její část jako přítok do Romavského mlýnského rybníka

ZVM: 33-12 (nepojm.)

VJ:

1828	<i>Luftgraben</i>	SK6530-1
------	-------------------	----------

Motivace pojmenování nejasná

Lunkovický potok, 1-07-02-012, L Dračice (→ Lužnice), 9,6 km, pramení J od obce Thaures, velkým meandrem obtéká obec Brand, krátký úsek dolního toku tvoří státní hranici, JV od někdejší obce Nová Ves u Klikova ústí do Dračice

ZVM: 33-11 (nepojm.)

VJ:

1824	<i>Lonkowitz Bach</i>	FKProt596
1824	<i>Lucowitz Bach</i>	FKProt596
1824	<i>Lukowitz Bach</i>	FKProt596
1867	<i>Lunkowitz Bach</i>	AdmK004
1869	<i>Lunkowitz Bach</i>	3VM
1903	<i>Lunkowitzbach</i>	Sieg 220
1909	<i>Lunkwitz</i>	Lamp 162
1909	<i>Lunkowitz</i>	Lamp 170
1926	<i>Lunkowitzbach</i>	Prach 377
1952	<i>Lunkowitzbach</i>	HauFl 46
2008	<i>Lunkowitzbach</i>	MAP21
2010	<i>Lunkowitzbach</i>	MAP11
2013	<i>Lunkowitzbach</i>	MAP20
2014	<i>Lunkowitzbach</i>	Hol 149
2014	<i>Lunkowitzbachl</i>	Hol 149
2014	<i>Lunkovický potok</i>	Hol 268
2015	<i>Lunkowitzbach</i>	MAP19
2015	<i>Lunkowitzbach</i>	MAP18
2016	<i>Lunkowitzbach</i>	MAP23
2016	<i>Lunkowitzbach</i>	MAP7
2017	<i>Lunkowitzbach</i>	NÖAtl

2017	<i>Lunkovický p.</i>	ZM
2017	<i>Lunkovický potok</i>	ZABAG
<u>PJ:</u>		
2014	<i>Lunkowitzwald</i>	Hol 149
2017	<i>Lunkowitzwald</i>	NÖAtl
2017	<i>Lunkowitzkreuz</i>	NÖAtl

Holub odkazuje na areálově příznakové, rekonstruované hydronymum **Lung(k)witz* (k tomu srov. MJ + VJ *Lungitz* v povodí Gusen), DGNB zná potok *Lungitz* ve Štýrsku, nedolož. slov. **Lunkovica*, **Лѡгѡkavica*, **Lokavica* „luční potok“ (< subst. **лѡгѡka*, *lōka*, **lunka* „louka v ohybu řeky s bohatým travním porostem“ + suf. *-ovica* + apelat. *Bach* „potok“, také stsl. *lōka* „ohyb řeky“), do bav. náf. jako **Lunk(e)witz(e)*, **Lungwitz(e)* (Hol 103, 268; DGNB 329); srov. také ▪*Lužnice*

Lužnice (Lainsitz), 1-07-01-001, P Vltava (→ Labe), 202 km, pramení SZ od Karlstiftu na úbočí vrchu Eichelberg (1054 m), vlévá se do Vltavy v nádrži Orlik u Neznašova; Lainsitzknie – úsek horní Lužnice u Steinbachu, kde se tok stáčí ze západovýchodního na severo-jihní směr (Lamp 134)

varianty: *Welika rzeka*, *alt Lainßitz bach*, *Starý Tok Rzeky Lúžnicze*, *Veystritz*, *Schwarza f.*, *Černeg Potok*, *Schwartz bach*, *Wittingauer bach*, *Puchers B*, *Rosenberger Fluss*, *Mühlbach*, *Obere Lužnic*, *Stará stoka*, *Rakouská voda*, *Rakouská řeka*, *Stará řeka*

ZVM: 23-33, 33-11, 33-13, 33-31

VJ:

1162 (1855)	<i>Lunsnich</i>	BöhmUrk 470
1164 (1924)	<i>Lunsnich</i>	Lech 73
1179 (1829)	<i>Lunsenize</i>	WTop 632
1179 (1832)	<i>Lunsenize</i>	Web 171
1179 (1836)	<i>Lvnsemze</i>	CDM1179 302
1179 (1836)	<i>Lunsenize</i>	CDM1179 302
1179 (1850)	<i>Lunsenize</i>	ListReg1179
1179 (1907)	<i>Limzeins</i>	CDB 259
1179 (1907)	<i>Lunsenize</i>	CDB 259
1179 (1909)	<i>Lunsnitz</i>	Lamp 47
1179 (1909)	<i>Lunsenize</i>	Lamp 47
1179 (1909)	<i>Lvnsemze</i>	Lamp 145

1179 (1909)	<i>Lunsnich</i>	Lamp 47
1179 (1909)	<i>Luonsize</i>	Lamp 233
1185	<i>fluuiio Lusnicz</i>	ListReg1185
1185 (1793)	<i>„a fluuiio Lvsnitz“</i>	RauScr3 207
1185 (1836)	<i>„a fluuiio Lvsnitz“</i>	CDM1185 316
1185 (1909)	<i>„a fluvio Lusnitz“</i>	Lamp 60 pozn. 1
1185 (1909)	<i>„a fluvio Lvsnitz“</i>	Lamp 60 pozn. 1
12. st. (2008)	<i>Lusnik</i>	Šmíd 17
13. st. (1793)	<i>luensnich</i>	RauScr1 246
13. st. (1831)	<i>Lvnsnitz</i>	MonBoic 312
13. st. (1900)	<i>Lũnsnich</i>	Strau 713
13. st. (1900)	<i>Lvnsnitz</i>	Strau 713
13. st. (1900)	<i>Luensnich</i>	Strau 713
1340	<i>„an der Luensnitz pruken“</i>	WeitSchlArch1
1340 (1904)	<i>„an der Luensnitz pruken“</i>	Ham 328
1411	<i>„Vischwaid auf der Lũnsniczi“</i>	WeitSchlArch10
1411 (1904)	<i>„die vischweide auf der Lunsitz“</i>	Ham 343
1459	<i>luensnitz</i>	WeitPfArch11
1464	<i>lainsintz</i>	WeitStArch20
1464	<i>lamsnitz</i>	WeitPfArch13
1500	<i>Welika rzeka</i>	Třeb9
1521	<i>Lainsnicz</i>	WeitPfArch14
1556 (1909)	<i>Alt Lainsicz</i>	Lamp 15
1556 (1909)	<i>alt Lainßitz bach</i>	Lamp 15
1574 (1909)	<i>Lainsznitz</i>	Lamp 15
1574 (1909)	<i>Lainßitz</i>	Lamp 89
1613	<i>Stary tok rzeky luźnice</i>	Třeb15
1613	<i>Stary Tok Rzeky Lůźnicze</i>	Třeb16
1649	<i>Launsitz.fl:</i>	MerArch
1672	<i>Lainsiz Fluss</i>	Visch
1673	<i>Alt Lensitz</i>	TopWind1
1673	<i>Lensitz</i>	TopWind1
1677	<i>Launitz</i>	ZeilTop 21
1677	<i>Veystritz</i>	ZeilTop 21

1719	<i>Bach Lúznice</i>	Třeb22
1719	<i>Bach Lúznice</i>	Třeb22
1719	<i>„dem alten Bach“</i>	Třeb22
1719	<i>bach Lúznitz</i>	Třeb23
1719	<i>bach Lúzniz</i>	Třeb23
1727	<i>Luźnize fl:</i>	Třeb24
1727	<i>bach Lúźnicze</i>	Třeb24
1727	<i>„in dem alten bach“</i>	Třeb24
1727	<i>Lúźnicze fl:</i>	Třeb25
1727	<i>bach Lúźnicze</i>	Třeb25
1727	<i>„in dem alten bach“</i>	Třeb25
1727	<i>Lúźnizer Fl:</i>	Třeb26
1727	<i>bach Lúźnicz</i>	Třeb26
1727	<i>Lúźnicze fl:</i>	Třeb27
1727	<i>bach Lúźnicze</i>	Třeb27
1727	<i>„in dem alten bach“</i>	Třeb27
1750	<i>Schwarza f.</i>	Třeb7
1750	<i>Lainsitz</i>	Třeb8
1750	<i>Lužnitz</i>	Třeb8
1750	<i>Černeg Potok</i>	Třeb39
1750	<i>Stara řeka</i>	Třeb39
1763	<i>Lansitz Bachl</i>	1VM
1763	<i>Lahnsitz Fluss</i>	1VM
1763	<i>die Lansitz</i>	1VM
1763	<i>Schwartz bach</i>	1VM
1763	<i>Wittingauer bach</i>	1VM
1763	<i>Alte Bach</i>	1VM
1763	<i>Lijchnitz=Fl</i>	1VM
1769	<i>Lainsitz</i>	Weisk 193
1779	<i>Lužnitz Fluvius</i>	Třeb1
1785	<i>alte bach</i>	Třeb32
1785	<i>Alter Bach Flus</i>	Třeb35
1785	<i>Der alde Bach</i>	Třeb36
1791 (1832)	<i>Lunschnitzbach</i>	Web 173

1793	<i>Lynsemze</i>	RauScr2 206
1795	<i>Lainsitz</i>	TopoLand
1796	<i>alter Bach</i>	Třeb57
1796	<i>altr Bach</i>	Třeb60
1796	<i>„(neben) altBach“</i>	Třeb60
1796	<i>„(n(e)ben) Alten Bach“</i>	Třeb57
1796	<i>Der Alte Bach Lužnitz</i>	Třeb63
1796	<i>Alter Bach</i>	Třeb78
1796	<i>Alt Lužnitz</i>	Třeb95
1800	<i>Fluss Luzniz</i>	Třeb168
1800	<i>Flus Luzniz</i>	Třeb168
1800	<i>fluss Luzniz</i>	Třeb168
1800	<i>Fluss Lužnitz</i>	Třeb171
1800	<i>(Regúlrter) Lúžnicflúss</i>	Třeb171
1801	<i>Alte Bach</i>	Třeb48
1801	<i>Lúžnitz</i>	Třeb48
1801	<i>„Ursprung des Fluses Lužnitz“</i>	Třeb144
1802	<i>Der Schwarze Bach</i>	Třeb93
1803	<i>DER ALTE BACH</i>	Třeb98
1803	<i>DER SWARZE BACH</i>	Třeb98
1803	<i>Altbach</i>	Třeb98
1803	<i>Der altebach</i>	Třeb99
1803	<i>Der Schwarzbach</i>	Třeb99
1803	<i>„Anfang der Luznitz“</i>	Třeb137
1803	<i>Fluss Lužnitz</i>	Třeb139
1803	<i>Fluß Lúžnitz</i>	Třeb159
1806	<i>Lainsitz B.</i>	2VM
1806	<i>Leinsitz B.</i>	2VM
1806	<i>Lahnsitz B.</i>	2VM
1806	<i>Lainsitz Fluss</i>	2VM
1806	<i>Lainsitz</i>	2VM
1806	<i>Luschnicz</i>	2VM
1806	<i>Leinsitz B.</i>	2VM
1806	<i>Schwarz B.</i>	2VM

1806	<i>Lužnic</i>	2VM
1806	<i>Lužnic Fl.</i>	2VM
1806	<i>Alt B</i>	2VM
1810	<i>Schwarzbach</i>	Třeb435
1812	<i>der Alt Bach</i>	Třeb40
1812	<i>Der Schwarzbach</i>	Třeb89
1812	<i>alt Lužnitz</i>	Třeb89
1816	<i>Der Flusz Schwarzbach</i>	Třeb456
1817	<i>Der schwarze Bach</i>	Třeb94
1817	<i>Luschnitz</i>	Třeb438
1818	<i>Fluss Lúžnitz</i>	Třeb132
1820	<i>Flus Lúžnitz</i>	Třeb140
1821	<i>Bach Lainsitz</i>	Egon 186
1821	<i>Braunau</i>	Egon 187
1822	<i>Der schwarze Bach</i>	Třeb273
1822	<i>Der Alt Bach</i>	Třeb274
1823	<i>Lainsitz</i>	FK034
1823	<i>Lainsitz Fluss</i>	FK041
1823	<i>Leinsitz Bach</i>	FK067
1823	<i>Lainsitz Fluss</i>	FK102
1823	<i>Leinsitz Bach</i>	FK104
1823	<i>Lainsitz</i>	FK126
1823	<i>Lainsitzbach</i>	FK231
1823	<i>Lainsitz Bach</i>	FK231
1823	<i>Lainsitz Bach</i>	FK337
1823	<i>Lainsitz Fluss</i>	FK346
1823	<i>Leinsitz Bach</i>	FK388
1823	<i>Leinsitzbach</i>	FK388
1823	<i>Lainsitz Bach</i>	FK612
1823	<i>Lainsitz Fluss</i>	FK646
1823	<i>Leinsitz Bach</i>	FK740
1823	<i>Bach Leinsitz</i>	FK740
1823	<i>Leinsitz</i>	FK741
1823	<i>Lainsitz Bach</i>	FK782

1823	<i>Lainsitz</i>	FK782
1823	<i>Lainsitz</i>	FK783
1823	<i>Lainsitz Fluss</i>	FK829
1823	<i>Lainsitz Bach</i>	FK829
1823	<i>Lahnsitz</i>	Reil 229
1823	<i>Loäinsitz (nář.)</i>	Reil 229
1823	<i>Bach Laschnitz</i>	Reil 236
1823	<i>Lainsitz</i>	Třeb241
1823	<i>Lainsitz Fluss</i>	FK795
1823	<i>Lainsitz</i>	FK795
1823	<i>Lainsitz Bach</i>	FK795
1826	<i>Puchers B</i>	SK5956-1
1826	<i>Der alt Bach</i>	Třeb412
1827	<i>Schwarz Bach</i>	SK7551-1
1827	<i>Schwarzau Bach</i>	SK7551-1
1827	<i>Schwarza Bach</i>	SK7551-1
1827	<i>Schwarz Bach</i>	SK7551-1
1827	<i>Alt Bach</i>	SK4353-2
1827	<i>Schwarz(=)(-)Bach</i>	SK1966-1
1827	<i>Alt Bach</i>	SK1966-1
1827	<i>Rosenberger Fluss</i>	SK1966-1
1827	<i>Schwarzbach</i>	SK1765-1
1827	<i>Luschnitz Bach</i>	SK7237-1
1827	<i>Luschnitz Bach</i>	SK4338-1
1827	<i>Luschnitza Bach</i>	SK4338-1
1829	<i>der Altbach Lúžnitz</i>	Třeb64
1829	<i>Der Altbach</i>	Třeb79
1829	<i>„Anfang der Lužnitz“</i>	Třeb138
1830	<i>Schwarz Bach</i>	Třeb45
1830	<i>Schwarz=Bach</i>	Třeb47
1830	<i>Alt Bach</i>	Třeb45
1830	<i>Alt=Bach</i>	Třeb47
1830	<i>Luznitz</i>	Třeb45
1830	<i>Lužnitz</i>	Třeb46

1830	<i>Luznitz</i>	Třeb47
1830	<i>Alt Bach</i>	Třeb109
1830	<i>Lužnitz</i>	Třeb109
1831	<i>Fluss Lužnitz</i>	Třeb133
1833	<i>Fluss Lužnitz</i>	Třeb169
1836	<i>Der Altbach</i>	Třeb108
1836	<i>Der Schwarzbach</i>	Třeb108
1838	<i>Schwarz Bach</i>	Třeb266
1838	<i>Schwarzbach</i>	Třeb267
1838	<i>Schwarzbach</i>	Třeb275
1838	<i>Leúsnitz</i>	Třeb275
1838	<i>Altbach</i>	Třeb275
1839	<i>Luschnitz Fluss</i>	Třeb253
1839	<i>Luschnitz Bach</i>	Třeb254
1843	<i>Stary Tok Ržeky Lúžnicze</i>	Třeb17
1843	<i>Alt Bach</i>	Třeb18
1845	<i>Leinseitz</i>	Třeb174
1845	<i>Alt Bach</i>	Třeb173
1845	<i>Luschniz Flusz</i>	Třeb173
1845	<i>Altbach</i>	Třeb174
1845	<i>Alt Bach</i>	Třeb174
1845	<i>Luschniz Flusz</i>	Třeb174
1845	<i>Lužnic</i>	Třeb174
1845	<i>Alt-Bach</i>	Třeb175
1845	<i>Altbach</i>	Třeb175
1845	<i>Luschnitz Fl.</i>	Třeb175
1850	<i>Lainsnitz</i>	Meil 234
1850	<i>Luschnitz</i>	Meil 234
1850	<i>Lainsitz</i>	Meil 234
1850	<i>Lužnic Fluss</i>	Třeb405
1850	<i>Lužnic</i>	Třeb467
1853	<i>Schwarz=Bach</i>	Třeb222
1854	<i>Luschnitz Fluß</i>	Třeb192
1855	<i>Schwarz=Bach</i>	Třeb224

1855	<i>Schwarz=Bach</i>	Třeb225
1856	<i>Luschnitz Bach</i>	Třeb195
1857	<i>Luschnitz Fluss</i>	Třeb193
1857	<i>„Ursprung der Lušnitz“</i>	Třeb198
1860	<i>Altbach</i>	Třeb177
1860	<i>Lužnic</i>	Třeb177
1863	<i>Altbach</i>	Třeb184
1863	<i>„Ursprung der Lužnic“</i>	Třeb184
1864	<i>„Ursprung der Luschnitz“</i>	Třeb199
1867	<i>Leinsitz Fl</i>	AdmK004
1867	<i>Lainsitz Fluss</i>	AdmK004
1867	<i>Schwarz B.</i>	AdmK004
1867	<i>Lainsitz B</i>	AdmK011
1867	<i>Lainsitz Fl.(uss)</i>	AdmK011
1869	<i>Leinsitz B.</i>	3VM
1869	<i>Leinsitz Fl.</i>	3VM
1869	<i>Schwarz Bach</i>	Třeb351
1869	<i>Altbach</i>	Třeb351
1869	<i>Lainsitz B</i>	3VM
1869	<i>Buchers B</i>	3VM
1869	<i>Lainsitz-B.</i>	3VM
1869	<i>LAINSITZ FLUSS</i>	3VM
1869	<i>LAINSITZ FLUSS</i>	3VM
1869	<i>LUŽNITZ FLUSS</i>	3VM
1869	<i>Alt Bach</i>	3VM
1869	<i>Stará řeka</i>	3VM
1869	<i>Lužnic</i>	3VM
1870	<i>Altbach</i>	Třeb181
1870	<i>Starý p.</i>	Třeb181
1870	<i>Lužnice</i>	Třeb181
1870	<i>Luschnitz</i>	Třeb181
1876	<i>Lainsitz</i>	Wag 261
1876	<i>Lainsitz Flusz</i>	Prökl 85
1876	<i>Leinsitz</i>	Wag 252

1876	<i>Lužnitz</i>	Wag 254
1878	<i>Lužnic</i>	Třeb283
1880	<i>Lužnic Fluss</i>	Třeb200
1880	<i>Lužnic Bach</i>	Třeb202
1880	<i>„Ursprung der Lužnic“</i>	Třeb203
1887	<i>Altbach</i>	GrDieWeb5 47
1887	<i>Mühlbach</i>	GrDieWeb5 47
1888	<i>Luschnitz</i>	Tup 284
1890	<i>Alt Bach</i>	Třeb182
1890	<i>Stará řeka</i>	Třeb182
1890	<i>Lužnic</i>	Třeb182
1893	<i>Leinsitz</i>	Třeb178
1893	<i>Lužnic</i>	Třeb206
1893	<i>Lúžnic flúss</i>	Třeb206
1894	<i>Obere Lužnic</i>	Třeb218
1898	<i>Fluss Lainiz</i>	PlessWeit 381 pozn. 3
1900	<i>Altbach</i>	Třeb176
1900	<i>Stará řeka</i>	Třeb176
1900	<i>Lužnice</i>	Třeb176
1900	<i>Lužnic</i>	Třeb281
1903	<i>Lainsitz</i>	Sieg 201
1907	<i>Lužnice</i>	CDB 259
1909	<i>Leinsitz</i>	Lamp 176
1909	<i>Lainsitz</i>	Lamp 177, 190
1909	<i>Alt-Lainsitz</i>	Lamp 18
1909	<i>Lainsitzquell</i>	Lamp 18
1909	<i>Luschnitz</i>	Lamp 48, 147
1909	<i>Lainsitz</i>	Lamp 5
1909	<i>Lusnize</i>	Lamp 58
1909	<i>Stará stoka</i>	Třeb180
1909	<i>Altbach</i>	Třeb180
1909	<i>Stará stoka</i>	Třeb391
1909	<i>Altbach</i>	Třeb391
1909	<i>Lainsnitz</i>	Lamp 127, 130

1909	<i>Lunsice</i>	Lamp 128
1915	<i>Stara řeka</i>	Třeb464
1915	<i>Řeka Lužnice</i>	Třeb465
1919	<i>Lainsitz</i>	Hau 65
1920	<i>Lužnitz</i>	Klim 140
1920	<i>Lainsnitz</i>	Klim 140
1924	<i>Lainsitz</i>	Lech 81
1937	<i>Rakouská voda</i>	Tep1 39
1937	<i>Rakouská řeka</i>	Tep2 116
1952	<i>Lainsitz</i>	HauFl 19
1965	<i>Lužnice</i>	HydrPomI
1965	<i>St. řeka</i>	HydrPomI
1979	<i>Lainsitz</i>	Pon 142
1982	<i>Lužnice</i>	TopLitsch2
1982	<i>Lainsitz</i>	TopLitsch2
1990	<i>Lainsitz</i>	ZVM33-13
1993	<i>Lužnice</i>	ZVM33-31
1993	<i>Lužnice</i>	ZVM23-33
1997	<i>Lužnice</i>	ZVM33-11
1998	<i>Leissnitzbach</i>	JančNov 120
1998	<i>Leinsitzbach</i>	Nov 3
2000	<i>Rakouská řeka</i>	Hule 62
2000	<i>Stará řeka</i>	Hule 146
2000	<i>Lunsenice</i>	Dyk 71
2000	<i>Leinsitz</i>	Dyk 71
2006	<i>Lužnice</i>	MAP10
2006	<i>Lainsitz</i>	MAP10
2007	<i>Lužnice</i>	MAP13
2007	<i>Lainsitz</i>	MAP13
2008	<i>Lainsitz</i>	Šmíd 7
2008	<i>Lužnice</i>	MAP21
2008	<i>Lainsitz</i>	MAP21
2008	<i>Stará řeka</i>	MAP21
2009	<i>Lužnice</i>	MAP6

2009	<i>Stará řeka</i>	MAP6
2010	<i>Lužnice</i>	MAP11
2010	<i>Lainsitz</i>	MAP11
2010	<i>Lužnice</i>	MAP17
2010	<i>Lainsitz</i>	MAP14
2010	<i>Lužnice</i>	MAP14
2011	<i>Lainsitz</i>	MAP8
2011	<i>Lužnice</i>	MAP8
2012	<i>Lužnice</i>	MAP4
2012	<i>Lainsitz</i>	MAP4
2013	<i>Lužnice</i>	MAP15
2013	<i>Lainsitz</i>	MAP15
2013	<i>Lainsitz</i>	MAP20
2014	<i>Lužnice</i>	MAP9
2014	<i>Stará řeka</i>	MAP9
2014	<i>Lainsitz</i>	MAP12
2014	<i>Lužnice</i>	MAP12
2015	<i>Lainsitz</i>	MAP16
2015	<i>Lužnice</i>	MAP16
2015	<i>Lužnice</i>	MAP19
2015	<i>Stará řeka</i>	MAP19
2015	<i>Lužnice</i>	MAP18
2015	<i>Lainsitz</i>	MAP18
2015	<i>Lužnice</i>	MAP22
2015	<i>Stará řeka</i>	MAP22
2016	<i>Lainsitz</i>	MAP23
2016	<i>Lužnice</i>	MAP23
2016	<i>Lužnice</i>	MAP5
2016	<i>Stará řeka</i>	MAP5
2017	<i>Lainsitz</i>	GrDieWeb2 9
2017	<i>Mühlbach</i>	GrDieWeb4 8
2017	<i>Altwasser der Lainsitz</i>	GrDieWeb4 8
nedat. (1909)	<i>Luonsnitz</i>	Lamp 5
nedat. (1909)	<i>Luonsniz</i>	Lamp 48

nedat. (1909)	<i>Luonsiz</i>	Lamp 145
nedat. (1909)	<i>Lainßnitz</i>	Lamp 58
nedat. (1909)	<i>Lainsicz</i>	Lamp 59
nedat. (1909)	<i>Luschnitz</i>	Lamp 176
nedat. (1909)	<i>Luschnitzpach</i>	Lamp 176

MJ:

1390 (2015)	<i>Lužnice (Sankt Martin)</i>	MAP16
1418	<i>Laynsnicz</i>	WeitPfArch1
1795	<i>Lainsitz</i>	TopoLand339
1806	<i>Ober Lahnsitz</i>	2VM
1898	<i>Lainsitz</i>	PlessWeit 382
1898	<i>Lusnitz</i>	PlessWeit 382
1908	<i>Leinsitz</i>	Hei 89

V základu psl. *lǫgъ, *lungъ „bažina, luční niva, háj, mokré místo porostlé bujnou travou, křovím a stromovím, nízký bažinatý les“ > adj. *lunžb > *Lunžbn-ika (-ica), do bavorského dialektu nejprve jako *Lūnsnich(e), později *Lūnsnitz(e) > ve střhn. *Liunsnitz, disimilací na *Liunsitz, v rnhn. diftongizací *Leunsitz, bav. -rak. nář. adaptace jako *Lainsitz* (DGNB 296; Lamp 48; ŠmilVod 476); alternativní derivace také z louh (lauge) „louh, lák“, příp. z Laugenwasser s odkazem na staré praní (rýžování) zlata (Goldwäschereien) (HauFl 27; PlessWeit 382), z luže, luža (Pfütze) „louže, kaluž“ (Hei 89) či z *Lonžnica, Loužinica (*Aubach, Hainbach*) „lužní, hajní potok“ (Stein 14); něm. pův. název *Wit-r-ahē* či *wittraha (*Weiter Bach*) „spirálovitá, vinoucí se řeka“ (střhn. wit = weit a střhn. ahe = Bach, s „r“ jako spojovacím konsonantem) > srov. MJ Weitra (HauFl 27; Hol 150); formy *Lūnsnich, Lvnsnitz, Luensnich* dokladem kolísání ve výslovnosti původních slovanských říčních jmen (Lamp 47), pozůstatky nosovky ukazují na překvapivé poněmčení hydronyma už před koncem 10. stol. (Stein 14)

Lit: ŠmilVod 476; DGNB 296; VlčLex 165nn.; Hol 148

M

Mistelbach, 1-07-01-002, L Buschenbach (→ Lužnice), 3,4 km, pramení SZ od vrchu Kreuzberg (767 m), ústí Z od obce Wörnarts

varianty: *Estelgraben*

VJ:

1574 (1909)	<i>Mistelpeckherpach</i>	Lamp 12
1867	<i>Estelgraben</i>	AdmK023
1869	<i>Estelgraben</i>	3VM
2006	<i>Mistelbach</i>	MAP10
2007	<i>Mistelbach</i>	MAP13
2010	<i>Mistelbach</i>	MAP11
2010	<i>Mistelbach</i>	MAP14
2013	<i>Mistelbach</i>	MAP15
2013	<i>Mistelbach</i>	MAP15
2014	<i>Mistelbach</i>	MAP12
2015	<i>Mistelbach</i>	MAP16
2017	<i>Mistelbach</i>	NÖAtl

MJ:

2017	<i>Mistelbach</i>	NÖAtl
------	-------------------	-------

PJ:

1867	<i>Estelgraben</i>	AdmK023
------	--------------------	---------

Motivací něm. Mistel ze shn. mistil, střhn. mistel „jmelí“ + apelat. Bach „potok“, tj. „potok (část potoka), kde roste jmelí“ (DGNB 352); hydronymum zřejmě motivováno MJ Mistelbach vzniklým na počest snoubenky Hadmara z Kuenringu Ophemie von Mistelbach (Lech 205)

Mittlerer Graben, 1-07-02-027, P Vodoteč I (→ Koštěnický potok → Lužnice), 3,4 km, pramení v poloze Rottalmoos, v těsné blízkosti státní hranice ústí do Vodoteče I

VJ:

2010	<i>Mittlerer G.</i>	MAP17
2012	<i>Mittlerer G.</i>	MAP2
2013	<i>Mittlerer G.</i>	MAP20

PJ:

2017	<i>Mittlerer Graben</i>	NÖAtl
------	-------------------------	-------

Motivací něm. adj. mittlere „prostřední“ + apelat. Graben „stoka“

†**Mladá Lužnice**

VJ:

1556 (1909)	<i>Jung Läänsicz</i>	Lamp 15
-------------	----------------------	---------

Přesná lokalizace toku není známa, mohlo by se jednat o horní (pramenný) úsek Lužnice či jiný tok na katastru obce Bad Großpertholz; srov. také ▪*Lužnice*

Lit: HavWüh

Mlýnský náhon, 1-07-02-010, L Lužnice, 2,4 km, levostranné rameno Lužnice v obci Suchdol

varianty: *der Fluss Schwarzbach, Veit Bach, Mühl Kanal*

ZVM: 33-11 (nepojm.)

VJ:

1810	<i>der Flusz Schwarzbach</i>	Třeb459
1827	<i>Veil Bach</i>	SK7551-1
1827	<i>Arm des Veil Bach</i>	SK7551-1
1836	<i>Mühl Kanal</i>	Třeb108
1838	<i>Veit Bach</i>	Třeb266
1855	<i>Veit=Bach</i>	Třeb225
1869	<i>Veit Bach</i>	Třeb351

Náhon k někdejšímu suchdolskému mlýnu a šmelcovně (sklárně); varianta *Mühl Kanal* z něm. Mühl „mlýnský“ + apelat. Kanal „náhon“; motivace varianty *Veit (Veil) Bach* není jasná – k tomu však srov. ▪*Weidenbach*, ▪*Weil graben*; srov. také ▪*Lužnice*

Mühlbach (1), 1-07-01-002, P Lužnice, 5,2 km, pramení S od obce Nonndorf, protéká stejnojmennou obcí Mühlbach, ústí S od obce Oberlainsitz

VJ:

1763	<i>Mühlbach</i>	1VM
1952	<i>Mühlbach</i>	HauFl 28
2006	<i>Mühlbach</i>	MAP10
2007	<i>Mühlbach</i>	MAP13
2010	<i>Mühlbach</i>	MAP11
2010	<i>Mühlbach</i>	MAP14
2013	<i>Mühlbach</i>	MAP15
2014	<i>Mühlbach</i>	MAP12
2015	<i>Mühlbach</i>	MAP16
2017	<i>Mühlbach</i>	NÖAtl

MJ:

1429	<i>mulbach</i>	WeitPfArch4
2017	<i>Mühlbach</i>	NÖAtl

Motivace něm. adj. Mühl „mlýnský“ + apelat. Bach „potok“

†**Mühlbach (2)**, 1-07-02-021, jedná se o dnes zaniklý mlýnský náhon z Lhotského potoka ke mlýnu v místní části Lhoty Hamr

VJ:

1828 *Mühlbach* SK3916-1

K výkladu srov. ▪*Mühlbach (1)*

N

Nová řeka, 1-07-03-058, L Nežárka (→ Lužnice), 13 km, odpojuje se od Lužnice V od samoty U Soukupů, ústí S od samoty U Lopiců (MAP20)

varianty: *Novus Fluvius, Nové řeky, Nová stoka, Neu Bach, Neuer Fluss, Oesterreicher Wasser, Wittingauer Bach, Třeboňská stoka*

ZVM: 23-33, 33-11

VJ:

1613	<i>Nowa rzeka lúznice</i>	Třeb15
1613	<i>Nowa Rzeka Lúznicze</i>	Třeb16
1667	<i>nowa Rzéka</i>	Třeb11
1683	<i>Neüer bach</i>	Třeb30
1684	<i>Nowe Rzeky</i>	Třeb2
1709	<i>Neüe Bach</i>	Třeb4
1711	<i>Neuer Fluss</i>	Třeb3
1750	<i>Wittingauer Bach</i>	Třeb10
1763	<i>Neu=Bach</i>	1VM
1763	<i>Neu bach</i>	1VM
1779	<i>Novus Fluvius</i>	Třeb1
1796	<i>„bei Neübach“</i>	Třeb63
1796	<i>„(bey dem) Neüen Bach“</i>	Třeb57
1796	<i>„bey dem Neüen Bach“</i>	Třeb60
1800	<i>„Der sogenahnte Neüe Bach“</i>	Třeb50
1801	<i>„(nebst des) Neübächer Bacher“</i>	Třeb62
1806	<i>Neu Bach</i>	2VM
1806	<i>Neu B.</i>	2VM
1806	<i>Oesterreicher Wasser</i>	2VM
1812	<i>Der neü Bach</i>	Třeb40
1818	<i>Fluss Neübach</i>	Třeb132

1822	<i>Der Neúibach</i>	Třeb431
1827	<i>Neu Bach</i>	SK1966-1
1829	<i>Neübach</i>	Třeb64
1830	<i>Neübach</i>	Třeb45
1830	<i>Neü Bach</i>	Třeb45
1830	<i>Neu=Bach</i>	Třeb47
1838	<i>Neúibach</i>	Třeb275
1843	<i>Nowa Rzéka Lúžniće</i>	Třeb17
1843	<i>Neúibach</i>	Třeb17
1843	<i>Neübach</i>	Třeb18
1845	<i>Neu Bach</i>	Třeb173
1845	<i>Neubach</i>	Třeb173
1845	<i>„Anfang des Neubaches“</i>	Třeb174
1845	<i>Neu Bach</i>	Třeb174
1845	<i>Neu bach</i>	Třeb175
1845	<i>Neubach</i>	Třeb175
1860	<i>Neubach</i>	Třeb177
1863	<i>Neubach</i>	Třeb184
1869	<i>Neu Bach</i>	3VM
1869	<i>Nová-řeka</i>	3VM
1870	<i>Neubach</i>	Třeb181
1870	<i>Nový p.</i>	Třeb181
1876	<i>Neubach</i>	Wag 254, 260
1900	<i>Neubach</i>	Třeb176
1900	<i>Nová řeka</i>	Třeb176
1900	<i>Nová řeka</i>	Třeb390
1909	<i>Nová stoka</i>	Třeb180
1909	<i>Neubach</i>	Třeb180
1909	<i>Neubach</i>	Třeb391
1909	<i>Nová stoka</i>	Třeb391
1937	<i>Nové řeky</i>	Tep1 39
1937	<i>Nová řeka</i>	Tep2 117
1937	<i>Nové řeky</i>	Tep2 119
1937	<i>Třeboňská stoka</i>	Tep2 118

1965	<i>Nová řeka</i>	HydrPomI
1978	<i>Nové řeky</i>	Koub 302
1993	<i>Nová řeka</i>	ZVM23-33
1997	<i>N. řeka</i>	ZVM33-11
2000	<i>Novořeckej rybník</i>	Hule 59
2000	<i>Dlouhohrázský (rybník)</i>	Hule 59
2000	<i>Dlouhohrázní (rybník)</i>	Hule 62
2000	<i>„na Nových řekách“</i>	Hule 128
2000	<i>Nová řeka</i>	Hule 146
2000	<i>Nová řeka</i>	Dyk 12, 76
2000	<i>Nové řeky</i>	Dyk 44
2008	<i>Nová řeka</i>	MAP21
2009	<i>Nová řeka</i>	MAP6
2010	<i>Nová řeka</i>	MAP17
2011	<i>Nová řeka</i>	MAP8
2012	<i>Nová řeka</i>	MAP4
2013	<i>Nová řeka</i>	MAP20
2014	<i>Nová řeka</i>	MAP9
2015	<i>Nová řeka</i>	MAP19
2015	<i>Nová řeka</i>	MAP18
2015	<i>Nová řeka</i>	MAP22
2016	<i>Nová řeka</i>	MAP5
2016	<i>Nová řeka</i>	MAP23
2017	<i>Nová řeka</i>	ZM

Jedná se o odlehčovací, převážně umělý kanál vytvořený Jakubem Krčínem v závěru 16. stol. pro eliminaci povodňového ohrožení tehdy budovaného rybníka Rožmberk; název *Nová řeka* (adj. nový + apelat. řeka) odkazuje k relativnímu stáří vůči původnímu korytu řeky, obdobně lat. a něm. ekvivalenty *Novus Fluvius*, *Neu Bach*, *Neuer Fluss*; k lokalizaci pramenného úseku *Lužnice* odkazuje varianta *Oesterreicher Wasser*; majetkoprávní vztahy k toku snad reflektují formace *Wittingauer Bach*, *Třeboňská stoka*

Novoveský potok, 1-07-02-023, P Sedelský potok (→ Koštěnický potok → Lužnice), 2,4 km, pramení v obci Nová Ves, ústí do Sedelského rybníka

ZVM: 23-34

VJ:

1999	<i>Novoveský p.</i>	ZVM23-34
2017	<i>Novoveský p.</i>	ZM
2017	<i>Novoveský potok</i>	ZABAG

MJ:

2017	<i>Nová Ves</i>	ZM
------	-----------------	----

Motivace MJ Nová Ves (základem kompozitum *Novoves-* + suf. *-ský* + apelat. potok)

O

Oborský potok, 1-07-02-011, L Artolecký potok (→ Dračice → Lužnice), 2,5 km, pramení SZ od obce Hirschenschlag v blízkosti státní hranice, na českém území protéká několika rybníky – Patník, Trávníčný, Horní a Dolní Julius či Kuchyňka, ústí JV od Bystřického rybníka
ZVM: 33-12 (nepojm.)

VJ:

2017	<i>Oborský p.</i>	ZM
2017	<i>Oborský potok</i>	ZABAG

MJ:

1763	<i>Thiergarten</i>	1VM
2017	<i>Obora</i>	ZM

PJ:

2017	<i>Obora</i>	ZM
2017	<i>Dolní Obora</i>	ZM

Motivace jménem zaniklé osady Obora (Thiergarten) + suf. *-ský* + apelat. potok, tok je situován V od této osady

Odlehčovač, 1-07-02-030, L Lužnice, 5,2 km, odpojuje se od Podřezanské stoky SZ od samoty Barbora, podtéká akvadukt převádějící Zlatou stoku, ústí na rozvodí Lužnice (Staré řeky) a Nové řeky

varianty: *Železná stoka*

ZVM: 33-11

VJ:

1997	<i>Odlehčovač</i>	ZVM33-11
2015	<i>Železná stoka</i>	Rozhl

2017 *Odlehčovač* ZM

Sběrná stoka odvodňující rozsáhlou oblast blat J od Třeboně, utvořeno ze slovesa odlehčovat + sufix -č; varianta *Železná stoka* z adj. železný + apelat. stoka

Orts graben, 1-07-01-007, P Elexenbach (→ Braunaubach → Lužnice), 1,3 km, pramení JV od obce Zehenthöf, zde ústí do Elexenbach

VJ:

1867 *Orts graben* AdmK011

PJ:

1867 *Orts graben* AdmK012

Z něm. subst. Ort „místo, obec, osada“ + apelat. Graben „stoka“

Ovčárenský potok, 1-07-02-020, P Bystřický potok (→ Lhotský potok → Koštěnický potok → Lužnice), 4,6 km, pramení na JV úbočí Křížového vrchu (702 m) nedaleko obce Hůrky, napájí několik rybníků – Hlinitý, Důlek či Ovčárna, protéká skrz stejnojmennou osadu Ovčárna, na jejím Z okraji ústí do Bystřického potoka

varianty: *Lohgraben*

ZVM: 23-34

VJ:

1869 *Lohgraben* 3VM

1999 *Ovčárenský p.* ZVM23-34

2017 *Ovčárenský p.* ZM

2017 *Ovčárenský potok* ZABAG

MJ:

2017 *Ovčárna* ZM

Hydronymum motivováno MJ Ovčárna (základ *Ovčáren-* + suf. *-ský*); varianta *Lohgraben* snad ze shn. lōh, střhn. lōh, lōch „háj, (řídký) lesík, houští, křoví“, příp. z něm. Lohe (< shn., střhn. lō) „tříslo k vydělávání kůží“ + apelat. Graben „stoka“ (DGNB 321)

P

Palmsteingraben, 1-07-01-002, P Reichenauer Bach (→ Lužnice), 1,9 km, pramení S od obce Bruderndorf, prochází kolem polohy Palmstein v blízkosti železniční trati Gmünd – Gross Gerungs, ústí S od samoty Steinhof

VJ:

1909 *Palmsteingraben* Lamp 14

1909 *Palmsteingraben* Lamp 140

PJ:

2017 *Palmstein* Lamp 52

2017 *Peilenstein* Lamp 52

2017 *Palmstein* Mcztur

Něm. kompozitum obsahující subst. Palm (< snad ze střhn. Palme, Balme) „kočičky“ + subst. Stein „kámen“ + apelat. Graben „stoka“ (HauNam)

Lit: Lamp 52, 140

Popelnice, 1-07-01-001, L Lužnice, 2,6 km, pramení JV od Stříbrného vrchu (940 m), dále tvoří státní hranici, ústí u bývalé osady Stříbrné Hutě

ZVM: 33-31 (nepojm.)

VJ:

1574 (1909) *Astpach* Lamp 11

1574 (1909) *Aschpach* Lamp 11

2006 *Popelnice* MAP10

2017 *Popelnice* ZABAG

Snad univerbizací – suf. *-ice* – ze spojení Popelná (voda), reflektuje zbarvení vody či koryta toku

Prüellpach, 1-07-01-002, L Lužnice, 1,8 km, pramení V od silnice Weitra – Schagges, ústí mezi obcemi Unterbrühl a Oberbrühl

VJ:

1574 (1909) *Priuellpach* Lamp 12

MJ:

2017 *Unterbrühl* NÖAtl

2017 *Oberbrühl* NÖAtl

Motivace snad něm. subst. Brühl „vlhká louka“ (< střhn. brüel „zavodněná, zarostlá louka“ < shn. bruil, broil „niva“) + apelat. Pach „potok“ – jde asi o výpůjčku až z kelt. *broga (přes střlat. brogilus, broilus; galrom. *brogilos „houští, křoví“) „okres, krajina, půda, hranice“ (DGNB 75, 76); srov. však také něm. subst. Priel „strouha, koryto mezi písčínami“

Pstruhový potok, 1-07-02-024, P Koštěnický potok (→ Lužnice), 5,3 km, pramení v poleší Krajtův roh SZ od obce Sedlo, protéká Horním a Dolním pstruhovým rybníkem, ústí u Novomlýnského rybníka

ZVM: 23-34

VJ:

1999	<i>Pstruhový p.</i>	ZVM23-34
2008	<i>Pstruhový p.</i>	MAP21
2009	<i>Pstruhový p.</i>	MAP6
2010	<i>Pstruhový</i>	MAP17
2011	<i>Pstruhový p.</i>	MAP3
2012	<i>Pstruhový p.</i>	MAP4
2012	<i>Pstruhový p.</i>	MAP2
2013	<i>Pstruhový p.</i>	MAP20
2015	<i>Pstruhový p.</i>	MAP22
2015	<i>Pstruhový p.</i>	MAP19
2016	<i>Pstruhový p.</i>	MAP23
2016	<i>Pstruhový p.</i>	MAP7
2016	<i>Pstruhový p.</i>	MAP5
2017	<i>Pstruhový p.</i>	ZM
2017	<i>Pstruhový potok</i>	ZABAG

V základu subst. *Pstruh-* + suf. *-ový* + apelat. potok, motivací zjevně výskyt pstruhů v potoce – srov. také *▪Košťenický potok*

Pürbach, 1-07-01-007, L Braunaubach (→ Lužnice), 12,6 km, také L Schwarzabach (→ Braunaubach → Lužnice), 9,8 km, pramení v obci Weißenalbern, protéká obcemi Kirchberg am Walde, Fromberg, Pürbach, skrz soustavu rybníků přitéká do obce Hoheneich, zde ústí do Braunaubach; druhé rameno toku se odděluje z Pürbacher Teich a ústí do Schwarzabach

varianty: *Teich Bach, Mitterteichgraben*

VJ:

1869	<i>Teich Bach</i>	3VM
1952	<i>Pürbach</i>	HauFl 43
1952	<i>Pürbächlein</i>	HauFl 43
2017	<i>Teichbach</i>	NÖAtl
2017	<i>Mitterteichgraben</i>	Mcztur

MJ:

2017	<i>Pürbach</i>	NÖAtl
------	----------------	-------

Motivace snad shn. adj. burg, střhn. burc, bav. -střhn. *purkh- „zdmi obklopené místo, město, pevnost, hrad“ (DGNB 78, 417; Hol 112) + apelat. Bach „potok“, tj. Burgbach „hradní potok“, varianta *Teich Bach* „rybníční potok“ odkazuje na tamější soustavu rybníků; formace *Mitterteichgraben* reflektuje dolní úsek potoka pod zmíněným rybníkem

Purkrabská stoka, 1-07-02-017, P Lužnice, 8,2 km, odvodňuje rybníky Medenice a Skalice situované JV od Chlumu u Třeboně, protéká Purkrabským rybníkem, pod jezem Pilař ústí do Lužnice

varianty: *Purkrabský potok*

ZVM: 33-11

VJ:

1997	<i>Purkrabská stoka</i>	ZVM33-11
2008	<i>Purkrabská stoka</i>	MAP21
2009	<i>Purkrabský p.</i>	MAP6
2009	<i>Purkrabská stoka</i>	MAP6
2014	<i>Purkrabská stoka</i>	MAP9
2015	<i>Purkrabská stoka</i>	MAP19
2016	<i>Purkrabská stoka</i>	MAP23
2016	<i>Purkrabská stoka</i>	MAP7
2017	<i>Purkrabská stoka</i>	ZM

MJ:

2017	<i>Purkrabí</i>	ZM
------	-----------------	----

PJ:

2017	<i>Purkrabské bažiny</i>	ZM
2017	<i>Purkrabská cesta</i>	ZM

V základu adj. purkrabský (subst. purkrabí + suf. -ský) + apelat. stoka, motivace názvu Purkrabským rybníkem

R

Räubersgraben, 1-07-01-004, L Braunaubach (→ Lužnice), 3,6 km, pramení JZ od obce Eggern, ústí v obci Eberweis

VJ:

1867	<i>Räubers Graben</i>	AdmK005
2016	<i>Räubersgraben</i>	MAP7

2017 *Räubersgraben* NÖAtl

PJ:

2017 *Räuberswald* NÖAtl

Motivací něm. subst. Räuber „loupežník“ + apelat. Graben „stoka“

Reichenauer Bach, 1-07-01-002, P Lužnice, 6,3 km, pramení SV od osady Reichenau am Freiwald, ústí SV od obce Steinbach v tzv. Lainsitzknie

varianty: *Steinbach, Gaisbächel, *Rainbach, ■Gewässer des Landgrabens*

VJ:

1556 (1909) **Rainbach* Lamp 15
1574 (1909) *Im Steinpach* Lamp 11
1673 *Steinbach* TopWind1
1673 *Steinbächel* TopWind1
1673 (1909) *Steinbächl* Lamp 18
1673 *Geisbächel* TopWind1
1763 *Stein Bach* 1VM
1867 *Reichenauer B.* AdmK022
1869 *Reichenauer B.* 3VM
1909 *Steinbach* Lamp 14, 18
1909 *Reichenauer Bach* Lamp 14
1909 *Gaisbächel* Lamp 18
1952 *Steinbach* HauFl 28
2010 *Reichenauer Bach* MAP11
2010 *Reichenauer Bach* MAP14
2013 *Reichenauer Bach* MAP15
2017 *Reichenauer B.* NÖAtl

MJ:

1386 (1387) *Stainpach* WeitSchlArch2
2017 *Steinbach* NÖAtl
2017 *Steinhof* NÖAtl
2017 *Reichenau am Freiwald* NÖAtl

PJ:

2017 *Steinbachgraben* NÖAtl

Výchozí forma *Reichenauer Bach* motivována MJ Reichenau + apelat. Bach „potok“; varianta *Steinbach* z něm. Stein „kámen“ + apelat. Bach „potok“; varianta *Gaisbächel* má snad v základu germ. *gait(i) „koza, (slangově) srna“ + apelat. Bächel „potůček“ (DGNB 163)

Lit: Lamp 17, 18; Kodl 63

Romavský potok, 1-07-01-005, L Braunaubach (→ Lužnice), 26 km, pramení SZ od obce Návary, prochází zaniklou obcí Romava, dále na krátkém úseku tvoří státní hranici, na rakouském území protéká obcemi Eggern a Heidenreichstein, ústí SZ od obce Aalfang

varianty: *Stegelbach, Gemeind Bach, Mühlbach*

ZVM: 33-12

VJ:

1763	<i>Ramau Bach</i>	1VM
1806	<i>Romauer=Bach</i>	2VM
1806	<i>Romauer Wasser</i>	2VM
1806	<i>Stegel B.</i>	2VM
1823	<i>Romauer Bach</i>	FK096
1823	<i>Gemeind Bach</i>	FK106
1823	<i>Gemeind Bach</i>	FK483
1823	<i>Romauer Bach</i>	FK530
1823	<i>Romaubach</i>	FK531
1828	<i>Mühlbach</i>	SK6530-1
1828	<i>Mühl Bach</i>	SK6530-1
1828	<i>Stegelbach</i>	SK6415-1
1867	<i>Romau B</i>	AdmK005
1867	<i>Romau Bach</i>	AdmK005
1869	<i>Romau Bach</i>	3VM
1909	<i>Romaubach</i>	Lamp 162, 195
1909	<i>Romauerbach</i>	Lamp 196
1952	<i>Romaubach</i>	HauFl 37
1979	<i>Romaubach</i>	Böhm 79
1986	<i>Romavský p.</i>	ZVM33-12
2009	<i>Romaubach</i>	MAP6
2009	<i>Romavský p.</i>	MAP6
2011	<i>Romavský p.</i>	MAP3

2011	<i>Romaubach</i>	MAP8
2012	<i>Romaubach</i>	MAP4
2012	<i>Romavský p.</i>	MAP4
2012	<i>Romaubach</i>	MAP2
2012	<i>Romavský p.</i>	MAP2
2014	<i>Romavský p.</i>	MAP1
2014	<i>Romaubach</i>	MAP1
2016	<i>Romaubach</i>	MAP7
2016	<i>Romavský p.</i>	MAP7
2016	<i>Romaubach</i>	MAP5
2016	<i>Romavský p.</i>	MAP5
2017	<i>Romavský p.</i>	ZM
2017	<i>Romavský potok</i>	ZABAG
2017	<i>Romaub.</i>	NÖAtl
2017	<i>Romaubach</i>	NÖAtl

MJ:

2017	<i>†Romava</i>	ZM
------	----------------	----

PJ:

2017	<i>Romavský les</i>	ZM
------	---------------------	----

Motivace hydronyma MJ Romava + suf. *-ský* + apelat. potok, něm. varianta *Stegelbach* snad ze subst. *Stegel* „dřevěné či kamenné schůdky k snadnému překonání příkopu, ohradníku, plotu či meze“ + apelat. *Bach* „potok“

Romavský příkop, 1-07-01-005, P Romavský potok (→ Braunaubach → Lužnice), 0,7 km, celý tok pramenící S od samoty Parten a ústící u osady Neumühle tvoří státní hranici

ZVM: [33-12] (nelok.)

VJ:

2017	<i>Romavský příkop</i>	ZABAG
------	------------------------	-------

Motivace hydronyma MJ Romava + suf. *-ský* + apelat. příkop, srov. *▪Romavský potok*

Rothbach, 1-07-02-011, P Rožnovský potok (→ Dračice → Lužnice), 2,8 km, podle Lampela pramení poblíž vrchu Vysoký kámen (Hohen Stein) (728 m) SZ od obce Matějovec (Modes) na moravské straně historické zemské hranice (Lamp 172), ústí v polesí Rašeliňště Z od obce Rožnov

ZVM: 23-34 (nepojm.)

VJ:

1909 *Rothbach* Lamp 172

1909 *Rotbach* Lamp 179

K výkladu srov. zejména ▪*Dračice*, dále také ▪*Červený potok*

Rottaler Bach, 1-07-02-025, L Koštěnický potok (→ Lužnice), 3,7 km, pramení Z od obce Haugschlag, protéká obcí Rottal, J od Novomlýnského rybníka ústí do Koštěnického potoka
ZVM: 33-12 (nepojm.)

VJ:

2011 *Rottaler Bach* MAP3

2017 *Rottaler B.* NÖAtl

MJ:

2017 *Rottal* NÖAtl

Motivace hydronyma MJ Rottal (< něm. adj. rot „červený“, to ze shn. rōt < germ. **rauda-* „červený“ + subst. Tal „údolí, úval, dolina“ + apelat. Bach „potok“) – obec pojmenována na počest zakladatelky (1740) Marie Antonie Gräfin von Kufstein, rozené Gräfin Rottal;
k výkladu srov. také ▪*Rottalgraben*

Lit: Böhm 82; MAP1

Rottalgraben, 1-07-02-011, P Dračice (→ Lužnice), 2,7 km, pramení v poloze Rottalmoos, ústí Z od obce Gopprechts

VJ:

2014 *Rottalgraben* Hol 150

PJ:

2017 *Rottalgraben* NÖAtl

Kompozitum složené z něm. adj. rot „červený“ + subst. Tal „údolí, dolina“ + apelat. Graben „stoka“ – motivací názvu snad zbarvení vody s příměsí železa nebo mědi, či načervenalé kamení ve vodě, v řečišti či na březích; srov. také ▪*Rottaler Bach*

Rožnovský potok, 1-07-02-011, L Dračice (→ Lužnice), 2,3 km, pramení JV od obce Rožnov, J od Klenovského rybníka ústí do Dračice

ZVM: 23-34 (nepojm.)

VJ:

2017 *Rožnovský p.* ZM

2017 *Rožnovský potok* ZABAG

MJ:

2017 *Rožnov* ZM

PJ:

2017 *Rožnovská niva* ZM

Motivace MJ Rožnov + suf. *-ský* + apelat. potok

Rubitschkograben, 1-07-02-026, L Koštěnický potok (→ Lužnice), 4,3 km, pramení v poloze Rottaler Forst Z od obce Haugschlag, napájí Rubitzkoteich, ústí do chobotu Staňkovského rybníka

ZVM: 33-11 (nepojm.)

VJ:

1867 *Rubitschkograben* AdmK001

PJ:

2017 *Rubitzkoteich* NÖAtl

Motivace zřejmě blíže neznámým antroponymem Rubitzek, Rubitzko? + apelat. Graben „stoka“

Rybná, 1-07-02-001, L Lužnice, 8 km, pramení Z od Českých Velenic v poloze Šejby, krátký úsek horního toku tvoří státní hranici, dále prochází zalesněnou krajinou Z od českovelenického nádraží a podél Cejlského úvalu, na dolním toku J od bývalé osady Rybná opět vytváří státní hranici, S od Rybné ústí do Lužnice

varianty: *Rybný potok, Fisch Bach*

ZVM: 33-13

VJ:

1867 *Fisch B.* AdmK011

1869 *Fisch Bach* 3VM

1978 *Rybný potok* Slád 26

1990 *Rybná* ZVM33-13

2007 *Rybná* MAP13

2008 *Rybná* MAP21

2010 *Rybná* MAP11

2010 *Rybná* MAP14

2013 *Rybný p.* MAP15

2013 *Rybná* MAP20

2014 *Rybná* MAP12

2015	<i>Rybná</i>	MAP16
2015	<i>Rybná</i>	MAP19
2016	<i>Rybná</i>	MAP23
2017	<i>Rybná</i>	ZM
2017	<i>Fischb.</i>	NÖAtl
nedat. (1909)	<i>Vischpach</i>	Lamp 59

PJ:

2017	<i>Rybná</i>	ZM
------	--------------	----

Snad eliptické pojmenování ze spojení „rybná voda“, k variantě *Fisch Bach* srov. ■*Fischbach*

Ř

Říčka, 1-07-02-030, P Lužnice, 0,8 km, jde o odtok z rybníka Nového Hospodáře, vlévá se do Lužnice nad samotou U Tikalských

ZVM: 33-11 (nepojm.)

VJ:

1806	<i>Řička</i>	2VM
1827	<i>Rzicz(z)ka(=)Bach</i>	SK1966-1
1838	<i>Rziczka Bach</i>	Třeb250

Jedná se o bezpříznakové označení vodního toku deminutivním vodním slovem

S

Saubach (1), 1-07-02-005, L Gamsbach (→ Lužnice), 3,4 km, pramení v obci Steinbach, ústí v obci Alt-Nagelberg (HauFl 46)

varianty: *Steinbach*

VJ:

1869	<i>Sau Bach</i>	3VM
1952	<i>Saubach</i>	HauFl 46
1952	<i>Steinbach</i>	HauFl 46
2008	<i>Saubach</i>	MAP21
2013	<i>Saubach</i>	MAP15
2015	<i>Saubach</i>	MAP18
2016	<i>Saubach</i>	MAP23

2017 *Saubach* NÖAtl

Motivace shn. sū „(divoké, domácí) prase, svině“ + apelat. Bach „potok“, někdy označovalo i zatravněnou potoční nivu užívanou prasaty jako pastvina (DGNB 463)

Sau Bach (2), 1-07-02-011, L Dračice (→ Lužnice), 2,5 km, pramení SV od Kamenného vrchu (689 m), ústí nad Horním Žišpašským rybníkem

ZVM: 23-34 (nepojm.)

VJ:

1869 *Sau-B.* 3VM

K výkladu srov. ▪*Saubach (1)*

Sedelský potok, 1-07-02-023, P Koštěnický potok (→ Lužnice), 4,2 km, pramení na SV okraji obce Bílá, napájí Sedelský rybník a Obecní rybník, dále protéká obcí Sedlo, J odtud ústí do Koštěnického potoka

varianty: *Výšpaský potok, Bílý potok*

ZVM: 23-34

VJ:

1937	<i>Výšpaský potok</i>	Tep2 99
1999	<i>Sedelský p.</i>	ZVM23-34
1999	<i>Bílý p.</i>	ZVM23-34
2009	<i>Bílý p.</i>	MAP6
2011	<i>Bílý p.</i>	MAP3
2016	<i>Bílý p.</i>	MAP23
2016	<i>Bílý p.</i>	MAP7
2016	<i>Bílý p.</i>	MAP5
2017	<i>Sedelský p.</i>	ZM
2017	<i>Bílý p.</i>	ZM
2017	<i>Sedelský potok</i>	ZABAG
2017	<i>Bílý potok</i>	ZABAG

MJ:

1763	<i>Weisenbach</i>	1VM
1806	<i>Waisenbach</i>	2VM
1869	<i>Weissenbach</i>	3VM
2017	<i>Bílá</i>	ZM
2017	<i>Sedlo</i>	ZM

Motivace MJ Sedlo (základ *Sedel-* + suf. *-ský* + apelat. potok); varianta *Bílý potok* (základ *Bíl-* + suf. *-ý*) snad odkazuje na zbarvení vody či podloží > MJ Bílá, obdobně něm. počestěný ekvivalent *Výšpaský potok* jako antonymum ke *Schwarzbach* jakožto potoku s bažinatým podložím > MJ Weissenbach (< střhn. adj. wīz „bílý“ + apelat. Bach (Pach) „potok“) (DGNB 580)

Schaggesbach, 1-07-01-002, L Lužnice, 5 km, pramení SV od vrchu Kudelring (752 m), protéká obcí Schagges, ústí S od obce Unserfrau

varianty: *Reinbach*

VJ:

1574 (1909)	<i>Reinbach</i>	Lamp 12
1952	<i>Schagges-Bach</i>	HauFl 32
2006	<i>Schaggesbach</i>	MAP10
2007	<i>Schaggesbach</i>	MAP13
2010	<i>Schaggesbach</i>	MAP11
2010	<i>Schaggesbach</i>	MAP14
2013	<i>Schaggesbach</i>	MAP15
2013	<i>Schaggesbach</i>	MAP20
2014	<i>Schaggesbach</i>	MAP12
2015	<i>Schaggesbach</i>	MAP16
2017	<i>Schaggesbach</i>	NÖAtl

MJ:

1424	<i>Schakanns</i>	WeitPfArch2
1456	<i>Schakans</i>	WeitPfArch8
1493	<i>Schakanst</i>	WeitStArch26
1521	<i>Schakas</i>	WeitStArch27
1612	<i>Schagges</i>	WeitStArch28
2017	<i>Schagges</i>	NÖAtl

Motivací MJ Schagges ze slov. antroponyma Cakan či Schakans (SchaggWeb) + apelat. Bach „potok“; varianta *Reinbach* asi ze shn., střhn. rein „polní mez, ohraničená vyvýšenina“

Schmiedbrunnerbach, 1-07-02-011, L Föhrenbach (2) (→ Dračice → Lužnice), 1,1 km, pramení Z od vrchu Kreuzberg (622 m), ústí v poloze Höllgraben

VJ:

1867	<i>Schmidbruner B</i>	AdmK005
------	-----------------------	---------

2017 *Schmiedbrunnerb.* NÖAtl

Kompozitum složené z něm. Schmied (< shn. smid) „kovář“ + apelat. Brunn „pramen“ + apelat. Bach „potok“ (DGNB 476)

Schwarzabach, 1-07-01-007, L Braunaubach (→ Lužnice), 19,6 km, potok vychází ze Steinbruckteich mezi obcemi Heidenreichstein a Steinbruckhäuser, dále prochází skrze Winkelauer Teich, Haslauer Teich či Gebhartsteich, obec Langschwarza, ústí na Z okraji obce Kleedorf

varianty: *Spindlerthal Bach, Spindelgraben, Schwarza*

VJ:

1763	<i>Schwartz Bach</i>	1VM
1806	<i>Schwarza Bach</i>	2VM
1823	<i>Schwarzbach</i>	FK189
1823	<i>Schwarzbach</i>	FK638
1823	<i>Schwarzbach</i>	FK639
1823	<i>Schwarzbach</i>	FK644
1867	<i>Spindlerthal B.</i>	AdmK005
1867	<i>Schwarza B.</i>	AdmK012
1867	<i>Schwarza Bach</i>	AdmK012
1869	<i>Schwarza Bach</i>	3VM
1869	<i>Spindlerthal Bach</i>	3VM
1952	<i>Schwarza</i>	HauFl 36, 39
2012	<i>Schwarzabach</i>	MAP4
2013	<i>Schwarza Bach</i>	MAP20
2017	<i>Spindelgraben</i>	NÖAtl

MJ:

2017	<i>Spindelgraben</i>	NÖAtl
2017	<i>Langschwarza</i>	NÖAtl

Něm. adj. schwarz ze shn. a střhn. swarz „temně zbarvený, černý“ + apelat. Bach „potok“; jako základová forma snad shn. hydronymum **Swarzaha* > střhn. **Swarza* > **Schwarze/Schwarz*, kompozitum tvořeno shn. adj. swarz + apelat. A(ha), tj. „černá tekoucí voda, černý potok“; motivací pojmenování vedle temného zbarvení vody protékající skrze bažiny někdy také černé skály či temné lesy v okolí toku (DGNB 486, 487); varianta *Spindelgraben* asi z něm. Spindel „vřeteno“ + apelat. Graben „stoka“

Schwimmbachl, 1-07-02-004, 4,9 km, pramení J od obce Steinbach, ústí na české straně hranice v areálu haláneckých pískoven

ZVM: [33-13] (nelok.)

VJ:

1869	<i>Schwimm Bach</i>	3VM
2007	<i>Schwimmbachl</i>	MAP13
2008	<i>Schwimmbachl</i>	MAP21
2010	<i>Schwimmbachl</i>	MAP11
2013	<i>Schwimmbachl</i>	MAP15
2013	<i>Schwimmbachl</i>	MAP20
2014	<i>Schwimmbachl</i>	MAP12
2015	<i>Schwimmbachl</i>	MAP16
2015	<i>Schwimmbachl</i>	MAP19
2015	<i>Schwimmbachl</i>	MAP18
2016	<i>Schwimmbachl</i>	MAP23
2017	<i>Schwimmbachl</i>	NÖAtl

Motivací snad shn. **Swindbach* (< germ. **swenġa-* „velký, divoký, rychlý“) > střhn. (ge)swinde „mohutný, bouřlivý, hbitý“ + apelat. Bachl „potůček“, *Schwindbach* následně zjednodušeno na *Schwimmbach* (DGNB 489); příp. z něm. Schwemme „rovné místo na vodním toku k plavení koní či ovcí“; alternativně také ze shn. **Swendendbach* > zjednodušeně *Swendenbach* jako participium přítomného od střhn. swenden „(nechat) zmizet, vymýtit“, tj. snad „potok protékající mýtinou“ (DGNB 488)

Skalák, 1-07-02-018, L Koštěnický potok (→ Lužnice), 2,6 km, pramení S od žst. Senotín v blízkosti úzkokolejné železniční trati Jindřichův Hradec – Nová Bystřice a stejnojmenného rybníka, teče po Z úbočí vrchu Skalka (715 m), na JZ úbočí vrchu Zadní les (643 m) ústí do Koštěnického potoka

ZVM: 23-34 (nepojm.)

VJ:

2012	<i>Skalák</i>	MAP2
------	---------------	------

PJ:

2017	<i>Skalka</i>	ZM
------	---------------	----

V základu subst. skála + suf. -ák

Skřemelice, 1-07-01-003, P Lužnice, 42 km, pramení na českém území mezi osadami Klášter a Mýtinky (Braunschlag), krátce tvoří státní hranici, protéká rakouskými obcemi Reingers, Eisgarn, Schrems či Hoheneich, ústí v příhraničním městě Gmünd

varianty: *Klásterský potok, Klášterecký potok, Braunschläger Bächel, Steinwasser, Braunaubach, Braunauerbach, Schremsbach, Schrems, Schremnitz*

ZVM: 33-12

VJ:

1179	<i>Schremelize</i>	ListReg1179
1179 (1829)	<i>Schremelize</i>	WTop 631
1179 (1832)	<i>Schremelize</i>	Web 171
1179 (1836)	<i>Schremelize</i>	CDM1179 302
1179 (1907)	<i>Schremehs</i>	CDB 259
1179 (1907)	<i>Schremelize</i>	CDB 259
1179 (1909)	<i>Schremelize</i>	Lamp 49, 233
1179 (1952)	<i>Schremelice</i>	HauFl 35
1179 (2017)	<i>Skremelitze</i>	SchrWeb1
1548	<i>Braunschläger Bächel</i>	Hran1548
1585 (1924)	<i>Steinwasser</i>	Lech 29
1585 (1924)	<i>Stain-Wasser</i>	Lech 81
1595 (1909)	<i>Steinwasser</i>	Lamp 157
1595? (1919)	<i>Steinwasser</i>	Hau 65
1712	<i>braún</i>	TopSchr
1763	<i>Braanau</i>	1VM
1763	<i>die Braunau</i>	1VM
1763	<i>Braunau</i>	1VM
1793	<i>Schremelize</i>	RauScr2 206
1806	<i>die Braunau</i>	2VM
1821	<i>Braunauerbach</i>	Egon 187
1823	<i>Braunau Bach</i>	FK085
1823	<i>Braunau Bach</i>	FK106
1823	<i>Braunau Bach</i>	FK111
1823	<i>Braunau Bach</i>	FK186
1823	<i>Braunau Fluss</i>	FK263
1823	<i>Braunau</i>	FK335

1823	<i>Braunau Bach</i>	FK350
1823	<i>Braunau Bach</i>	FK638
1823	<i>Braunau</i>	FK639
1850	<i>Braunau-Bach</i>	Meil 234
1867	<i>Braunaubach</i>	AdmK002
1867	<i>Braunau B.</i>	AdmK005
1867	<i>Braunau Bach</i>	AdmK011
1867	<i>Braunau B.</i>	AdmK012
1869	<i>Braunau Bach</i>	3VM
1877	<i>Skřemelice</i>	Sedl 9
1877	<i>Brunava</i>	Sedl 9
1907	<i>Braunaubach</i>	PlessEis 1
1907	<i>Skřemelice</i>	CDB 259
1907	<i>Braunaubach</i>	CDB 259
1909	<i>Braunaubach</i>	Lamp 12, 131, 195
1909	<i>Braunauer Bach</i>	Lamp 60, 112
1909	<i>Schremsbach</i>	Lamp 127, 146
1909	<i>Schremelice</i>	Lamp 128
1909	<i>Braunau</i>	Lamp 146
1909	<i>Scremelize</i>	Lamp 157
1909	<i>Brunau</i>	Lamp 190
1909	<i>Schremelize</i>	Lamp 233
1919	<i>Schremsbach</i>	Hau 65
1919	<i>Bach Schremelize</i>	Hau 65
1919	<i>Braunau</i>	Hau 65
1924	<i>Schrems</i>	Lech 29
1924	<i>Braunau</i>	Lech 29
1924	<i>Braunaubach</i>	Lech 81
1924	<i>Schremnitz</i>	Lech 208
1952	<i>Braunau</i>	HauFl 19, 36
1979	<i>Braunaubach</i>	Böhm 82
1979	<i>Schremlitz</i>	Pon 142
1986	<i>Skřemelice</i>	ZVM33-12
2008	<i>Braunaubach</i>	Šmíd 37

2008	<i>Branau</i>	Šmíd 38
2009	<i>Braunaubach</i>	MAP6
2010	<i>Braunau Bach</i>	MAP11
2011	<i>Braunaubach</i>	MAP3
2011	<i>Skřemelice</i>	MAP3
2011	<i>Braunaubach</i>	MAP8
2012	<i>Braunaubach</i>	MAP4
2012	<i>Braunaubach</i>	MAP2
2013	<i>Braunau</i>	MAP15
2013	<i>Braunabach</i>	MAP15
2013	<i>Braunau Bach</i>	MAP20
2014	<i>Braunaubach</i>	MAP1
2014	<i>Braunaub.</i>	MAP1
2014	<i>Skřemelice</i>	MAP1
2014	<i>Schrems</i>	Hol 50, 150
2014	<i>Skrems</i>	Hol 150
2014	<i>Branau</i>	Hol 150
2014	<i>Braunau</i>	Hol 150
2016	<i>Braunaubach</i>	MAP23
2016	<i>Braunaubach</i>	MAP7
2016	<i>Braunaubach</i>	MAP5
2017	<i>Braunaufluß</i>	SchrWeb1
2017	<i>Braunaubach</i>	SchrWeb2
2017	<i>Klásterský potok</i>	ZABAG
2017	<i>Klášterecký p.</i>	ZM
2017	<i>Braunaubach</i>	NÖAtl
2017	<i>Braunaub.</i>	NÖAtl
<u>MJ:</u>		
1763	<i>Braunschlag</i>	1VM
1763	<i>Paulaner Kl.</i>	1VM
1806	<i>Braunschlag</i>	2VM
1806	<i>Kloster</i>	2VM
1908	<i>Schrems</i>	Hei 90
2017	<i>Schrems</i>	NÖAtl

2017	<i>Kláster</i>	ZM
2017	<i>Mýtinky</i>	ZM
Nedat.	<i>Schremps</i>	SchrWeb1
Nedat.	<i>Schrembß</i>	SchrWeb1
Nedat.	<i>Schremtz</i>	SchrWeb1
Nedat.	<i>Schrembs</i>	SchrWeb1

PJ:

1110 (2014) *Prounaw* Hol 257

Hydronymum Skřemelice slov. původu – ze subst. krěmy „křemen, oblázek (Lech 29), z toho slov. **Skremenbnica*, **Skremenica*, tj. „křemenný (kamenný) potok“ – jako varianta snad *(s)křemel (Hol 150), odvozeno pomocí slov. suf. *-ica z adj. **skremenbna*, odtud zkrácením **Skremenica*, to ve střhn. **Schremenitze* > disimilací *Schremelize* > zkrácením **Schremtz* (DGNB 481) – podle Lampela dnes zaniklé pojmenování *Schremelize* jako „štěrkonosný“ (schotterführende) potok (Lamp 45, 157, 233; DGNB 481); varianta *Braunaubach* odkazuje na prameniště v braunen Au „hnědá niva“ (PlessEis 1)

Lit: HauFl 35; MAP20; Hei 90; DGNB 481

Stoka v Širokém blatě, 1-07-02-011, P Dračice (→ Lužnice), 2,2 km, pramení SV od Širokého blata přímo na státní hranici, tu vytváří po celé délce toku až k ústí do Dračice

varianty: *Hraniční potok*, *Křemenická stoka*

ZVM: 33-11 (nepojm.)

VJ:

2008	<i>Hraniční p.</i>	MAP21
2011	<i>Hraniční p.</i>	MAP8
2012	<i>Hraniční p.</i>	MAP4
2014	<i>Hraniční p.</i>	MAP9
2015	<i>Hraniční p.</i>	MAP19
2016	<i>Hraniční p.</i>	MAP23
2016	<i>Hraniční p.</i>	MAP7
2017	<i>Stoka v Širokém blatě</i>	ZM
2017	<i>Křemenická stoka</i>	ZABAG
2017	<i>Hraniční p.</i>	Mcztur
2017	<i>Hraniční potok</i>	Mcztur

PJ:

2017	<i>Křemenice</i>	ZM
2017	<i>Široké blato</i>	ZABAG
2017	<i>Křemenice</i>	Mcztur
2017	<i>Široké blato</i>	Mcztur

Volba tohoto bezpříznakového pojmenování motivována polohou vodního toku na Z okraji Širokého blata; varianta *Hraniční potok* (základem subst. hranice + suf. *-ní* + apelat. potok) odráží polohu toku tvořícího státní hranici; formace *Křemenická stoka* (základ *křemenic-* + suf. *-k(á)* + apelat. stoka) zjevně reflektuje jméno sousedního polesí Křemenice (základ *křemen-* + suf. *-ice*) – k tomu srov. *Skřemelice*

Streit Graben, 1-07-01-006, P Romavský potok (→ Braunaubach → Lužnice), 1,9 km, pramení V od osady Edelau, protéká skrz Streitteich, ústí na SV okraji obce Heidenreichstein

VJ:

1867	<i>Streit Graben</i>	AdmK005
------	----------------------	---------

PJ:

2017	<i>Streitteich</i>	NÖAtl
------	--------------------	-------

2017	<i>Streitäcker</i>	Mcztur
------	--------------------	--------

Z něm. subst. Streit „spor, hádka, boj“ + apelat. Graben „stoka“, tj. „tok, o jehož vlastnictví či užívání se vedly spory“ (DGNB 517)

Suchdolský potok, 1-07-02-008, L Mlýnský náhon (→ Lužnice), 2,5 km, pramení v Z části Suchdola, protéká skrz obec, na V okraji obce ústí do náhonu Lužnice

ZVM: 33-11

VJ:

1997	<i>Suchdolský p.</i>	ZVM33-11
------	----------------------	----------

2017	<i>Suchdolský p.</i>	ZM
------	----------------------	----

MJ:

2017	<i>Suchdol</i>	ZM
------	----------------	----

Motivace hydronyma MJ Suchdol + suf. *-ský* + apelat. potok

Sulzer Bach, 1-07-01-002, L Wolfgangbach (→ Lužnice), 2,7 km, pramení v obci Sulz, ústí S od obce St. Wolfgang

VJ:

1574 (1909)	<i>Sulzbach</i>	Lamp 11
-------------	-----------------	---------

2006	<i>Sulzer Bach</i>	MAP10
------	--------------------	-------

2007	<i>Sulzer Bach</i>	MAP13
2010	<i>Sulzer Bach</i>	MAP11
2010	<i>Sulzer Bach</i>	MAP14
2013	<i>Sulzer Bach</i>	MAP15
2014	<i>Sulzer Bach</i>	MAP12
2015	<i>Sulzer Bach</i>	MAP16
2017	<i>Sulzer B.</i>	NÖAtl

MJ:

1356	<i>Sulz</i>	WeitStArch7
1366	<i>Sulz</i>	WeitStArch8
1441	<i>Sulz</i>	WeitStArch15
1466	<i>Sulz</i>	WeitStArch21
2017	<i>Sulz</i>	NÖAtl

Něm. základ Sulz ze shn. sulza (< germ. *sultjō) „slaná voda, bažina“ + apelat. Bach „potok“ (DGNB 524)

Svobodný potok, 1-07-02-027, L Vodoteč I (→ Koštěnický potok → Lužnice), 1,5 km, pramení J od Svobodného rybníka na státní hranici, protéká tímto rybníkem, pod jeho hrází ústí do Vodoteče I

ZVM: 33-11 (nepojm.)

VJ:

2017	<i>Svobodný potok</i>	ZABAG
2017	<i>Svobodný potok</i>	INSPV

Rybník původně nazýván Svodnice či Svodný rybník (něm. Waschling), tudíž dnešní *Svobodný potok* utvořen asi mylně z varianty *Svodný potok*, tj. ve významu „tok odvádějící vodu z tamějších lesů“ (Kodl 69, 146)

T

Tiefenbach, 1-07-01-002, L Lužnice, 6,3 km, pramení ze třech zdrojnic V od vrchu Mandlstein (874 m), protéká obcí Reinprechts a Tiefenbach, zde ústí do Lužnice (HauFl 31)

VJ:

1321	<i>Tiüffenbach</i>	WeitStArch1
1574 (1909)	<i>Teufenbach</i>	Lamp 12

1763	<i>Tiefenbachl</i>	1VM
1867	<i>Tiefen B.</i>	AdmK011
1869	<i>Tiefen-B.</i>	3VM
1952	<i>Tiefenbach</i>	HauFl 31
2006	<i>Tiefenbach</i>	MAP10
2007	<i>Tiefenbach</i>	MAP13
2010	<i>Tiefenbach</i>	MAP11
2010	<i>Tiefenbach</i>	MAP14
2011	<i>Tiefenbach</i>	MAP8
2012	<i>Tiefenbach</i>	MAP4
2013	<i>Tiefenbach</i>	MAP15
2014	<i>Tiefenbach</i>	MAP12
2015	<i>Tiefenbach</i>	MAP16
2017	<i>Tiefenbach</i>	NÖAtl

MJ:

1464	<i>tewffenspach</i>	WeitStArch20
2017	<i>Tiefenbach</i>	NÖAtl

Motivace něm. adj. tief „hluboký“ ze shn. tiof, střhn. tief (< germ. *deupa-); v bav. nář. však z germ. *deupa-, shn. *tiuf-, ze střhn. tiuf- diftongizací teuf- (DGNB 536) + apelat. Bach „potok“

V

Velenická strouha, 1-07-01-002, L Lužnice, 0,7 km, pramení přímo na státní hranici na JZ okraji Českých Velenic, krátký úsek horního toku kopíruje státní hranici, dále je strouha zatrubněna, ústí do Lužnice v poloze U olšín

ZVM: 33-13 (nepojm.)

VJ:

2017	<i>Velenická strouha</i>	ZM
2017	<i>Velenická strouha</i>	ZABAG

MJ:

2017	<i>České Velenice</i>	ZM
------	-----------------------	----

Motivováno MJ (České) Velenice (základ *Velenic-* + suf. *-(c)ký* + apelat. strouha)

Velká stoka, 1-07-02-007, L Hrdlořezský potok (→ Lužnice), 5,8 km, pramení V od Srnčího vrchu (484 m), protéká mezi samotami Blata a Hlemýždí Chalupy, dále pokračuje Z a S od obce Hranice, SV od této obce ústí do Hrdlořezského potoka

ZVM: 33-13

VJ:

1990	<i>Velká stoka</i>	ZVM33-13
2007	<i>Velká stoka</i>	MAP13
2008	<i>Velká stoka</i>	MAP21
2013	<i>Velká stoka</i>	MAP15
2013	<i>Velká stoka</i>	MAP20
2014	<i>Velká stoka</i>	MAP12
2015	<i>Velká stoka</i>	MAP16
2015	<i>Velká stoka</i>	MAP19
2015	<i>Velká stoka</i>	MAP18
2016	<i>Velká stoka</i>	MAP23
2017	<i>Velká stoka</i>	ZM

Motivace hydronyma snad podle relativní velikosti (délky) stoky vůči okolním tokům (adj. velký + apelat. stoka)

Vodoteč I, 1-07-02-027, L Koštěnický potok (→ Lužnice), 7 km, pramení přímo na státní hranici S od Širokého blata, tu převážně kopíruje na svém horním a středním toku až k polesí U strženého, ústí do rybníka Vydýmač

ZVM: 33-11

VJ:

1997	<i>Vodoteč I</i>	ZVM33-11
2008	<i>Vodoteč</i>	MAP21
2010	<i>Vodoteč</i>	MAP17
2011	<i>Vodoteč</i>	MAP8
2012	<i>Vodoteč</i>	MAP4
2012	<i>Vodoteč</i>	MAP2
2013	<i>Vodoteč</i>	MAP20
2014	<i>Vodoteč</i>	MAP9
2015	<i>Vodoteč</i>	MAP19
2015	<i>Vodoteč</i>	MAP22

2016	<i>Vodoteč</i>	MAP23
2016	<i>Vodoteč</i>	MAP7
2016	<i>Vodoteč</i>	MAP5
2017	<i>Vodoteč I</i>	ZM
2017	<i>Vodoteč I</i>	ZABAG

PJ:

2017	<i>Vodoteč</i>	ZM
------	----------------	----

V základu bezpříznakové kompoziční hydronymum (vod-o-teč + rozlišující základní číslovka I) zařaditelné mezi tzv. vodní slova, podle Machka také ve významu „náhon, svodnice“ (Mach 637); srov. také *Vodoteč II*

Vodoteč II, 1-07-02-027, P Vodoteč I (→ Koštěnický potok → Lužnice), 7,5 km, pramení na rakouském území SZ od Hörmanns bei Litschau, v polesí Chlumeč V od rybníka Špačkov překračuje státní hranici, J od samoty Pele ústí do Vodoteče I

varianty: *Tannerbach*

ZVM: 33-11

VJ:

1997	<i>Vodoteč II</i>	ZVM33-11
1997	<i>Tannerbach</i>	ZVM33-11
2008	<i>Vodoteč II</i>	MAP21
2008	<i>Tannerbach</i>	MAP21
2009	<i>Vodoteč I</i>	MAP6
2009	<i>Tannerbach</i>	MAP6
2010	<i>Tannerbach</i>	MAP17
2012	<i>Tannerbach</i>	MAP2
2013	<i>Tannerbach</i>	MAP20
2014	<i>Vodoteč II</i>	MAP9
2015	<i>Vodoteč II</i>	MAP19
2015	<i>Tannerbach</i>	MAP18
2015	<i>Tannerbach</i>	MAP22
2016	<i>Tannerbach</i>	MAP23
2016	<i>Vodoteč II</i>	MAP7
2016	<i>Vodoteč II</i>	MAP5
2017	<i>Tannerbach</i>	NÖAtl

2017	<i>Vodoteč II</i>	ZM
2017	<i>Vodoteč II</i>	ZABAG

V základu bezpříznakové kompoziční hydronymum (vod-o-teč + rozlišující základní číslovka II) zařaditelné mezi tzv. vodní slova; srov. také *Vodoteč I*; varianta *Tannerbach* snad ze střhn. tan, tanne „jedlový les, jedle“ (> shn., střhn. adj. tennīn „jedlový“ (< *tann-īn- „jedlový“) + apelat. Bach „potok“) – k tomu srov. *Hrdlořezský potok*

Vojířovský potok, 1-07-02-024, L Koštěnický potok (→ Lužnice), 4,4 km, pramení JV od obce Smrčná, protéká skrz obec Nový Vojířov, SZ odtud ústí do Koštěnického potoka

ZVM: 33-12 (nepojm.), 23-34

VJ:

1999	<i>Vojířovský p.</i>	ZVM23-34
2017	<i>Vojířovský p.</i>	ZM
2017	<i>Vojířovský potok</i>	ZABAG

MJ:

2017	<i>Nový Vojířov</i>	ZM
------	---------------------	----

Motivováno MJ Nový Vojířov (základem adj. *Vojířov-* + suf. *-ský* + apelat. potok)

W

Wasser des Reitgrabens, 1-07-01-002, L Sulzer Bach (→ Wolfgangbach → Lužnice), 2 km, pramení J od samoty Reitgraben, ústí Z od obce St. Wolfgang

VJ:

1574 (1909)	<i>Wasser des Reitgrabens</i>	Lamp 11
-------------	-------------------------------	---------

MJ:

2017	<i>Reitgraben</i>	NÖAtl
------	-------------------	-------

Něm. hydronymum složené ze subst. Wasser „voda“ + bav. nář. subst. Reit (< něm. MJ Reute < shn. riuti „mýtina, paseka“) + apelat. Graben „stoka“, tj. „voda protékající vymýceným příkopem“ (DGNB 435)

Weidenbach, 1-07-01-002, L Buschenbach (→ Lužnice), 4,3 km, pramení Z od obce Spital, protéká touto obcí a ústí J od osady Oberweidenhöfen u Kleinmühl

varianty: *Spittlpach*

VJ:

1574 (1909)	<i>Spittlpach</i>	Lamp 11
-------------	-------------------	---------

2006	<i>Weidenbach</i>	MAP10
2007	<i>Weidenbach</i>	MAP13
2010	<i>Weidenbach</i>	MAP11
2010	<i>Weidenbach</i>	MAP14
2013	<i>Weidenbach</i>	MAP15
2013	<i>Weidenbach</i>	MAP15
2014	<i>Weidenbach</i>	MAP12
2015	<i>Weidenbach</i>	MAP16
2017	<i>Weidenbach</i>	NÖAtl

MJ:

1429	<i>weidn</i>	WeitPfArch5
1763	<i>Waitenhöf</i>	1VM
2017	<i>Oberweidenhöfen</i>	NÖAtl
2017	<i>Spital</i>	NÖAtl

Více možných motivantů něm. subst. Weide; shn. wīda, střhn. wīde „vrba jíva“ nebo shn. wīdīn „porostlý vrbovím“ (DGNB 577) + apelat. Bach „potok“; příp. komponent *Waid-* ze shn. weida „lov, lovec, honitba, kořist“, střhn. weid(e) „lov, lovec, honitba, kořist, rybolov“ (DGNB 569); alternativně z psl. *Witina* „vinoucí se řeka“ (Hol 276); podle Steinhausera snad také psl. základ *Vidīna* „průzračný potok“ (Stein 13); s ohledem na charakter toku méně pravděpodobně do psl. z germ. **Wīda(h)wō* (germ. **wīda-* „široký“ + germ. **ahwō* „tekoucí voda“), možná motivace praind. **ueidā*, verbální subst. k praind. préz. kmeni **ueih-d-* „jít, ubírat se přímým směrem“ (DGNB 577)

Lit: Hol 150 (▪*Lužnice*); Stein 18

Weil graben, 1-07-01-002, L Lembach (→ Lužnice), dnes nelok. přesný průběh celého toku, pramení JZ od obce Höhenberg, ústí v obci Ober-Lembach (AdmK011)

VJ:

1867	<i>Weil graben</i>	AdmK011
------	--------------------	---------

Motivace snad něm. Weiler „malá osada, samota, skupina samostatných selských dvorců“ + apelat. Graben „stoka“; komponent *Weil-* snad ze shn. **Wīlebach* < shn. **wīla* (< lat. *vīlla* „(venkovská) chalupa, statek“); příp. haplologií ze shn. **Wīdīnenbach* > střhn. **Wīdīlenbach* > **Wīdelebach* > *Weidelbach* > *Weilbach* „vrbami lemovaný potok“ (DGNB 579)

Wielingsbach, 1-07-02-011, L Dračice (→ Lužnice), 5,2 km, pramení J od vrchu Kreuzberg (622 m), dále protéká obcemi Wielings a Gopprechts, zde ústí do Dračice

varianty: Gopprechtsbach

VJ:

1952	<i>Gopprechts-Bach</i>	HauFl 44
1952	<i>Gopprechtsbach</i>	HauFl 44
2013	<i>Wielingsbach</i>	MAP20
2014	<i>Wielingsbach</i>	MAP9
2016	<i>Wielingsbach</i>	MAP23
2016	<i>Wielingsbach</i>	MAP7
2017	<i>Wielings</i>	NÖAtl

MJ:

2017	<i>Wielings</i>	NÖAtl
2017	<i>Gopprechts</i>	NÖAtl

Motivace MJ Wielings + apelat. Bach „potok“, varianta *Gopprechtsbach* reflektuje MJ Gopprechts

Wolfgangbach, 1-07-01-002, P Lužnice, 5,6 km, pramení mezi obcemi Walterschlag a Harmannstein S od vrchu Johannesberg (839 m), ústí v obci Langfeld

varianty: Pfaffenbach

VJ:

1574 (1909)	<i>Pfaffenbach</i>	Lamp 11
1574 (1909)	<i>Pfaffenpach</i>	Lamp 11
1952	<i>St. Wolfganger Bach</i>	HauFl 30
1952	<i>Wolfgang-Bach</i>	HauFl 30
2006	<i>Pfaffenbach</i>	MAP10
2006	<i>Wolfgangbach</i>	MAP10
2007	<i>Pfaffenbach</i>	MAP13
2010	<i>*Pfaffenbach</i>	MAP11
2010	<i>*Pfaffenbach</i>	MAP14
2012	<i>Pfaffenbach</i>	MAP4
2013	<i>Pfaffenbach</i>	MAP15
2013	<i>Wolfgangbach</i>	MAP15
2014	<i>Pfaffenbach</i>	MAP12
2015	<i>Pfaffenbach</i>	MAP16
2017	<i>Wolfgangbach</i>	NÖAtl

2017	<i>Pfaffenb.</i>	NÖAtl
------	------------------	-------

MJ:

2015	<i>Sankt Wolfgang</i>	MAP16
------	-----------------------	-------

2017	<i>St. Wolfgang</i>	NÖAtl
------	---------------------	-------

Podle MJ St. Wolfgang + apelat. Bach „potok“; varianta *Pfaffenbach* – něm. základ *Pfaffen-* „kněžský“ – upomíná na název této obce před r. 1581 Pfaffenschlag – odkaz na mýcení lesa při kolonizaci na přelomu 11. a 12. stol. (MAP16)

Wolfsbach, 1-07-01-002, P Buschenbach (→ Lužnice), 1,4 km, pramení v obci Großwolfgrers, ústí J od obce Weidenhöfen

VJ:

2006	<i>Wolfsbach</i>	MAP10
------	------------------	-------

2013	<i>Wolfsbach</i>	MAP15
------	------------------	-------

2017	<i>Wolfsbach</i>	NÖAtl
------	------------------	-------

MJ:

2017	<i>Großwolfgrers</i>	NÖAtl
------	----------------------	-------

Motivace snad MJ Großwolfgrers; příp. přímo z antroponyma Wolf > adj. *Wolfs-* „Wolfův“ + apelat. Bach „potok“ (DGNB 600); srov. také ▪*Aubach*, ▪*Wolfgangbach*, ▪*Wultschaubach*

Wultschaubach, 1-07-01-002, L Lužnice, 7,6 km, pramení Z od obce Harbach v blízkosti státní hranice, protéká obcí Wultschau, ústí na JZ okraji Weitry

VJ:

1574 (1909)	<i>Wultschau</i>	Lamp 12
-------------	------------------	---------

1574 (1909)	<i>Mühlbach</i>	Lamp 12
-------------	-----------------	---------

1763	<i>Wultschau Bach</i>	1VM
------	-----------------------	-----

1867	<i>Wultschauer Bach</i>	AdmK010
------	-------------------------	---------

1867	<i>Wultschau B.</i>	AdmK011
------	---------------------	---------

1869	<i>Wultschau(-)B.</i>	3VM
------	-----------------------	-----

1952	<i>Wultschau-Bach</i>	HauFl 30
------	-----------------------	----------

2006	<i>Wultschaubach</i>	MAP10
------	----------------------	-------

2007	<i>Wultschaubach</i>	MAP13
------	----------------------	-------

2010	<i>Wultschaubach</i>	MAP11
------	----------------------	-------

2010	<i>Wultschaubach</i>	MAP14
------	----------------------	-------

2012	<i>Wultschaubach</i>	MAP4
------	----------------------	------

2013	<i>Wultschaubach</i>	MAP15
------	----------------------	-------

2014	<i>Wultschaubach</i>	MAP12
2015	<i>Wultschaubach</i>	MAP16
2017	<i>Wultschaubach</i>	NÖAtl
<u>MJ:</u>		
1321	<i>Wultscha</i>	WeitStArch2
1406	<i>Wulscha</i>	WeitSchlArch7
1406	<i>Wulscha</i>	WeitSchlArch8
1441	<i>wuldschach</i>	WeitStArch16
1442	<i>wultscha</i>	WeitStArch17
1446	<i>Wultscha</i>	WeitStArch3
1449	<i>wuldscha</i>	WeitSchlArch15
1451	<i>Buldscha</i>	WeitStArch18
1451	<i>wultscha</i>	WeitStArch18
1454	<i>Wulltscha</i>	WeitStArch19
1455	<i>Wultscha</i>	WeitStArch4
1464	<i>Wultscha</i>	WeitSchlArch18
1467	<i>Wülscha</i>	WeitStArch22
1467	<i>Wülscha</i>	WeitStArch23
1468	<i>wultscha</i>	WeitStArch24
1473	<i>wultza</i>	WeitStArch25
1493	<i>Wülscha</i>	WeitStArch26
1612	<i>Wüldtschau</i>	WeitStArch28
1898	<i>Wultschau</i>	PlessWeit 382
1908	<i>Wultschau</i>	Hei 91
2017	<i>Wultschau</i>	NÖAtl

Hydronymum se zjevným slov. základem – motivováno zřejmě antropon. se základem Vulk z *Vulk + suf. *-ov (Vlčov), příp. z W(ь)лкъ; alternativně základem antropon. *Boleč > *Bolečevo (Hol 150); srov. také ▪*Aubach*, ▪*Wolfgangbach*

Lit: Hol 150, 276; PlessWeit 382; Hei 91

Zlatá stoka, 1-07-02-066, L Lužnice, 47,8 km, tato nejvýznamnější zavlažovací stoka se odpojuje od Lužnice u samoty Pilař JV od Majdaleny, protéká Třeboní, zpět do Lužnice ústí SV od Horusické Bašty nedaleko Veselí nad Lužnicí (MAP18)

varianty: *der Gúldene fluss, der goldene Bach, Der Goldbach, Aureus Fluwius, Zlatý potok, Strouha, Příklad*

ZVM: 23-33, 33-11

VJ:

1698	<i>der Gúldene fluss</i>	Třeb6
1745	<i>der goldene Bach</i>	Třeb14
1745	<i>„zwischen dem goldenen Pach“</i>	Třeb14
1750	<i>Zlata Stoka</i>	Třeb39
1763	<i>Guldene Bach</i>	1VM
1763	<i>Goldene Bach</i>	1VM
1763	<i>Goldene Flus</i>	1VM
1763	<i>goldene bach</i>	1VM
1779	<i>Aureus Fluwius</i>	Třeb1
1785	<i>goldner Bach</i>	Třeb31
1786	<i>Goldene Bach</i>	Třeb33
1786	<i>Goldener bach</i>	Třeb37
1786	<i>der goldne Bach</i>	Třeb38
1789	<i>Guldener Bach</i>	Třeb86
1789	<i>Guldener Bach</i>	Třeb88
1789	<i>Gúdener Bach</i>	Třeb88
1796	<i>Goldbach</i>	Třeb95
1796	<i>Gold Bach</i>	Třeb95
1797	<i>Kold Bach</i>	Třeb80
1800	<i>Der gold Bach</i>	Třeb44
1801	<i>Der Goldbach</i>	Třeb144
1803	<i>Goldbach</i>	Třeb98
1803	<i>goldbach</i>	Třeb159
1803	<i>Der Goldenebach</i>	Třeb404
1804	<i>Goldt bach</i>	Třeb425
1805	<i>Gold pach</i>	Třeb426
1805	<i>Golt Bach</i>	Třeb430
1806	<i>Gold B.</i>	2VM
1810	<i>„(außer) goldenen Baches“</i>	Třeb85
1811	<i>Der Gold Bach</i>	Třeb43

1816	<i>Gold=Bach</i>	Třeb456
1822	<i>der Gold Bach</i>	Třeb273
1822	<i>Der Gold Bach</i>	Třeb274
1827	<i>Gold Bach</i>	SK4353-2
1827	<i>Gold Bach</i>	SK7237-1
1830	<i>Goldbach</i>	Třeb45
1830	<i>Gold Bach</i>	Třeb45
1830	<i>Gold=Bach</i>	Třeb47
1830	<i>Gold Bach</i>	Třeb109
1838	<i>Goldbach</i>	Třeb275
1845	<i>Gold bach</i>	Třeb173
1845	<i>gold</i>	Třeb173
1845	<i>Gold Bach</i>	Třeb173
1845	<i>gold Bach</i>	Třeb174
1845	<i>Gold Bach</i>	Třeb174
1845	<i>Gold bach</i>	Třeb174
1845	<i>Gold-Bach</i>	Třeb175
1857	<i>Der alte Goldbach</i>	Třeb325
1860	<i>Goldbach</i>	Třeb177
1863	<i>der Gold Bach</i>	Třeb5
1863	<i>Goldbach</i>	Třeb184
1869	<i>Gold Bach</i>	3VM
1869	<i>Gold B.</i>	3VM
1869	<i>Zlatý potok</i>	3VM
1869	<i>Zlatá stoka</i>	3VM
1870	<i>Zlatá stoka</i>	Třeb181
1870	<i>golden fl.</i>	Třeb181
1876	<i>Goldbach</i>	Wag 252
1886	<i>Der alte Goldbach</i>	Třeb334
1890	<i>Gold B.</i>	Třeb182
1890	<i>Zlatý potok</i>	Třeb182
1890	<i>Zlatá stoka</i>	Třeb182
1894	<i>Goldbach</i>	Třeb218
1897	<i>Zlatá stoka</i>	Třeb234

1900	<i>Goldbach</i>	Třeb176
1900	<i>Zlatá stoka</i>	Třeb176
1906	<i>Goldbach</i>	Třeb277
1906	<i>Schwemmbach</i>	Třeb277
1909	<i>Zlatá stoka</i>	Třeb180
1909	<i>Goldbach</i>	Třeb180
1909	<i>Zlatá stoka</i>	Třeb391
1909	<i>Goldbach</i>	Třeb391
1915	<i>Zlata stoka</i>	Třeb464
1928	<i>Zlatá stoka</i>	Třeb272
1965	<i>Zlatá stoka</i>	HydrPomI
1993	<i>Zlatá stoka</i>	ZVM23-33
1997	<i>Zlatá stoka</i>	ZVM33-11
2000	<i>Zlatá stoka</i>	Hule 21
2000	<i>Strúha</i>	Hule 22, 36
2000	<i>Strouha</i>	Hule 22
2000	<i>Strouha</i>	Dyk 74
2000	<i>Příkop</i>	Hule 36
2008	<i>Zlatá stoka</i>	MAP21
2009	<i>Zlatá stoka</i>	MAP6
2010	<i>Zlatá stoka</i>	MAP17
2011	<i>Zlatá stoka</i>	MAP8
2012	<i>Zlatá stoka</i>	MAP4
2013	<i>Zlatá stoka</i>	MAP20
2015	<i>Zlatá stoka</i>	MAP19
2015	<i>Zlatá stoka</i>	MAP22
2016	<i>Zlatá stoka</i>	MAP23
2016	<i>Zlatá stoka</i>	MAP5
2017	<i>Zlatá stoka</i>	ZM

Metaforické pojmenování *Zlatá stoka* (adj. zlatý + apelat. stoka) reflektuje její všestranný užitek pro rybníkářství, ekologii i krajinářství – využívána pro plavbu dřeva či k pohánění mlýnů a pil (Hule 39; MAP18); v obdobném významu i něm. ekvivalent *Goldbach* či lat. podoba *Aureus Fluuius*; prosté označení vyhloubeného koryta toku představují varianty *Strouha*, *Příkop*

Ž

Žabinec, 1-07-02-015, P Lužnice, 7,5 km, pramení JZ od někdejší obce Nová Ves u Klikova, protéká skrz samoty Zajíc a Žabárna, ústí do Lužnice v blízkosti pískovny Cep

varianty: *Rehgraben*

ZVM: 33-11

VJ:

1806	<i>Rehgraben</i>	2VM
1867	<i>Rehgraben</i>	AdmK004
1997	<i>Žabinec</i>	ZVM33-11
2008	<i>Žabinec</i>	MAP21
2010	<i>Žabinec</i>	MAP11
2010	<i>Žabinec</i>	MAP17
2013	<i>Žabinec</i>	MAP20
2014	<i>Žabinec</i>	MAP9
2015	<i>Žabinec</i>	MAP19
2015	<i>Žabinec</i>	MAP18
2016	<i>Žabinec</i>	MAP23
2016	<i>Žabinec</i>	MAP7

MJ:

2017	<i>Žabárna</i>	ZM
------	----------------	----

PJ:

2017	<i>U Žabárny</i>	ZM
2017	<i>Žabárenská alej</i>	ZABAG

Motivace hydronyma subst. žába + suf. *-inec*, tj. „potok s výskytem žab, žabí potok“; varianta *Rehgraben* z něm. Reh (< střhn. *rēch*, *rē*) „srnka“ + Graben „stoka“ (DGNB 429), příp. ze shn. **Rōdinbach* > střhn. **Rædenbach* > upraveno na **Rēdenbach* > zkráceno na **Rēbach* (*Rehbach*) – zřejmě odkaz na tzv. červenou jalovinu (něm. Rotliegend) jakožto kontinentální klastické sedimenty převážně červené barvy odpovídající nejvyššímu karbonu (stefanu) a spodnímu permu (DGNB 429, 430; GeolEnc); srov. také *Červený potok*, *Rottaler Bach*, *Rottalgraben*

Závěr

Sémantická klasifikace hydronymie povodí horní Lužnice

Onymickou náplní této klasifikace jsou veškerá excerpovaná hydronyma, a to jak jednotlivá heslová slova, tak v úvodní části heslové stati uvedená variantní pojmenování. Hydronyma v diachronním náhledu nabízející vícero alternativních sémantických (etymologických) interpretací však pro zjednodušení schématu zařazujeme pouze do jedné podskupiny, již lze s přihlédnutím ke všeobecným, areálově podmíněným kulturněhistorickým souvislostem považovat za nejpravděpodobnější. Jen v ojedinělých případech tato jména vyčleňujeme do skupiny hydronym s nejasnou etymologií či motivací. S ohledem na značnou univerzálnost a komplexnost šmilauerovsko-frydričovského pojetí hydronymické sémantiky dále neoddělujeme německé a české doklady vodních jmen. Pro větší přehlednost a snazší orientaci v sebraném materiálu dodržujeme bez větších úprav horizontální strukturaci třídiče zmíněných autorů, veškeré (historické) doklady zde uvádíme v transliterované podobě s přihlédnutím k současným zásadám českého pravopisu.

Názvy utvořené z apelativ

Pojmenování prostým pojmem hydrologickým

Slovo „voda“ (3)

Vodoteč I, Vodoteč II, Wasser des Reitgrabens

Vody povrchové tekoucí přirozené (2)

Říčka, Stoka v Širokém blatě

Vody povrchové tekoucí umělé (2)

Příkop, Strouha

Jména podle povahy vod

Velikost, tvar, stáří, poloha a pořadí vody (28)

alt Lainbitz bach, Bindergraben, Lembach, Mittlerer Graben, Mladá Lužnice, Neu Bach, Neuer Fluss, Nová řeka, Nová stoka, Nové řeky, Novus Fluvius, Obere Lužnic, Odlehčovač, Oesterreicher Wasser, Rakouská řeka, Rakouská voda, Spindelgraben, Spindlerthal Bach, Stará řeka, Stará stoka, Starý Tok Rzeky Lúźnicze, Svobodný potok, Svodnice, Svodnická řeka, Teich Bach, Velká stoka, Welika rzeka, „zum Roten Gräbel“

Množství, spád a povaha vody (12)

Bystřice, Bystřička, Dračice, Reichbach, Reichenbach, Reichpächl, Reißbach, Reissbach, Reibächel, Tiefenbach, Veystritz, Vistritz

Barva, teplota a chuť vody (18)

Bílý potok, Blanko, Černý potok, Černeg Potok, Černastoka, der Fluss Schwarzbach, Kalte Graben, Kaltenbach, Lauterbach, Popelnice, Rottalgraben, Schwartz bach, Schwarza, Schwarzabach, Schwarza f., Schwarzbach, Schwarzwasser, Výšpaský potok

Povaha řečiště (dna) (13)

Gamsbach, Gamza, Griesbach, Grünbach, Kamenitý potok, Kamenný potok, Kringraben, Schremnitz, Schrems, Schremsbach, Skřemelice, Steinbach, Steinwasser

Porost v bezprostředním sousedství vody (1)

Wiesbrun

Vodní zvířata (8)

Fischbach, Forellen Bach, Im Fischgraben, Pstruhový potok, Pstružský potok, Rybná, Rybný potok, Žabinec

Jména podle povahy území, jímž voda protéká

Povaha pramene (8)

Aureus Fluuius, Der Goldbach, der goldene Bach, der Gúldene fluss, Kaltenbrunngraben, Schmiedbrunnerbach, Zlatá stoka, Zlatý potok

Povrchové útvary a nerosty (3)

Furhabgraben, Höllgraben, Luckergaben

Nestromová vegetace (4)

Lunkovický potok, Mistelbach, Pilzbach, Prüellpach

Stromová vegetace

Obecná pojmenování (5)

Aubach, Bahenní potok, Lužnice, Mohrbach, Sulzer Bach

Jehličnaté stromy a keře (3)

Fichtel-graben, Föhrenbach, Tannerbach

Listnaté stromy (3)

Eichbach, Eichelgraben, Palmsteingraben

Listnaté keře (3)

Buschenbach, Elexenbach, Ellitzenbach

Zvířata (7)

Gaisbächel, Hennegraben, Hirschenwiesbach, Jelení potok,
Kuckucksbach, Saubach, Wolfersbach

Jména jako projev hmotné a duchovní kultury

Vodní stavby (1)

Schwarzfurthgraben

Jiné stavby a zařízení (8)

Einsiedelbach, Mlýnský náhon, Mühl Bach, Mühlbach, Mühl
Kanal, Pürbach, Purkenbach, Stegelbach

Mýcení lesa v okolí vody (1)

Brandgraben

Jména nástrojů (2)

Angelbach, Katerschlägerwaschteich

Toky jako hranice (12)

Gewässer des Landgrabens, graniz bachl an östereich,
Grenzbachl, Hraniční potok, Hraničný potok, Marbach,
Marchbach, Marchbächl, Reinbach, Ruhebach, Soudní,
Streit Graben

Vlastnické vztahy k vodě (7)

Gemeind Bach, Herrenbach, Orts graben, Panský potok,
Rosenberger Fluss, Třeboňská stoka, Wittingauer Bach

Mytologické představy o vodě (1)

Räubersgraben

Názvy utvořené z proprií

Vodní jména ze jmen osobních

Osobní jména slovanská (2)

Balounův potok, Wultschaubach

Osobní jména německá (4)

Albrechtsbach, (Dietmannser) Dorfbach, Rubitschkograben,
Wolfsbach

Apelativní jména osob (7)

Gestice, Kastanitzer Bach, Kastaniza, Koštěnický potok,
potok Hostický, (řeka) Hostice, voda Kostěnice

Vodní jména ze jmen místních a pomístních

Ze jmen osad (53)

Artolecký potok, Bistritz Bach, Bistritzerbach, Borská stoka, Braunschläger Bächel, Bystřický potok, Bystřický příkop, Eisgarner Bach, Gatterschlager Bach, Gatterschläger Wasser, Gebhartsbach, Gopprechtsbach, Groß-Pertholzer Bach, Halámecký potok, Harmanschlägerbach, Haugschläger Bächlein, Hörmannsbach, Hostice bystřická, Hostice čiměřská, Hostice ličovská, Hrdlořezský potok, Chlumetzer Bach, Klášterecký potok, Klášterský potok, Klikauer Bach, Kunějovský potok, Litschauer Kastaniza, Lhotský potok, Neubistritzer Bach, Neustifter Bach, Novoveský potok, Oborský potok, Ovčárenský potok, Pfaffenbach, Puchers B, Reichenauer Bach, Romavský potok, Romavský příkop, Roßbrucker Bächlein, Rottaler Bach, Rožnovský potok, Sedelský potok, Schaggesbach, Scheiben bächel, Spittlpach, Stankauer Kastaniza, Suchdolský potok, Tušt Graben, Tušť, Velenická strouha, Vojířovský potok, Wielingsbach, Wolfgangbach

Ze jmen částí osad (2)

Hausschachenbach, Kostecká řeka

Ze jmen hor (1)

Skalák

Z jiných vodních jmen (9)

Fuchsteichbach, Hadačský potok, Mitterteichgraben, Neu Bach, Neumühler Bach, Neumühler Wasser, Novomlýnský potok, Purkrabská stoka, Purkrabský potok

Z ostatních pomístních jmen (8)

Braunaubach, Braunauerbach, Červený potok, Křemenická stoka, Rothbach, Rothbachel, Rothenbach, Rothwasser

Názvy neznámé etymologie a nejasné

Známa etymologie, nejasná etiologie (11)

Dammach, Dorfbach, Harbach, Hubbach, Lohgraben, Luftgraben, Rehgraben, Schwimmbachl, Weidenbach, Weil graben, Železná stoka

Neznámá etymologie (7)

Shrnutí výsledků

Součástí našeho hydronomastikonu je celkem 119 hesel sledujících jak obecné hydrografické charakteristiky vodních toků, tak především formální, etymologické a sémantické aspekty jejich pojmenování. Až na několik výjimek týkajících se zejména dnes spolehlivě nelokalizovatelných toků jsou všechna heslová jména zařazena do přehledného členění struktury povodí. Jak do slovníku, tak do závěrečné diskuse jsou ovšem vedle těchto výchozích hydronym zařazena rovněž variantní (paralelní) pojmenování dotyčných vodních toků, jejichž počet je obecně přímo úměrný délce a významu toku. Zahrnutím těchto hydronym, z nichž některá se odlišují od hesla v záhlaví stati pouze svou (často dobově podmíněnou) formou, jiná svým zdrojovým jazykem, většina však příslušností ke zcela odlišnému sémantickému poli, se analyzovaný materiál rozšíří na více než 250 vodních jmen.

Při komplexním pohledu napříč jednotlivými kategoriemi a subkategoriemi sémantického rozdělení hydronym nejsou patrné významnější rozdíly mezi německým a českým souborem vodních jmen. Zdá se, že přirozeně bilingvní charakter území postupně setřel pravděpodobné drobné nuance mezi oběma jazyky, o čemž mj. svědčí i paralelní česko-německé názvosloví téhož toponymického objektu zachycené zejména na archivních mapách. Z výše uvedené sémantické klasifikace hydronym vyplývá, že i v tomto příhraničním území jednoznačně dominují vodní jména odvozená z oikonym tvořící necelou polovinu heslových slov. V kontextu všech zachycených variantních pojmenování však tato skupina reprezentuje pouhých 20 % sebraného onymického materiálu. Náš soubor tak naznačuje, že deoikonymická hydronyma, jakkoli v absolutním počtu frekventovaná, nemají v rámci celé hydronymie tak dominantní postavení, jak jsme před zahájením výzkumu očekávali. Značnou disproporcí v procentuálním podílu hydronym-deoikonym v heslových slovech oproti jejich zastoupení v souboru všech variantních pojmenování lze vysvětlit tendencí těchto depropriálních vodních jmen k vytlačení všech (eventuálních) paralelních deaprelativních alternativ. Třebaže se na základě dosavadního studia hydronymie domníváme, že oikonyma představují v diachronním pohledu relativně vyhraněný, nejmladší motivační okruh vodních jmen s průhlednou názvotvornou strukturou, ke spolehlivější verifikaci tohoto tvrzení by byla nutná podrobnější diskuse založená na časoprostorové analýze příslušného hydronyma podložené jak příslušnými archivními doklady, tak aktivní a pasivní znalostí dnešních uživatelů, jež však už přesahuje možnosti této studie. Přesto je poměrně překvapivé, že i na tak relativně malém území se nám

podářilo odhalit sémanticky velmi pestrú škálu hydronym rovnoměrně pokrývající většinu významových subkategorií vytyčených V. Šmilauerem a M. Frydrichem.

Formace depropriální

Značnou dominancí se v této podskupině proprií vyznačují vodní jména oikonymického i anoikonymického původu (30 %), a to především ta utvořená ze jmen osad (20 %), z jiných hydronym (5 %) či z dalších skupin mikrotoponym (5 %). V souboru jsou rovněž zastoupena hydronyma motivovaná osobními jmény slovanského i německého původu (5 %).

Formace deapelativní

Početně významnou podskupinu dokladů (30 %) představují jména podle povahy vod zahrnující zejména velikost, stáří či polohu vody (10 %), její senzorické (7 %) či kinetické (5 %) vlastnosti, příp. materiálóvé složení řečiště (5 %) či charakteristickou vodní faunu (3 %). Ve význačné motivační skupině jmen podle povahy území, jímž voda protéká (15 %), dominuje reflexe stromové vegetace (5 %) a fauny (3 %) vyskytující se v okolí toku či deskripce povahy pramene (3 %). V hydronymii povodí horní Lužnice se značně odráží činnost člověka-produktora hmotné a duchovní kultury (13 %), a to jako tvůrce rozličných staveb a zařízení (5 %) či jako aktivního činitele ve vymezení majetkoprávních nároků k určitému vodstvu nebo k území tímto tokem ohraničenému (8 %).

Specifickou podskupinu hydronym představují pojmenování prostým pojmem hydrologickým neboli tzv. vodní slova jakožto vývojově nejstarší, bezpříznaková skupina vodních jmen. Předběžná analýza našeho vzorku čítající pouze několik (3 %) z hlediska příslušnosti k tomuto sémantickému poli analogických, dobou svého vzniku pravděpodobně výrazně mladších dokladů než bývá zvykem u neslovanské staroevropské hydronymie jisté koresponduje s tvrzením německé hydronomastiky o periferním zastoupení staroevropských forem ve slovanském prostoru. Zanedbatelný podíl této archaické skupiny hydronym je zajisté do značné míry zapříčiněn poměrně pozdním osídlením zájmové lokality slovanskými kolonizátory v raném středověku či geograficky podmíněnými komunikačními bariérami mezi tamějšími osadníky různých etnik žijícími v obtížně prostupném, hlubokými lužními lesy pokrytém pohraničním hvozdu.

Poslední dosud nezmíněnou část hydronymického fondu reprezentují nejasná vodní jména (7 %), jejichž etymologické pozadí se nám buď nepodařilo rozkrýt, či tato hydronyma nabízejí vícero paralelních, mírou relevance většinou drobně se odlišujících výkladů, jež by

snad bylo možné objasnit pouze hlubším studiem sociokulturních souvislostí odrážejících se v poměrně úzce vymezeném toponymickém prostoru.

Naše studie byla koncipována jako prolegomena k výzkumu české hydronymie jakožto specifické skupiny mikrotoponym doposud domácí onomastikou spíše přehlížené. Jsme si dobře vědomi omezené vypovídací schopnosti takto malé části povodí jednoho vybraného toku v kontextu národní (zemské) hydronymie, třebaže i ona naznačila jisté pojmenovací tendence, jež mohou být přítomné i v dalších českých povodích, jež na své zpracování prozatím čekají. Práce taktéž úspěšně prověřila možnost aplikace již zavedených metodik zahraničních na český materiál a zároveň navrhla jisté dílčí metodologické inovace v popisu hydronym, jež by měly napomoci ke komfortnější práci se slovníkem vodních jmen i k jeho snadnému začlenění mezi již zpracované svazky středoevropské hydronymie. Povede-li navíc k probuzení soustředěného zájmu o tuto pozoruhodnou skupinu propriálního lexika jak u širší (nejen lingvistické) badatelské obce, tak u poučeného čtenářstva, splnila bezesporu své poslání.

Hydrografické členění povodí Lužnice

Pozn.: Jednotlivé toky jsou v tomto schematickém (strukturním) přehledu řazeny od jejich pramene k ústí.

Lužnice (Lainsitz)

Balounův potok P

Popelnice L

Einsiedelbach P

Fischbach P

Harmanschlägerbach L

Angelbach P

Labach P

Hennegraben P

Groß-Pertholzer Bach P

Reichenauer Bach, Gewässer des Landgrabens P

 Palmsteingraben P

 Kuckucksbach P

Mühlbach (1) P

 Hubbach L

Im Fischgraben P

Föhrenbach (1)

 Aubach L

Wolfgangbach P

 Sulzer Bach L

 Wasser des Reitgrabens L

Wultschaubach L

 Harbach L

Hirschenwiesbach P

Lauterbach L

Grünbach (1) P

Hausschachenbach L

Tiefenbach L

Prüellpach L

Buschenbach P

Mistelbach L

Weidenbach L

Wolfsbach P

Schaggesbach L

Lembach L

Fichtel-graben L

Weil graben L

Hörmannsbach P

Velenická strouha L

Skřemelice (Braunaubach) P

Kaltenbrunngraben P

Eisgarner Bach L

Räubersgraben L

Brandgraben P

Romavský potok (Romaubach) L

Luftgraben P

Romavský příkop P

Streit Graben P
Luckergaben P
Kaltenbach L
Schwarzabach L
Höllgraben L
Gebhartsbach P
Pürbach L
Pürbach L
Eichelgraben P
Elexenbach L
Orts graben P
Grünbach (2) P
Albrechtsbach L
Fuchsteichbach L
Rybná L
Jelení potok L
Gamsbach P
Saubach (1) L
Gamza P
Hrdlořezský potok L
Velká stoka L
Borská stoka L
[Mlýnský náhon L [Lužnice
Suchdolský potok L

Černý potok P

Dračice (Reissbach) P

Rožnovský potok L

Rothbach P

Sau Bach (2) L

Artolecký potok L

Oborský potok L

Bystřický příkop L

Blanko P

Föhrenbach (2) L

Schmiedbrunnerbach L

Wielingsbach L

Eichbach L

Furhabgraben P

Rottalgraben P

Stoka v Širokém blatě P

Lunkovický potok L

Žabinec P

Bindergraben P

Černá voda P

Purkrabská stoka P

Koštěnický potok P

Skalák L

Kunějovský potok L

Lhotský potok L

Bystřický potok L

Ovčárenský potok P

Sedelský potok P

Novoveský potok P

Vojířovský potok L

Pstruhový potok P

Rottaler Bach L

Červený potok P

Rubitschkogaben L

Vodoteč I L

Mittlerer Graben P

Svobodný potok L

Kalte Graben P

Vodoteč II P

Říčka P

Odlehčovač L

Seznam pramenů a literatury

Edice archivních soupisů hydronym

Fischwasserverzeichnis des Weitraer Urbars (1574). In: J. Lampel, Das Gemärke des Landbuches, Jahrbuch für Landeskunde von Niederösterreich, Neue Folge 7, Jahrg. 1908, Wien 1909, s. 11nn.

Verzeichniss der Fischwässer im Amte Pertholz (1556). In: J. Lampel, Das Gemärke des Landbuches, Jahrbuch für Landeskunde von Niederösterreich, Neue Folge 7, Jahrg. 1908, Wien 1909, s. 14nn.

Odborné monografie a studie

Ben

A. Beneš, Pravěké a slovanské osídlení na území připravované chráněné krajinné oblasti Třeboňsko. In: J. Jeník, S. Přibíl (eds.), Ekologie a ekonomika Třeboňska, Třeboň 1978, s. 35–46.

V. Blanár, Teória vlastného mena. Status, organizácia a fungovanie v spoločenskej komunikácii, Bratislava 1996.

Böhm

A. F. K. Böhm, Am nördlichsten Punkt Österreichs (Drüben und hüben), Das Waldviertel 28 (39), 4–6, 1979, s. 79–83.

BöhmUrk

A. M. Böhm, Eine neue Babenberger Urkunde. In: Notizenblatt. Beilage zum Archiv für Kunde österreichischer Geschichtsquellen, Bd. V, 1855, s. 470–472.

K. Bors, Neue Perspektiven zur Siedlungsgeschichte des nordlichen Waldviertels, Wien 1998.

W. Breibert, Das karolingerzeitliche Hügelgräberfeld von Wimm, MG Maria Taferl, VB Melk, Niederösterreich. Untersuchungen zur Problematik frühmittelalterlicher Bestattungsriten im niederösterreichischen Donauraum. Diplomová práce. Universität Wien, Wien 2002.

W. Breibert, Das karolingerzeitliche Hügelgräberfeld von Wimm. Untersuchungen zur Problematik frühmittelalterlicher Bestattungsriten im niederösterreichischen Donauraum, Arheološki vestnik 56, 2005, s. 391–433.

K. Brunner, Österreichische Geschichte. 907–1156. Herzogtümer und Marken: Vom Ungarnsturm bis ins 12. Jahrhundert, Wien 1994.

CDB

Fridericus I, imperator Romanorum, terminos inter Bohemiam et Austriam in curia Egrensi constitutos publicat. Magdeburgae 1179 iul. 1. In: G. Friedrich, Codex diplomaticus et epistolaris regni Bohemiae, Tomus I, Inde AB A. DCCCCV. usque AD A. MCXCVII., Praha 1907, s. 257–260.

CDM1179

Fridericus, Romanorum imperator, decernit de limitibus Boemiae et Austriae Dt. Magdeburg Kal. Julii, 1179. In: A. Boček (ed.), Codex diplomaticus et epistolaris Moraviae, Tomus I, 396–1199, Olomouc 1836, s. 301–302.

CDM1185

Fridericus, dux Boemorum, confert Hadmaro de Chuning feudum Witra in terminis Austriae. Dt. in Bozdiz, 1185. In: A. Boček (ed.), Codex diplomaticus et epistolaris Moraviae, Tomus I, 396–1199, Olomouc 1836, s. 316.

F. Daim, Das 7. und 8. Jahrhundert in Niederösterreich. In: H. Windl (ed.), Germanen, Awaren, Slawen in Niederösterreich. Das erste Jahrtausend nach Christus, Wien 1977, s. 88–102.

DGNB

A. Greule – S. Hackl-Rossler, Deutsches Gewässernamenbuch: Etymologie der Gewässernamen und der zugehörigen Gebiets-, Siedlungs- und Flurnamen, Berlin 2014, s. V (předml.).

L. Domečka, Osídlení krajiny jindřicho-hradecké a novo-bystrické, Jindřichův Hradec 1893.

L. Domečka, O ustálení hranic českých a dolnorakouských v krajině chlumecké a novobystřické, Památky archaeologické a místopisné XVIII, 8, 1897, s. 729–732.

Dyk

D. Dykyjová, Třeboňsko: Příroda a člověk v krajině pětিলisté růže, Třeboň 2000.

Egon

F. Egon, Beschreibung des landwirthschaftlichen Zustandes vom Bezirke von Weitra. V. O. M. B. In: Verhandlungen der kaiserlich=königlichen Landwirthschafts=Gesellschaft in Wien, zweyter Band, erstes Heft, Wien 1821, s. 183–239.

Z. Fiala, Přemyslovské Čechy, Praha 1965.

H. Friesinger, Die Slawen in Niederösterreich. Beiträge der Frühmittelalterarchäologie, 2. vyd., Sankt Pölten 1978.

H. Friesinger – I. Friesinger, Die Archäologie der Slawen im Waldviertel. In: H. Wolfram (ed.), Die Kuenringer. Das Werden des Landes Niederösterreich, Niederösterreichische Landesausstellung. Stift Zwettl, 16. Mai – 26. Oktober 1981, Wien 1981, s. 521–532.

M. Frydrieh, Hydronymia Bohemiae, Zpravodaj Místopisné komise ČSAV 5, 1964, s. 36–38.

M. Frydrieh, K hydrologické klasifikaci vod, Zpravodaj Místopisné komise ČSAV 3, 1962, s. 432–436.

M. Frydrieh, Vodní jména v Čechách (Sylabus kandidátské práce), Zpravodaj Místopisné komise ČSAV 4, 1963, s. 219–221.

M. Frydrieh, Vodní jména v Čechách (Autoreferát), Zpravodaj Místopisné komise ČSAV 6, 1965, s. 44–52.

M. Frydrieh, Vodní jména v Čechách, Praha 1964.

GeolEnc

J. Petránek, [Č]ervená jalovina. On-line Geologická encyklopedie. Dostupné z: http://www.geology.cz/aplikace/encyklopedie/term.pl?cervena_jalovina, cit. 5. 3. 2018.

HalWeb

Historie. Obec Halámky. Dostupné z: <https://www.halamky.info/historie>, cit. 1. 3. 2018.

Ham

P. Benedikt Hammerl, Die Urkunden des Schlossarchives zu Weitra bis zum Jahre 1606, Jahrbuch für Landeskunde von Niederösterreich, Neue Folge 2, Jahrg. 1903, Wien 1904, s. 325–371.

M. Harvalík, Synchronní a diachronní aspekty české onymie, Praha 2004.

Hau

R. Hauer, Wo liegt der mons altus der Kaiserurkunde vom Jahre 1179?, Monatsblatt des Vereines für Landeskunde von Niederösterreich 18, 8/9, 1919, s. 63–67.

HauFl

R. Hauer, Die Flußsysteme des n. -ö. Waldviertels, Gmünd 1952.

Hei

F. Heilsberg, Geschichte der Kolonisation des Waldviertels. (Anhang. I. Verzeichnis slawischer Ortsnamen im Waldviertel.), Jahrbuch für Landeskunde von Niederösterreich, Neue Folge, Sechster Jahrgang 1907, Wien 1908, s. 1–92.

J. Hladký, Hydronymia povodia Dudváhu, Trnava 2011.

J. Hladký, Hydronymia povodia Nitry, Trnava 2004.

N. Hofbauer, Die slawische Besiedlung des Waldviertels in Frühmittelalter. Versuch einer Zusammenfügung bisheriger Forschungsergebnisse diverser Wissenschaftsdisziplinen unter besonderer Berücksichtigung der Toponomastik, Diplomová práce, Universität Wien 2012.

Hol

Z. Holub, Jazykové doklady prehistorické podunajské migrace slovanského etnika na český jih, Opava 2014.

Hran1548

Hraniční protokol z roku 1548 (výpis z kopiáře hraběte Ad. Pavla Slavaty).

Hule

M. Hule, Rybníkářství na Třeboňsku, Třeboň 2000.

Hydronymia Germaniae. Wikipedia. Dostupné z:
https://de.wikipedia.org/wiki/Hydronymia_Germaniae, cit. 18. 2. 2017.

Jir1

L. Jirásko, Osídlení Jindřichohradecka a Novobystřicka ve světle archeologických nálezů, Výběr z prací členů Historického klubu při Jihočeském muzeu v Českých Budějovicích 12, 1975, s. 237–239.

Jir2

L. Jirásko, Osídlení Novobystřicka v předhusitském období, *Historická geografie* 17, 1978, s. 209–272.

Jir3

L. Jirásko, Vývoj česko-rakouské hranice na Novobystřicku do 15. století, *Jihočeský sborník historický* XLVI, 1977, s. 8–24.

J. Justová, Dolnorakouské Podunají v raném středověku. *Slovanská archeologie k jeho osídlení v 6. – 11. století*, Praha 1990.

Klim

J. M. Klimesch, Beiträge zur historischen Topographie des Böhmerwaldgebietes, *Mittheilungen des Vereins für Geschichte der Deutschen in Böhmen* LVIII, 3–4, 1920, s. 138–154.

Knit

H. Knittler, *Österreichischer Städteatlas. Wachstumsphasen von Weitra*, 3. vyd., Wien 1988.
Dostupné z: http://mapire.eu/oesterreichischer-staedteatlas/weitra/view/weitra_05.ecw/?zoom=4&lat=-4508&lon=2894&layers=B, cit. 26. 3. 2018.

Kodl

F. Kodl – J. Kodlová, Chlum u Třeboně. Kapitoly z dějin jihočeského pohraničí, Chlum u Třeboně 1979.

Koub

J. Koubek, Rybníční hospodářství na Třeboňsku. In: J. Jeník, S. Přibil (eds.), *Ekologie a ekonomika Třeboňska II*, Třeboň 1978, s. 301–305.

H. Krahe, *Die Struktur der alteuropäischen Hydronymie*, Mainz 1963.

H. Krahe, *Unsere ältesten Flussnamen*, Wiesbaden 1964.

J. Krško, *Spracovanie hydronymie Slovenska*, Banská Bystrica 2005.

J. Krško, *Úvod do toponomastiky*, Banská Bystrica 2014.

Kurz

Gränzberichtigung zwischen Oesterreich und Böhmen in dem Bezirke der Herrschaften Weytra, Gratzen und Wittingau. Am 24 October 1339. (Beylage Nro. VII A.). In: F. Kurz, Oesterreich unter H. Albrecht dem Lahmen, Linz 1819, s. 350–351.

V. Lábus, Poznámky k tzv. mikrostrukturním vztahům v onymii. In: E. Minářová, D. Sochorová, J. Zítková (eds.), Vlastní jména v textech a kontextech, Brno 2014, s. 47–52.

Lamp

J. Lampel, Das Gemärke des Landbuches, Jahrbuch für Landeskunde von Niederösterreich, Neue Folge 7, Jahrg. 1908, Wien 1909, s. 1–234.

Lech

K. Lechner, Geschichte der Besiedlung und der ursprünglichen Grundbesitzverteilung des Waldviertels, Jahrbuch für Landeskunde von Niederösterreich, Neue Folge 19, Jahrg. 1924, Wien 1924, s. 10–210.

ListReg1179

A. von Meiller, Regesten zur Geschichte der Markgrafen und Herzoge Oesterreichs aus dem Hause Babenberg: aus Urkunden und Saalbüchern, Wien 1850, s. 234–235.

ListReg1185

A. von Meiller, Regesten zur Geschichte der Markgrafen und Herzoge Oesterreichs aus dem Hause Babenberg: aus Urkunden und Saalbüchern, Wien 1850, s. 234–235.

List1175

O. Mitis, Eine Urkunde des Grafen Konrad von Raabs aus dem Jahre 1175, Mitteilungen des Instituts für österreichische Geschichtsforschung XXXI, Innsbruck 1910, s. 112–114.

K. Lukan, Waldviertelbuch: kulturhistorische Wanderungen, 3. vyd., Wien – München 1989.

M. Lutovský, Jižní Čechy v raném středověku: slovanské osídlení mezi Práchní a Chýnovem, České Budějovice 2011.

Mach

V. Machek, Etymologický slovník jazyka českého, 3. vyd., Praha 1997.

M. Majtán, Spoločenské fungovanie toponyma. In: M. Majtán (ed.), Zborník materiálov zo VII. slovenskej onomastickej konferencie, Bratislava 1980, s. 43–49.

J. Malenínská, K hydronymii Čech. O jménech tekoucích vod. In: L. Olivová-Nezbedová a kol., Pomístní jména v Čechách: o čem vypovídají jména polí, luk, lesů, hor, vod a cest, Praha 1995, s. 285–303.

J. Malenínská, K projektu Hydronymia Europaea. In: J. Bartůňková, V. Koblížek, R. Šrámek (eds.), Seminář Onymické systémy v regionech. Sborník příspěvků z V. semináře „Onomastika a škola“, Hradec Králové 1995, s. 151–156.

Meil

A. von Meiller, Regesten zur Geschichte der Markgrafen und Herzoge Oesterreichs aus dem Hause Babenberg: aus Urkunden und Saalbüchern, Wien 1850, s. 234–235.

MonBoic

XXX. Hie an ist geschriben von dem lande ze Oesterreiche wie daz herchomen sei. vnd von dem gemercke alvmben. In: Monumentorum Boicorum. Collectio Nova, Voluminis XXIX, Pars altera. Codices Tradicionum. Ecclesiae Pataviensis, olim Laureacensis, 1831, s. 309–317.

PlessEis

A. Plessner, Beiträge zur Geschichte der Propstei und Pfarre Eisgarn. In: Geschichtliche Beilagen zum St. Pöltner Diözesan-Blatt, herausgegeben vom bischöflichen Ordinariate in St. Pölten, VIII. Band, St. Pölten 1907, s. 1–74.

PlessWeit

A. Plessner, Beiträge zur Geschichte der Pfarre und der Stadt Weitra. In: Geschichtliche Beilagen zum St. Pöltner Diözesanblatt, herausgegeben vom bischöflichen Consistorium in St. Pölten, VI. Band, St. Pölten 1898, s. 377–635.

J. Pokorný, Indogermanisches etymologisches Wörterbuch, I. Band, Bern, München 1959.

Pon

W. Pongratz, 800 Jahre Grenzziehung Österreich–Böhmen, Das Waldviertel 28 (39), 7–9, 1979, s. 141–143.

Prach

- V. Prach, Jak málo bylo Vitorazsko německé, Český lid XXVI, 1926, s. 376–377.
- V. Prasek, Studie o místních jménech, Časopis Matice moravské 28, 1904, s. 331–340.
- V. Prasek, Studie o místních jménech, Časopis Matice moravské 28, 1904, s. 428–437.
- V. Prasek, Studie o místních jménech, Časopis Matice moravské 29, 1905, s. 233–243.
- V. Prasek, Studie o místních jménech, Časopis Matice moravské 29, 1905, s. 41–48.
- A. Profous, Místní jména v Čechách: jejich vznik, původní význam a změny, 1., A–H, Praha 1947.
- A. Profous, Místní jména v Čechách: jejich vznik, původní význam a změny, 2., CH–L, Praha 1949.
- A. Profous, Místní jména v Čechách: jejich vznik, původní význam a změny, 3., M–Ř, Praha 1951.
- A. Profous – J. Svoboda, Místní jména v Čechách: jejich vznik, původní význam a změny, 4., S–Ž, Praha 1957.
- A. Profous – J. Svoboda – V. Šmilauer, Místní jména v Čechách: jejich vznik, původní význam a změny, 5., Dodatky, Praha 1960.

Prökl

- V. Prökl, Das böhmische Weitra-Gebiet, seine Germanisierung und seine weiteren Geschichte, Mittheilungen des Vereins für Geschichte der Deutschen in Böhmen 14, 2, 1876, s. 77–94.
- A. Rajnohová, Synonymia a význam, Acta Universitatis Matthiae Belii. Zborník Fakulty humanitních vied. Sekcia filologická, roč. 2, Banská Bystrica 1998, s. 232–236.

RauScr1

VII. Chronicon antiquum de finibus Austriae et Stiriae. In: A. Rauch (ed.), Rerum Avstriacarum scriptores: qui Ivem pvblicam hactenus non vidervnt, et alia monvmenta diplomatica nondvm edita, qvibus hvivs gentis, aliarvmqve vicinarvm medii aevi historia, ac ivra eivs temporis pvblica provincialia, mvnicipalia, fevdalia, et civilia vberrime illvstrantvr, ex avthenticis Bibliothecae Avgvstae Vindobonensis codicibus manvscriptis, et diplomaticis instrvmentis, Volvmen I., Vindobonae 1793, s. 243–388.

RauScr2

Friderici I. Imperatoris decretum, quo terminos Austriae et Bohemiae inter Liupoldum et Fridericum Duces definit. A. C. 1179. in Civitate Magdeburg. In: A. Rauch (ed.), Rerum Avstriacarum scriptores: qui lucem publicam hactenus non viderunt, et alia monumenta diplomatica nondum edita, quibus huius gentis, aliarumque vicinarum medii aevi historia, ac iura eius temporis publica provincialia, municipalia, feudalia, et civilia vberime illustrantur, ex authenticis Bibliothecae Augustae Vindobonensis codicibus manuscriptis, et diplomaticis instrumentis., Volumen II., Vindobonae 1793, s. 205–207.

RauScr3

Friderici Bohemiae Ducis concessio feudi Hadmaro de Chunringen in Borditz A. C. 1185. In: A. Rauch (ed.), Rerum Avstriacarum scriptores: qui lucem publicam hactenus non viderunt, et alia monumenta diplomatica nondum edita, quibus huius gentis, aliarumque vicinarum medii aevi historia, ac iura eius temporis publica provincialia, municipalia, feudalia, et civilia vberime illustrantur, ex authenticis Bibliothecae Augustae Vindobonensis codicibus manuscriptis, et diplomaticis instrumentis., Volumen II., Vindobonae 1793, s. 207–208.

Reil

F. Reil, Der Wanderer im Waldviertel: ein Tagebuch für Freunde österreichischer Gegenden, Brünn 1823.

Rich

J. Richlý, Příspěvky ku poznání prvotního osídlení jihovýchodní části hvozdu pomezního v Čechách, Jindřichův Hradec 1892.

J. Rón, Roztřídění vod a vodstev., Praha 1940.

Rozhl

F. Černý, Na Zlaté stoce je k vidění akvadukt. Místo, kde se křižují vodní toky. Česko – země neznámá. Český rozhlas, 24. 11. 2015. Dostupné z: http://zpravy.rozhlas.cz/kraje/cesko/_zprava/na-zlate-stoce-je-k-videni-akvadukt-misto-kde-se-krizuji-vodni-toky--1557277, cit. 28. 2. 2018.

Sedl

A. Sedláček, Jak se měnily a ustálily meze Čech a Rakous dolních, Tábor 1877.

A. Sedláček, Snůška starých jmen, jak se nazývaly v Čechách řeky, potoky, hory a lesy, Praha 1920.

W. P. Schmid – K. Rymut – J. Udolph, Hydronymia Europaea. Einführung. Ziele. Grundlagen. Methoden (Zeszyt wstępny. Cel. Metoda. Zasady redakcyjne), Stuttgart 1988.

V. Schmidt, Zur Geschichte des Gebietes von Landstein – Neubistritz, Waldheimat II, 4, 1925, s. 54–58.

E. Schwarz, Aufgaben der Orts- und Flurnamenforschung im deutsch-slavischem Berührungsgebiet. In: Ier Congrès International de Toponymie et d'Anthroponymie 1938, Actes et Mémoires, Paris 1939, s. 188–196.

E. Schwarz, Deutsche Namenforschung, 2Bde, Göttingen 1949/50.

E. Schwarz, Die Flurnamen-Sammlung in den Sudetenländern, Prag 1930. Sudetendeutscher Flurnamen-Sammler 1.

E. Schwarz, Die Ortsnamen der Sudetenländer als Geschichtsquelle. München/Berlin 1931.

E. Schwarz, Quellgebiets und Mündungsnamen in den Sudetenländern, Zeitschrift für Ortsnamenforschung 3, 1927, s. 41–47.

E. Schwarz, Zur Geschichte der deutsch-tschechischen Ortsnamenbeziehungen. Zeitschrift für Ortsnamenforschung 5, 1929, s. 25–44.

E. Schwarz, Zur Namenforschung und Siedlungsgeschichte in den Sudetenländern, Reichenberg i. B. 1923. Prager Deutsche Studien 30.

Sieg

R. Sieger, Die Grenzen Niederösterreichs, Jahrbuch für Landeskunde von Niederösterreich I, 1902, Wien 1903, s. 169–225.

Slád

J. Sládek, Postavení Třeboňska v kontextu ČSSR. In: J. Jeník, S. Přibil (eds.), Ekologie a ekonomika Třeboňska, Třeboň 1978, s. 23–33.

Stará řeka a Nová řeka NPR. STEZKA PODÉL LUŽNICE. Dostupné z: <http://www.luznice.eu/cs/stara-reka-a-nova-reka>, cit. 10. 12. 2017.

SSJČ

Slovník spisovného jazyka českého. Dostupné z: <http://ssjc.ujc.cas.cz/>, cit. 3. 3. 2018.

Stein

W. Steinhauser, Zur Herkunft, Bildungsweise und siedlungsgeschichtlichen Bedeutung der niederösterreichischen Orts- und Flurnamen, Jahrbuch für Landeskunde von Niederösterreich, Neue Folge 25, Jahrg. 1932, Wien 1933, s. 1–48.

Strau

II. Hie an ist geschriben von dem lande ze Osterrich, wie daz her chomen si, unt von dem gemerche alumben. In: P. Strauch (ed.), Deutsche Chroniken und andere Geschichtsbücher des Mittelalters, Jansen Enikels Werke, Dritter Band, Monumenta Germaniae Historica, Tomus III., Hannover – Leipzig 1900, s. 711–722.

A. V. Superanskaja, Obščaja teorija imeni sobstvennogo, Moskva 1973.

P. J. Šafařík, Slovanské starožitnosti. Oddíl dějepisný, Praha 1837.

J. Šindelářová, Hydronymie Čech, Usta ad Albim VII, 1, 2007, s. 46–48.

Šmíd

Z. Šmíd, Lužnice: putování s řekou, Praha – Litomyšl 2008.

ŠmilVod

V. Šmilauer, Vodopis starého Slovenska, Praha 1932.

R. Šrámek, Transonymizace v propriální nominaci, Folia onomastica croatica 12–13, 2003–2004, s. 499–508.

Štorm

V. Štorm, Regulace činností v krajině formou územního plánu spádového území. In: J. Jeník, S. Přibíl (eds.), Ekologie a ekonomika Třeboňska II, Třeboň 1978, s. 439–441.

TepHrad

F. Teplý, Dějiny města Jindřichova Hradce I, Jindřichův Hradec 1927.

TepVít

F. Teplý, Při hranici vitorazské, Tábor 1922.

Tep1

F. Teplý, K dějinám českého rybníkářství. In: Příspěvky k dějinám českého rybníkářství, Praha 1937, s. 5–90.

Tep2

F. Teplý, Osídlení Hradecka regulacemi močálů, řek a potoků. In: Příspěvky k dějinám českého rybníkářství, Praha 1937, s. 91–131.

Tep3

F. Teplý, Měřičkové v Jindřichově Hradci. In: Příspěvky k dějinám českého rybníkářství, Praha 1937, s. 179–188.

J. Tomaschek, Die Grenzziehung von 1179. (Eine Übersicht zur Überlieferungs- und Forschungsgeschichte), Das Waldviertel 28 (39), 10–12, 1979, s. 213–224.

TopoLand

Erinnerung. Da die Lage der meisten Ortschaften nach den Flüssen, Bergen, Thälern, Feldern zc. gegen= in= oder auf welchen sie liegen, bestimmt ist: so wird zur deutlicern Vorstellung dieser Lage eine kurze Beschreibung der Flüsse, Berge, Thäler, Felder, und sonstiger nicht allgemein bekannten Gegenden in alphabetischer Ordnung voraus geschickt. In: Topographischer Landschematismus, oder Aechtes Verzeichniß aller im Erzherzogthume Österreich unter der Ens befindlichen Ortschaften, als Städte, Märkte, Schlößer, Aemter, Dörfer, Rotten, und einschichtige Häuser, die ihre eigene Benennung haben, Anzahl der Häuser sowohl, wie auch die betreffenden Pfarren, Werbbezirke, Landgerichte, Ortsobrigkeiten, und Grundherrschaften, dann die nächsten Poststationen, zur Abgab der Briefe, Erster Band A–M, Krems 1795.

TopoLand

Topographischer Landschematismus, oder Aechtes Verzeichniß aller im Erzherzogthume Österreich unter der Ens befindlichen Ortschaften, als Städte, Märkte, Schlößer, Aemter, Dörfer, Rotten, und einschichtige Häuser, die ihre eigene Benennung haben, Anzahl der Häuser sowohl, wie auch die betreffenden Pfarren, Werbbezirke, Landgerichte, Ortsobrigkeiten, und Grundherrschaften, dann die nächsten Poststationen, zur Abgab der Briefe, Erster Band A–M, Krems 1795.

TopWind1

Herrschafft REICHENAVW Am Freywaldt in vnter Oestereich, sampt der Glasshütten, Wäldern, Wildtphan Reysgejaidt vnd Fischwassern, mit ihren angehörigen fünff, Aembtern, als Gross Bertholtz Langenschlag, Bruderndorff, Weickertschlag, vnd Theil:. In: H. M. Fidler, TOPOGRAPHIA WINDHAGIANA AUCTA : Das ist Vermehrte aigentliche Delineation oder Contrafaitur, Perspectiv, Auffzüg, Grund- vnd Abriß auff unterschiedliche Prospecten vnd Form, mit beygesetzter kurtzer historischer Beschreibung der Graf- vnd Herrschafften Windhaag, Rosenburg am grossen Khamp und Wolfshofen, wie auch Groß-Poppen, Neuntzen, Wurmbach, Reichenau am Freywald, Groß-Pertholtz, Langenschlag, vnd Kirchstetten; auch aller derselben vornembsten Gebäuen, als Schlösser, Marckt, Aigen-Dörffer, Kirchen, Clöster, Herren-Häuser, Mayrhöf, Lustgärten, Grotten vnd Brunnwercken, mit deren Bezürk im Landgericht, Wildpan, vnd Fischwassern, [et]c. sambt andern Zugehörungen. Ingleichem etlicher Häuser, Gärten, vnd Mayrschafften, in Stätten, vnd auff dem Land, in beeden Ertz-Hertzogthumben Oesterreich vnder vnd ob der Ennß gelegen. Dabey auch vnterschiedliche Historien, welche die an jedem Orth verhandene Bilder vnd Contrasait, fürnemblich aber die gantze Genealogiam deß Hochlöblich: Ertz-Hauß Oesterreich betreffen, kürztlich angezeigt werden, Wienn 1673, nečisl. plán.

TopWind2

Edelmans Sitz oder Frey vnd Herrenhaus Zu Grossen Berchtolz. In: H. M. Fidler, TOPOGRAPHIA WINDHAGIANA AUCTA : Das ist Vermehrte aigentliche Delineation oder Contrafaitur, Perspectiv, Auffzüg, Grund- vnd Abriß auff unterschiedliche Prospecten vnd Form, mit beygesetzter kurtzer historischer Beschreibung der Graf- vnd Herrschafften Windhaag, Rosenburg am grossen Khamp und Wolfshofen, wie auch Groß-Poppen, Neuntzen, Wurmbach, Reichenau am Freywald, Groß-Pertholtz, Langenschlag, vnd Kirchstetten; auch aller derselben vornembsten Gebäuen, als Schlösser, Marckt, Aigen-Dörffer, Kirchen, Clöster, Herren-Häuser, Mayrhöf, Lustgärten, Grotten vnd Brunnwercken, mit deren Bezürk im Landgericht, Wildpan, vnd Fischwassern, [et]c. sambt andern Zugehörungen. Ingleichem etlicher Häuser, Gärten, vnd Mayrschafften, in Stätten, vnd auff dem Land, in beeden Ertz-Hertzogthumben Oesterreich vnder vnd ob der Ennß gelegen. Dabey auch vnterschiedliche Historien, welche die an jedem Orth verhandene Bilder vnd Contrasait, fürnemblich aber die gantze Genealogiam deß Hochlöblich: Ertz-Hauß Oesterreich betreffen, kürztlich angezeigt werden, Wienn 1673, nečisl. plán.

Tup

T. Tupetz, Geschichte der deutschen Sprachinsel von Neuhaus und Neubistritz, Mittheilungen des Vereins für Geschichte der Deutschen in Böhmen XXVI, 3, 1888, s. 283–303.

J. Udolph, Studien zu slavischen Gewässernamen und Gewässerbezeichnungen: ein Beitrag zur Frage nach der Urheimat der Slaven, Heidelberg 1979.

Visch

Statt Gmind. In: G. M. Vischer, Topographia Archiducatus Avstriae Inf. Moderna, seu. Controfee und Beschreibung aller Stätt, Clöster und Schlösser wie sie anietzo stehen in dem Ertzhertzogtumb unter Oesterreich. Das Viertel unter Wiener waldt, 1672.

VlčLex

V. Vlček (ed.) a kol., Zeměpisný lexikon ČSR. Vodní toky a nádrže, Praha 1984.

Wag

T. Wagner, Ein böhmischer Teich- und Landwirth im 16. Jahrhundert, Mittheilungen des Vereins für Geschichte der Deutschen in Böhmen 14, 4, 1876, s. 245–267.

Web

J. P. Weber, Ueber die Gränzen des Landes Oesterreich unter der Enns. Beiträge zur Landeskunde Oesterreich's unter der Enns, I. Bd., 1832, s. 169–204.

Weisk

F. W. Weiskern, Topographie von Niederösterreich in welcher alle Städte, Märkte, Dörfer, Klöster, Schlösser, Herrschaften, Landgüter, Edelsitze, Freyhöfe, namhafte Oerter u. d. g. angezeigt werden, welche in diesem Erzherzogthume wirklich angetroffen werden, oder sich ehemals darinnen befunden haben, I. Band: A–M, Wien 1769.

M. Weltin, Probleme der mittelalterlichen Geschichte Niederösterreichs. Unter besonderer Berücksichtigung des Hollabrunner Bezirks. In: E. Bezemek, W. Rosner (eds.), Vergangenheit und Gegenwart. Der Bezirk Hollabrunn und seine Gemeinden, Hollabrunn 1993, s. 47–96.

WTop

W., Wünsche für Oesterreichs Topographie, Neues Archiv für Geschichte, Staatenkunde, Literatur und Kunst, Erster Jahrgang (XX. als Fortsetzung), Wien 1829, s. 629–632.

J. Zítek (ed.), Hydrologické poměry Československé socialistické republiky. Díl 1., Text, Praha 1965.

J. Zítek (ed.), Hydrologické poměry Československé socialistické republiky. Díl 3., Praha 1970.

Historické mapy

Sbírka map a plánů. Fond Velkostatek Třeboň (1323–1951). SOA Třeboň.

Třeb1

W. J. J. Pachmann, Descriptio et explicatio Piscinarum Trebonensium Celsissimi Principis de Schwarzenberg. Mapa rybníční soustavy na třeboňském panství z r. 1779, 1779.

Třeb2

Mapa třeboňského panství z r. 1684, 1684.

Třeb3

Mapa schwarzenberských panství z roku 1711, 1711.

Třeb4

F. M. Swoboda, Wittingauer Herrschaft Tabella Mit Angranzenden Nachbarschaften. Geographisch Vorgelegt: durch Fabian Maximilian Swoboda. Mapa třeboňského panství a okolního území, 1 míle = 76 mm, 1709–1729.

Třeb5

K. Lochmüller, Perspektiv Entwurft Der Hoch Fürstlichen Schwartzenberg Residenz Statt Undt Schlos Wittingau. Plán města Třeboně, 1863.

Třeb6

Abbildung des Strittigen granitz zwischen der Hochfürstliche Herrschaft Wittingau und den Alldortigen Closter von dem granitz Stain auf dem tamme des Herrschaftliches Teiches Hradecek. Bis hinaus gegen den Brauner Feldern. Wovon bis zudem ersten zwischen als. Mapa sporných hranic třeboňského panství a klášterního statku mezi rybníkem Hradečkem a lesem Smrčka, 12 zemských provazců = 80 mm, 1698.

Třeb7

Der gegend bey Suchenthäll und Hrdloržes, mit dem ostereicher grantz bach. Záměrná mapa hranic mezi třeboňským panstvím a Rakouskem u Suchdola a Hrdlořez, 50 zemských provazců = 210 mm, 1750.

Třeb8

Záměrná mapa hranic mezi třeboňským panstvím a Rakouskem u Suchdola a Hrdlořez (2. vyhotovení), 1750.

Třeb9

Mapa krajířovských rybníků na Chlumecku a hranic mezi panstvím chlumeckým a ličovským, 1500–1550.

Třeb10

Mirochauer Rewier. Mapa hranic třeboňského a chlumeckého panství u Stříbřce, 1750.

Třeb11

Mapa panství Stráž s hranicemi panství třeboňského, novobystřického a jindřichohradeckého, 1667.

Třeb12

Mapa sporných pozemků tzv. Červeného blata mezi třeboňským a novohradským panstvím u vsi Hrdlořezy, 50 zemských provazců = 114 mm, 1719.

Třeb13

F. M. Swoboda, Wahre ins kleine Accurat Reducirte Copia, der über dei Bernschachl Marrasten und die umligende Gegend von der Herrschafft Grazen Entworfenen, jedoch zimlich unordentl. Verfaster Mappa. Mapa sporných pozemků tzv. Červeného blata mezi třeboňským a novohradským panstvím u vsi Hrdlořezy, 50 zemských provazců = 154 mm, 1722–1723.

Třeb14

P. Swietezky, Beyläufiger entwurf des jenigen Quastionirten bey St. Mar: Magdalena zwischen dem goldenen Bach und der von danen gegen Suchenthal gehenden Strassen Situirten orts, den die Stadt Wittingau ab A. 1737 zu einem acker und wisen zur gerichtet und zu abzapfung des wassers in den Schutz=Thamm eine Röhren eingelegt hat. Plán sporných pozemků mezi panstvím a městem Třeboní, ležících poblíž vsi Majdaleny, 1745.

Třeb15

Š. Podolský z Podolí, Mapa části povodí Nové Řeky a rybníka Vdovec, 1613.

Třeb16

Š. Podolský z Podolí, Mapa části povodí Nové Řeky a rybníka Vdovec (1. kopie), 1613.

Třeb17

W. Leschtina, Mapa části povodí Nové Řeky a rybníka Vdovec (2. kopie), 1843.

Třeb18

W. Leschtina, Mapa části povodí Nové Řeky a rybníka Vdovec (3. kopie), 1843.

Třeb22

Swoboda, Der Wald Senochov ist von Einer Löbl. Rectifications Comission einer Seifs an des herrn von Goltsch seinem Guth Hammer und anderer Seits an dem Bach Lužnitz von mir Landmester Swoboda abgemessen worden zu Jahr 1719. Plán sporného lesa Senochov ležící mezi statkem Hamr a řekou Lužnicí, 20 zemských provazců = 89 mm, 1719.

Třeb23

Swoboda: Anno 1719 im Monat Augusti ist dieser Wald Senechov von Einer Löbl. Rectifications Comission einer seits an des hl. v. goltsch seitem guth hammer und ander Seits an dem Bach Lužnitz von mir Landmester Swoboda abgemessen worden. Plán sporného lesa Senochov ležící mezi statkem Hamr a řekou Lužnicí (2. kopie), 20 provazců = 88 mm, 1719.

Třeb24

F. M. Swoboda, Mappa oder Geometrische Vorstellung des der Hoch. Fürstl. Schwarzenbergischen Herrschaft Wittingau gehörigen von dem Guth Hammer aber noch zu zeiten des hl. baron Gerhards sich zuaigen wollenden und bieshero Strittigen so genanden Walds Senechow, welcher an der gewöhnlicher Mass bies 3 1/8:Land. Stallung samt dem daran befindlichen Acker in sich begreiftet; Desen an noch befindliche Gräniz Zeichen und andere Denckwürdigkeiten die unten gesezte ziftern und Buchstaben Erklären. Geometrický plán sporného lesa Senochov ležící mezi statkem Hamr a řekou Lužnicí, 30 zemských provazců = 185 mm, 1727.

Třeb25

F. M. Swoboda, Mappa oder Geometrische Vorstellung des der Hoch. Fürstl. Schwarzenbergischen Herrschaft Wittingau gehörigen von dem Guth Hammer aber noch zu zeiten des hl. baron Gerhards sich zuaigen wollenden und bieshero Strittigen so genanden Walds Senechow, welcher an der gewöhnlicher Mass bies 3 1/8:Land. Stallung samt dem daran befindlichen Acker in sich begreiftet; Desen an noch befindliche Gräniz Zeichen und andere Denckwürdigkeiten die unten gesezte ziftern und Buchstaben Erklären. Geometrický plán sporného lesa Senochov ležící mezi statkem Hamr a řekou Lužnicí (2. kopie), 30 zemských provazců = 185 mm, 1727.

Třeb26

F. M. Swoboda, Mappa oder Geometrische Vorstellung des der Hoch. Fürstl. Schwarzenbergischen Herrschaft Wittingau gehörigen von dem Guth Hammer aber noch zu zeiten des hl. baron Gerhards sich zuaigen wollenden und bieshero Strittigen so genanden Walds Senechow, welcher an der gewöhnlicher Mass bies 3 1/8:Land. Stallung samt dem daran befindlichen Acker in sich begreiftet; Desen an noch befindliche Gräniz Zeichen und andere Denckwürdigkeiten die unten gesezte ziftern und Buchstaben Erklären. Geometrický plán sporného lesa Senochov ležící mezi statkem Hamr a řekou Lužnicí (3. kopie), 30 zemských provazců = 185 mm, 1727.

Třeb27

F. M. Swoboda, Mappa oder Geometrische Vorstellung des der Hoch. Fürstl. Schwarzenbergischen Herrschaft Wittingau gehörigen von dem Guth Hammer aber noch zu zeiten des hl. baron Gerhards sich zuaigen wollenden und bieshero Strittigen so genanden Walds Senechow, welcher an der gewöhnlicher Mass bies 3 1/8:Land. Stallung samt dem daran befindlichen Acker in sich begreiftet; Desen an noch befindliche Gräniz Zeichen und andere Denckwürdigkeiten die unten gesezte ziftern und Buchstaben Erklären. Geometrický plán sporného lesa Senochov ležící mezi statkem Hamr a řekou Lužnicí (4. kopie), 30 zemských provazců = 158 mm, 1727.

Třeb28

F. M. Swoboda, Mapa des Jenigen Waldes samt den Roten Mooss so die Herrschaft Wittingau anieso in stritt ziehen will. Geometrický plán sporného blata a lesa mezi třeboňským a novohradským panstvím, 3/4 hod = 107 mm, 1750.

Třeb30

S. G. Job, Předloha k mapě rybniční soustavy na třeboňském panství, 1683.

Třeb31

Polonský, Geometrische Aufnahme nachstehender Herrschaftliche Vorraths Wiese, wie solche 1785 befunden worden. Záměrná mapa – brouillon – zásobníku luk u Hradečku v Třeboni, 400 vídeňských sáhů = 144 mm, 1785.

Třeb32

G. Schneider, Wirbner Wiesen. Záměrná mapa – brouillon – Virbnerovy louky, 300 vídeňských sáhů = 172 mm, 1785.

Třeb33

J. Olinger, Hochfürstlich Schwarzenbergisch Herrschafft Wittingauer Waldung Czepper Revier. Geometrický plán polesí Cep, list 1, 900 vídeňských sáhů = 258 mm, 1786.

Třeb35

M. Wotcy, A. 1785 über die von dem Ingenieur und oberleitnant Bollonský aufgenommenen Waldstrecken linker hand der wiener Strasse in der Schlossrevir vorgenommenen geom: Revision, und hierüber verfaste Karte von ober stehenden Ingenieur. Záměrná mapa polesí Zámecký, 210 vídeňských sáhů = 154 mm, 1785.

Třeb36

Záměrná mapa polesí Zámecký (2. kopie), 1785.

Třeb37

G. Schmelzer, Die zur Herrschaft Wittingau gehörige Teichte. Geometrický plán rybníků Kaňov a Rožmberk a přilehlých menších rybníčků, 500 vídeňských sáhů = 144 mm, 1786.

Třeb38

Polonský, Geometrische Aufnahme nachstehender Herrschaftl. Teiches wie solche ao 1786 bei letzterer Austrankung seinen Granzen nach befunden worden. Záměrná mapa – brouillon – rybníků v západní polovině třeboňského panství a přilehlých pozemků, list 3, 400 vídeňských sáhů = 115 mm, 1786.

Třeb39

Obrigkeittl. Zinswiesen von St. Maria Magdalena bis zum Ribaken, und von dannen immer fort weiters die so genannte Wiesen u. Řeky bis na Stanech genannt. Záměrná mapa řeky Lužnice od vsi Majdalena k česko-rakouskému pomezí a přilehlých činžovních luk na levém břehu řeky, 1750.

Třeb40

W. Leschtina, Copia der Original Pläne von der Schlos Rewier welche nach dem unten gesetzten Maastabe in einer Vorhálnüss mit den Originalen 1 zu 4 stehet. Přehledná mapa polesí Zámecký, 700 vídeňských sáhů = 128 mm, 1812.

Třeb41

W. Leschtina, General Plan von der ganzen Schloss Rewier. Přehledná mapa polesí Zámecký, 600 vídeňských sáhů = 110 mm, 1831.

Třeb43

W. Leschtina, Geometrische Plan von dem Maierhofe Neühof, der Stadt Wittingau und der Vorstadt nebst deren Angränzungen. Geometrický plán města Třeboně s předměstím, Novým dvorem a přilehlými pozemky, 400 vídeňských sáhů = 97 mm, 1811.

Třeb44

Záměrná mapa – brouillon – města Třeboně a předměstí, list 2, zmenšeno 1 : 3, 1800.

Třeb45

W. Leschtina, Situationsplan über den Zusammenfluss der sämtlichen Wasser in der Umgegend von der Stadt Wittingau dann über ihren theilweisen Abfluss auf die Wittingauer bürgerlichen Wiesen und in Rosenberger Teich. Situační plán vodní soustavy v jihozápadní části Třeboňské pánve, 1830.

Třeb46

W. Leschtina, Situationsplan über den Zusammenfluss der sämtlichen Wasser in der Umgegend von der Stadt Wittingau dann über ihren theilweisen Abfluss auf die Wittingauer bürgerlichen Wiesen und in Rosenberger Teich. Situační plán vodní soustavy v jihozápadní části Třeboňské pánve (2. kopie), 1830.

Třeb47

Situationsplan über den Zusammenfluss der sämtlichen Wässer in der Umgegend von der Stadt Wittingau. Situační plán vodní soustavy v jihozápadní části Třeboňské pánve ((3.) kopie), 1830.

Třeb48

M. Leschtina, Geometrischer Plan über Den Obrigkeitlichen Wald u Wlczkovskich genahnt, samt denen Gereitern bei S. Petr und Paul neü Lam, und Einoeder Holiczki, dan einem mit der Gemeinde Wittingau vertaustem Grunde im Jahre 1800. Geometrický plán lesa Vlčkovský a činžovních pozemků u Petra a Pavla a u Nové a Staré Hlíny, s udáním čísel a držitelů činžovních pozemků, 200 vídeňských sáhů = 146 mm, 1801.

Třeb50

M. Leschtina, Schlos Rewier. Geometrický plán lesa Modřič, přilehlých rybníků, zásobních luk a deputátních pozemků v polesí Zámecký, 200 vídeňských sáhů = 145 mm, 1800.

Třeb57

Ch. Wandrasch, Geometrischer Plan Von dem Einbecirg des Einöders Bernhard und Kazda. Geometrický plán pozemků jednotářů Bernharda a Kazdy, 200 vídeňských sáhů = 146 mm, 1796.

Třeb60

M. Leschtina, Geometrischer Plan von dem Einbezirg des Einöders Bernhard und Kazda. Záměrná mapa – brouillon – pozemků v okolí jednotářů Bernharda a Kazdy, 200 vídeňských sáhů = 145 mm, 1796.

Třeb62

M. Leschtina – W. Leschtina, Geometrischer Plan deren Obrigkeitlichen Waldungen in Schlos Rewier und zwahr des Waldes Wochuska und der an der Chlumetzer Granze ligender Högera des Jann nebst des Neubächer Bacher Bastirž Deputat Gründen und einigen Zinsgereitern. Geometrický plán lesa Vochozka a deputátních pozemků baštýře na Nové Řece, 200 vídeňských sáhů = 145 mm, 1801–1802.

Třeb63

M. Leschtina, Geometrischer Plan Von dem Einbezirg der Einöderen Jan odr Zafrda und Tikalsky nebst daran stossen den Gereitern wie auch einigen Staierbahren Wisen Kazda,

Bernard und Sklenarž geherig welche Anno 1796 aufgenommen worden. Geometrický plán činžovních a jiterních pozemků jednotářů u Nové Řeky, 200 vídeňských sáhů = 145 mm, 1796.

Třeb64

M. Leschtina, Geometrischer Aufnahme von dem Einbezirk der Einoeder Jan oder Tikalský nebst daran stossenden Gereithern wie auch einigen steuerbaren Wiesen dem Einöder Kazda, Bernard und Sklenarž gehörig, welche im Jahre 1796 aufgenommen worden. Geometrický plán činžovních a jiterních pozemků jednotářů u Nové Řeky (2. kopie), 200 vídeňských sáhů = 145 mm, 1829.

Třeb78

Ch. Wandrasch, Plan Von dem Einbezirk des Einaders Hollizky. Geometrický plán pozemků jednotáře Holického a okolí, 200 vídeňských sáhů = 146 mm, 1796.

Třeb79

W. Leschtina, Geometrische Aufnahme von dem Einbezirk des Einoeder Holitsky der im Jahre 1796 von gefertigten aufgenommen worden. Geometrický plán pozemků jednotáře Holického a okolí (3. kopie), 200 vídeňských sáhů = 146 mm, 1829.

Třeb80

M. Leschtina, Záměrná mapa – brouillon – měšťanských zahrad po pravé straně silnice za Jindřichohradeckou branou v Třeboni, 1797.

Třeb85

M. Leschtina, Geometrischer Plan deren Empfyteutischen Gründen bei der Opatowitzer Mahlmühle samt dem Mühl gebieth. Geometrický plán pronajatých pozemků Opatovického mlýna, 150 vídeňských sáhů = 108 mm, 1810.

Třeb86

J. Wolf, Geometrisch Aufgenommene Empfyteutische und Zins Gründe der Opatowitzer Mahl Mühle. Geometrický plán emfyteutických a činžovních pozemků náležejících k Opatovickému mlýnu, 200 vídeňských sáhů = 146 mm, 1789.

Třeb88

M. Leschtina, Geometrický plán Opatovického mlýna a přilehlých pozemků s novou regulací Zlaté stoky (záměrná mapa – brouillon), 1789.

Třeb89

W. Leschtina, Copia der Original Pläne von der Czepper Rewier welche nach dem unten gesetzten Maastabe in einer Verhältnühs mit denen Originalen wie 1 zu 4 stehet. Přehledná mapa polesí Cep, 700 vídeňských sáhů = 128 mm, 1812.

Třeb93

M. Leschtina, Geometrischer Plan Des obrikeitlichen Waldes Burek, Teichen gross und klein Hojek, Filisch, Prasseta, dominikal Häusller bei der Schmhütten, nesteeinigen widerrufflichen Zinsgrunden und Deputat Felder und Wissen des Schmelts hütner Högers. Geometrický plán lesa Burka, rybníků Velký a Malý Hojek, Filiš, Proseta a přilehlých pozemků, 200 vídeňských sáhů = 145 mm, 1802.

Třeb94

V. Leschtina, Geometrische Aufnahme des Obrigkeitlichen Waldes Burek, Teichen gross und klein Hojek, Filisch, Praseta, dann dominical Häusler bei der Schmelzhütten nebst einigen wiederrufflichen Zinsgründen und deputat Felder und Wiesen des Schmelzhütten Högers. Geometrický plán lesa Burka, rybníků Velký a Malý Hojek, Filiš, Proseta a přilehlých pozemků, 200 vídeňských sáhů = 145 mm, 1817.

Třeb95

M. Leschtina, Geometrischer Plan von den des Einöders Ribak Steuerbahren und den daran stossenden Herschafftlichen Zins Gründen, welche Anno 1796 aufgenommen und bereint worden. Geometrický plán pozemků jednotáře Rybáka a přilehlých činžovních pozemků, 200 vídeňských sáhů = 145 mm, 1796.

Třeb98

M. Leschtina, Geometrischer Plan Des Obrigkeitlichen Waldes Wochuzka u Rybaka und Waldes u Poli Rybakowich genannt, zweien Holz Ablagen, deputat Grunden des Pylarž, und einigen wiederrufflichen Obrikeitlichen Zinsgründen bei Maria Magdalena, wie selbe nach verherigen begranzung, und ordentliche Vermarkung, gegen fremdherrische Gründe im Jahre 1802 von unterzeichneten geometrisch aufgenommen worden. Geometrický plán lesů

Vochuzka a u polí Rybákových s přilehlými činžovnými pozemky, 200 vídeňských sáhů = 146 mm, 1803.

Třeb99

Geometrische Aufnahme des Obrigkeitlichen Waldes Wochuzka und Waldes u Poly Ribakowich genannt, zweien Holzablägen, deputat Gründen des Pylarž, und einigen Obrikeitlichen Zinsgründen bei Maria Magdalena, wie selbe im Jahre 1802 aufgenommen worden. Geometrický plán lesů Vochuzka a u polí Rybákových s přilehlými činžovnými pozemky (2. kopie), 200 vídeňských sáhů = 145 mm, 1803.

Třeb108

W. Leschtina, Situations Plan von der Gegend bei der Suchenthaler Schmelzhütte von der Mühle abwärts dem laufe des Wassers nach bis zur Einmündung des Klikauer Baches. Situační plán okolí šmelcovny u Suchdola a vrchnostenských činžovních pozemků, 290 vídeňských sáhů = 105 mm, 1836.

Třeb109

M. Leschtina, Situations Plan über den laut Privilegio des Herrn Peter Wok von Rosenberg vom Jahre 1603 für die bey Ausmäss – und Errichtung des Rosenberger Teiches überschwemnten Blatawiesen dann für einige andere zur Gemeinde und zum Schloss der Stadt Wittingau von Alters her gehörig gewesenened jedoch auf gleiche Wiese mit ermeldten Teiche überschwemnten Gelegenheiten, abgetretenen Bezirk St. Maria Magdalena sammt hiezu gehörigen Ackern, Wiesen, Teichen und Waldungen an die Wittingauer Bürgerschaft und Stadtgemeinde. Situační plán pozemků mezi Zlatou stokou a Lužnicí u Majdaleny, které byly roku 1603 postoupeny Petrem Vokem třeboňským měšťanům jako náhrada za pozemky u Třeboně, které jim byly zabrány na stavbu Rožmberka, 30 vídeňských sáhů = 98 mm, 1830.

Třeb114

Paýer, Geometrischer Abriss Über das auf der Seiner Durchlaucht dem Hochgebohrnen Herrn Herrn Joseph des heil: röm: reichs Jürsten zu Schwarzenberg Herzogen zu Krumau u gehörigen Herrschaft Wittingau in der Herloržeser Revier gelegenen ordentlich ausgemessenen Gemoos; Welches mit den vorliegenden Seiner Hoch Reichs Gräflich Excellenz Herrn Herrn Grafen von Buquoy zur Herrschaft Gratzen gehörigen Gemooss nach gepflogener Einverständniss beederangränzenden Hohen Obrigkeiten, vermög nachstehender Erklärung zur

gemeinschaftlichen Abzapfung angetragen ist. Geometrický plán hrdlořezských blat navržených k odvodnění, 400 vídeňských sáhů = 163 mm, 1800.

Třeb115

W. Leschtina, Geometrischer Plan Über das in der Herdloržezer Rewier auf der Herschaft Wittingau und über das angränzende Herrschaft Gratznerische Gemooss. Geometrický plán blat v polesí Hrdlořezy, 600 vídeňských sáhů = 122 mm, 1802.

Třeb116

Kraus: Haupt Operations Karte zur führung der Hauptkanale und aller Nebengraben auf dem rothen Moosse. Geometrický plán odvodnění Červeného blata v polesí Hrdlořezy, 500 vídeňských sáhů = 102 mm, 1803.

Třeb119

Petzina, Plán hlavního kanálu v polesí Hrdlořezy, list 2., 600 vídeňských sáhů = 125 mm, 1805.

Třeb120

Petzina, Beschreibung des Langenmaases des angetragenen Hauptkanals. Plán hlavního kanálu v polesí Hrdlořezy, list 3, 600 vídeňských sáhů = 125 mm, 1805.

Třeb123

W. Leschtina, Geometrische Aufnahme deren Hrdloržezer ausgetrokneten Marasten so wie selbe im Jahre 1810 von unterzeichneten mit bereits fertigen und noch angelegten Fliegl und Randgräben gefunden worden. Geometrický plán odvodnění hrdlořezských bažin (2. kopie), 300 vídeňských sáhů = 122 mm, 1810.

Třeb127

M. Leschtina, Situations Plan sammt Profillen von dem in Douschký Bach anzulegen kommenden Hauptabzugs Kanal im Jahre 1810. Situační plán a profily vyústění hlavního odvodňovacího kanálu z hrdlořezských blat do tušského potoka na česko-rakouském pomezí, 200 vídeňských sáhů = 146 mm; 5 vídeňských sáhů = 73 mm; 25 (sáhů) = 102 mm, 1810.

Třeb128

Plán hlavních kanálů hrdlořezských blat, 600 vídeňských sáhů = 101 mm, 1810.

Třeb132

J. Leschtina, Geometrische General Karte von der ganzen Kollenetzer Rewier nebst einem Stück Walde in dem Thiergarten von dem Aludial Guthe Hammer und Wall. Přebledná mapa polesí Kolence, 500 vídeňských sáhů = 91 mm, 1818.

Třeb133

W. Leschtina, Geometrische General Karte von der ganzen Kollenetzer Rewier nebst einem Stück Walde in dem Thiergarten von dem Aludial Guthe Hammer und Wall. Přebledná mapa polesí Kolence, 600 vídeňských sáhů = 108 mm (2. kopie), 1831.

Třeb137

M. Leschtina, Geometrische Aufnahme deren Obrigkeitlichen Wäldern Sadlowki, und Czernejlom wie auch der Teiches Nowi bei Hodiejow, Schaloner Feldern bei Smitka, nebst einigen Deputat Gründen eben des selben dann deren Steuerbahren Neüsattler Wiessen in Hodiejow, wie selbe nach voriger ordentlichen begränzung, und vermarkung der äusseren Gründen gegen die Steuerbahre von unter zeichneten im Jahre 1803 Geometrisch aufgenommen worden. Geometrický plán lesů Sádlovky a Černý lom, rybníka Nový u Hodějova a přilehlých deputátních pozemků, 200 vídeňských sáhů = 146 mm, 1803.

Třeb138

M. Leschtina, Geometrische Aufnahme deren obrigkeitlichen Wäldern Sadlowki, und Czernej Lomm wie auch der Teiches Nowi bei Hodiejow, Schaloner Feldern bei Smitka, dann einigen Deputat Gründen nebst deren steuerbahren Neüsattler Wiesen in Hodiejow, wie selbe im Jahre 1803 aufgenommen worden. Geometrický plán lesů Sádlovky a Černý lom, rybníka Nový u Hodějova a přilehlých deputátních pozemků (2. kopie), 200 vídeňských sáhů = 146 mm, 1829.

Třeb139

M. Leschtina, Geometrische Aufnahme deren Obrigkeitlichen Teichen Potieschil, Flukhous und Krwawej nebst einigen Zins Gründen bei dem Dorfe Kollenetz und unter dem Teiche Potieschil. Geometrický plán rybníků Potěšil, Klec, Krvavej a přilehlých činžovních pozemků, 200 vídeňských sáhů = 147 mm, 1803.

Třeb140

W. Leschtina, Plan von dem Teiche Skutek und dem Kassierten Teiche Nadieje wie selbe, ehe solche zur Wiese und Feldbau bestimmt waren, ausgesehen haben. Plán přeměny zrušených rybníků Skutek a Naděje na hospodářskou půdu, 600 vídeňských sáhů = 110 mm, 1820.

Třeb144

M. Leschtina, Geometrischer Plan des Rosenberger Teiches samt denen Ränden, und zweien Stuken Obrigkeitlichen zum Schaloner Mayerhof zugetheilten Feldern, dann einigen an der Altlamer Gränze befindlichen Gereiter in Jahre 1801. Geometrický plán Rožmberského rybníka a přilehlých vrchnostenských deputátních a činžovních pozemků, 200 vídeňských sáhů = 147 mm, 1801.

Třeb159

J. M. Falta, Geometrische Aufnahme des obrigkeitlichen Poniedrascher Teiches und der unterhalb den Teichdam liegenden Streckteiche Polni, Blatneg, Perklas, Nowey bei Frahelsch, samt den Kassirten Teich Vyskoczil dan einigen Einsätzen drei Satka genannt, wie selbe nach vorhergehen der Umakerung am normalmässigen Wasserstande, und ordentlichen Besetzung mit gränzsteinern in Beiseyn der angränzenden steuerbaren Grundbesitzern, von Unterfertigten im Jahre 1803 befunden und geometrisch aufgenommen wurden. Geometrický plán rybníků Ponědráž, Polní, Blatný, Nový a zrušeného rybníka Vyskočil a sádek, 1803.

Třeb168

M. Leschtina, Geometrische Aufnahme des Dorfes Wlkow und Einödrn Lužnicžky dann Deren obrigkeitlichen Gründen des Mayerhofs Dehetnik. Nebst anderen obrigkeitlichen, und fremdherrischen in disem granz Einbezirk befündlichen Stüken. Geometrický plán vsi Vlkov, dvora Dehetník a přilehlých činžovních pozemků, 200 vídeňských sáhů = 146 mm, 1800.

Třeb169

W. Leschtina, Geometrische Aufnahme des zum Guthe Hammer gehörigen Maierhofes Dehetnik nebst denen Teichen Wlkower und Kragina, Wäldern Kassalka, u Lawek und u Mezimostskegch Hranitz, dann einigen Zinsgründen und dem Dorfe Wlkow, wie selbe im Jahre 1800 von Ingenieur Leschtina aufgenommen worden. Geometrický plán vsi Vlkov, dvora Dehetník a přilehlých činžovních pozemků (2. kopie), 200 vídeňských sáhů = 146 mm, 1833.

Třeb171

M. Leschtina – W. Stiefter, Geometrische Aufnahme der Obrigkeitlichen Wiese Werbner genahnt samt des Wiesenhögers in der selben genissenden 2 en Garten, und Waide zum deputat, dann gereüth Hutwaide Schneberg genant von Jahre 1800. Geometrický plán luk v

revíru Hamr, služebních pozemků, lučního hajného a emfyteutických pozemků, 180 vídeňských sáhů = 132 mm, 1800.

Třeb173

J. Stiffter – J. Falta, Administrativ Karte der Hochfürstlich Schwarzenberg'schen Herrschaft Wittingau samt den Gütern Bzy und Forbes in Böhmen Budweiser Kreises. Administrativní mapa třeboňského panství se statky Bzí a Borovany, 4000 vídeňských sáhů = 100 mm, 1845.

Třeb174

J. Stiffter – J. Falta, Administrativ Karte der Hochfürstlich Schwarzenberg'schen Herrschaft Wittingau samt den Gütern Bzy und Forbes in Böhmen Budweiser Kreises. Administrativní mapa třeboňského panství se statky Bzí a Borovany (s vyznačením vodních toků) (3. kopie), 4000 vídeňských sáhů = 100 mm, 1845.

Třeb175

J. Stiffter, Administrativ Karte der Hochfürstlich Schwarzenberg'schen Herrschaft Wittingau und den Gütern Bzy und Forbes. Administrativní mapa třeboňského panství (7. kopie s pozdějšími doplňky), 1 vídeňský coul = 800 sáhů; 1 : 57600, 1845.

Třeb176

A. Ehrlich – K. Piller, Übersichtskarte der Herrschaft Wittingau. Přehlední mapa panství třeboňského (2. kopie), 1 : 60 000, 1900.

Třeb177

Besitzthum Wittingau Übersicht der Wälder. Přehledná mapa lesů velkostatku Třeboň, 1 coul = 480 sáhů, 1860.

Třeb178

Übersichts Karte über den Grundbesitz der Herrschaft Wittingau nach dem Stande vom Jahre 1893 Blatt I. Přehledná hospodářská mapa velkostatku Třeboň, list 1, 1 : 11250, 1893.

Třeb180

A. Sobotka – A. Vitek, Bestandskarte der zum Hauptkomplex der Wittingauer Forste gehörigen Reviere Koleneč, Mláka, Schloss, St. Barbara, Cep u. Hrdlořez für die Exkursion des Böhm. Forstvereines im Jahre 1909. Mapa porostů ku hlavnímu komplexu Třeboňského polesí

náležících revírů Koleneč, Mláka, Zámecký revír, Sv. Barbora, Cep a Hrdlořez pro exkursi „České lesnické jednoty“ roku 1909, 1 : 30000, 1909.

Třeb181

J. Šlechta-Křivoklátský, Historisch-statistische Entwicklung des Herrschaft Bezirkes Wittingau in der Zeit der Gauverfassung v. J. 1130–1270 mit den Gemeinden aus XIV. Jahrh. und in der Patrimonialzeit v. J. 1751–1849. Historicko-statistický vývoj panství Třeboň v době zřízení župního od r. 1130–1270 s osadami do čtrnáctého věku a v době patrimoniální od r. 1751–1849, 1870.

Třeb182

Přehledná mapa třeboňského velkostatku, 1 : 25000, 1890.

Třeb184

R. Kaizl, Boden a Hauungsplan Karte der zur Hochfürstlich Schwarzenberg'schen Domaine gehörigen Wittingau Waldungen des Ceper u. Schloss Reviere mit Bezeichnung der vom Böhmischem Forstvereine im Jahre 1863 unternommenen Excursion. Půdní a těžební plán poleší Cep a Zámecký s vyznačením trasy exkurze české lesnické jednoty absolvované v r. 1863, 1 : 2800, 1863.

Třeb192

F. Richter, Section I. Gemeinde Frahelsch. Plan Nro. I. Fürstliche Zinsgründe. Mapa činžovních pozemků I. sekce třeboňského velkostatku pro obec Frahelž, list 5, 1 vídeňský coul = 40 sáhů, (1 : 2880), 1854–1856.

Třeb193

F. Richter, II. Section Kollenetz. Gemeinde Kletz. Plan Nro. I. Fürstliche Zinsgründe. Mapy činžovních pozemků II. sekce třeboňského velkostatku pro obec Klec, list 3, 1 : 2880, 1857.

Třeb195

F. Richter, II. Section Kollenetz. Gemeinde Luschnitz. Plan Nro. 1. Fürstliche Zinsgründe. Mapa činžovních pozemků II. sekce třeboňského velkostatku pro obec Lužnice, list 9, 1 : 2880, 1856.

Třeb198

K. Schöppel, II. Section Kollenez. Gemeinde Altlam. Plan Nro. I. Fürstliche Zinsgründe. Mapa činžovních pozemků II. sekce třeboňského velkostatku pro obec Stará Hlína, list 16, 1 coul = 40 sáhů, 1857.

Třeb199

Pompe, II. Section Kollenez. Gemeinde Altlam. Plan Nro. I. Fürstliche Zinsgründe. Mapa činžovních pozemků II. sekce třeboňského velkostatku pro obec Stará Hlína, list 6, 1 : 2880, 1864.

Třeb200

A. Tájek, Section Kollenez. Gemeinde Klec. Fürstliche Zinsgründe. Mapa činžovních pozemků II. sekce třeboňského velkostatku pro obce: Klec a Kolence, list 3, 1 vídeňský coul = 80 sáhů, 1880.

Třeb202

A. Tájek, Section Kollenez. Gemeinde Lužnic. Fürstliche Zinsgründe. Mapa činžovních pozemků II. sekce třeboňského velkostatku pro obec Lužnice, list 5, 1 vídeňský coul = 80 sáhů, 1880.

Třeb203

A. Tájek, Section Kollenez. Gemeinde Altlam. Fürstliche Zinsgründe. Mapa činžovních pozemků II. sekce třeboňského velkostatku pro obec Stará Hlína, list 7, 1 vídeňský coul = 80 sáhů, 1880.

Třeb206

E. Železný, Section II. Gemeinde Lužnic. Mapa činžovních pozemků II. sekce třeboňského velkostatku pro obec Lužnice, list 5, 1 : 2880, 1893.

Třeb218

E. Bartík, Section III. Gemeinde Herda. Mapa činžovních pozemků III. sekce třeboňského velkostatku pro obec Herda, list 3, 1 : 2880, 1894.

Třeb221

F. Richter, Plan Nro. III. Gemeinde Hrdlorzes. Fürstliche Zinsgründe. Mapa činžovních pozemků V. sekce třeboňského velkostatku pro obec Hrdlořezy, list 5, 1 vídeňský coul = 40 sáhů, 1853.

Třeb222

K. Schöppel, Plan Nro. I. Gemeinde Suchenthal. Fürstliche Zinsgründe. Mapa činžovních pozemků VI. sekce třeboňského velkostatku pro obec Suchdol nad Lužnicí, list 2, 1 vídeňský coul = 40 sáhů, 1853.

Třeb223

F. Richter, K: G: Hrdlořes. Fürstliche Zinsgründe. Mapa činžovních pozemků VI. sekce třeboňského velkostatku pro obec Hrdlořezy, list 2, 1 vídeňský coul = 40 sáhů, 1855.

Třeb224

F. Richter, VI. Section Hrdlořzes. Katastral-Gemeinde Suchenthal. Fürstliche Zinsgründe. Mapa činžovních pozemků VI. sekce třeboňského velkostatku pro obec Suchdol nad Lužnicí, list 4, 1 vídeňský coul = 40 sáhů, 1855.

Třeb225

F. Richter, K: G: Suchenthal. Fürstliche Zinsgründe. Mapa činžovních pozemků VI. sekce třeboňského velkostatku pro obec Suchdol nad Lužnicí, list 5, 1 vídeňský coul = 40 sáhů, 1855.

Třeb234

J. Bezpalec, Polohopisný plán města Třeboně, 1 : 100, 1897.

Třeb241

K. Krapf, Katastral Plan der Gemeinde Beinhöf in Nieder-Oesterreich. Viertel-Ober-Manharts-Berg. Dvory nad Lužnicí okres Jindřichův Hradec, list 1, 1 : 2880, 1823.

Třeb250

Wanke, Müller, Holičky okres Jindřichův Hradec, list 15, 1 : 2880, 1838.

Třeb251

Weiss, Müller, Hrdlořezy okres Jindřichův Hradec, list 2., 1 : 2880, 1838.

Třeb253

Torre, Winter, Klec okres Jindřichův Hradec, list 2., 1 : 2880, 1839.

Třeb254

Torre, Winter, Lomnice nad Lužnicí okres Jindřichův Hradec, list 3., 1 : 2880, 1839.

Třeb266

Suchdol nad Lužnicí okres Jindřichův Hradec, list 4., 1 : 2880, 1838.

Třeb267

Suchdol nad Lužnicí okres Jindřichův Hradec, list 11, 1 : 2880, 1838.

Třeb268

Suchdol nad Lužnicí okres Jindřichův Hradec, list 12, 1838.

Třeb272

Třeboň okres Jindřichův Hradec, 1 : 2880, 1928.

Třeb273

Mapa tzv. rybářské cesty z Lišova do Schwarzbachu (Tušť) na rakouské hranici, list 2., 900 vídeňských sáhů = 140 mm, 1822.

Třeb274

Mapa tzv. rybářské cesty z Lišova do Schwarzbachu (Tušť) na rakouské hranici, list 3., 900 vídeňských sáhů = 140 mm, 1822.

Třeb275

Ideal Situations Plan über die chausirten Strassenzüge von Wittingau nach Wien und Neuhaus, nebst den hierauf befindlichen Brücken. Situační plán silnic z Třeboně do Vídně a Jindřichova Hradce a příslušných mostů, 1838.

Třeb277

A. Hübner, Revier Sct. Barbora. Mapa lesních cest v polesí sv. Barbora (2. kopie), 1 : 10 000, 1906–1907.

Třeb280

A. Hübner, Revier Hrdlořez. Mapa lesních cest v polesí Hrdlořezy, 1 : 10 000, 1900.

Třeb281

Revier Koleneč. Wegekarte. Mapa lesních cest v polesí Kolence, 1 : 10 000, 1900.

Třeb283

A. Hübner, Revier Val. Mapa lesních cest v polesí Val, 1 : 10 000, 1878.

Třeb301

J. Marxt, Hrdlořezer Revier. Brouillon hospodářské mapy polesí Hrdlořezy, list 4, 1842.

Třeb325

F. Bohdanecký, Schloss Revier. Herrschaft Wittingau. Section V. Wirtschaftskarte nach der Schätzung bei Beginn des Jahres 1857. Hospodářská mapa polesí Zámecký, list 4, 1 coul = 80 sáhů, 1857.

Třeb334

A. Brzorád, Schloss Revier. Herrschaft Wittingau Section V. Hospodářská mapa polesí Zámecký, list 5, 1 vídeňský coul = 80 sáhů, 1886.

Třeb351

K. Schönauern – J. Fleischhans, Revier Cep. Bestandskarte nach der I ten Revision mit Beginn des Jahres 1869. Porostní mapa polesí Cep, 1 vídeňský coul = 160 sáhů, 1869.

Třeb367

A. Saitz – A. Čížek, Revier Hrdlořez Bestandskarte nach der II ten Revision mit Beginn des Jahres 1880. Porostní mapa polesí Hrdlořezy, 1 : 10 000, 1880.

Třeb371

Then, Revier Hrdlořez Bestandskarte nach der IV. Revision mit Beginn des Jahres 1919/1920. Porostní mapa polesí Hrdlořezy (neúplná), 1 : 15 000, 1919–1920.

Třeb372

Then – Stark, Revier Hrdlořez Bestandskarte nach der VI. Revision mit Beginn des Jahres 1919/1920. Porostní mapa polesí Hrdlořezy, 1 : 15 000, 1920.

Třeb390

Situační plán pozemku pronajatého pro zřízení lesního tábora pí. B. Friedländerové, 1 : 2880, 1900.

Třeb391

A. Vitek, Bestandskarte Hauptkomplex der Wittingauer forste ehörigen Reviere Koleneč, Mláka, Schloss, St. Barbara, Cep und Hrdlořez für die Exkursion des Böhm. Forstvereines im Jahre 1909. Mapa porostů hlavního komplexu Třeboňského polesí náležejících revírů Koleneč, Mláka, Zámecký revír, Sv. Barbora, Cep a Hrdlořez, pro exkursi České lesnické jednoty v roce 1909, 1 : 30 000, 1909.

Třeb404

F. J. Kraus, Herrschaft Wittingau. Geometrischer Plan Uiber die zu denen Mayierhöfen Kuna oder Wranin, Dworez und Neuhof. gehörigen Feldern, Wiesen, Hutweiden und Teichen, so wie selbe bey der geometrischen Aufnahme im Jahre 1797, 1801 und 1802, befunden, und in eügener Regie benuzet worden. Geometrický plán dvorů Vranín, Dvorce a Nový Dvůr s přílehlými pozemky, 500 vídeňských sáhů = 105 mm, 1803.

Třeb405

Meierei Lužnic. Mapa pozemků dvora Lužnice, 1 : 2880, 1850.

Třeb412

W. Leschtina, Situations Plan von der Anlage Wittmansau. Mapa pozemků dvora Vitmanov, 400 vídeňských sáhů = 73 mm, 1826.

Třeb425

F. Flath, Grund=riess von denen zur Herrschaft Wittingau gehörigen Wirtschafts gebäuden. Grund=riess von denen zur Herrschaft Wittingau gehörigen Wirtschafts gebäuden, 20 vídeňských sáhů = 173 mm, 1804.

Třeb426

F. Flath, Grund Riess von den Hoch=F=S=Jägerhaus, samt der Neuien Gehöltz=Plantasch, und denen mit angränzenden Herrschaftlichen Gebaiden. Půdorysný plán myslivny a dřevnice u rybníka Svět, valchy a obydlí sádeckého u Dvorců, 15 vídeňských sáhů = 133 mm, 1805.

Třeb430

F. Flath, Grund Riess des H=F=Schwarzenbergischen Neuhofs zu Wittingau. Půdorysný plán Nového Dvora, 15 vídeňských sáhů = 138 mm, 1805.

Třeb431

F. Flath, Grundriss des hochfürstlichen Schwarzenbergischen Wiesen Hergers Wohnung beim Leschtina. Půdorysný plán obydlí lučního hajného na Nové řece u jednoty Leština, 10 vídeňských sáhů = 94 mm, 1822.

Třeb435

F. Flath, Grundriss der hochfürstlicher Schwarzenbergischen Mahlmühle zu Suchenthal. Půdorysný plán mlýna u Suchdola nad Lužnicí, 20 vídeňských sáhů = 183 mm, 1810.

Třeb438

F. Flath, Grundriss der hochfürstlichen Schwarzenbergischen Mühle in Weselí. Půdorysný plán mlýna ve Veselí nad Lužnicí, 15 vídeňských sáhů = 144 mm, 1817.

Třeb456

F. Flath, Grundriss der hochfürstlichen Schwarzenbergischen Brettsäge beim Ursprung des Gold Bachs. Půdorysný plán pily na počátku Zlaté stoky – tzv. Pilař, 20 sáhů = 144 mm, 1816.

Třeb459

F. Flath, Grundriss der hochfürstlichen Schwarzenbergischen gewesenen Silberschmelzhütten zu Suchentahl, welche dermahls in eine Glashütte umgewandelt ist. Půdorysný plán bývalé šmelcovny u Suchdola, přeměněné na sklárnu, 20 vídeňských sáhů = 181 mm, 1810.

Třeb464

E. Bartík, Situační plány vrchnostenských objektů na velkostatku Třeboň (Poř. č. 4010), 1 : 2880, 1915.

Třeb465

E. Bartík, Situační plány vrchnostenských objektů na velkostatku Třeboň (Poř. č. 4009), 1 : 2880, 1915.

Třeb467

Plán železniční tratě v úseku Gmünd – Veselí nad Lužnicí, list 12, 1850.

Třeb468

P. Swieteczky, Von der Hand gemachte Mappa über den Moos oder Marast und Wald, so zwischen der Herrschaft Wittingau und Grazen strittig ist, mit denen von denen Zeügen in bey seyn beyderseits Deputirten ausgewisenenenn Graniz zeichen A. 1753 den 15 Octobris nach der beaugenscheinigung verfasst. Plán sporných blat a lesa mezi třeboňským a novohradským panstvím, 1753.

Fond Weitra, Stadtarchiv Urkunden (1321–1795). Archiv Weitra.

WeitStArch1

26. 5. 1321. Dostupné z: <http://monasterium.net/mom/AT-StaAWei/Urkunden/1321_05_26/charter>, cit. 15. 12. 2017.

WeitStArch2

20. 3. 1437. Dostupné z: <http://monasterium.net/mom/AT-StaAWei/Urkunden/1437_03_20/charter>, cit. 15. 12. 2017.

WeitStArch3

7. 6. 1446. Dostupné z: <http://monasterium.net/mom/AT-StaAWei/Urkunden/1446_06_07/charter>, cit. 15. 12. 2017.

WeitStArch4

27. 4. 1455. Dostupné z: <http://monasterium.net/mom/AT-StaAWei/Urkunden/1455_04_27/charter>, cit. 15. 12. 2017.

WeitStArch5

3. 12. 1455. Dostupné z: <http://monasterium.net/mom/AT-StaAWei/Urkunden/1455_12_03/charter>, cit. 15. 12. 2017.

WeitStArch6

2. 2. 1355. Dostupné z: <http://monasterium.net/mom/AT-StaAWei/Urkunden/1355_02_02.1/charter>, cit. 16. 12. 2017.

WeitStArch7

6. 2. 1356. Dostupné z: <http://monasterium.net/mom/AT-StaAWei/Urkunden/1356_02_06/charter>, cit. 16. 12. 2017.

WeitStArch8

6. 8. 1366. Dostupné z: <http://monasterium.net/mom/AT-StaAWei/Urkunden/1366_08_06/charter>, cit. 16. 12. 2017.

WeitStArch9

7. 11. 1376. Dostupné z: <http://monasterium.net/mom/AT-StaAWei/Urkunden/1376_11_07/charter>, cit. 16. 12. 2017.

WeitStArch10

12. 3. 1388. Dostupné z: <http://monasterium.net/mom/AT-StaAWei/Urkunden/1388_03_12/charter>, cit. 16. 12. 2017.

WeitStArch12

3. 3. 1396. Dostupné z: <http://monasterium.net/mom/AT-StaAWei/Urkunden/1396_03_03/charter>, cit. 16. 12. 2017.

WeitStArch14

22. 7. 1420. Dostupné z: <http://monasterium.net/mom/AT-StaAWei/Urkunden/1420_07_22/charter>, cit. 16. 12. 2017.

WeitStArch15

18. 5. 1441. Dostupné z: <http://monasterium.net/mom/AT-StaAWei/Urkunden/1441_05_18/charter>, cit. 16. 12. 2017.

WeitStArch16

28. 9. 1441. Dostupné z: <http://monasterium.net/mom/AT-StaAWei/Urkunden/1441_09_28/charter>, cit. 16. 12. 2017.

WeitStArch17

27. 3. 1442. Dostupné z: <http://monasterium.net/mom/AT-StaAWei/Urkunden/1442_03_27/charter>, cit. 16. 12. 2017.

WeitStArch18

24. 7. 1451. Dostupné z: <http://monasterium.net/mom/AT-StaAWei/Urkunden/1451_07_24/charter>, cit. 17. 12. 2017.

WeitStArch19

25. 5. 1454. Dostupné z: <http://monasterium.net/mom/AT-StaAWei/Urkunden/1454_05_25/charter>, cit. 17. 12. 2017.

WeitStArch20

25. 8. 1464. Dostupné z: <http://monasterium.net/mom/AT-StaAWei/Urkunden/1464_08_25/charter>, cit. 17. 12. 2017.

WeitStArch21

24. 6. 1466. Dostupné z: <http://monasterium.net/mom/AT-StaAWei/Urkunden/1466_06_24/charter>, cit. 17. 12. 2017.

WeitStArch22

21. 1. 1467. Dostupné z: <http://monasterium.net/mom/AT-StaAWei/Urkunden/1467_01_21/charter>, cit. 17. 12. 2017.

WeitStArch23

25. 2. 1467. Dostupné z: <http://monasterium.net/mom/AT-StaAWei/Urkunden/1467_02_25/charter>, cit. 17. 12. 2017.

WeitStArch24

18. 11. 1468. Dostupné z: <http://monasterium.net/mom/AT-StaAWei/Urkunden/1468_11_18/charter>, cit. 17. 12. 2017.

WeitStArch25

10. 2. 1473. Dostupné z: <http://monasterium.net/mom/AT-StaAWei/Urkunden/1473_02_10/charter>, cit. 17. 12. 2017.

WeitStArch26

1493. Dostupné z: <<http://monasterium.net/mom/AT-StaAWei/Urkunden/1493/charter>>, cit. 17. 12. 2017.

WeitStArch27

10. 9. 1521. Dostupné z: <http://monasterium.net/mom/AT-StaAWei/Urkunden/1521_09_10/charter>, cit. 17. 12. 2017.

WeitStArch28

15. 7. 1612. Dostupné z: <http://monasterium.net/mom/AT-StaAWei/Urkunden/1612_07_15/charter>, cit. 17. 12. 2017.

Fond Weitra, Schlossarchiv Urkunden (1339–1606). Archiv Weitra.

WeitSchlArch1

3. 5. 1340. Dostupné z: <http://monasterium.net/mom/AT-SchlAWei/Urkunden/1340_05_03/charter>, cit. 19. 12. 2017.

WeitSchlArch2

15. 3. 1387. Dostupné z: <http://monasterium.net/mom/AT-SchlAWei/Urkunden/1387_03_15/charter>, cit. 19. 12. 2017.

WeitSchlArch3

21. 4. 1387. Dostupné z: <http://monasterium.net/mom/AT-SchlAWei/Urkunden/1387_04_21/charter>, cit. 19. 12. 2017.

WeitSchlArch4

11. 11. 1394. Dostupné z: <http://monasterium.net/mom/AT-SchlAWei/Urkunden/1394_11_11/charter>, cit. 19. 12. 2017.

WeitSchlArch5

5. 3. 1402. Dostupné z: <http://monasterium.net/mom/AT-SchlAWei/Urkunden/1402_03_05/charter>, cit. 19. 12. 2017.

WeitSchlArch6

18. 3. 1402. Dostupné z: <http://monasterium.net/mom/AT-SchlAWei/Urkunden/1402_03_18/charter>, cit. 19. 12. 2017.

WeitSchlArch7

24. 2. 1406. Dostupné z: <http://monasterium.net/mom/AT-SchlAWei/Urkunden/1406_02_24.1/charter>, cit. 19. 12. 2017.

WeitSchlArch8

24. 2. 1406. Dostupné z: <http://monasterium.net/mom/AT-SchlAWei/Urkunden/1406_02_24/charter>, cit. 19. 12. 2017.

WeitSchlArch9

12. 1. 1410. Dostupné z: <http://monasterium.net/mom/AT-SchlAWei/Urkunden/1410_01_12/charter>, cit. 19. 12. 2017.

WeitSchlArch10

5. 12. 1411. Dostupné z: <http://monasterium.net/mom/AT-SchlAWei/Urkunden/1411_12_05/charter>, cit. 19. 12. 2017.

WeitSchlArch11

20. 3. 1412. Dostupné z: <http://monasterium.net/mom/AT-SchlAWei/Urkunden/1412_03_20/charter>, cit. 19. 12. 2017.

WeitSchlArch12

15. 5. 1423. Dostupné z: <http://monasterium.net/mom/AT-SchlAWei/Urkunden/1423_05_15/charter>, cit. 19. 12. 2017.

WeitSchlArch13

14. 6. 1431. Dostupné z: <http://monasterium.net/mom/AT-SchlAWei/Urkunden/1431_06_14/charter>, cit. 19. 12. 2017.

WeitSchlArch14

24. 2. 1444. Dostupné z: <http://monasterium.net/mom/AT-SchlAWei/Urkunden/1444_02_24/charter>, cit. 19. 12. 2017.

WeitSchlArch15

20. 5. 1449. Dostupné z: <http://monasterium.net/mom/AT-SchlAWei/Urkunden/1449_05_20/charter>, cit. 19. 12. 2017.

WeitSchlArch16

14. 3. 1456. Dostupné z: <http://monasterium.net/mom/AT-SchlAWei/Urkunden/1456_03_14/charter>, cit. 19. 12. 2017.

WeitSchlArch18

30. 4. 1464. Dostupné z: <http://monasterium.net/mom/AT-SchlAWei/Urkunden/1464_04_30.1/charter>, cit. 20. 12. 2017.

WeitSchlArch19

24. 11. 1492. Dostupné z: <http://monasterium.net/mom/AT-SchlAWei/Urkunden/1492_11_24/charter>, cit. 20. 12. 2017.

Fond Weitra, PfA Urkunden (1358–1590). Archiv Weitra.

WeitPfArch1

21. 1. 1418. Dostupné z: <http://monasterium.net/mom/AT-PfAWei/Urkunden/1418_01_21/charter>, cit. 20. 12. 2017.

WeitPfArch2

11. 11. 1424. Dostupné z: <http://monasterium.net/mom/AT-PfAWei/Urkunden/1424_11_11/charter>, cit. 20. 12. 2017.

WeitPfArch4

22. 9. 1429. Dostupné z: <http://monasterium.net/mom/AT-PfAWei/Urkunden/1429_09_22/charter>, cit. 21. 12. 2017.

WeitPfArch5

28. 11. 1429. Dostupné z: <http://monasterium.net/mom/AT-PfAWei/Urkunden/1429_11_28/charter>, cit. 21. 12. 2017.

WeitPfArch6

16. 5. 1447. Dostupné z: <http://monasterium.net/mom/AT-PfAWei/Urkunden/1447_05_16/charter>, cit. 21. 12. 2017.

WeitPfArch8

28. 6. 1456. Dostupné z: <http://monasterium.net/mom/AT-PfAWei/Urkunden/1456_06_28/charter>, cit. 21. 12. 2017.

WeitPfArch9

4. 10. 1457. Dostupné z: <http://monasterium.net/mom/AT-PfAWei/Urkunden/1457_10_04/charter>, cit. 21. 12. 2017.

WeitPfArch10

23. 12. 1459. Dostupné z: <http://monasterium.net/mom/AT-PfAWei/Urkunden/1459_12_23/charter>, cit. 21. 12. 2017.

WeitPfArch11

26. 12. 1459. Dostupné z: <http://monasterium.net/mom/AT-PfAWei/Urkunden/1459_12_26/charter>, cit. 21. 12. 2017.

WeitPfArch12

30. 4. 1464. Dostupné z: <http://monasterium.net/mom/AT-PfAWei/Urkunden/1464_04_30.1/charter>, cit. 21. 12. 2017.

WeitPfArch13

14. 5. 1464. Dostupné z: <http://monasterium.net/mom/AT-PfAWei/Urkunden/1464_05_14/charter>, cit. 21. 12. 2017.

WeitPfArch14

22. 4. 1521. Dostupné z: <http://monasterium.net/mom/AT-PfAWei/Urkunden/1521_04_22/charter>, cit. 21. 12. 2017.

Mapy Františkova (Stabilního) katastru (rakouská část)

FK Mappen. Franziszeischer Kataster, Mappen (1823). NÖ Landesarchiv St. Pölten. Dostupné z:

http://www.noela.findbuch.net/php/main.php?ar_id=3695&be_kurz=464b204d617070656e&ve_vnum=0#6, cit. 28. 3. 2018.

FK008

Albrechts – OG Waldenstein, VB Gmünd – samt Enklave Nondorf – MG Hoheneich, VB Gmünd.

FK019

Angelbach – MG Bad Großpertholz, VB Gmünd.

FK034

Beinhöfen (Beinhöf, Německé, heute Dvory nad Lužnicí) – heute Okres Jindřichův Hradec (Bezirk Neuhaus), Tschechien.

FK041

Böhmzeil – heute teils bei StG Gmünd, VB Gmünd, teils als Česká Cejle bei der Stadt České Velenice, Okres Jindřichův Hradec (Bezirk Neuhaus) samt Enklaven Ried-Wasserfeld – Böhmzeil, StG Gmünd, VB Gmünd, und Josephschlag (Josefschlag, Josefsko, heute Žižkovo předměstí) – heute bei der Gemeinde České Velenice, Okres Jindřichův Hradec (Bezirk Neuhaus).

FK067

Dietmanns – MG Großdietmanns, VB Gmünd.

FK085

Eberweis – StG Heidenreichstein, VB Gmünd.

FK096

Eggern – MG Eggern, VB Gmünd – samt Enklave Klein-Litschau (Rotte; Eggern, MG Eggern, VB Gmünd).

FK102

Eibenstein – StG Gmünd, VB Gmünd – samt Enklave Breitensee – StG Gmünd, VB Gmünd.

FK104

Eichberg – MG Großdietmanns, VB Gmünd.

FK106

Aalfang (Eilfang) – MG Amaliendorf-Aalfang, VB Gmünd – samt Enklave Falkendorf – MG Amaliendorf-Aalfang, VB Gmünd.

FK111

Eisgarn – MG Eisgarn, VB Gmünd.

FK126

Erdweis (heute Nová Ves nad Lužnicí) – heute Okres Jindřichův Hradec (Bezirk Neuhaus), Tschechien – mit Sophienwald (Sophienswald) Glasfabrik (heute Žofina Hut’).

FK147

Finsternau – MG Brand-Nagelberg, VB Gmünd – samt Enklave Brand – MG Brand-Nagelberg, VB Gmünd.

FK186

Gmünd – StG Gmünd, VB Gmünd.

FK189

Gebharts (Göbhards, Goebharts) – OG Schrems, VB Gmünd.

FK196

Gopprechts – StG Litschau, VB Gmünd.

FK231

Harmannschlag (Harmanschlag) – MG St. Martin, VB Gmünd.

FK263

Hoheneich (Hohenaich) – MG Hoheneich, VB Gmünd.

FK287

Illmanns – OG Reingers, VB Gmünd – samt Enklaven Griesbach – OG Haugschlag, VB Gmünd, Türnau – OG Haugschlag, VB Gmünd – und Grametten – OG Reingers, VB Gmünd.

FK304

Karlstift – MG Bad Großpertholz, VB Gmünd.

FK335

Langegg (Langeck) – StG Schrems, VB Gmünd.

FK337

Langfeld – MG St. Martin, VB Gmünd.

FK346

Oberlembach – OG Unserfrau-Altweitra, VB Gmünd – und Unterlembach – MG Großdietmanns, VB Gmünd.

FK350

Leopoldsdorf – OG Reingers, VB Gmünd.

FK388

Sankt Martin – MG St. Martin, VB Gmünd.

FK436

Nagelberg – MG Brand-Nagelberg, VB Gmünd – samt ehemaliger Enklave Gundsachsen (heute Kunšach), erloschen, die Flur liegt heute im Gemeindegebiet von Rapšach (Rottenschachen), Okres Jindřichův Hradec (Bezirk Neuhaus), Tschechien.

FK483

Kleinpertholz (Pertholz, Bertholds) – StG Heidenreichstein, VB Gmünd.

FK530

Großradischen – MG Eisgarn, VB Gmünd.

FK531

Kleinradischen – MG Eisgarn, VB Gmünd – samt Enklaven Reichenbach – StG Litschau, VB Gmünd – und Willings – MG Eisgarn, VB Gmünd.

FK596

Rottenschachen (Rothenschachen, heute Rapšach) – heute Okres Jindřichův Hradec (Bezirk Neuhaus), Tschechien.

FK599

Rottal – OG Haugschlag, VB Gmünd.

FK612

Schagges – OG Unserfrau-Altweitra, VB Gmünd – samt Enklave Unserfrau (Unser Frauen) – OG Unserfrau-Altweitra, VB Gmünd.

FK628

Schönau – StG Litschau, VB Gmünd.

FK638

Schrems – StG Schrems, VB Gmünd – samt Enklave Ehrenhöbarten (Ehren Hoebarten) – StG Schrems, VB Gmünd.

FK639

Niederschrems (Nieder-Schrems) – StG Schrems, VB Gmünd.

FK644

Langschwarza (Lang-Schwarza) – StG Schrems, VB Gmünd.

FK646

Schwarzbach (heute Tušů) – heute Stadtteil von Suchdol nad Lužnicí (Suchenthal), Okres Jindřichův Hradec (Bezirk Neuhaus), Tschechien.

FK740

Weitra – StG Weitra, VB Gmünd – samt Enklave Brühl – StG Weitra, VB Gmünd.

FK741

Altweitra (Alt Weitra) – OG Unserfrau-Altweitra, VB Gmünd.

FK782

Ober-Wielands – heute KG Wielands, MG Großdietmanns, VB Gmünd.

FK783

Unter-Wielands (Unterwielands, Gmünd-Bahnhof) – heute größtenteils als Dolní Velenice Teil der Stadt České Velenice, Okres Jindřichův Hradec (Bezirk Neuhaus), teils KG Wielands, MG Großdietmanns, VB Gmünd.

FK795

Witschkoberg (heute Halámky) – heute Okres Jindřichův Hradec (Bezirk Neuhaus), Tschechien.

FK829

Zuggers (Zugers) – heute größtenteils als Krabonoš bei Gemeinde Nová Ves nad Lužnicí (Erdweis), Okres Jindřichův Hradec (Bezirk Neuhaus), Tschechien, teils KG Breitensee, StG Gmünd, VB Gmünd.

Mapy Františkova (Stabilního) katastru (česká část)

Stabilní katastr (SK) – indikační skici a císařské otisky. Archivní mapy ÚAZK. Dostupné z: <http://archivnimapy.cuzk.cz>, cit. 28. 3. 2018.

SK5956-1

Pohoří na Šum. – původně Puchers (1826).

SK2348-1

Hrdlořezy – původně Hrdlorzes (1827).

SK7551-1

Suchdol n. Luž. – původně Suchenthal (1827).

SK4353-2

Majdalena – původně Herda (1827).

SK1966-1

Holičky – původně Hollitzky (1827).

SK3163-1

Klikov – původně Klikau (1827).

SK1765-1

Hamr – původně Hammerdorf (1827).

SK2530-1

Chlum u Třeboně – původně Chlumetz (1827).

SK1323-1

Dolní Lhota – původně Niederschlagles (1828).

SK7237-1

Stará Hlína – původně Altlahm (1827).

SK4338-1

Lužnice – původně Luschnitz (1827).

SK6808-1

Sedlo – původně Heumoth (1828).

SK5323-3

Nový Vojířov – původně Bernschlag (1828).

SK3916-1

Lhota – původně Neustift (1828).

SK1022-1

Čiměř – původně Schamers (1828).

SK1165-1

Dobrá Voda – původně Gutttenbrunn (1828).

SK6530-1

Romava – původně Romau (1828).

SK6415-1

Rajchéřov – původně Reichers (1828).

Parcelní protokoly Františkova (Stabilního) katastru

FK Prot. Franziszeischer Kataster, Parzellenprotokolle (1824). NÖ Landesarchiv St. Pölten.

Dostupné

z:

http://www.noela.findbuch.net/php/main.php?ar_id=3695&be_kurz=464b204d617070656e&ve_vnum=0#464b2050726f74, cit. 28. 3. 2018.

FKProt596

Rottenschachen (tschech. Rapšach; Rothenschachen) – Okres Jindřichův Hradec, Tschechien.

Webový portál historických map MAPIRE

MprBas

Mapire – Base maps. OpenStreetMap. MAPIRE The Historical Map Portal. Dostupné z: [http://mapire.eu/en/map/firstsurvey/.](http://mapire.eu/en/map/firstsurvey/), cit. 26. 3. 2018.

1VM

First Military Survey (1763–1787). MAPIRE The Historical Map Portal. Dostupné z: [http://mapire.eu/en/map/firstsurvey/.](http://mapire.eu/en/map/firstsurvey/), cit. 26. 3. 2018.

2VM

Second Military Survey (1806–1869). MAPIRE The Historical Map Portal. Dostupné z: [http://mapire.eu/en/map/secondsurvey/.](http://mapire.eu/en/map/secondsurvey/), cit. 26. 3. 2018.

3VM

Third Military Survey (1869–1887). MAPIRE The Historical Map Portal. Dostupné z: [http://mapire.eu/en/map/thirdsurvey25000/.](http://mapire.eu/en/map/thirdsurvey25000/), cit. 26. 3. 2018.

Administrativní mapa Dolního Rakouska

Administrativ-Karte von Nieder-Österreich im Maße 1 Zoll = 400 Wiener Klafter oder 1 : 28.800 herausgegeben vom Verein für Landeskunde von Niederösterreich unter der Leitung des k. k. Rates A[nton] Steinhauser, Wien 1867–1882. NÖ Landesbibliothek, Signatur AIII 44 B, Blatt 1–111.

AdmK001

001 Section Schlag.

AdmK002

002 Section Haugschlag.

AdmK004

004 Section Schwarzbach (Tušť).

AdmK005

005 Section Litschau.

AdmK010

010 Section Harbach.

AdmK011

011 Section Weitra.

AdmK012

012 Section Schrems.

AdmK022

022 Section Karlstift.

AdmK023

023 Section Groß Gerungs.

Ostatní historické mapy

MerArch

M. Merian, Archiducatus Austriae = Unter Österreich, [Frankfurt am Main] mezi 1649 a 1677.

SpezKart

Spezialkarte der Osterreichisch-Ungarischen Monarchie, Weitra und Zwettl, 1 : 75 000, ZONE 11, KOL XII, Wien 1911.

ZeilTop

M. Zeiller, TOPOGRAPHIA Provinciarum Austriacarum: Austriae Styriae, Carinthiae, Carniolae, Tyrolis. etc: Das ist Beschreibung Vnd Abbildung der fürnembsten Stätt Vnd Plätze in den Osterreichischen Landen Vnder vnd Ober Osterreich, Steyer, Kärndten, Crain Vnd Tyrol, [Franckfurt] asi 1677.

Současné mapy

Základní vodohospodářská mapa ČSR (ČR) 1 : 50 000 (ZVM)

Pohoří na Šumavě. ZVM33-31, 2. obnov. vyd., 1993.

České Velenice. ZVM33-13, 3. obnov. vyd., 1990.

Třeboň. ZVM33-11, 4. obnov. vyd., 1997.

Veselí n. Luž. ZVM23-33, 3. obnov. vyd., 1993.

Nová Bystřice. ZVM33-12, 2. vyd., 1986.

Jindřichův Hradec. ZVM23-34, 4. obnov. vyd., 1999.

Mapové webové portály

GoogleM

Google maps. Dostupné z: <https://www.google.cz/maps/>, cit. 26. 3. 2018.

INSPV

INSPIRE – Vodstvo (HY). Dostupné z: <http://geoportal.cuzk.cz/geoprohlizec>, cit. 8. 3. 2018.

Mcztur

Mapy.cz: turistická mapa. Dostupné z: <https://mapy.cz/turisticka.>, cit. 26. 3. 2018.

Mczzákl

Mapy.cz: základní mapa. Dostupné z: <https://mapy.cz/zakladni.>, cit. 26. 3. 2018.

NÖAtl

NÖ Atlas 4.0. – Land Niederösterreich. Dostupné z: atlas.noel.gv.at, cit. 28. 3. 2018.

ZABAG

Základní báze geografických dat (ZABAGED) – polohopis. Dostupné z: <http://geoportal.cuzk.cz/geoprohlizec>, cit. 20. 2. 2018.

ZM

Základní mapy ČR. Dostupné z: <http://geoportal.cuzk.cz/geoprohlizec>, cit. 25. 2. 2018.

Moderní (cyklo)turistické, vodácké, rybářské a jiné mapy

I. Beneš (ed.), Lužnice: vodácká mapa, Praha 1991.

HavWüh

J. Havelka – T. Wührer, Průvodce po stezce: úsek I. – Mladá Lužnice: turistický region Horní Waldviertel, Praha 2014.

HydrPomI

J. Zítek (ed.), Hydrologické poměry Československé socialistické republiky. Díl 1., Mapy [kartografický dokument]. 1 : 1 000 000, Praha 1965.

JančNov

V. Jančar – I. Novák (eds.), Kilometráž českých a moravských řek: aktuální kilometráž, popis vodních toků a povodí, mapy povodí, sjízdnost a obtížnost, Zlín 1998.

MAP1

L. Procházka – P. Rabušic – M. Pernica – M. Pesler – T. Posekaný, Česká Kanada a Slavonicko: turistická mapa 1 : 50 000 : Klub českých turistů značí cesty pro vás [Měřítko 1 : 50 000], 6. vydání, Praha 2014. ISBN 978-80-7324-391-3.

MAP2

Česká Kanada, Jindřichohradecko: cykloturistická mapa : značené cykloturistické a turistické trasy, profily vybraných cyklotras, zařízení Cyklisté vítáni [Měřítko 1 : 70 000], 3. vydání, Praha 2012. ISBN 978-80-7393-239-8.

MAP3

Česká Kanada: turistická a cykloturistická mapa 1 : 25 000 [Měřítko 1 : 25 000], Česká Lípa 2011. ISBN 978-80-87380-00-0.

MAP4

Českobudějovicko, Jindřichohradecko, Novohradské hory: turistická mapa 1 : 100 000 : přehledná mapa, značené cyklotrasy, památky, stínovaný reliéf terénu, podporuje GPS [Měřítko 1 : 100 000], Vizovice 2012. ISBN 978-80-7224-267-2.

MAP5

Jindřichohradecko, Česká Kanada: turistická mapa 1 : 40 000 : turistické a cykloturistické značené trasy, kilometráž turistických tras, podpora GPS – WGS 84 [Měřítko 1 : 40 000], Vizovice 2016. ISBN 978-80-7224-723-3.

MAP6

Jindřichohradecko, Česká Kanada: turistická mapa 1 : 50 000 : ediční řada oceněná jako "Mapa roku 2008" : značené turistické a cyklistické trasy, síť GPS, turistická známková místa, sklonoměr a grafické měřítko [Měřítko 1 : 50 000], Praha 2009. ISBN 978-80-7393-024-0.

MAP7

Jindřichohradecko. Česká Kanada: velká cykloturistická mapa 1 : 60 000 : cyklotrasy, tipy na výlety, profily, klasifikace povrchů [Měřítko 1 : 60 000], Vizovice 2016. ISBN *978-80-7224-567-8 (chybné).

MAP8

Jižní Čechy: rybářská mapa 1 : 190 000 : svazové rybářské revíry, soukromé rybářské revíry a nádrže mimo působnost ČRS, aktuální rejstřík, nejčastěji lovené druhy ryb, prodejní místa povolenek [Měřítko 1 : 190 000], Vizovice 2011. ISBN 978-80-7224-195-8.

MAP9

Lužnice: vodácká mapa 1 : 50 000 : Suchdol nad Lužnicí, Veselí nad Lužnicí, Tábor, Bechyně, Nový Dvůr : kilometráž Lužnice, Nové řeky a dolního toku Nežárky, podrobná mapa, nákresy a snímky jezů, popis tábořišť a kempů, hospody, restaurace [Měřítko 1 : 50 000], Vizovice 2014. ISBN 978-80-7224-678-6.

MAP10

Mikroregion Sdružení Růže: přeshraniční mapy = Kleinregion Lainsitztal : interregionale Karten : cykloturistická a turistická mapa 1 : 25 000 [Měřítko 1 : 25 000], Česká Lípa 2006. ISBN 80-86782-55-7.

MAP11

Novohradské hory: cykloturistická mapa 1 : 70 000 : značené cyklistické i turistické trasy, profily vybraných cyklotras, zařízení Cyklisté vítáni [Měřítko 1 : 70 000], 2. vydání, Praha 2010. ISBN 978-80-7393-131-5.

MAP12

Novohradské hory, Kaplice: turistická mapa 1 : 40 000: turistické a cykloturistické značené trasy, kilometráž turistických tras, podpora GPS – WGS 84 [Měřítko 1 : 40 000], Vizovice 2014. ISBN 978-80-7224-720-2.

MAP13

Novohradské hory, Kaplice: turistická mapa 1 : 50 000, značené cyklotrasy, GPS, kilometráž turistických tras [Měřítko 1 : 50 000], Aktualizované vydání, Vizovice 2007. ISBN 978-80-7224-288-7.

MAP14

Novohradské hory: turistická mapa 1 : 50 000 : ediční řada oceněná jako "Mapa roku 2008" : značené turistické a cykloturistické trasy, síť GPS, turistická známková místa, sklonoměr a grafické měřítko [Měřítko 1 : 50 000], Praha 2010. ISBN 978-80-7393-120-9.

MAP15

Novohradské hory: turistická mapa 1 : 50 000 : Klub českých turistů značí cesty pro vás [Měřítko 1 : 50 000], 6. vydání, Praha 2013. ISBN 978-80-7324-372-2.

MAP16

Novohradské hory: velká cykloturistická mapa : cyklotrasy, tipy na výlety, profily, klasifikace povrchů [Měřítko 1 : 60 000], Vizovice 2015. ISBN 978-80-7224-564-2.

MAP17

Táborsko, Třeboňsko: turistická mapa 1 : 100 000 : značené turistické a cykloturistické trasy, turistická známková místa, kilometráž v mapě [Měřítko 1 : 100 000], 2. vydání, Praha 2010. ISBN 978-80-7393-126-1.

MAP18

Třeboňsko a horní Lužnice: turistická mapa 1 : 50 000 : Klub českých turistů značí cesty pro vás [Měřítko 1 : 50 000], 8. vydání, Praha 2015. ISBN 978-80-7324-441-5.

MAP19

Třeboňsko, Horní Lužnice: turistická mapa 1 : 40 000 : turistické a cykloturistické značené trasy, kilometráž turistických tras, podpora GPS – WGS 84 [Měřítko 1 : 40 000], Vizovice 2015. ISBN 978-80-7224-719-6.

MAP20

Třeboňsko, horní Lužnice: turistická mapa 1 : 50 000 : ediční řada oceněná jako "Mapa roku 2008" : značené turistické a cyklistické trasy, síť GPS, turistická známková místa, sklonoměr a grafické měřítko [Měřítko 1 : 50 000], 2. vydání, Praha 2013. ISBN 978-80-7393-227-5.

MAP21

Třeboňsko, horní Lužnice: turistická mapa 1 : 50 000 : značené cyklotrasy, GPS, kilometráž turistických map [Měřítko 1 : 50 000], Vizovice 2008. ISBN 978-80-7224-205-4.

MAP22

Třeboňsko, střední Lužnice: cykloturistická mapa 1 : 70 000 : značené cykloturistické a turistické trasy, profily vybraných cyklotras, zařízení Cyklisté vítáni [Měřítko 1 : 70 000], 4. vydání, Praha 2015. ISBN 978-80-7393-376-0.

MAP23

Třeboňsko: velká cykloturistická mapa 1 : 60 000 : cyklotrasy, tipy na výlety, profily, klasifikace povrchů [Měřítko 1 : 60 000], Vizovice 2016. ISBN 978-80-7224-565-9.

Nov

I. Novák (ed.), Lužnice: Suchdol nad Lužnicí – Týn nad Vltavou: aktuální kilometráž, nákresy a snímky jezů, podrobná mapa, rybářské revíry, Zlín 1998.

Webové zdroje lokální

GebhWeb

Info. Der Bio-Ort im Waldviertel GEBHARTS. Dostupné z: <http://www.gebharts.at/>, cit. 10. 3. 2018.

GrDieWeb1

Marktgemeinde Großdietmanns. Festschrift, s. 17 (nepubl.). Dostupné z: <http://www.grossdietmanns.gv.at/chronik.html>, cit. 30. 12. 2017.

GrDieWeb2

Marktgemeinde Großdietmanns. Festschrift, s. 9 (nepubl.). Dostupné z: <http://www.grossdietmanns.gv.at/chronik.html>, cit. 30. 12. 2017.

GrDieWeb4

W. Tüchler, Chronik 1114–1966. Gemeinde Dietmanns mit Seidl- und Stiedlmühle (nepubl.). Untertanenverhältnisse früherer Zeit, s. 7–11. Dostupné z: <http://www.grossdietmanns.gv.at/chronik.html>, cit. 30. 12. 2017.

GrDieWeb5

W. Tüchler, Chronik 1114–1966. Gemeinde Dietmanns mit Seidl- und Stiedlmühle (nepubl.). 1887 – Fischereipacht in der Lainsitz, s. 47. Dostupné z: <http://www.grossdietmanns.gv.at/chronik.html>, cit. 30. 12. 2017.

GrDieWeb6

W. Tüchler, Chronik 1114–1966. Gemeinde Dietmanns mit Seidl- und Stiedlmühle (nepubl.). 2008 – Ortspläne, s. 385. Dostupné z: <http://www.grossdietmanns.gv.at/chronik.html>, cit. 30. 12. 2017.

GrDieWeb7

W. Tüchler, Marktgemeinde Großdietmanns. Chronik der Katastralgemeinde Hörmanns. Dostupné z: <http://www.grossdietmanns.gv.at/chronik.html>, cit. 30. 12. 2017.

GrDieWeb8

Die Marktgemeinde Großdietmanns im Überblick. Historischer Teil. Marktgemeinde Grossdietmanns. Dostupné z: <http://www.grossdietmanns.gv.at/geschichtliches.html>, cit. 25. 2. 2018.

HauNam

Palmstein History, Family Crest & Coats of Arms. House of Names. Dostupné z: <https://www.houseofnames.com/palmstein-family-crest>, cit. 10. 3. 2018.

SchaggWeb

Katastralgemeinde Schaggas. Unserfrau-Altweitra einzigartig in Österreich. Dostupné z: <http://www.unserfrau-altweitra.at/Gemeindeamt/Wissenswertes/Katastralgemeinden/Schaggas/>, cit. 24. 2. 2018.

SchrWeb1

Geschichte und Entwicklung der Granitstadt. Stadtgemeinde Schrems. Dostupné z: <http://www.schrems.at/system/web/page.asp/-/20.htm>, cit. 23. 12. 2017.

SchrWeb2

Angeln. Stadtgemeinde Schrems. Dostupné z: <http://www.schrems.at/system/web/page.asp/-/89.htm>, cit. 23. 12. 2017.

TopLitsch1

Bualterplan von Litschau 1952. In: Topothek Litschau. Dostupné z: http://litschau.topothek.at/#ipp=100&p=1&searchterm=Bualterplan+von+Litschau+1952&t=1%2C2&sf=rdo_standard_fields%2Cchk_docname%2Cchk_mainkeywords%2Cchk_subkeywords&sort=publish_date&sortdir=desc&r=1518449019620, cit. 22. 12. 2017.

TopLitsch2

H. Haas, Die Pariser Friedenskonferenz 1919 und die Frage Gmünd – mapa Grenzen und Gebietsansprüche im Gmünder Gebiet, Kamptalstudien 3, 1982, s. 224. Mapa dostupná také jako snímek „Geplante Gebietsaufteilung“ z: http://litschau.topothek.at/#ipp=100&p=3&searchterm=&t=1%2C2&sf=rdo_standard_fields%2Cchk_docname%2Cchk_mainkeywords%2Cchk_subkeywords&sort=publish_date&sortdir=desc, cit. 22. 12. 2017.

TopSchr

Schrems als Zeichnung (1712). In: Topothek Schrems. Dostupné z: http://schrems.topothek.at/#ipp=100&p=1&searchterm=Schrems+als+Zeichnung&t=1%2C4%2C5%2C7&sf=rdo_standard_fields%2Cchk_docname%2Cchk_mainkeywords%2Cchk_subkeywords&sort=publish_date&sortdir=desc&r=1518450436535, cit. 22. 12. 2017.

WaldWeb

Waldenstein. Katastralen. Gemeinde Waldenstein. Dostupné z: <http://www.waldenstein.at/typo3/gemeinde/katastralen/>, cit. 30. 12. 2017.

Seznam zkratek

Pozn.: Zkratky pramenů a literatury užívané v hydronomastikonu jsou součástí seznamu pramenů a literatury.

adj. – adjektivum, adjektivní

antropon. – antroponymum

apelat. – apelativum

bav. – bavorský

CDB I – Codex diplomaticus et epistolaris regni Bohemiae

čes. – český

ČHP – číslo hydrologického pořadí

ČÚZK – Český úřad zeměměřický a katastrální

DGNB – Deutsches Gewässernamenbuch

galrom. – galorománský

gen. – genitiv

germ. – germánský

gót. – gótský

hydron. – hydronymum

CHKO – chráněná krajinná oblast

ie. – indoevropský

J – jižní, jižně

kelt. – keltský

lat. – latinský

LČS – Latinsko-český slovník

lid. – lidový, lidově

lot. – lotyšský

MH – Michal Havrda

MJ – místní jméno (oikonymum)

nář. – nářečí, nářeční, nářečně

nedolož. – nedoložený

nelok. – nelokalizovaný

něm. – německý

nepojm. – nepojmenovaný

NPR – národní přírodní rezervace

NSG – Naturschutzgebiete (chráněná krajinná oblast, přírodní rezervace)

PJ – pomístní jméno (anoikonymum)

praind. – praindoevropský

préz. – prezentní

PR – přírodní rezervace

psl. – praslovanština, praslovanský

rak. – rakouský

rnhn. – raná nová horní němčina

shn. – stará horní němčina, starohornoněmecký

sind. – staroindický

sir. – staroirský

slov. – slovanský

souč. – současný

sprus. – staropruský

srov. – srovnej

ssas. – starosaský

S – severní, severně

střdn. – střední dolní němčina, středodolnoněmecký

střhn. – střední horní němčina, středohornoněmecký

střir. – středoírský

střlat. – středolatinšký

střn. – středoněmecký (mitteldeutsch)

stsl. – staroslověnský

subst. – substantivum, substantivní

suf. – sufix

šp. – španělský

švéd. – švédský

švýc. – švýcarský

VJ – vodní jméno (hydronymum)

vlám. – vlámský

V – východní, východně

Z – západní, západně

žst. – železniční stanice

▪ – odkaz na samostatně zpracované heslo

* – rekonstruovaný doklad, autorská oprava dokladu, chyba v archivním zápisu

† – zaniklé pojmenování, zaniklý toponymický objekt

Seznam tabulek

Tab. 1: Distribuce deapelativního hydronymického komponentu v češtině a němčině.

Tab. 2: Struktura vybraných bázových a z nich derivovaných hydronym podle Krahe, 1962.

Tab. 3: Typologie přirozených vodních objektů podle J. Róna (upraveno, výtah).

Tab. 4: Typologie umělých vodních objektů podle J. Róna (upraveno, výtah).

Tab. 5: Sémantická klasifikace hydronym podle V. Šmilauera.

Tab. 6: Typologie slovanských hydronymických sufixů podle V. Šmilauera.

Tab. 7: Sémantická klasifikace hydronym podle M. Frydricha.

Tab. 8: Slovtvorná klasifikace hydronym podle M. Frydricha.

Tab. 9: 1-07-01 Lužnice po státní hranici (Lužnice na státní hranici nad Rybnou).

Tab. 10: 1-07-02 Lužnice od státní hranice po Nežárku (výtah).

Seznam obrázků

Obr. 1: Přehledné mapové schéma sledované části povodí horní Lužnice.